

Promemoria

Finansdepartementet

Finansmarknadsavdelningen

Nya regler för viss gräsrotsfinansiering

Innehållsförteckning

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	6
2	Lagförslag	7
2.1	Förslag till lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	28
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet	30
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	32
2.5	Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	33
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	34
2.7	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	35
2.8	Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)	36
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter	38
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	39
2.11	Förslag till lag om ändring i spellagen (2018:1138)	49
3	Bakgrund och gällande rätt	50
3.1	Om gräsrotsfinansiering	50
3.2	Verksamhet som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering	53
3.3	Övrig reglering som kan träffa kapitalförmedling på plattformar för gräsrotsfinansiering	55
4	Syfte med förslagen och regleringsbehovet	62
4.1	Förslagens bakgrund och syfte	62
4.2	Regleringsbehovet	64
5	En ny lag och avgränsningen av den	68
5.1	En ny lag	68
5.2	Tillämpningsområde	69
5.3	Förhållandet till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering	75
5.4	Kapitalförmedlare ska omfattas av penningtvättslagen	76
5.5	Behandling av personuppgifter	77
6	Tillstånd för svenska och utländska kapitalförmedlare	79
6.1	Det ska krävas tillstånd för att driva en finansieringsplattform	79
6.2	Förutsättningar för tillstånd för svenska företag	80

6.3	Krav på ägare med kvalificerade innehav och fysiska och juridiska personer med nära förbindelser till kapitalförmedlaren.....	84
6.4	Kapitalkrav eller ansvarsförsäkring och revision	87
6.5	Vissa svenska och utländska företag bör vara undantagna från tillståndsplikt.....	89
6.6	Förutsättningar för tillstånd för utländska företag	93
7	Belöningsbaserad och donationsbaserad gräsrotsfinansiering	96
8	Spridningsförbudet i aktiebolagslagen	98
9	Rörelseregler	105
9.1	Grundläggande krav på verksamheten.....	105
9.2	Effektiv och ansvarsfull ledning.....	107
9.3	Begränsningar och krav vid förmedling av ägar- och skuldandelar.....	110
9.4	Beloppsgräns för kapitalförmedling på finansieringsplattformar	112
9.5	Kapitalförmedlare ska få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter men inte rådgivning.....	116
9.6	Krav vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter.....	119
9.7	Krav vid prissättning av krediter eller kreditfordringar	123
9.8	Regler till skydd mot skadliga intressekonflikter	127
9.9	Uppdragsavtal.....	132
9.10	Anslagstavla	133
9.11	Hantering av klagomål	136
9.12	Om specialföretag för värdepapperisering, förvarings- och betaltjänster	137
9.13	Regler till skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsare).....	141
10	Uppförande- och investerarskyddsregler.....	142
10.1	Rättvisande, tydlig och inte vilseledande information ska lämnas till kunder.....	142
10.2	Ett investeringsfaktablad ska tillhandahållas.....	144
10.3	En kapitalförmedlare ska få behandla vissa investerare som sofistikerade.....	150
10.4	En bedömning av om tjänsterna passar investeraren ska göras	153
10.5	Investeraren ska beräkna sin förmåga att bära förluster och varnas vid större investeringar	156
10.6	Betänketid ska gälla vid investeringar	158
10.7	Obligatorisk granskning av kapitalsökande företag.....	160
10.8	Vissa krav på marknadsföringskommunikation	162
11	Konsumentkreditlagen ska tillämpas	163
12	Finansinspektionens tillsyns- och utredningsbefogenheter	167
12.1	Tillsyn över kapitalförmedlare	167
12.2	Rätt att få tillgång till dokument och information	168

12.3	Rätt att utföra platsundersökningar	170
12.4	Rätt att förbjuda ett investeringserbjudande	172
12.5	Rätt att förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande	173
12.6	Rätt att förbjuda driften av en finansieringsplattform	175
12.7	Korrigerig av bristfällig, felaktig eller vilseledande information	177
13	Ingripanden	178
13.1	Bestämmelser om ingripanden mot kapitalförmedlare	178
13.2	Återkallelse av tillstånd av andra skäl än misskötsamhet	183
13.3	Ingripanden mot fysiska personer i ledningen för kapitalförmedlare	185
13.4	Ingripanden mot den som inte har rätt att driva verksamhet enligt den nya lagen	188
13.5	Beräkning av sanktionsavgift	189
13.6	Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om ingripande och vid utövande av tillsynsbefogenheter	192
13.7	Betalning, preskription och verkställighet	195
14	Skadeståndsansvaret för innehållet i investeringsfaktablad	195
15	Vissa frågor om tystnadsplikt, uppgiftsskyldighet och sekretess	199
15.1	Frågor om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet	199
15.2	Sekretess vid ägarprövning, tillståndsgivning och tillsyn	202
16	Avgifter för Finansinspektionens verksamhet	204
17	Överklagande	205
18	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	208
19	Förslagens konsekvenser	208
20	Författningskommentar	226
20.1	Förslaget till lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering	226
20.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.	288
20.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet	290
20.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål	292
20.5	Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)	293
20.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden	293
20.7	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	294
20.8	Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)	294

20.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter.....	296
20.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism	296
20.11	Förslaget till lag om ändring i spellagen (2018:1138) ...	305

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

Gräsrotsfinansiering kan beskrivas som en metod för att finansiera projekt, där mindre belopp samlas in från ett större antal personer. Några typer av sådan finansiering regleras i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och den lag som kompletterar förordningen. För vissa typer av andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering saknas ändamålsenliga regler. I promemorian föreslås därför en ny lag för vissa plattformar för förmedling av finansiering. Den nya lagen syftar till att bidra till en sund utveckling för dessa typer av finansiering, säkerställa ett högt skydd för investerare – särskilt sådana som är konsumenter – och skapa ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. Det införs bestämmelser om bl.a.

- tillstånd, tillsyn och ingripanden av Finansinspektionen,
- hur verksamheten ska organiseras och bedrivas,
- krav när det gäller uppförande och skydd för investerare,
- tillämpningen av aktiebolagslagens s.k. spridningsförbud i vissa fall, och
- skydd för låntagande konsumenter.

I promemorian föreslås även att plattformar för yrkesmässig belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering ska kräva registrering och omfattas av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

2 Lagförslag

2.1 Förslag till lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform. Den som har tillstånd enligt denna lag att driva en finansieringsplattform och den som med stöd av 2 kap. 2 eller 3 § driver en finansieringsplattform utan sådant tillstånd benämns i lagen kapitalförmedlare.

2 § Med finansieringsplattform avses i denna lag ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem som syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital, när kapital förmedlas

1. genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i det aktiebolag som anskaffar finansiering,

2. genom sådana krediter mot ersättning som lämnas av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter, eller

3. genom överlåtelse av sådana fordringar avseende krediter mot ersättning som lämnats av en näringsidkare och när kapital tillhandahålls av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter.

Plattformar för gräsrotsfinansiering enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och system där kapital förmedlas enbart mellan näringsidkare utgör inte finansieringsplattformar enligt denna lag.

Vissa definitioner och benämningar

3 § I denna lag betyder

– *EU:s förordning om gräsrotsfinansiering*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937,

– *filial*: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även etablering av flera driftställen av ett utländskt företag som driver verksamhet enligt denna lag ska anses som en enda filial,

– *individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter*: fördelning genom en finansieringsplattform av det kapital en investerare tillhandahåller mellan flera sådana krediter som avses i 2 § första stycket 2 eller flera sådana kreditfordringar som avses i 2 § första stycket 3 i enlighet med

ett enskilt uppdrag som getts av investeraren på diskretionär, investerarspecifik grund,

– *konsument*: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

– *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i en kapitalförmedlare, om innehavet representerar minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

– *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,

– *sofistikerad investerare*: en sådan investerare som avses i 4 kap. 7 §,

– *tillsynsförordningen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och

– *ägar- eller skuldandel*: aktier eller teckningsrätter i ett privat aktiebolag eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

4 § En juridisk person anses ha nära förbindelser med en annan juridisk person, om

1. den ena juridiska personen direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den andra,

2. den ena juridiska personen direkt eller indirekt utgör moderföretag till den andra eller det finns en annan likartad förbindelse mellan dem, eller

3. båda juridiska personerna är dotterföretag till eller har en likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person.

En fysisk person och en juridisk person har nära förbindelser om

1. den fysiska personen äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den juridiska personen,

2. den fysiska personen på annat sätt har sådant inflytande över den juridiska personen att den fysiska personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag,

3. det finns en annan likartad förbindelse mellan den fysiska och juridiska personen.

Tystnadsplikt

5 § Den som är eller har varit knuten till en kapitalförmedlare som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget har fått veta om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Uppgiftsskyldighet

6 § En kapitalförmedlare är skyldig att lämna ut uppgifter om enskildas förhållande till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledaren eller om det begärs av åklagare i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, på fram-

ställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder. Uppgifterna ska lämnas ut utan dröjsmål och i elektronisk form.

Meddelandeförbud

7 § Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 6 § får besluta att kapitalförmedlaren samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 6 § eller att det pågår en förundersökning, ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte ska äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet ska vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder får dock förbudet tidsbegränsas bara om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp eller den utländska myndighet som har utfärdat utredningsordern samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, ska undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förbudet ska upphöra.

Ansvarsbestämmelse

8 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud enligt 7 §.

2 kap. Tillstånd för svenska och utländska företag

Krav på tillstånd för att driva en finansieringsplattform

1 § För näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform krävs tillstånd av Finansinspektionen, om inget annat anges i denna lag.

Tillstånd får ges för drift av de olika typer av finansieringsplattformar som avses i 1 kap. 2 § första stycket. I fråga om finansieringsplattformar som avses 1 kap. 2 § första stycket 2 och 3 får tillstånd ges för verksamhet som avser krediter till konsumenter eller för verksamhet som avser krediter till näringsidkare eller för båda dessa typer av verksamhet.

Företag som är undantagna från krav på tillstånd

2 § Tillstånd att driva en finansieringsplattform behövs inte för företag som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1 behövs inte för företag som har tillstånd enligt EU:s förordning

om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar verksamhet som avses i artikel 2.1 a ii.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 2 och 3 behövs inte för företag som har tillstånd enligt

1. lagen (2010:751) om betaltjänster,
2. lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
3. lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,
4. lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, eller
5. EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar verksamhet som avses i artikel 2.1 a i.

3 § Undantagen enligt 2 § första och andra styckena och tredje stycket 1, 2, 4 och 5 gäller även för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige.

Ett företag som avses i 2 § ska anmäla till Finansinspektionen att det avser att driva verksamhet enligt denna lag.

Förutsättningar för tillstånd för svenska företag

4 § Tillstånd att driva en finansieringsplattform får ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,
2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,
3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,
4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift, och
5. styrelsen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda företaget.

5 § Vid bedömningen enligt 4 § 3 av om en innehavare är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller
2. innehavet har samband med eller kan öka risken för
 - a) penningtvätt som avses i 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller
 - b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:000) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

6 § Ett svenskt företag som driver verksamhet enligt denna lag får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

7 § En svensk kapitalförmedlare ska ha minst en auktoriserad revisor som utses av bolagsstämman eller föreningsstämman.

Ägarförändringar

8 § Bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska tillämpas även för svenska kapitalförmedlare med tillstånd enligt denna lag. Bestämmelsen i 14 kap. 2 a § ska dock inte tillämpas.

Kapitalkrav

9 § En svensk kapitalförmedlare ska ha kapital som motsvarar det högsta av 25 000 euro eller en fjärdedel av de fasta omkostnaderna för föregående räkenskapsår, inbegripet i förekommande fall kostnaderna för administration av förmedlade investeringar i krediter under tre månader.

Kapitalförmedlaren får som alternativ till kapital enligt första stycket ha en ansvarsförsäkring eller garanti eller en kombination av kapital och ansvarsförsäkring eller garanti, om det ger ett tillräckligt skydd för dess kunder.

En kapitalförmedlare som har varit verksam i mindre än tolv månader får uppskatta sina fasta omkostnader.

10 § Kapital enligt 9 § ska vara sammansatt av kärnprimärkapitalposter enligt artiklarna 26–30 i tillsynsförordningen med beaktande av de avdrag som följer av artikel 36 i samma förordning. De tröskelvärden för avdrag som följer av artiklarna 46 och 48 i tillsynsförordningen ska dock inte beaktas.

Förutsättningar för tillstånd för utländska företag

11 § En utländsk juridisk person får efter tillstånd av Finansinspektionen driva en finansieringsplattform från filial i Sverige. Tillstånd ska ges, om

1. företaget står under betryggande tillsyn av myndighet i det land där det har sitt säte och där har tillstånd att driva motsvarande verksamhet och att etablera sig i Sverige,

2. det land där företaget har sitt säte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism,

3. det har inrättats samarbetsarrangemang mellan Finansinspektionen och den behöriga myndigheten i det land där företaget har sitt säte som inbegriper bestämmelser som reglerar informationsutbyte i syfte att bevara marknadens integritet och skydda investerare,

4. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

5. den eller de personer som har ansvaret för ledningen av filialen uppfyller kraven i 4 § 4 och 5.

Bestämmelser som gäller för filialer till utländska företag finns också i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Bemyndiganden

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka krav som enligt 4 § 4 och 5 ska ställas på den som ska ingå i styrelsen eller vara verkställande direktör i en kapitalförmedlare, eller vara ersättare för någon av dem, och på styrelsen i dess helhet, och

2. beräkningen av fasta omkostnader enligt 9 § första stycket och de krav en ansvarsförsäkring eller garanti enligt 9 § andra stycket ska uppfylla.

3 kap. Rörelseregler

Grundläggande krav för verksamheten

1 § En kapitalförmedlare ska tillvarata sina kunders intressen och handla hederligt, rättvist och professionellt. En kapitalförmedlare ska även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls.

Effektiv och ansvarsfull ledning

2 § Styrelsen i en kapitalförmedlare ska fastställa och övervaka att företaget tillämpar

1. riktlinjer och förfaranden som säkerställer en effektiv och ansvarsfull ledning, inbegripet åtskillnad mellan funktioner inom organisationen, driftskontinuitet och förebyggande av intressekonflikter, på ett sätt som främjar marknads integritet och kundernas intressen, och

2. lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med de krediter eller kreditfördringar som företaget i förekommande fall förmedlar.

Styrelsen i en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska säkerställa att det inrättats lämpliga system för riskhantering och kontroller samt att kraven i 4 § uppfylls.

Styrelsen i en kapitalförmedlare ska minst en gång vartannat år kontrollera att företaget uppfyller kraven i 2 kap. 9 och 10 §§ och dess kontinuitetsplan.

Beloppsgräns

3 § På en finansieringsplattform får det till en fysisk eller juridisk person inte förmedlas belopp, avseende krediter eller överlåtelse av ägar- eller skuldandelar, som sammanlagt överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro under en period på tolv månader.

Portföljförvaltning av investeringar i krediter

4 § En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska utföra den tjänsten så att bästa möjliga

resultat uppnås för investeraren. Förmedlaren ska följa sådana på förhand fastställda kriterier för förmedlade krediter eller fordringar som avser ränta, löptid, riskkategori eller sannolikhet att uppnå ett avkastningsmål. För detta ska kapitalförmedlaren ha stabila processer och metoder och använda lämpliga uppgifter.

En kapitalförmedlare ska på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer bedöma kreditriskerna

- för enskilda krediter,
- på portföljnivå, och
- hos kredittagare.

En kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond ska ha lämpliga riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang för denna.

Förmedling av ägar- eller skuldandelar

5 § En kapitalförmedlare får inte förmedla kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar om det medför att aktiebolaget under tolv månader sammantaget överlåter fler än 200 poster av sådana andelar.

Vid beräkningen av antal poster som överlåts ska inte poster som överlåts till befintliga aktieägare räknas med.

6 § En kapitalförmedlare får göra information om ett erbjudande om en investering i ägar- eller skuldandelar tillgänglig för en icke-sofistikerad investerare bara om denne har genomgått en bedömning enligt 4 kap. 8 §.

7 § När kapital förmedlas genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren fattar ett uttryckligt investeringsbeslut för varje enskild investering.

Förbud mot viss rådgivning

8 § En kapitalförmedlare får inte tillhandahålla rådgivning som innebär personliga rekommendationer om investeringar på en finansieringsplattform.

Prissättning

9 § En kapitalförmedlare som fastställer ersättningen för en investering i krediter ska säkerställa att ersättningen är skälig. I det syftet ska förmedlaren, på ett tillräckligt beslutsunderlag, göra en rimlig bedömning av den kreditrisk som investeringen innebär. Förmedlaren ska göra en ny sådan bedömning av en kreditfordran vid fallissemang, sannolikt fallissemang och vid en överlåtelse som förmedlaren underlättar.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla kraven i första stycket. Förmedlaren ska upprätta, tillämpa och offentliggöra tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för kreditriskbedömningar enligt första stycket.

Intressekonflikter

10 § En kapitalförmedlare ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden och vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt. Förmedlaren ska, innan en kund får tillgång till dess finansieringsplattform, informera om arten av och källorna till intressekonflikter och de åtgärder som vidtagits med anledning av dem.

En kapitalförmedlare får inte betala eller ta emot någon ersättning eller förmån för att främja ett visst investeringserbjudande på dess eller någon annans finansieringsplattform.

11 § En kapitalförmedlare får inte anskaffa kapital på sin finansieringsplattform.

En kapitalförmedlare får inte tillåta att någon av följande fysiska eller juridiska personer anskaffar kapital på dess finansieringsplattform:

1. fysiska eller juridiska personer som direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i kapitalförmedlaren,

2. kapitalförmedlarens ledning eller anställda, eller

3. fysiska eller juridiska personer som har nära förbindelser med kapitalförmedlaren eller någon sådan fysisk eller juridisk person som avses i 1 eller 2.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller kapital på sin finansieringsplattform, eller som tillåter en sådan fysisk eller juridisk person som avses i andra stycket att tillhandahålla kapital på den, ska upplysa om det och säkerställa att sådana investeringar görs på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra fysiska och juridiska personer som tillhandahåller kapital.

Hantering av klagomål

12 § En kapitalförmedlare ska ha lämpliga och effektiva förfaranden för hantering av klagomål från kunder.

Uppdragsavtal

13 § En kapitalförmedlare får uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller viss operativ funktion som ingår i dess verksamhet. Kapitalförmedlaren ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får ges bara om kapitalförmedlaren ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för verksamheten.

Anslagstavla

14 § En kapitalförmedlare får driva en anslagstavla där dess kunder kan ange intresse av att köpa eller sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som ursprungligen förmedlats på dess finansieringsplattform.

En anslagstavla får inte bestå av ett system där flera tredjeparters köp- och säljintressen kan interagera inom systemet.

En anslagstavla får vara tillgänglig för en icke-sofistikerad investerare bara om denne har genomgått en bedömning enligt 4 kap. 9 §.

15 § En kapitalförmedlare som driver en anslagstavla ska

1. kräva att kunder som anger intresse för försäljning av kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar tillgängliggör investeringsfaktabladet,

2. förse kunder med historisk information om avkastning för kreditfordringar som en kund angett intresse av att sälja, och

3. vidta alla rimliga åtgärder för att köparens och säljarens förpliktelser fullgörs på avtalat sätt.

En kapitalförmedlare får inte bestämma pris på kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som säljs med hjälp av anslagstavlan. En kapitalförmedlare som föreslår referenspriser ska informera om att det föreslagna referenspriset inte är bindande.

Tillhandahållande av förvaringstjänster

16 § En kapitalförmedlare får i sin verksamhet förvara fysiska ägar- och skuldandelar åt kunders räkning bara om förmedlaren har tillstånd att driva verksamhet som

1. kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, eller

2. värdepappersbolag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden med tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket 1 den lagen.

Detsamma gäller för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige.

Bemyndiganden

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 1 §,

2. de riktlinjer, förfaranden, system och kontroller som styrelsen i en kapitalförmedlare ansvarar för enligt 2 §,

3. hur beloppsgränsen enligt 3 § ska beräknas när kapital förmedlas i svenska kronor eller annan valuta som inte är euro,

4. de riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som ska finnas enligt 4 §,

5. de faktorer som ska beaktas när en kapitalförmedlare fastställer att priset är skäligt, den information och de faktorer som ska beaktas vid kreditriskbedömningar och värdering av krediter samt vad som ska anses utgöra fallissemang och sannolikt fallissemang enligt 9 § första stycket och den riskhanteringsram som en kapitalförmedlare ska inrätta enligt 9 § andra stycket,

6. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 10 § första stycket,
7. vilken information som ska lämnas enligt 11 § tredje stycket,
8. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 12 §,
9. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 13 §,
10. vilken information som ska tillhandahållas enligt 15 § första stycket 2, hur den ska utformas och när och på vilket sätt den ska tillhandahållas,
11. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheten enligt 15 § första stycket 3, och
12. hur information enligt 15 § andra stycket ska utformas och när och på vilket sätt den ska tillhandahållas.

4 kap. Uppförande- och investerarskyddsregler

Information till kunder

1 § All information som en kapitalförmedlare ger sina kunder ska vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande.

Marknadsföringsmaterial ska lätt kunna identifieras som sådant. Marknadsföringskommunikation får inte på ett oproportionerligt sätt inrikta sig på enskilda investeringserbjudanden, vare sig planerade, kommande eller tillgängliga.

Om information inte lämnas på det sätt och i den form som följer av denna paragraf och 2–4 §§ ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket den lagen.

2 § En kapitalförmedlare ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge kunder information om sig själv, sina tjänster, alla kostnader och avgifter, risker och urvalskriterier för kapitalsökande samt om prissättning och fallissemangskvoter med avseende på investeringar i krediter som den förmedlar.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge investerare information om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker och eventuell kreditförlustfond. Under den tid som förvaltningen pågår ska kapitalförmedlaren lämna information om investerarens portfölj.

Informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Investeringsfaktablad

3 § En kapitalförmedlare ska tillhandahålla ett investeringsfaktablad för varje investeringserbjudande på finansieringsplattformen. Faktabladet ska tas fram av den som söker kapital. Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet i stället tas fram av kapitalförmedlaren.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa lämpliga förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet är rättvisande, tydligt och inte vilseledande under den tid då investeringserbjudandet är tillgängligt.

4 § Investeringsfaktabladet ska, med undantag för vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, innehålla information om

1. den som söker kapital och för vilket ändamål kapitalet söks,
2. processen för kapitalförmedlingen,
3. villkoren för erbjudandet,
4. risker,
5. de andelar, krediter eller kreditfordringar som förmedlas, och
6. alla kostnader och avgifter.

Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet innehålla information om

1. kapitalförmedlaren,
2. portföljförvaltningstjänsten,
3. de krediter som kan ingå i portföljen och urvalet av dessa, och
4. alla kostnader och avgifter.

Investeringsfaktabladet ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

5 § Om en kapitalförmedlare får kännedom om att informationen i investeringsfaktabladet är bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning ska informationen omedelbart korrigeras eller erbjudandet dras in till dess att informationen korrigerats.

I sådana fall, och vid ändringar i investeringsfaktabladet som kan ha en väsentlig inverkan (i något avseende) på investeringens förväntade avkastning, ska kapitalförmedlaren omedelbart informera berörda investerare om den bristfälliga, felaktiga eller vilseledande informationen eller om ändringen, om åtgärder som har eller ska vidtas och om förutsättningarna för dem att återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan om att investera.

En kapitalförmedlare ska se till att investerare kan återkalla ett erbjudande eller en intresseanmälan om att investera, om informationen i ett investeringsfaktablad är eller har varit bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning eller om den ändrats i något sådant avseende.

Skadestånd

6 § Den som söker kapital ska ersätta ren förmögenhetsskada som denne uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar en investerare genom att i ett investeringsfaktablad utelämna väsentlig information eller lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter. Detsamma gäller en kapitalförmedlare som har tagit fram ett investeringsfaktablad för erbjudande om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter.

Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt första stycket ska underätta den som är ansvarig för investeringsfaktabladet om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från investeringstillfället.

Sofistikerade investerare

7 § En kapitalförmedlare får behandla professionella kunder enligt 9 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som sofistikerade investerare.

En investerare får även behandlas som sofistikerad om den ansökt om det, informerats om vad en sådan behandling innebär och är

1. en juridisk person som uppfyller minst ett av följande krav:

a) eget kapital som motsvarar minst 100 000 euro,

b) nettoomsättning som motsvarar minst 2 000 000 euro, eller

c) balansomslutning som motsvarar minst 1 000 000 euro, eller

2. en fysisk person som uppfyller kraven i minst två av följande punkter:

a) bruttoinkomst som motsvarar minst 60 000 euro per år eller tillgångar i form av finansiella instrument, ägar- och skuldandelar eller medel på inlåningskonto som överstiger motsvarande 100 000 euro,

b) minst tolv månaders erfarenhet av arbete inom finanssektorn i en befattning som kräver kunskap om transaktionerna eller tjänsterna i fråga eller i en ledande befattning i en sådan juridisk person som avses i 1, eller

c) erfarenhet av att på kapitalmarknaderna ha utfört i genomsnitt minst tio transaktioner av betydande storlek per kvartal under de föregående fyra kvartalen.

Passandebedömning

8 § Innan en kapitalförmedlare ger en icke-sofistikerad investerare tillgång till finansieringsplattformen, ska kapitalförmedlaren bedöma om dess tjänster passar investeraren. Kapitalförmedlaren ska i det syftet begära att investeraren lämnar uppgifter om sina

– kunskaper om risker som är förenade med investeringar i allmänhet,

– kunskaper om riskerna med och sin erfarenhet av den typ av investeringar som förmedlas, och

– investeringsmål.

Om en kapitalförmedlare mot bakgrund av de uppgifter som den fått enligt första stycket anser att en tjänst inte passar investeraren, ska denne informeras om att tjänsten kan vara olämplig och tydligt varnas för att hela det investerade kapitalet kan gå förlorat. Detsamma gäller om en investerare inte lämnar uppgifter enligt första stycket eller lämnar ofullständiga uppgifter. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Beräkning av förmågan att bära förluster

9 § Innan en icke-sofistikerad investerare får tillgång till finansieringsplattformen ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren beräknar sin förmåga att bära förluster motsvarande tio procent av sin nettoförmögenhet. Därefter ska samma beräkning krävas årligen. Kapitalförmedlaren ska begära att investeraren lämnar uppgifter om sin finansiella situation.

Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot resultatet av beräkningen.

Om en icke-sofistikerad investerare avser att tillhandahålla kapital som överstiger det högsta av antingen fem procent av investerarens nettoförmögenhet eller 10 000 kronor, ska kapitalförmedlaren först varna för riskerna med det. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Betänketid

10 § En icke-sofistikerad investerare ska ges minst fyra dagars betänketid från det att den anger intresse för att eller erbjuder att tillhandahålla kapital till dess att något avtal om det ingås. Under betänketiden ska investeraren enkelt och kostnadsfritt kunna återkalla sin intresseanmälan eller sitt erbjudande. Investeraren ska informeras om betänketiden och hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital kan återkallas.

Kontroll av kapitalsökande näringsidkare

11 § Innan en näringsidkare får tillgång till en finansieringsplattform ska den kapitalförmedlare som driver plattformen kontrollera att

1. näringsidkaren, dess ledning eller någon som den har nära förbindelser med inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, och

2. näringsidkaren inte hör hemma i

a) ett land som av Europeiska kommissionen identifieras som ett högriskredjeländ i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) en stat eller jurisdiktion som är upptagen i en gällande och offentliggjord förteckning över stater eller jurisdiktioner utanför Europeiska unionen som av medlemsstaterna gemensamt har bedömts vara icke samarbetsvilliga på skatteområdet.

Bemyndiganden

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information som ska lämnas enligt 2 § och hur den ska utformas samt när och på vilket sätt den ska lämnas,

2. när och på vilket sätt ett investeringsfaktablad ska tillhandahållas enligt 3 §,

3. vilken information som ska ingå i ett investeringsfaktablad enligt 4 § och hur den och faktabladet ska utformas,

4. vad en ansökan ska innehålla och vilken information som ska lämnas enligt 7 § andra stycket,

5. den bedömning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt 8 § första stycket,

6. den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt 8 § andra stycket,

7. den beräkning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt 9 § första stycket,

8. den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt 9 § andra stycket, och

9. hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att investera ska kunna återkallas och den information som ska lämnas enligt 10 §.

5 kap. Tillsyn

Tillsynens omfattning

1 § Finansinspektionen har tillsyn över kapitalförmedlare. Tillsynen omfattar att företagets verksamhet drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar verksamheten,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och
4. företagets interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Upplysningar från kapitalförmedlare och föreläggande om att lämna uppgifter

2 § En kapitalförmedlare ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. En kapitalförmedlare ska därutöver lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

För tillsynen enligt 1 § får Finansinspektionen besluta att förelägga

1. en fysisk eller juridisk person att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat, och
2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Andra stycket gäller inte i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

Platsundersökning

3 § Finansinspektionen får när det är nödvändigt för tillsynen enligt 1 § genomföra en undersökning hos en kapitalförmedlare.

Finansinspektionen får även genomföra undersökningar hos ett företag som fått i uppdrag av en kapitalförmedlare att utföra ett visst arbete eller viss funktion, om det behövs för tillsynen.

Förbud

4 § Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om det finns skäligen anledning att anta att erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om det finns skäligen anledning att anta att marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Ett beslut om förbud som avses i första eller andra stycket får gälla under högst tio arbetsdagar.

5 § Finansinspektionen får förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Finansinspektionen får förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Ett beslut om förbud som avses i första eller andra stycket ska upphävas om erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen inte längre strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

6 § Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform, om

1. det finns skälig anledning att anta att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts, eller

2. förmedlarens ställning är sådan att driften av plattformen skulle skada investerarens intressen.

Ett beslut enligt första stycket 1 får gälla under högst tio arbetsdagar.

7 § Finansinspektionen får förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Beslutet ska upphävas om överträdelsen har upphört.

Korrigerig av bristfällig, felaktig eller vilseledande information

8 § Om den information som ska lämnas till kunder enligt 4 kap. 2 § eller i investeringsfaktablad enligt 4 kap. 4 § är bristfällig, felaktig eller vilseledande, får Finansinspektionen offentliggöra korrekta uppgifter.

Finansinspektionen får även förelägga kapitalförmedlaren att korrigera informationen eller se till att den korrigeras.

Utövande av tillsynsbefogenheter

9 § Vid val av åtgärd enligt 4–8 §§ tillämpas det som anges om ingripanden i 6 kap. 17, 18 och 20 §§.

Samarbete och utbyte av information

10 § Finansinspektionen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin verksamhet enligt denna lag samarbeta och utbyta information med

- andra behöriga myndigheter, och
- Europeiska centralbanken.

Avgifter till Finansinspektionen

11 § För att bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag ska kapitalförmedlare betala årliga avgifter.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Bemyndigande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en kapitalförmedlare ska lämna till Finansinspektionen enligt 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas.

Regeringen får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i 11 §.

6 kap. Ingripanden

Ingripande mot kapitalförmedlare

1 § Finansinspektionen ska ingripa mot en kapitalförmedlare som har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Ett ingripande enligt första stycket sker genom beslut om

1. föreläggande att inom viss tid vidta en viss åtgärd eller upphöra med ett visst agerande,
2. anmärkning, eller
3. vid allvarliga överträdelser, återkallelse av tillstånd att driva en finansieringsplattform eller, om det är tillräckligt, varning.

Ett ingripande får inte göras om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som har förenats med vite och en ansökan om utdömande av vitet har gjorts.

2 § Om beslut om anmärkning eller varning enligt 1 § har meddelats, får Finansinspektionen besluta att kapitalförmedlaren ska betala en sanktionsavgift.

3 § Om någon som ingår i styrelsen i en kapitalförmedlare, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 4 § 4, ska Finansinspektionen återkalla förmedlarens tillstånd att driva en finansieringsplattform. Det får dock ske bara om inspektionen först har påtalat för kapitalförmedlaren att personen inte uppfyller kraven och han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande ingår i styrelsen eller är verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess kapitalförmedlaren har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som anges om verkställande direktör i första och andra styckena gäller också en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

Ingripanden mot vissa företrädare

4 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en kapitalförmedlares styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om kapitalförmedlaren

1. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av 2 kap. 7–10 §§, 3 kap. 1–15 §§, 4 kap. 1 § första och andra styckena, 2–5 §§, 8–11 §§ eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 12 § 2, 3 kap. 17 §, 4 kap. 12 § eller 5 kap. 12 §,

2. inte har följt ett föreläggande enligt 5 kap. 2 § andra stycket eller inte har gett tillträde till verksamhetslokaler enligt 5 kap. 3 §, eller

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

5 § Ett ingripande enligt 4 § får göras bara om kapitalförmedlarens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen. Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. att den fysiska personen under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, i en kapitalförmedlare, eller

2. sanktionsavgift.

Vissa bestämmelser om återkallelse av tillstånd

6 § Finansinspektionen ska återkalla tillstånd för en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform, om förmedlaren

1. har fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom 18 månader från det att tillståndet beviljades har börjat driva sådan verksamhet som det avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

4. under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av investeringar som förmedlats på dess finansieringsplattform.

Om en kapitalförmedlares tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i första stycket 3 eller 4, får Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot förmedlaren enligt detta kapitel och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I de fall som avses i första stycket 1, 2 och 4 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

7 § Om tillståndet att driva en finansieringsplattform återkallas får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta rörelsen.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

8 § Om någon driver verksamhet enligt denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen ingripa genom att förelägga denne att

upphöra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på en viss verksamhet.

Sanktionsföreläggande

9 § Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 4 § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

När föreläggande har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

10 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som Finansinspektionen anger.

11 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot kapitalförmedlaren för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

12 § En sanktion för en överträdelse enligt 4 § får beslutas bara om sanktionsföreläggandet har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Sanktionsavgift

13 § Sanktionsavgiften för en juridisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro,
2. fem procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller
3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften för en kapitalförmedlare får inte vara så stor att

företaget därefter inte uppfyller kraven enligt 2 kap. 9 § eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för företaget.

Avgiften tillfaller staten.

14 § När det är fråga om en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gäller i stället för 13 § första stycket att sanktionsavgiften för en juridisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. tio procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

15 § Om en överträdelse har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas när den högsta sanktionsavgiften ska beräknas enligt 13 eller 14 §.

16 § Sanktionsavgiften för en fysisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

När det är fråga om en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gäller i stället för första stycket att sanktionsavgiften ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Avgiften tillfaller staten.

Val av ingripande

17 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, överträdelsens inverkan på investerares intressen, skador som uppstått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

18 § Utöver det som anges i 17 § ska det i försvårande riktning beaktas om den som har begått överträdelsen tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska det beaktas om den som har begått överträdelsen

1. i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

19 § När sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 17 och 18 §§ samt till den juridiska eller fysiska personens finansiella ställning och, om det går att bestämma, den vinst som den juridiska eller fysiska personen gjort till följd av överträdelsen.

20 § Finansinspektionen får avstå från ingripande, om

1. överträdelsen är ringa eller ursäktlig,

2. den juridiska eller fysiska personen i fråga gör rättelse,

3. den fysiska personen verkat för att den juridiska personen gör rättelse,

4. någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot den juridiska eller fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga, eller

5. det finns andra särskilda skäl.

Verkställighet av beslut om sanktionsavgift

21 § En sanktionsavgift ska betalas till Finansinspektionen inom 30 dagar efter det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

22 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utskökningsbalken, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 21 §.

23 § Om sanktionsavgiften inte har betalats inom den tid som anges i 21 §, ska Finansinspektionen lämna avgiften för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

24 § En sanktionsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet eller domen om att ta ut avgiften fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Vite

25 § Ett beslut om föreläggande enligt denna lag får förenas med vite.

7 kap. Överklagande och beslut som ska gälla omedelbart

1 § Finansinspektionens beslut enligt 6 kap. 8 § andra stycket och om sanktionsföreläggande får inte överklagas.

Andra beslut som Finansinspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

2 § Finansinspektionen får bestämma att följande beslut av inspektionen ska gälla omedelbart:

1. beslut om föreläggande enligt
 - någon av 5 kap. 4–7 §§ eller 8 § andra stycket,
 - 6 kap. 1 § andra stycket 1, 3 § andra stycket, 5 § 1 eller 8 § första stycket, eller
2. beslut om återkallelse enligt 6 kap. 1 § andra stycket 3, 3 § första stycket eller 6 §.

3 § Om Finansinspektionen i ett ärende om ansökan om tillstånd att driva en finansieringsplattform inte meddelar beslut inom sex månader från det att en fullständig ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om Finansinspektionen inte har meddelat ett beslut som avses i första stycket inom tre månader från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Den som vid ikraftträdandet driver näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform, får fortsätta den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 och 12 §§ lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

9. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

10. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, *och*

12. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

11. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, *och*

13. för företag som driver en finansieringsplattform 2 kap. 2, 3 och 11 §§ lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

12 §²

Den verkställande direktörens förvaltning och filialens räkenskaper ska granskas av minst en auktoriserad revisor eller godkänd revisor, om verksamheten i Sverige uppfyller mer än ett av de villkor som anges i 2 § andra stycket revisionslagen (1999:1079).

Förvaltningen och räkenskaperna ska, även om villkoren i första stycket inte är uppfyllda, granskas av minst en revisor, om verksamheten omfattas av

- lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,
- lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
- lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- lagen (2010:751) om betaltjänster,
- lagen (2011:755) om elektroniska pengar, *eller* – lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
- lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder. *eller* – lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

I fall som avses i andra stycket ska revisorn ha den kompetens som enligt lag gäller för revisorn i ett svenskt företag av motsvarande slag som driver angiven verksamhet.

Till revisor får även utses ett registrerat revisionsbolag. Dessutom får en eller flera revisorssuppleanter utses.

Verkställande direktören ska se till att en revisor utses och att denne inom tre månader efter räkenskapsårets slut för granskning får redovisningshandlingarna i original eller bestyrkt kopia.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

² Senaste lydelse 2020:1032.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

Härigenom föreskrivs att 1 och 2 §§ lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

I denna lag avses med

1. *valutaväxling*: yrkesmässig handel med utländska sedlar och mynt samt resecheckar utställda i utländsk valuta,

2. *annan finansiell verksamhet*: yrkesmässig verksamhet som består i förvaltning av eller handel med virtuell valuta *eller som* huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, och

2. *annan finansiell verksamhet*:

yrkesmässig verksamhet som
a) består i förvaltning av eller handel med virtuell valuta,

b) huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, *eller*

c) syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital, genom användning av ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem, om kapitalförmedlingen görs

– i utbyte mot en vara eller tjänst som ska tillhandahållas av den som anskaffar kapital, *eller*

– utan att någon motprestation lämnas av den som anskaffar kapital, och

3. *finansiellt institut*: fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet.

¹ Lagen omtryckt 2004:319.

Senaste lydelse av lagens rubrik 2017:639.

² Senaste lydelse 2019:725.

2 §³

En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen. Ansökan behöver inte göras av

1. företag som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 6, 8, 9 och 11–13 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som bedriver försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska registrera personer som kommit in med ansökan, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

2. kravet på ägare och ledning i 3 § första stycket är uppfyllt.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 7, 9 eller 11 § att upphöra med verksamheten har fått laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt verksamhet som omfattas av lagen eller om det på något annat sätt framgår att registreringsplikt inte längre gäller.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Den som vid ikraftträdandet driver verksamhet som avses i 1 § 2 c, får fortsätta den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på registrering eller, om ansökan om registrering har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

³ Senaste lydelse 2021:900.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 10 § lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

10 §¹

Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i

- 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,
- 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder,
- 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,
- 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,
- 1 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,
- 3 kap. 14 § lagen (2010:751) om betaltjänster,
- 19 kap. 46 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),
- 3 kap. 14 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
- 8 kap. 25 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,
- 6 kap. 11 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,
- 16 kap. 37 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag, *och*
- 1 kap. 7 § lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, *och*
- 16 kap. 37 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,
- 1 kap. 7 § lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, *och*
- 1 kap. 6 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

I de lagar som anges i första stycket finns även bestämmelser om meddelandeförbud och ansvarsbestämmelser för den som bryter mot ett sådant förbud.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.5 Förslag till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § aktiebolagslagen (2005:551) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

7 §¹

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200 *eller om erbjudandet lämnas i enlighet med lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. Förbuden gäller inte heller i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senast lydelse 2005:812.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva annan verksamhet än att tillhandahålla de sidotjänster som anges i 2 §.

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva valutahandel.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att bedriva försäkringsdistribution under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.

Ett värdepappersbolag får

1. utföra datarapporteringstjänster enligt förordningen om marknader för finansiella instrument, *och*

2. tillhandahålla gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937.

1. utföra datarapporteringstjänster enligt förordningen om marknader för finansiella instrument,

2. tillhandahålla gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937, *och*

3. driva en finansieringsplattform enligt lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.7 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 30 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

5 §¹

Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ett ärende hos en statlig myndighet om innehav av

1. aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondbolag, försäkringsaktiebolag eller tjänstepensionsaktiebolag,

2. andelar i medlemsbank eller kreditmarknadsförening, eller

3. aktier eller andelar i börs, clearingorganisation, svensk värdepapperscentral, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter eller lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter.

3. aktier eller andelar i börs, clearingorganisation, svensk värdepapperscentral, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937 eller lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Sekretessen gäller inte beslut av myndigheten och inte heller för uppgift från en annan myndighet om uppgiften inte är sekretessreglerad där.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senast lydelse 2019:763.

2.8 Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

Härigenom föreskrivs i fråga om konsumentkreditlagen (2010:1846)
dels att 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller kredit som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument. Lagen gäller också kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare, om krediten förmedlas av en näringsidkare som ombud för kreditgivaren.

Denna lag gäller kredit som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument. Lagen gäller också kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare, om krediten förmedlas av en näringsidkare som ombud för kreditgivaren *eller på en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Lagen innehåller också bestämmelser om vissa särskilda skyldigheter för kreditförmedlare.

1 a §

När en kredit förmedlas på en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering ska det som anges i

– 19 § och 21 §, 24 § andra stycket, 25 § och 32 § andra stycket om kreditgivaren och i 28 § andra stycket om överlåtare i stället avse den som driver plattformen, och

– 19 b § andra stycket och 36 a § andra stycket om nya högstkostnads-krediter som lämnas av kreditgivaren eller någon annan som den har nära förbindelser med i stället gälla nya krediter som förmedlas av den som driver plattformen eller någon som den har nära förbindelser med.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §¹

Tillstånd enligt denna lag behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt

a) lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

b) lagen (2010:751) om betaltjänster,

c) lagen (2011:755) om elektroniska pengar, *eller*

d) lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

c) lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

d) lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, *eller*

e) *lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering, om tillståndet avser drift av en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 2 eller 3 den lagen och verksamheten avser förmedling av krediter till konsumenter,*

2. företag som avses i 2 kap. 3 § första stycket 2–6 lagen om bank- och finansieringsrörelse,

3. statliga och kommunala myndigheter, *eller*

4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Undantagen enligt första stycket gäller även för motsvarande utländska företag och utländska statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 2–4 §§, 2 kap. 6 och 7 §§, 3 kap. 5, 6, 18, 22, 25 och 32 §§, 4 kap. 9 §, 5 kap. 9 §, 7 kap. 1 § och 8 kap. 1 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse, dock inte

a) sådan som drivs av försäkringsföreningar som har beviljats undantag enligt 1 kap. 19 d § försäkringsrörelselagen (2010:2043), eller

b) tjänstepensionsverksamhet enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av sådana försäkringsförmedlare som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen eller bedriver verksamhet enligt 3 kap. 1 § andra stycket 2 eller 3 § den lagen,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut, dock inte om verksamheten utslutande avser kontoinformationstjänster,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

13. en finansieringsplattform enligt lagen (2022:000) om vissa

¹ Senaste lydelse 2021:903.

plattformar för förmedling av finansiering,

13. verksamhet som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, om företaget är en juridisk person som är etablerad i Sverige,

14. verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516),

15. spelverksamhet som bedrivs med licens eller registrering enligt spellagen (2018:1138),

16. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

17. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

18. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

19. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 18,

20. yrkesmässig rådgivning avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

21. verksamhet som advokat eller advokatbolag, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

22. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än den som

14. verksamhet som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, om företaget är en juridisk person som är etablerad i Sverige,

15. verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516),

16. spelverksamhet som bedrivs med licens eller registrering enligt spellagen (2018:1138),

17. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

18. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

19. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

20. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 19,

21. yrkesmässig rådgivning avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

22. verksamhet som advokat eller advokatbolag, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

23. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än den som

avses i 21, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

23. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 18–22, eller

24. yrkesmässig verksamhet som avser förmedling, förvaring eller handel med konstverk, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp uppgår till motsvarande 10 000 euro eller mer.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

avses i 22, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

24. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 19–23, eller

25. yrkesmässig verksamhet som avser förmedling, förvaring eller handel med konstverk, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp uppgår till motsvarande 10 000 euro eller mer.

3 §

I fråga om verksamheter som avses i 2 § första stycket 1–8 och 10–12 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

I fråga om verksamheter som avses i 2 § första stycket 1–8 och 10–13 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

4 §²

Tjänster som avses i 2 § första stycket 21 och 22 omfattar

Tjänster som avses i 2 § första stycket 22 och 23 omfattar

1. handlande i en klients namn för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fastigheter, och

2. hjälp vid planering eller genomförande av transaktioner för en klients räkning vid

a) köp och försäljning av fastigheter eller företag,

b) förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar,

c) öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdepapperskonton,

d) anskaffande av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, och

e) bildande, drift eller ledning av bolag, föreningar, stiftelser eller truster och liknande juridiska konstruktioner.

Tjänster som avses i 2 § första stycket 23 omfattar

Tjänster som avses i 2 § första stycket 24 omfattar

² Senaste lydelse 2021:903.

1. bildande av juridiska personer, försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer,
2. fullgörande av funktion som styrelseledamot eller bolagsrättsligt ansvarig, som bolagsman i handels- eller kommanditbolag eller i någon liknande ställning i förhållande till andra juridiska personer,
3. tillhandahållande av ett registrerat kontor eller en postadress och därmed sammanhängande tjänster till en fysisk person, en juridisk person eller en trust eller en liknande juridisk konstruktion,
4. förvaltning av en trust eller en liknande juridisk konstruktion, och
5. funktion som nominell aktieägare för någon annans räkning eller åtgärder som syftar till att någon annan ska ha en sådan funktion, med undantag för uppdrag åt en juridisk person som är noterad på en reglerad marknad.

2 kap.

6 §³

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 får inte tillhandahålla anonyma konton, motböcker eller värdefack.

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får inte tillhandahålla anonyma konton, motböcker eller värdefack.

7 §⁴

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 får inte etablera eller upprätthålla korrespondentförbindelser med brevlådebanks och ska se till att sådana förbindelser inte heller etableras eller upprätthålls med institut som tillåter att deras konton används av sådana banker.

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får inte etablera eller upprätthålla korrespondentförbindelser med brevlådebanks och ska se till att sådana förbindelser inte heller etableras eller upprätthålls med institut som tillåter att deras konton används av sådana banker.

3 kap.

5 §⁵

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 15 ska, utöver vad som följer av 4 § första stycket, vidta åtgärder för kundkännedom

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16 ska, utöver vad som följer av 4 § första stycket, vidta åtgärder för kundkännedom

1. vid enstaka transaktioner som avser utbetalning av vinster eller betalning av insatser som uppgår till ett belopp motsvarande 2 000 euro eller mer, och

2. vid transaktioner som understiger ett belopp motsvarande 2 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har samband med en eller flera andra transaktioner som tillsammans uppgår till minst detta belopp.

³ Senaste lydelse 2021:903.

⁴ Senaste lydelse 2021:903.

⁵ Senaste lydelse 2021:903.

6 §⁶

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16 ska, i stället för vad som följer av 4 §, vidta åtgärder för kundkännedom

En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 17 ska, i stället för vad som följer av 4 §, vidta åtgärder för kundkännedom

1. vid etableringen av en affärsförbindelse, om det när förbindelsen ingås är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

2. vid enstaka transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till ett belopp motsvarande 5 000 euro eller mer, och

3. vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp motsvarande 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst detta belopp.

18 §⁷

När en korrespondentförbindelse som innefattar betalning etableras mellan en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 och ett kreditinstitut eller finansiellt institut från ett land utanför EES, ska verksamhetsutövaren utöver åtgärder enligt 7, 8 och 10–13 §§ åtminstone

När en korrespondentförbindelse som innefattar betalning etableras mellan en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och ett kreditinstitut eller finansiellt institut från ett land utanför EES, ska verksamhetsutövaren utöver åtgärder enligt 7, 8 och 10–13 §§ åtminstone

1. inhämta tillräckligt med information om motparten för att kunna förstå verksamheten och utifrån offentligt tillgänglig information bedöma motpartens anseende och tillsynens kvalitet,

2. bedöma motpartens kontroller för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism,

3. dokumentera respektive instituts ansvar att vidta kontrollåtgärder och de åtgärder som det vidtar,

4. inhämta godkännande från en behörig beslutsfattare innan korrespondentförbindelsen ingås, och

5. förvissa sig om att motparten har kontrollerat identiteten på kunder som har direkt tillgång till konton hos kreditinstitutet eller det finansiella institutet och fortlöpande följer upp dessa kunder samt på begäran kan lämna relevanta kunduppgifter.

22 §⁸

Med utomstående enligt 21 § avses

1. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8

1. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8

⁶ Senaste lydelse 2021:903.

⁷ Senaste lydelse 2021:903.

⁸ Senaste lydelse 2021:903.

och 10–15 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade inom EES, och

2. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–15 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade utanför EES, om de

a) tillämpar bestämmelser om kundkännedom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i denna lag, och

b) står under tillsyn över att dessa bestämmelser följs.

och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade inom EES, och

2. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade utanför EES, om de

25 §⁹

En verksamhetsutövare som tillhandahåller konto som kunden innehar i syfte att förvalta medel som tillhör kundens verkliga huvudman behöver inte vidta de åtgärder för kundkännedom som avses i 8 § i fråga om den verkliga huvudmannen, om kunden

1. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–15 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist inom EES,

2. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–15 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist utanför EES, och

a) tillämpar bestämmelser om kundkännedom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i denna lag, och

b) står under tillsyn över att dessa bestämmelser följs, eller

3. till följd av föreskrift i lag eller annan författning är skyldig att hålla medel som förvaltas för någon annans räkning avskilda från egna tillgångar och medel.

Första stycket får tillämpas endast om den risk som kan förknippas med kunden enligt 2 kap. 3 § bedöms som låg och om verksamhetsutövaren utan dröjsmål på begäran kan få del av uppgift om identiteten hos den för vars räkning kunden förvaltar medlen och den dokumentation som ligger till grund för uppgifterna.

1. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist inom EES,

2. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist utanför EES, och

Verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 får ta emot betalning med ett anonymt betalningsinstrument som getts ut i ett land utanför EES bara om instrumentet uppfyller kraven i 31 §.

Verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får ta emot betalning med ett anonymt betalningsinstrument som getts ut i ett land utanför EES bara om instrumentet uppfyller kraven i 31 §.

4 kap.

9 §¹¹

Den fysiska personen, den juridiska personen, dess styrelseledamöter eller anställda får inte för kunden eller för någon utomstående obehörigen röja att en bedömning enligt 2 § utförs, har utförts eller kommer att utföras eller att uppgifter har lämnats enligt 3 eller 6 §.

Som obehörigt röjande avses inte att

1. uppgifter lämnas till en tillsynsmyndighet eller en brottsbekämpande myndighet,

2. uppgifter lämnas mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 med hemvist i EES och som ingår i samma koncern eller mellan sådana verksamhetsutövare och deras filialer och dotterföretag belägna i ett land utanför EES, förutsatt att filialerna och dotterföretagen utanför EES tillämpar gemensamma rutiner som fastställts enligt 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande krav enligt lagstiftningen i det land där filialen finns eller dotterföretaget har hemvist,

3. uppgifter lämnas mellan advokater, andra oberoende jurister, revisorer, tillhandahållare av bokföringstjänster, skatterådgivare och fastighetsmäklare som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, eller likvärdiga bestämmelser i ett land utanför EES och som är anställda eller på annat sätt verksamma inom samma juridiska person eller olika juridiska personer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll,

4. uppgifter som rör samma kund och samma transaktion och som omfattar fler än en verksamhetsutövare lämnas mellan sådana juridiska och fysiska personer som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 och 18–22, förutsatt

2. uppgifter lämnas mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 med hemvist i EES och som ingår i samma koncern eller mellan sådana verksamhetsutövare och deras filialer och dotterföretag belägna i ett land utanför EES, förutsatt att filialerna och dotterföretagen utanför EES tillämpar gemensamma rutiner som fastställts enligt 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande krav enligt lagstiftningen i det land där filialen finns eller dotterföretaget har hemvist,

4. uppgifter som rör samma kund och samma transaktion och som omfattar fler än en verksamhetsutövare lämnas mellan sådana juridiska och fysiska personer som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och 19–23, förutsatt

¹⁰ Senaste lydelse 2021:903.

¹¹ Senaste lydelse 2021:903.

att de tillhör samma verksamhets- eller yrkeskategori och omfattas av skyldigheter i fråga om tystnadsplikt och skydd för personuppgifter som följer av denna lag, och

att de tillhör samma verksamhets- eller yrkeskategori och omfattas av skyldigheter i fråga om tystnadsplikt och skydd för personuppgifter som följer av denna lag, och

5. en kund får kännedom om att åtgärder enligt första stycket vidtas eller kan komma att vidtas, när ett röjande inte kan undvikas till följd av verksamhetsutövarens skyldighet att avstå från en transaktion, att avstå från att inleda en affärsförbindelse eller att avsluta en affärsförbindelse enligt 3 kap. 1–3 §§.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

5 kap.

9 §¹²

Förbudet i 8 § gäller inte samkörning av register med en filial till en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 som är etablerad i ett land utanför EES, om kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om filialen.

Förbudet i 8 § gäller inte heller samkörning av register som sker mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–13 och som ingår i samma koncern, om verksamhetsutövarna har hemvist i Sverige eller inom EES.

Om en verksamhetsutövare som avses i andra stycket har hemvist i ett land utanför EES gäller andra stycket om kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om den verksamhetsutövaren.

Förbudet i 8 § gäller inte samkörning av register med en filial till en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 som är etablerad i ett land utanför EES, om kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om filialen.

Förbudet i 8 § gäller inte heller samkörning av register som sker mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och som ingår i samma koncern, om verksamhetsutövarna har hemvist i Sverige eller inom EES.

7 kap.

1 §¹³

Detta kapitel tillämpas i fråga om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16, 19, 20 och 22–24. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt detta kapitel.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet

Detta kapitel tillämpas i fråga om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 17, 20, 21 och 23–25. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt detta kapitel.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet

¹² Senaste lydelse 2021:903.

¹³ Senaste lydelse 2021:903.

som avses i 1 kap. 2 § första stycket 2/ finns i 8 kap. rättegångsbalken och i 7 a kap. denna lag. som avses i 1 kap. 2 § första stycket 22 finns i 8 kap. rättegångsbalken och i 7 a kap. denna lag.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot annan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket finns i de lagar som reglerar dessa verksamhetsutövare.

8 kap.

1 §¹⁴

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag för vissa speltjänster från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den,

2. innehållet i och omfattningen av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1 § och om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

3. undantag från kravet på dokumenterade riskbedömningar enligt 2 kap. 2 §,

4. riskklassificering av kunder enligt 2 kap. 3 §, inbegripet faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

5. innehållet i och omfattningen av interna och gemensamma rutiner enligt 2 kap. 8 och 9 §§,

6. innehållet i rutiner för lämplighetsprövning enligt 2 kap. 13 §,

7. dokumentation av genomförda utbildningar och vilken information och utbildning som ska tillhandahållas anställda enligt 2 kap. 14 §,

8. nödvändiga åtgärder och rutiner enligt 2 kap. 15 § och 6 kap. 4 a §,

9. åtgärder för identitetskontroll enligt 3 kap. 7 och 8 §§,

10. vad som avses med förenklade åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som förenklade åtgärder är tillåtna enligt 3 kap. 15 §,

11. vad som avses med skärpta åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som skärpta åtgärder ska vidtas enligt 3 kap. 16 och 17 §§,

12. hur rapportering till Polismyndigheten ska göras enligt 4 kap. 3 §,

13. hur uppgifter ska lämnas enligt 4 kap. 6 §,

14. system för uppgiftslämning enligt 4 kap. 7 §,

15. bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 3 §,

16. förutsättningarna för förlängt bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 4 §,

17. innehållet i och omfattningen av rutiner för intern kontroll och modellriskhantering enligt 6 kap. 1 §,

18. kriterierna för när funktioner som avses i 6 kap. 2 § första stycket ska inrättas samt de krav som ska gälla i fråga om funktionernas organisation, befogenheter och oberoende,

19. organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende för den centrala kontaktpunkten enligt 6 kap. 3 §,

20. det särskilda rapporteringssystemet enligt 6 kap. 4 §, och

21. skyldighet för verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § utövare som avses i 1 kap. 2 §

¹⁴ Senaste lydelse 2021:903.

första stycket 1–/3 att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheter ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under tillsyn.

första stycket 1–/4 att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheter ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2.11 Förslag till lag om ändring i spellagen (2018:1138)

Härigenom föreskrivs att 18 kap. 2 § spellagen (2018:1138) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

2 §¹

Spelmyndigheten har också tillsyn över att sådan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 15 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer den lagen.

Spelmyndigheten har också tillsyn över att sådan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse 2021:1254.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Om gräsrotsfinansiering

Vad är gräsrotsfinansiering?

Gräsrotsfinansiering (eng. crowdfunding), kan beskrivas som en metod för att finansiera projekt, där mindre belopp samlas in från ett större antal personer. Ofta avses även att insamlingen sker via internet. Gräsrotsfinansiering kan delas in i fyra kategorier: lånebaserad, andelsbaserad, belöningsbaserad och donationsbaserad gräsrotsfinansiering. Vid lånebaserad gräsrotsfinansiering är det fråga om långivning och den som söker finansiering kan vara såväl näringsidkare som konsument. Lånebaserad gräsrotsfinansiering där kapital förmedlas till konsumenter kallas även för person till personlån (eng. peer to peer-lending eller p2p). Med andelsbaserad gräsrotsfinansiering avses finansieringsformer där investeraren erhåller t.ex. aktier i ett bolag som söker finansiering. Vid belöningsbaserad gräsrotsfinansiering har den som söker finansiering gjort en utfästelse om en vara eller tjänst i utbyte mot finansieringen. Donationsbaserad gräsrotsfinansiering innebär, som framgår av namnet, att den som bidrar med finansiering inte får någon motprestation.

En sak som skiljer gräsrotsfinansiering från mer traditionella finansieringsformer är hur den som söker finansiering sammanförs med dem som lämnar den. Genom en plattform för gräsrotsfinansiering på internet får den som söker finansiering möjlighet att nå ut med sin förfrågan om t.ex. ett lån eller erbjudande att investera i aktier till ett stort antal potentiella finansörer. Det innebär vidare att t.ex. konsumenter ges möjlighet till investeringar som annars inte skulle vara tillgängliga för dem. I dag är gräsrotsfinansiering ett allt viktigare alternativ till traditionella finansieringsformer, såsom lån från banker och finansbolag. Att söka finansiering genom en gräsrotsplattform kan också vara ett sätt för ett företag att validera en affärsidé, ge entreprenörer möjlighet att nå ut till ett stort antal personer som kan bidra med insikter och information samt fungera som ett marknadsföringsverktyg.

Vid lånebaserad gräsrotsfinansiering, särskilt sådan där kapital förmedlas till konsumenter, tillhandahålls tjänster som innebär att det investerade beloppet fördelas på ett flertal kredittagare. Investeraren fattar i dessa fall inte ett uttryckligt investeringsbeslut i fråga om de enskilda krediter eller fordringar som förmedlas, utan fördelning av det investerade kapitalet görs i stället enligt på förhand bestämda parametrar. I den tillhandahållna tjänsten kan ingå att återbetalningar och ränta automatiskt återinvesteras i nya krediter.

Marknaden för gräsrotsfinansiering

Gräsrotsfinansiering är ingen ny företeelse men under senare år har utvecklingen gått snabbt. Undersökningar av marknaden för gräsrotsfinansiering är några år gamla och uppgifterna om omsättning och tillväxt varierar (se t.ex. betänkandet Gräsrotsfinansiering, SOU 2018:20 s. 103–105). Enligt en analys publicerad av tankesmedjan Bruegel förmedlades under åren 2010–2017 globalt 48,5 miljarder euro i gräsrotsfinan-

siering, varav 16,9 miljarder euro i Europa (Chervyakov och Rocholl, How to make crowdfunding work in Europe, Bruegel, 2019). Enligt den analysen var under åren 2011–2017 den genomsnittliga årliga tillväxttakten i Europa 85 procent. Även om marknaden för gräsrotsfinansiering utvecklats i stora delar av Europa har utvecklingen mellan länder varierat i tillväxttakt och inriktning. Storbritannien har den i Europa i särklass största och mest utvecklade marknaden för gräsrotsfinansiering även om tillväxttakten på den brittiska marknaden avtog i slutet av denna period. Vid en europeisk jämförelse är den svenska marknaden för gräsrotsfinansiering relativt stor. Den svenska marknaden hade under 2017 en tillväxt på 88 procent och totalt förmedlat kapital om ca 50 miljoner euro, vilket gjorde den svenska marknaden till den femte största i Europa 2017. Samma år var Storbritannien, Frankrike, Nederländerna och Tyskland de europeiska länder med större marknader än Sverige.

Den lånebaserade gräsrotsfinansieringen är den helt dominerande typen av gräsrotsfinansiering. Sett till hela Europa utgjorde den enligt Bruegels analys nästan 90 procent av omsättningen medan den andelsbaserade utgjorde knappt 10 procent. Hur stor andel av gräsrotsfinansiering som är lånebaserad varierar dock kraftigt mellan de europeiska länderna. För Sverige visar nämnda analys att omsättningen fördelades lika mellan låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering.

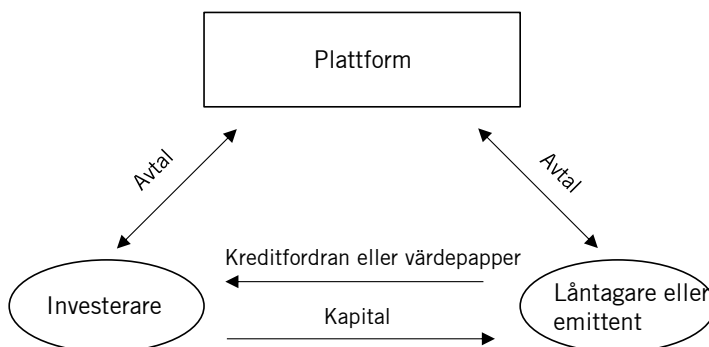
I Sverige finns för närvarande ett tiotal företag som driver plattformar för låne- eller andelsbaserad gräsrotsfinansiering. Därutöver är åtminstone en utländsk plattform för lånebaserad gräsrotsfinansiering aktiv i Sverige.

Marknaden för belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering är svårare att överblicka. Här är spelar stora utländska aktörer en betydande roll. Det finns även ett antal svenska aktörer.

Olika sätt att utforma förmedlingen av kapital

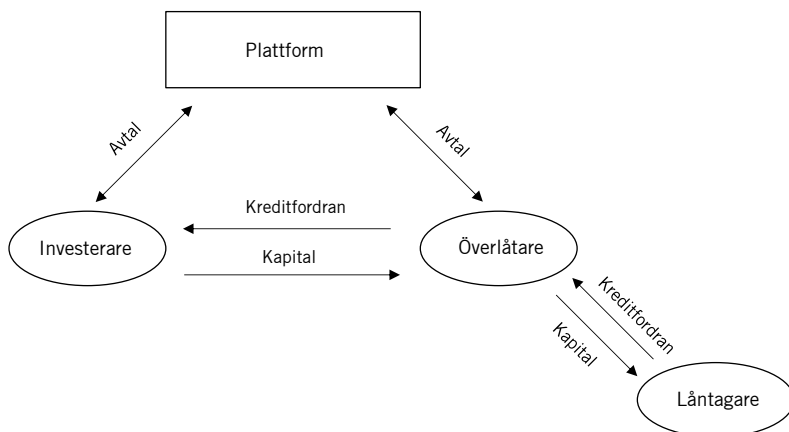
I en gräsrotsfinansieringstransaktion är i allmänhet tre parter involverade: den som söker finansiering, den som lämnar finansiering och den mellanhand som sammanför dem, dvs. den som driver plattformen där de sammanförs. Det uppstår avtalsrelationer dels mellan den som lämnar och tar emot finansiering, t.ex. i form av ett låneavtal, dels mellan var och en av dem i form av kund till den som driver plattformen. Mellanhanden kallas för leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, i det följande kallad EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (som beskrivs i avsnitt 3.2). I förslagen i denna promemoria benämns mellanhanden kapitalförmedlare (se bl.a. avsnitt 5.2).

Figur 3.1 Partsrelationer vid en gräsrotsfinansieringstransaktion med tre parter

Lånebaserad gräsrotsfinansiering kan även utformas på så sätt att kapitalförmedlingen har ett ytterligare led. Kapital förmedlas då genom överlåtelse av fordringar avseende sedan tidigare lämnade krediter. Kapital kan på detta sätt förmedlas från konsumenter genom överlåtelse av kreditfordringar avseende konsument- eller företagskrediter som lämnats av en professionell aktör, t.ex. ett bolag i samma koncern som den som driver plattformen. I den situationen är fyra parter involverade i transaktionen: den som söker finansiering, det företag som lämnar en kredit, den som står för finansiering genom att förvärva kreditfordran och förmedlaren som sammanför dem. Mer komplexa strukturer med fler involverade parter är också möjliga.

Figur 3.2 Partsrelationer vid en gräsrotsfinansieringstransaktion med fyra parter

Av de uppgifter som är tillgängliga när denna promemoria tas fram framgår att verksamheterna på merparten av plattformarna för lånebaserad gräsrotsfinansiering som är aktiva i Sverige är utformade enligt den förstnämnda beskrivningen, dvs. att kapital förmedlas genom att investerare och kapitalsökande ingår ett avtal om kredit, inte så att investerarna förvärvar fordringar avseende redan lämnade krediter. Intresset för att utforma verksamhet på det senare sättet, dvs. att förvärva fordringar avseende

redan lämnade krediter, skulle dock kunna öka. Ett skäl till det skulle kunna vara att modellen kan ge tillgång till investeringar i kredittyper som annars inte är tillgängliga för konsumenter och andra icke professionella investerare.

3.2 Verksamhet som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Sedan den 10 november 2021 tillämpas EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. EU-förordningen syftar till att främja gränsöverskridande finansiering av företag genom att undanröja hindren för den inre marknadens funktion när det gäller gräsrotsfinansieringstjänster. I förordningen fastställs enhetliga krav för tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster, för organisation, auktorisation och tillsyn av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, för drift av plattformar för gräsrotsfinansiering och för öppenhet och marknadsföringskommunikation avseende tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster i unionen (artikel 1).

Förordningens tillämpningsområde omfattar både lånebaserade och andelsbaserade gräsrotsfinansieringstjänster, med vissa begränsningar. Gräsrotsfinansieringstjänster definieras i förordningen som en matchning mellan å ena sidan investerares intressen att finansiera företag och å andra sidan projektägares intressen av finansiering av sitt företag genom användning av en plattform för gräsrotsfinansiering och som utgörs av någon av verksamheterna förmedling av långivning eller placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder i fråga om överlåtbara värdepapper och tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål (artikel 2.1 a). Dessa verksamheter beskrivs närmare nedan. En plattform för gräsrotsfinansiering är enligt förordningen ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem som drivs eller förvaltas av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster (artikel 2.1 d).

Förordningen är inte tillämplig på gräsrotsfinansieringstjänster som tillhandahålls projektägare – dvs. kapitalsökande – som är konsumenter (enligt definitionen i artikel 3 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG). Det innebär att förordningen inte är tillämplig om den som söker kapital är en fysisk person som handlar för ändamål som ligger utanför dennes närings- eller yrkesverksamhet. Förordningen är inte heller tillämplig på andra tjänster med anknytning till gräsrotsfinansieringstjänster enligt förordningens definition och som tillhandahålls i enlighet med nationell rätt (artikel 1.2 a och b).

Vidare är förordningen inte tillämplig på erbjudanden om gräsrotsfinansiering överstigande 5 miljoner euro (artikel 1.2 c). Ett erbjudande om gräsrotsfinansiering är varje kommunikation från en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster, oavsett form och medium, som innehåller tillräcklig information om villkoren för erbjudandet och det gräsrotsfinansieringsprojekt som erbjuds för att en investerare ska kunna investera i gräsrotsfinansieringsprojektet (artikel 2.1 f). Tröskelvärdet om 5 miljoner euro ska beräknas över en tolv månaders period som summan av det sammanlagda beloppet för erbjudanden via en plattform för gräsrots-

finansiering av en viss projektägare. I beloppet ska även ingå beloppet för erbjudanden om överlåtbara värdepapper till allmänheten som lämnas av projektägaren och som är undantagna från skyldigheten att offentliggöra ett prospekt enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1129 av den 14 juni 2017 om prospekt som ska offentliggöras när värdepapper erbjuds till allmänheten eller tas upp till handel på en reglerad marknad, och om upphävande av direktiv 2003/71/EG, i det följande kallad EU:s prospektförordning. Under en övergångsperiod om två år fr.o.m. den 10 november 2021 omfattar förordningen dock endast erbjudanden upp till ett belopp motsvarande det tröskelvärde som en medlemsstat tillämpar för undantag från skyldigheten att offentliggöra ett prospekt, för det fall det tröskelvärdet är lägre än 5 miljoner euro (artikel 49). I Sverige tillämpas i dag ett tröskelvärde på 2,5 miljoner euro för undantag från prospektskyldighet (2 kap. 1 § lagen [2019:414] med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning).

EU-förordningen omfattar matchning som utgörs av förmedling av långgivning (artikel 2.1 a i). Det innefattar tjänster såsom presentation av erbjudanden om gräsrotsfinansiering för kunder samt prissättning eller bedömning av kreditrisken hos gräsrotsfinansieringsprojekt eller projektägare (skäl 11). Med lån avses ett avtal genom vilket en investerare gör en överenskommen summa pengar tillgänglig för en projektägare för en överenskommen tidsperiod och genom vilket projektägaren tar på sig en ovillkorlig skyldighet att återbetala den summan till investeraren, tillsammans med upplupen ränta, i enlighet med avbetalningsplanen (artikel 2.1 b).

EU-förordningen omfattar även verksamhet där leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster fördelar investerarens medel mellan olika projektägare, vilket i förordningen kallas individuell portföljförvaltning av lån (artikel 2.1 c). Sådan portföljförvaltning baseras på uppdrag från en investerare till en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster om långgivning av ett fastställt belopp som fördelas till ett eller flera gräsrotsfinansieringsprojekt på leverantörens plattform. Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster får vid portföljförvaltning av lån agera diskretionärt på investerarnas vägnar inom ramen för de överenskomna parametrarna.

I fråga om andelsbaserad gräsrotsfinansiering omfattas matchning som utgörs av verksamheterna placering av finansiella instrument utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order. Verksamheten omfattas när de aktuella tjänsterna avser överlåtbara värdepapper och tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål (punkterna 1 och 7 i avsnitt A i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av direktiv 2002/92/EG och av direktiv 2011/61/EU, i det följande kallat direktivet om marknader för finansiella instrument).

Placering av finansiella instrument utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order i fråga om överlåtbara värdepapper är investeringstjänster enligt lagen om värdepappersmarknaden. För att yrkesmässigt få tillhandahålla sådana tjänster krävs normalt tillstånd av Finansinspektionen för värdepappersrörelse (se 2 kap. 1 § 1 och 7). Kravet på tillstånd för värdepappersrörelse gäller dock inte om verksamheten bedrivs enligt bestämmelserna i EU-förordningen (se 2 kap. 5 § första stycket 16, se vidare prop. 2020/21:206 s. 111–113).

Med överlåtbara värdepapper avses i EU-förordningen detsamma som i lagen om värdepappersmarknaden (se 1 kap. 4 §, som genomför artikel 4.1.44 i direktivet om marknader för finansiella instrument till vilken hänvisas i artikel 2.1 m i förordningen). Med överlåtbara värdepapper avses således värdepapper, utom betalningsmedel, som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, t.ex. aktier och andra värdepapper som motsvarar andelar i aktiebolag, obligationer eller andra typer av värdepapperiserade skuldförbindelser. Tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål definieras som aktier i privata aktiebolag som inte omfattas av begränsningar i nationell rätt som i praktiken skulle förhindra att de sprids, inbegripet begränsningar av hur dessa aktier erbjuds till eller marknadsförs för allmänheten (artikel 2.1 n i EU-förordningen).

Aktier och andra värdepapper utgivna eller utfärdade av t.ex. publika aktiebolag kan vara överlåtbara värdepapper. Detta innebär att verksamhet som avser placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order i fråga om värdepapper utgivna av t.ex. publika aktiebolag omfattas av tillämpningsområdet. Aktier och andra värdepapper utgivna av svenska privata aktiebolag omfattas varken av definitionen av överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål. Orsaken till det är att aktier i sådana aktiebolag omfattas av aktiebolagslagens (2005:551) förbud mot att de sprids till en bredare krets eller blir föremål för handel på en handelsplats (se 1 kap. 7 och 8 §§, prop. 2006/07:115 s. 282 och prop. 2016/17:162 s. 247; spridningsförbudet behandlas mer ingående i avsnitt 8).

När överlåtbara värdepapper erbjuds till allmänheten inom unionen uppstår som huvudregel en skyldighet att offentliggöra prospekt enligt EU:s prospektförordning (artikel 3.1). Från denna skyldighet undantas dock erbjudanden om värdepapper till allmänheten från en auktoriserad leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster, såvida de inte överstiger tröskelvärdet om 5 miljoner euro (enligt artikel 1.2 c) eller 2,5 miljoner euro under en övergångsperiod (enligt artikel 49).

3.3 Övrig reglering som kan träffa kapitalförmedling på plattformar för gräsrotsfinansiering

Inledning

För vissa typer av gräsrotsfinansiering gäller EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, vars tillämpningsområde beskrivs i avsnitt 3.2. I övrigt har EU:s medlemsstater valt olika sätt att hantera framväxten av gräsrotsfinansiering via plattformar på internet. I vissa stater finns särskilda regleringar för gräsrotsfinansiering medan det i andra stater, däribland Sverige, saknas regelverk som tar sikte specifikt på sådan verksamhet. Beroende på vilka tjänster som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster tillhandahåller kan den dock träffas av befintliga regelverk som ställer krav på tillstånd och innebär att verksamheten står under Finansinspektionens tillsyn. Så kan t.ex. vara fallet om verksamheten innefattar tillhandahållande av betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster, i det följande kallad betaltjänstlagen, eller om den innefattar tjänster i fråga

om finansiella instrument såsom aktier i publika bolag och därför utgör värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. I många fall kan dock verksamhet bedrivas med stöd av endast en registrering som finansiellt institut enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet, i det följande kallad valutaväxlingslagen. Det innebär alltså att verksamheten kan bedrivas utan tillstånd och i huvudsak utan annan kontroll än att verksamheten står i överensstämmelse med lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, i det följande kallad penningtvättslagen.

Nedan ges en översiktlig beskrivning av rörelsereglering som kan vara av relevans för olika typer av gräsrotsfinansiering och liknande verksamhet. En utförlig analys av gräsrotsfinansiering och gällande rätt finns i betänkandet Gräsrotsfinansiering (s. 193–302). Där beskrivs även bl.a. närings- och marknadsrättsliga regler och konsumentskyddande lagstiftning av betydelse för gräsrotsfinansiering.

Lånebaserad gräsrotsfinansiering

Lånebaserad gräsrotsfinansiering som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Lånebaserad gräsrotsfinansiering kan omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, (se avsnitt 3.2). Förordningen är tillämplig när det är fråga om förmedling av långivning i dess mening. Den gäller inte när projektägaren är en konsument, vilket alltså innebär att den inte gäller vid förmedling av krediter till konsumenter. Vidare gäller förordningen inte om förmedlad finansiering överstiger tröskelvärdet på 5 miljoner euro (eller 2,5 miljoner euro under en övergångsperiod). Förordningen bedöms inte vara tillämplig på verksamhet som struktureras på det sätt att kapital förmedlas på en plattform genom överlåtelse av kreditfordringar (jfr artikel 2.1 a i och 2.1 b, se vidare avsnitt 3.1 angående olika sätt att utforma förmedlingen av kapital).

Bank- och finansieringsrörelse

I allmänhet innebär lånebaserad gräsrotsfinansiering endast att krediter förmedlas från investerare till kapitalsökande. Verksamheten kan också struktureras på så sätt att krediter lämnas av en professionell kreditgivare för att sedan överlåtas till investerare (se vidare avsnitt 3.1). Vid lånebaserad gräsrotsfinansiering kan det i kapitalförmedlarens verksamhet också ingå att själv tillhandahålla kredit via sin plattform. Det förekommer att företag som tillhandahåller tjänster för andelsbaserad gräsrotsfinansiering även har tillstånd att tillhandahålla betaltjänster.

Bank- och finansieringsrörelse är verksamheter som bara får bedrivas i enlighet med lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse. Verksamheterna kräver tillstånd av Finansinspektionen och är föremål för omfattande krav på hur verksamheten ska bedrivas (med vissa för gräsrotsfinansiering inte aktuella undantag). Med bankrörelse avses rörelse där det ingår både betalningsförmedling via generella betalsystem och mottagande av medel som efter uppsägning är tillgängliga för fordringsägaren inom högst 30 dagar (1 kap. 3 §). Med finansieringsrörelse avses rörelse i vilken det ingår näringsverksamhet som har till ändamål både att ta emot

återbetalningspliktiga medel från allmänheten och att lämna kredit, ställa garanti för kredit eller i finansieringssyfte förvärva fordringar eller upplåta lös egendom till nyttjande (1 kap. 4 §). Företag med tillstånd att driva bank- eller finansieringsrörelse kallas för kreditinstitut (1 kap. 5 §)

En verksamhet i vilken det inte ingår inlåningsverksamhet utgör alltså inte bank- eller finansieringsrörelse. Viss lånebaserad gräsrotsfinansiering kan dock vara upplagd på ett sätt som liknar verksamhet som kreditinstitut kan bedriva. Så är fallet när den som driver plattformen för gräsrotsfinansiering diskretionärt fördelar medel från investerare mellan kredittagare (vilket kallas för individuell portföljförvaltning av lån i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det finns dock en grundläggande skillnad mot finansieringsrörelse i det att något skuldförhållande inte uppstår mellan vare sig kapitalförmedlaren och kreditgivaren eller kapitalförmedlaren och kredittagaren.

Kreditgivning till konsumenter

För yrkesmässig verksamhet som består i att lämna eller förmedla krediter till konsumenter krävs tillstånd enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, om inte verksamheten drivs med stöd av tillstånd enligt någon annan författning (1 och 5 §§). Ett företag med tillstånd att lämna eller förmedla krediter enligt denna lag kallas för konsumentkreditinstitut. Bland de företag som med stöd av tillstånd enligt någon annan författning får lämna och förmedla krediter till konsumenter finns de som har tillstånd enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (kreditinstitut), lagen (2010:751) om betaltjänster (betalningsinstitut), lagen (2011:755) om elektroniska pengar (institut för elektroniska pengar) eller lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (kallade bostadskreditinstitut). Motsvarande utländska företag är också undantagna från tillståndsplikt.

Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter medför att all yrkesmässig kreditgivning till konsumenter är reglerad och kräver tillstånd av Finansinspektionen eller av en utländsk tillsynsmyndighet (med vissa för gräsrotsfinansiering inte aktuella undantag). Om den som driver en plattform där krediter förmedlas även själv tillhandahåller krediter via plattformen behöver den alltså ha tillstånd som konsumentkreditinstitut eller som t.ex. kreditinstitut eller betalningsinstitut.

Tillstånd krävs även för att yrkesmässigt förmedla krediter till konsumenter. Det gäller i princip oavsett vem som lämnar krediterna (se prop. 2013/14:107 s. 45).

För yrkesmässig kreditgivning, kreditförmedling och rådgivning i fråga om bostadskrediter till konsumenter finns särskilda bestämmelser i lagen om verksamhet med bostadskrediter (1 §). Kreditgivning kräver tillstånd enligt lagen för företag som inte är kreditinstitut (1 kap. 2 § och 2 kap. 1 och 7 §§). Kreditförmedling kräver tillstånd enligt lagen för företag som inte är kreditinstitut eller s.k. kreditförmedlare i ett annat land inom EES (1 kap. 2 § och 3 kap. 1, 6 och 7 §§). Med bostadskredit avses detsamma som i konsumentkreditlagen (2010:1846), dvs. en kredit som är förenad med panträtt i fast egendom, tomträtt eller bostadsrätt eller liknande rätt eller som är förenad med motsvarande rätt i byggnad som inte hör till fastighet, eller en kredit som tas i syfte att förvärva eller behålla äganderätt

till sådan egendom, om det inte är fråga om vissa tillfälliga finansieringslösningar (6 § lagen om verksamhet med bostadskrediter och 2 § konsumentkreditlagen).

Konsumentkreditlagen är tillämplig på kredit som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument (1 § första stycket första meningen). Lagen är även tillämplig på kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare om en näringsidkare förmedlar krediten som ombud för kreditgivaren (1 § första stycket andra meningen). Konsumentkreditlagen kan vara tillämplig när krediter förmedlas till konsumenter på en plattform för gräsrotsfinansiering. Som beskrivs närmare i avsnitt 11 är dess bestämmelser dock i vissa delar inte utformade på ett sätt som är ändamålsenligt vid gräsrotsfinansiering.

Registrering som finansiellt institut

I lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet finns krav på registrering hos Finansinspektionen för den som yrkesmässigt ägnar sig åt olika typer av finansiell verksamhet (2 § första stycket). Företag som bedriver finansiellt verksamhet som kräver registrering kallas för finansiella institut (1 § 3).

Bland de verksamheter som kräver registrering finns sådan som huvudsakligen består i att lämna och förmedla kredit. En annan verksamhet som är registreringspliktig är sådan som huvudsakligen består i att medverka vid värdepappersemissioner (1 § 2 valutaväxlingslagen och 7 kap. 1 § andra stycket 2 och 7 lagen om bank- och finansieringsrörelse). Skyldigheten att ansöka om registrering gäller dock inte om verksamhetsutövaren i fråga bedriver finansiell verksamhet som redan omfattas av penningtvättslagen (2 § valutaväxlingslagen). Det innebär att t.ex. kreditinstitut, värdepappersbolag, försäkringsföretag, betalningsinstitut, registrerade betaltjänstleverantörer och konsumentkreditinstitut inte behöver ansöka om registrering enligt valutaväxlingslagen.

Syftet med kravet på registrering som finansiellt institut är i huvudsak att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller för finansiering av terrorism. I och med registrering omfattas instituten av penningtvättslagen (1 kap. 2 § första stycket 4 den lagen). Utöver tillämpningen av penningtvättslagen är kontrollen av verksamheten i huvudsak begränsad till kraven på registrering och ägar- och ledningsprövning (8 och 9 §§ valutaväxlingslagen).

Som redogörs för ovan är yrkesmässig förmedling av konsumentkrediter tillståndspliktig. Något tillstånd krävs däremot inte för att förmedla krediter till näringsidkare (så länge kreditgivningen inte kombineras med inlåningsverksamhet, se ovan angående finansieringsrörelse). Verksamheten kräver dock registrering som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen.

Andelsbaserad gräsrotsfinansiering

Andelsbaserad gräsrotsfinansiering som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Med andelsbaserad gräsrotsfinansiering avses här finansieringsformer där investerare tillhandahåller kapital i utbyte mot aktier eller andra värde-

papper som ges ut av det företag som söker finansiering. Sådan verksamhet kan omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, vars tillämpningsområde beskrivs i avsnitt 3.2. För att förordningen ska vara tillämplig är det en förutsättning att det är fråga om investeringstjänsterna placering av finansiella instrument utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order som avser överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål. Det innebär att förordningen omfattar verksamheter där kapital förmedlas på detta sätt i utbyte mot t.ex. aktier eller obligationer som ges ut av publika aktiebolag. Det innebär vidare att förordningen däremot inte är tillämplig om kapital förmedlas i utbyte mot t.ex. aktier eller obligationer som ges ut av privata aktiebolag eftersom dessa inte anses vara överlåtbara värdepapper eller är tillåtna instrument enligt förordningen.

Värdepappersrörelse

Verksamhet som avser hantering av överlåtbara värdepapper men som inte träffas av reglerna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering kan i stället omfattas av de harmoniserade EU-regler om investeringstjänster och investeringsverksamhet som finns i direktivet om marknader för finansiella instrument. Dessa genomförs i Sverige huvudsakligen i bestämmelserna om värdepappersrörelse i lagen om värdepappersmarknaden. I den lagen ställs det upp krav på tillstånd av Finansinspektionen för att få driva värdepappersrörelse, dvs. för att yrkesmässigt tillhandahålla investeringstjänster eller utföra investeringsverksamhet (1 kap. 4 c § och 2 kap. 1 §).

En förutsättning för att regelverket för värdepappersrörelse ska vara tillämpligt är att de tjänster som tillhandahålls eller den verksamhet som bedrivs avser finansiella instrument. En typ av finansiella instrument är överlåtbara värdepapper. Aktier och obligationer som ges ut av privata aktiebolag anses, som anges i avsnitt 3.2, inte vara överlåtbara värdepapper eftersom de omfattas av aktiebolagslagens förbud mot att de sprids till en bredare krets eller blir föremål för handel på en handelsplats. Aktier och andra värdepapper som omfattas av spridningsförbudet i aktiebolagslagen är inte heller någon annan typ av finansiella instrument (jfr 1 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden). Det gör att reglerna för värdepappersrörelse inte är tillämpliga på gräsrotsfinansiering som innebär att kapital förmedlas i utbyte mot t.ex. aktier i privata aktiebolag.

Bestämmelserna om värdepappersrörelse omfattar tillhandahållande av de investeringstjänster som det även finns särskild reglering för i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering: placering av finansiella instrument utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order. Bestämmelserna om värdepappersrörelse omfattar därutöver verksamhet som innebär utförande av order på kunders uppdrag, handel för egen räkning, individuell portföljförvaltning, investeringsrådgivning, garantigivning avseende finansiella instrument och placering av finansiella instrument med ett fast åtagande och drift av handelsplattformar. Det innebär att regelverket för värdepappersrörelse blir tillämpligt om den som driver en plattform för gräsrotsfinansiering tillhandahåller någon av dessa tjänster, t.ex. investeringsrådgivning eller åtagande att förvärva utgivna värdepapper om en viss investeringsnivå annars inte uppnås (dvs. placering av finansiella instrument med ett fast åtagande). Bestämmelserna om värdepappers-

rörelse gäller även t.ex. kapitalförmedling som överstiger tröskelvärdet för förmedlad finansiering på 5 miljoner euro i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering men där förordningen annars skulle ha varit tillämplig.

Ett företag med tillstånd att driva värdepappersrörelse benämns värdepappersinstitut (eller värdepappersbolag, om det är ett svenskt aktiebolag som inte är ett bankaktiebolag eller ett kreditmarknadsbolag, se 1 kap. 4 b § lagen om värdepappersmarknaden). Det regelverk som gäller för värdepappersinstitut är omfattande och inkluderar, förutom bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 600/2014 av den 15 maj 2014 om marknader för finansiella instrument och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, ett stort antal delegerade förordningar och genomförandeförordningar som antagits av kommissionen och Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2017:2) om värdepappersrörelse. Härutöver finns det riktlinjer och allmänna råd från Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten, Esma. En beskrivning av regelverket för värdepappersrörelse finns bl.a. i prop. 2016/17:162 Nya regler om marknader för finansiella instrument (MiFID II och MiFIR) s. 225–238.

Prospekt

När överlåtbara värdepapper erbjuds till allmänheten finns som huvudregel en skyldighet att offentliggöra ett prospekt enligt EU:s prospektförordning (se artiklarna 2 a och 3.1). Med ett erbjudande av värdepapper till allmänheten avses ett meddelande, oavsett form och medium, som innehåller tillräcklig information om villkoren för erbjudandet och de värdepapper som erbjuds för att en investerare ska ha förutsättningar att fatta beslut om att teckna eller förvärva dessa värdepapper. Definitionen är också tillämplig på placeringar av värdepapper via finansiella mellanhänder (artikel 2.d). Ett erbjudande på en plattform för gräsrotsfinansiering kan vara ett sådant erbjudande och föranleda skyldighet att upprätta ett prospekt. Dock omfattas inte erbjudanden av andra instrument än överlåtbara värdepapper. Det innebär att inte heller EU:s prospektförordning gäller vid kapitalförmedling där investeringar görs i privata aktiebolags aktier och andra värdepapper som omfattas av spridningsförbudet i aktiebolagslagen. Erbjudanden som förmedlas av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är också, som nämns ovan, undantagna från prospektskyldighet så länge de inte överstiger 5 miljoner euro under en period om tolv månader.

Alternativa investeringsfonder

Lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder genomför i svensk rätt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/61/EU av den 8 juni 2011 om förvaltare av alternativa investeringsfonder samt om ändring av direktiv 2003/41/EG och 2009/65/EG och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 1095/2010. I lagen finns bestämmelser om tillstånd för, registrering av och tillsyn över förvaltare av alternativa investeringsfonder (AIF-förvaltare) samt hur deras verksamhet ska drivas (1 kap. 1 §). En alternativ investeringsfond är ett företag som har bildats för kollektiva investeringar och som tar emot kapital från ett antal investerare för att investera det i enlighet med en fastställd investeringspolicy till

förmån för dessa investerare (1 kap. 2 §). För att företaget ska vara en alternativ investeringsfond får det inte uppfylla kraven för att vara en s.k. UCITS-fond och därför kräva auktorisation enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/65/EG av den 13 juli 2009 om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper.

Esma, liksom Finansinspektionen, har anfört att definitionen av en alternativ investeringsfond innebär att vissa affärsmodeller för andelsbaserad gräsrotsfinansiering som bygger på indirekta investeringar kan omfattas av regelverket om förvaltare av alternativa investeringsfonder. Så skulle kunna vara fallet där ett specialföretag (eng. special purpose vehicle eller SPV) används som en mellanled mellan investerare och ett kapital-sökande företag. Så länge det är investeraren som avgör om och i vilket kapitalsökande företag som en investering ska göras är det dock tveksamt om det kan anses vara fråga om att kapital investeras till förmån för investerarna i enlighet med en fastställd investeringspolicy. Enligt Esma skulle det emellertid även i en sådan här situation kunna vara fråga om investeringar enligt en fastställd investeringspolicy, låt vara att den har en mycket begränsad inriktning (se vidare Opinion Investment-based crowd-funding, 18 december 2014, ESMA/2014/1378, s. 20–24 och Gräsrotsfinansiering i Sverige – en kartläggning, 15 december 2015, s. 34 f.).

Registrering som finansiellt institut

Valutaväxlingslagen beskrivs närmare ovan i detta avsnitt. Som anges där är en av de verksamheter som kräver registrering som finansiellt institut sådan som huvudsakligen består i att medverka vid värdepappers-emissioner (1 § 2 valutaväxlingslagen och 7 kap. 1 § andra stycket 7 lagen om bank- och finansieringsrörelse). På en plattform för andelsbaserad gräsrotsfinansiering förmedlas kapital i utbyte mot värdepapper som emitteras av det kapitalsökande företaget. Den som driver plattformen kan bistå den kapitalsökande med emissionen på olika sätt, men verksamheten innebär åtminstone en tjänst som syftar till att bistå med att placera emitterade värdepapper hos investerare. En sådan verksamhet ligger nära till hands att betrakta som medverkan vid värdepappersemissioner.

Är det fråga om emission av värdepapper som ska betraktas som överlåtbara värdepapper i lagen om värdepappersmarknadens mening är verksamheten att betrakta som värdepappersrörelse i form av placering av finansiella instrument (med eller utan fast åtagande, 2 kap. 1 § 6 och 7 lagen om värdepappersmarknaden). Sådan verksamhet behöver inte registreras enligt valutaväxlingslagen (2 § första stycket 1 valutaväxlingslagen och 7 kap. 1 § andra stycket 2 lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Innebär den aktuella verksamheten i stället kapitalförmedling i utbyte mot aktier eller andra värdepapper som emitteras av privata aktiebolag är det, som redogörs för ovan, inte fråga om värdepappersrörelse i lagen om värdepappersmarknadens mening. Sådan verksamhet får alltså antas kräva registrering som finansiellt institut.

Belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering

Verksamhet som innebär att kapital förmedlas i utbyte mot en vara eller tjänst som lämnas av den som söker finansiering och verksamhet som

innebär förmedling av kapital i form av donationer skiljer sig från den typen av finansiell verksamhet som låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering innebär. Den träffas inte i sig av krav på tillstånd av Finansinspektionen enligt någon finansmarknadsreglering. I sådan belönings- och donationsbaserad verksamhet skulle dock kunna ingå tjänster som kräver tillstånd eller registrering, t.ex. betaltjänster enligt betaltjänstlagen.

Det finns inte heller något tydligt krav på registrering enligt valutaväxlingslagen. Den som yrkesmässigt möjliggör och underlättar finansiering genom belönings- eller donationsbaserad gräsrotsfinansiering skulle eventuellt kunna anses bedriva den registreringspliktiga verksamheten att ”medverka vid finansiering” (se 1 § 2 lagen om valutaväxling som hänvisar till bl.a. 7 kap. 1 § andra stycket 3 lagen om bank- och finansieringsrörelse). Den aktuella verksamheten exemplifieras dock med ”till exempel genom att förvärva fordringar och upplåta lös egendom till nyttjande (leasing)”, vilket talar mot att donations- och belöningsbaserad gräsrotsfinansiering är en sådan verksamhet som avses.

4 Syfte med förslagen och regleringsbehovet

4.1 Förslagets bakgrund och syfte

Utredningen om gräsrotsfinansiering

Under 2015 redovisade Finansinspektionen, på regeringens uppdrag, en kartläggning av gräsrotsfinansiering i Sverige. Två slutsatser som Finansinspektionen drog i kartläggningen var att det fanns ett behov av fördjupad analys och att det behövde klargöras vilka befintliga regler som kan träffa olika former av gräsrotsfinansiering. Finansinspektionen identifierade risker med särskilt andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering som görs genom plattformar.

Regeringen beslutade 2016 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. med fokus på andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering kartlägga marknaden för plattformar för gräsrotsfinansiering, analysera deltagarnas och plattformarnas roll, funktion och incitamentsstruktur, analysera vilka regler som är tillämpliga på andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering, analysera om det behövs en ny näringsrättslig lagreglering, eller om befintlig lagstiftning behöver justeras, se över behovet av sanktioner, och i förekommande fall, utarbeta nödvändiga lagförslag (dir. 2016:70). Uppdragets syfte var att gräsrotsfinansiering genom plattformar ska kunna utvecklas, men samtidigt att säkerställa ett högt konsumentskydd samt högt förtroende till denna del av finansmarknaden. Utredningen, som antog namnet Utredningen om gräsrotsfinansiering, redovisade sitt uppdrag i mars 2018 betänkandet Gräsrotsfinansiering.

När betänkandet Gräsrotsfinansiering lämnades över hade kommissionen en dryg vecka tidigare lämnat ett förslag till det regelverk som kom att antas i form av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Kommis-

sionen hade då sedan flera år bevakat marknaden för gräsrotsfinansiering och bl.a. i en rapport publicerad 2016 gjort bedömningen att det då inte var motiverat att ingripa med reglering (Commission staff working document, Crowdfunding in the EU Capital Markets Union, SWD (2016) 154 final).

Förslagen i betänkandet Gräsrotsfinansiering

I betänkandet Gräsrotsfinansiering görs en bedömning av behovet av ny näringsrättslig reglering eller justeringar i befintlig reglering för gräsrotsfinansiering (s. 325–343). Slutsatserna är sammanfattningsvis att verksamhet som består i att erbjuda tjänster som möjliggör eller underlättar kapitalanskaffning och investeringar genom låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering bör bedrivas så att den får allmänhetens förtroende. Det förutsätter bl.a. att det finns möjlighet att ingripa mot aktörer som inte driver sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt. Enligt utredningen bör därför den som yrkesmässigt driver sådan förmedlingsverksamhet som kan påverka allmänhetens intressen, stå under myndighetstillsyn och kunna bli föremål för korrigerande ingripanden.

Utredningen gör bedömningen att befintlig relevant lagstiftning inte omfattar, eller är inte ändamålsenlig för, samtliga verksamheter som består i att bistå parter vid låne- eller andelsbaserad gräsrotsfinansiering. Det finns därmed behov av ny reglering. Lagreglering som specifikt tar sikte på förutsättningarna för förmedlingstjänster för låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering kan enligt utredningens bedömning bidra till att främja utvecklingen av sådan verksamhet och därmed förbättra tillgången till alternativa finansieringsformer för företag och privatpersoner, samtidigt som finansiärer, investerare, kan ges tillfredsställande rättsligt skydd.

För yrkesmässig verksamhet vars inriktning är att bistå näringsidkare och konsumenter som vill anskaffa eller tillhandahålla finansiering genom belönings- eller donationsbaserad gräsrotsfinansiering bedömer utredningen en lagreglering påkallad främst av behovet att motverka risken för att verksamheten utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism.

I betänkandet föreslås mot denna bakgrund en ny lag om viss verksamhet med förmedling av finansiering (se vidare s. 345–365). Lagen föreslås gälla för näringsverksamhet som har till ändamål att mot ersättning sammanföra fysiska eller juridiska personer som avser att anskaffa finansiering med fysiska eller juridiska personer som avser att tillhandahålla finansiering, om finansieringen sker

- genom sådana krediter mot vederlag som lämnas av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter (lånebaserad gräsrotsfinansiering),

- genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i den juridiska person som anskaffar finansieringen (andelsbaserad gräsrotsfinansiering),

- i utbyte mot en vara eller tjänst, som lämnas av den som anskaffar finansieringen (belöningsbaserad gräsrotsfinansiering), eller

- utan att vederlag eller någon annan motprestation lämnas av den som anskaffar finansieringen (donationsbaserad gräsrotsfinansiering).

Enligt förslaget ska den nya lagen inte vara tillämplig på verksamhet med förmedling av finansiering genom låne- eller andelsbaserad gräsrotsfinansiering mellan enbart näringsidkare. I fråga om belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering föreslås lagen gälla endast i begrän-

sad omfattning, och i stället för tillståndsplikt föreslås att företag som tillhandahåller sådana förmedlingstjänster ska vara skyldiga att ansöka om registrering hos Finansinspektionen.

Syftet med förslagen i denna promemoria

Efter det att Utredningen om gräsrotsfinansiering överlämnade sina förslag har det antagits EU-regler för viss gräsrotsfinansiering i form av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. EU-förordningen och förslagen till svensk reglering i betänkandet Gräsrotsfinansiering har dock i huvudsak olika tillämpningsområden. EU-förordningen undanröjer i huvudsak inte heller det regleringsbehov som utredningen om gräsrotsfinansiering identifierar. Utredningens analys av bristerna i nuvarande reglering är således i allt väsentligt fortfarande relevant. Förslagen i betänkandet Gräsrotsfinansiering är emellertid inte utformade med hänsyn till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Förslagen i denna promemoria syftar till att tillgodose det behov av reglering för framför allt låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering som kvarstår trots EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. En utgångspunkt för förslagen är den analys som görs i betänkandet Gräsrotsfinansiering. Förslagen som lämnas i denna promemoria är dock anpassade till den EU-reglering som nu finns. En annan utgångspunkt för förslagen i denna promemoria är att de krav som ställs på låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering som omfattas av det nya regelverket ska motsvara de krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se vidare avsnitt 5.3). Det medför att de lagförslag som lämnas här skiljer sig väsentligt från de som lämnades av Utredningen om gräsrotsfinansiering, bl.a. när det gäller regleringens detaljnivå.

4.2 Regleringsbehovet

Promemorians bedömning: Nuvarande reglering är inte ändamålsenlig för vissa typer av låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering där kapital förmedlas med hjälp av plattformar på internet. Det bör därför införas en reglering som bidrar till en sund utveckling av dessa typer av kapitalförmedling. Regleringen bör säkerställa

- ett högt skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter,
- ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden, och
- att regler till skydd för konsumenter vid kreditgivning kan tillämpas även vid förmedling av krediter med hjälp av plattformar på internet.

Belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering där kapital förmedlas med hjälp av plattformar på internet bör omfattas av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Skälen för promemorians bedömning

Inledning

Låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering är förenad med finansiellt risktagande. Framför allt är det fråga om risker som behöver beaktas av investeraren och denne behöver avgöra om förväntad avkastning motiverar risktagandet som investeringen innebär. Samtidigt är investeraren normalt i ett informationsunderläge i förhållande till både den som söker kapital och den som driver plattformen för gräsrotsfinansiering. Investeraren behöver således ges förutsättningar för att kunna fatta välgrundade investeringsbeslut.

Vid lånebaserad gräsrotsfinansiering finns risker relaterade till den som driver plattformen för gräsrotsfinansiering. Skulle denna avsluta sin verksamhet kan investeraren ha små eller i praktiken inga möjligheter att själv bevaka sin rätt enligt ingångna kreditavtal. Så är fallet särskilt vid lånebaserad gräsrotsfinansiering där den som driver plattformen diskretionärt förmedlar investerat kapital mellan flera för investeraren anonyma låntagare (se vidare avsnitt 9.5 angående denna typ av tjänster).

En annan risk vid låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering är att verksamheten påverkas av intressekonflikter som är negativa för investerare och kapitalsökande, t.ex. sådana som är relaterade till plattformens ersättningsmodell.

Kapitalförmedling genom överlåtelse av aktier eller andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag

För ett privat aktiebolag eller dess ägare gäller som huvudregel ett förbud mot att söka sprida bolagets aktier, skuldebrev och andra värdepapper till allmänheten. Spridningsförbudet och dess undantag beskrivs närmare i avsnitt 8. Trots spridningsförbudet förekommer i dag andelsbaserad gräsrotsfinansiering som innebär att finansiering förmedlas i utbyte mot aktier som ges ut av privata aktiebolag på plattformar på internet. Investeringar i andra typer av värdepapper utgivna av privata aktiebolag kan också förekomma. När det i det följande hänvisas till investeringar i aktier avses även andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag.

För kapitalsökande företag – särskilt små och medelstora – kan denna typ av gräsrotsfinansiering vara ett alternativ till traditionella finansieringsformer, såsom lån från banker och finansbolag. Finansieringsformen kan för företaget, som berörs ovan, även ha andra fördelar. För konsumenter och andra icke-professionella investerare kan den höga risk som dessa investeringar innebär ge möjligheter till högre avkastning än vid traditionella investeringar, vilket kan vara en värdefull del i en väldiversifierad investeringsportfölj. Det kan även förekomma att investeraren är beredd att bidra med finansiering även av andra skäl än möjlighet till avkastning.

Riskerna vid investeringar i aktier utgivna av privata aktiebolag som söker finansiering via gräsrotsfinansieringsplattformar kan vara stora (se vidare betänkandet Gräsrotsfinansiering, s. 335–338). Det rör sig ofta om relativt unga företag, vars förmåga att överleva och generera vinst kan vara osäker. Företagen kan ha en kort finansiell historik och den tillgängliga informationen om företaget kan vara begränsad. De omfattas inte av sådana informationskrav som gäller för aktiebolag vars aktier är upptagna

till handel på en handelsplats. För en investerare är det mycket svårt att göra en bedömning av företagets möjlighet att uppnå de mål som det satt. Vid investeringar i aktier finns vidare risker för att framtida emissioner leder till utspädning.

En betydande risk när det gäller investeringar i privata aktiebolags aktier är att investeringarna inte kan avvecklas på ett enkelt sätt. Eftersom privata aktiebolags aktier inte är och inte får vara föremål för handel på en handelsplats finns inte möjlighet att avyttra dem på det sättet. Att annonsera om försäljning av aktierna är förbjudet (och straffbart med böter eller högst ett års fängelse, se vidare avsnitt 8). Möjligheterna att avyttra aktierna på andra sätt, t.ex. genom interna arrangemang som tillhandahålls av den som driver plattformen, är också begränsade. En orsak till det är att det normalt saknas ett etablerat marknadspris för bolaget annat än det som sätts vid aktieemissionen.

Riskerna med investeringar i aktier i privata aktiebolag får typiskt sett betraktas som betydligt större än vid investeringar i t.ex. aktier som är upptagna till handel på en handelsplats. För verksamhet som innebär att kapital förmedlas i utbyte mot aktier eller andra värdepapper som ges ut av privata aktiebolag finns dock inga särskilda regler i lag om t.ex. hur rörelsen ska bedrivas och skydd för investerare. Verksamheten kräver i dag inget tillstånd av Finansinspektionen. Den står inte under inspektionens tillsyn och det saknas möjligheter för inspektionen att ingripa mot skadlig eller oseriös verksamhet (annat än i fråga om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). Avsaknaden av reglering står i tydlig kontrast mot det som gäller för sådan förmedling av investeringar i aktier i publika aktiebolag eller andra överlåtbara värdepapper som regleras i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Kontrasten är ännu större i förhållande till förmedling av investeringar i aktier och andra värdepapper som inte omfattas av EU-förordningen utan i stället av bestämmelserna om värdepappersrörelse i lagen om värdepappersmarknaden och krav på upprättande av prospekt.

Det saknas i dag ändamålsenlig reglering för förmedling av kapital i utbyte mot aktier och andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag. Det bör därför införas reglering som bidrar till sund utveckling av denna typ av kapitalförmedling. Regleringen bör säkerställa ett högt skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, och ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden.

Kapitalförmedling till näringsidkare genom krediter som inte omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

För verksamhet som innebär förmedling av krediter till näringsidkare på en plattform för gräsrotsfinansiering finns harmoniserade regler i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Förordningen gäller dock inte utan undantag, vilket beskrivs i avsnitt 3.2. En viktig inskränkning i dess tillämpningsområde är att den inte gäller för erbjudanden om gräsrotsfinansiering till en viss projektägare som överstiger 5 miljoner euro (under en övergångsperiod gäller i stället en gräns på 2,5 miljoner euro). Förordningen bedöms vidare inte vara tillämplig på verksamhet som struktureras på det sätt att kapital förmedlas på en plattform genom överlåtelse av kreditfordringar (se avsnitt 3.3).

Generellt går det inte att säga att riskerna vid investeringar i krediter till näringsidkare är högre när den finansiering som söks överstiger tröskelvärdet enligt EU-förordningen än när den uppgår till eller understiger tröskelvärdet. Detsamma gäller när det är fråga om kapitalförmedling genom överlåtelse av kreditfordringar i stället för genom krediter som lämnas direkt av investeraren till kredittagaren. En central risk att ta i beaktande för investeraren är den för att ett kapitalsökande företag inte kan fullgöra utlovade betalningar. Även här kan det ofta röra sig om investeringar i relativt unga företag, vars förmåga att överleva och generera vinst kan vara osäker. Företagen kan ha en kort finansiell historik och den tillgängliga informationen om företaget kan vara begränsad. För en investerare är det mycket svårt att göra en bedömning av företagets kreditvärdighet och om den ersättning som utlovas, dvs. räntan, motiverar risktagandet. Det kan finnas en risk att investeringen uppfattas som mindre riskfylld än den är.

Utöver EU-förordningen finns i Sverige inga särskilda regler för verksamhet med lånebaserad gräsrotsfinansiering till näringsidkare. Det saknas alltså regler i lag om t.ex. hur rörelsen ska bedrivas och skydd för investerare. Verksamheten kräver i dag inget tillstånd av Finansinspektionen och kontrollen av verksamheten är i huvudsak begränsad till tillämpningen penningtvättslagen. Det saknas alltså möjligheter för inspektionen att ingripa mot skadlig eller oseriös förmedling av krediter till näringsidkare (annat än i fråga om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). Avsaknaden av reglering står i tydlig kontrast mot det som gäller för sådan förmedling av krediter som regleras i EU-förordningen.

Det saknas alltså i dag ändamålsenlig reglering för verksamhet som innebär sådan förmedling av krediter till näringsidkare på en plattform för gräsrotsfinansiering som inte omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Att det saknas ändamålsenlig reglering är i sig en brist som bör åtgärdas. Avsaknaden av reglering medför också risker för kringgående av reglerna i EU-förordningen. Det bör därför införas reglering som bidrar till sund utveckling av denna typ av kapitalförmedling. Regleringen bör säkerställa ett högt skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, och ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. I avsnitt 9.4 föreslås att det på en finansieringsplattform inte ska få förmedlas ett belopp som överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro i fråga om krediter till en fysisk eller juridisk person under en period om tolv månader.

Kapitalförmedling till konsumenter genom krediter

Som berörs ovan (avsnitt 3.3) innebär lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter att det krävs tillstånd för förmedling av krediter till konsumenter med hjälp av en plattform för gräsrotsfinansiering. Utifrån vad som är känt vid upprättandet av denna promemoria har de aktörer som i dag driver plattformar där kredit förmedlas till konsumenter också tillstånd som kredit- eller betalningsinstitut.

När krediter förmedlas till konsumenter med hjälp av en plattform för gräsrotsfinansiering finns risker såväl för investerare som för låntagare. Investeraren behöver vid denna typ av investeringar i praktiken förlita sig på kapitalförmedlarens kreditprövningar och prissättning. Liksom vid

kreditförmedling till näringsidkare kan det finnas en risk att investeringen uppfattas som mindre riskfylld än den är. Skyddsbehovet för konsumenter som tar krediter är inte mindre när en kredit lämnas eller erbjuds på detta sätt än när den lämnas eller erbjuds direkt av t.ex. en bank eller ett konsumentkreditinstitut.

Det finns för verksamhet som innebär förmedling av krediter till konsumenter med hjälp av en plattform för gräsrotsfinansiering inte någon ändamålsenlig reglering om t.ex. hur rörelsen ska bedrivas och kundskydd. Detsamma gäller för det fall verksamheten är utformad så att det på plattformen förmedlas investeringar i kreditfordringar. För denna typ av kapitalförmedling är det framför allt viktigt att säkerställa ett högt skydd för å ena sidan konsumenter och andra investerare och å andra sidan för låntagande konsumenter. När det gäller konsumentkrediter har regeringen även nyligen gett en särskild utredare i uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldssättning (dir. 2021:108).

Belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering

Belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering är inte förenade med något finansiellt risktagande för investeraren och de är inte verksamheter som är i fokus vare sig i denna promemoria eller i betänkandet Gräsrotsfinansiering. Vid belöningsbaserad gräsrotsfinansiering består risken för investeraren i att den utfästa varan eller tjänsten inte levereras. Vid donationsbaserad gräsrotsfinansiering finns överhuvudtaget ingen monetär risk för investeraren. När det gäller belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering finns dock risker för att plattformarna utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism. De bör därför omfattas av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (se vidare avsnitt 7).

5 En ny lag och avgränsningen av den

5.1 En ny lag

Promemorians förslag: Det ska införas en ny lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Skälen för promemorians förslag: I denna promemoria görs bedömningen att det bör införas ny reglering för verksamheter för vilka ändamålsenlig reglering i dag saknas (se avsnitt 4.2 beträffande regleringsbehovet). En fråga är om det bör göras genom att ta in bestämmelser i någon eller några befintliga lagar eller genom att införa en eller flera nya lagar.

I fråga om kreditgivning till konsumenter passar den reglering som bör införas inte in i lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter eller någon annan lag. Det beror bl.a. på att regleringen i många delar motiveras av att det är fråga om kreditgivning från konsumenter till andra konsumenter. När det gäller förmedling av krediter till näringsidkare som inte

omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns i dag inte någon annan reglering än den som för sådan, och ett stort antal helt annorlunda typer av verksamheter, ställer krav på registrering som finansiellt institut. Förmedling av kapital i utbyte mot aktier eller andra värdepapper som inte utgör finansiella instrument har likheter med verksamhet enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och viss värdepappersrörelse som regleras i lagen om värdepappersmarknaden. Det skulle därför kunna övervägas att införa regleringen av sådan verksamhet i lagen med kompletterande bestämmelser till den förordningen eller lagen om värdepappersmarknaden. Att reglera ytterligare verksamhetstyper i någon av dessa lagar bedöms dock medföra att lagstiftningen blir mer svåröverskådlig och komplicerad jämfört med om den tas in i en ny lag.

I fråga om belönings- och donationsbaserade tjänster görs i avsnitt 7 bedömningen att dessa bör regleras genom att valutaväxlingslagen görs tillämplig på verksamheterna.

Att samla regleringen av andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering som inte omfattas av EU-förordningen i en och samma lag bedöms göra regelverket mer överskådligt för tillämparna. Det bör vidare vara till fördel för den som driver en plattform där det förekommer olika typer av gräsrotsfinansieringstjänster. Även det förhållandet att gränsdragningen mellan olika typer av gräsrotsfinansiering inte alltid är given talar för att samla regleringen i en lag. Exempelvis kan det vid utgivning av skuldinstrument som är värdepapper finnas en överlappning mellan lånebaserad och andelsbaserad gräsrotsfinansiering.

Sammantaget bedöms det således som mest lämpligt att införa den reglering som behövs för olika typer av andels- och lånebaserad gräsrotsfinansiering som inte omfattas av EU-reglering i en ny lag. I lagen bör termen ”gräsrotsfinansiering” undvikas eftersom den kan avse verksamheter som inte kommer regleras i lagen och eftersom lagen kan komma att omfatta verksamheter som inte beskrivs som gräsrotsfinansiering. Den nya lagen bör få rubriken lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

5.2 Tillämpningsområde

Promemorians förslag: Den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering ska gälla för näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform. Den som har tillstånd av Finansinspektionen att driva en finansieringsplattform ska i lagen kallas för kapitalförmedlare. Detta ska även gälla den som driver en finansieringsplattform men är undantagen från tillståndsplikt.

Med en finansieringsplattform ska avses ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem som syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital. För att det ska vara fråga om en finansieringsplattform ska kapital förmedlas

1. genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i det aktiebolag som anskaffar finansiering,

2. genom sådana krediter mot ersättning som lämnas av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter, eller

3. genom överlåtelse av sådana fordringar som avser krediter mot ersättning och när kapital tillhandahålls av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter.

Lagen ska inte vara tillämplig på verksamhet som EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är tillämplig på. Lagen ska inte heller vara tillämplig på verksamhet där kapital förmedlas mellan enbart näringsidkare.

Skälen för promemorians förslag

Näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform

En sak som i dag skiljer gräsrotsfinansiering från mer traditionella finansieringsformer är hur den som söker finansiering sammanförs med de som lämnar den. Genom en plattform för gräsrotsfinansiering på internet får den som söker finansiering möjlighet att nå ut med sin förfrågan om t.ex. en kredit eller ett erbjudande att investera i aktier till ett stort antal potentiella långivare. Det som i dag finns behov av att reglera är just gräsrotsfinansiering som sker på internet, genom vad som i dag i allmänhet beskrivs som en plattform.

En utgångspunkt är ofta att lagstiftning bör vara teknikneutral. När det gäller den typ av gräsrotsfinansiering som nu bör regleras finns det dock skäl för en avgränsning till förmedling via system som tillhandahålls på internet. Med en sådan avgränsning kommer regleringen inte träffa annan verksamhet än sådan där det i dag identifierats ett behov av ny reglering (se avsnitt 4.2). Avgränsningen gör också att den nya lagens tillämpningsområde blir tydligare. Vidare finns det anledning att som utgångspunkt utforma lagstiftningen i linje med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se vidare avsnitt 5.3). EU-förordningen är tillämplig på finansiering som förmedlas med hjälp av en ”plattform för gräsrotsfinansiering”, med vilket avses ett ”allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem” (se artikel 2.1 a och d). Avgränsningen bör göras på motsvarande sätt i den nya lagen. Med ett internetbaserat informationssystem avses såväl t.ex. webbplatser eller applikationer som passivt sammanför investerare och kapitalsökande som tjänster där kapital förmedlas diskretionärt eller utifrån en algoritm. Förutsättningen att systemet ska vara allmänt tillgängligt är uppfyllt så snart det är möjligt för allmänheten att t.ex. efter registrering eller genom medlemskap få tillgång till systemet. Däremot undantas system som endast en begränsad krets kan få behörighet till, t.ex. bara vissa finansiella företag.

Det är inte möjligt att förutse vad den digitala utvecklingen och utvecklingen av nya finansieringsformer för med sig. I framtiden kan det därför uppstå behov av att se över den nya lagens tillämpningsområde. Exempelvis skulle nya former av gräsrotsfinansiering som använder nya tekniker kunna tänkas förändra behovet av en mellanhand eller dennes roll. Under överskådlig framtid framstår det emellertid som sannolikt att modeller för gräsrotsfinansiering och liknande kapitalförmedling kommer att inkludera

en förmedlare som för samman investerare och kapitalsökande genom någon typ av allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem.

Den som driver informationssystemet, dvs. plattformen, bör omfattas av reglering endast när det är fråga om näringsverksamhet. Med näringsverksamhet avses att det är fråga om verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig (se vidare t.ex. prop. 2002/03:139 s. 220 f.).

Mot den här bakgrunden bör den nya lagen gälla för näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform. Den som har tillstånd av Finansinspektionen att driva en finansieringsplattform bör i lagen kallas för kapitalförmedlare (se vidare avsnitt 6.1). Detsamma gäller den som är undantagen från tillståndsplikt och driver verksamhet efter anmälan till Finansinspektionen (se vidare avsnitt 6.5). Vad som avses med en finansieringsplattform behandlas nedan.

En finansieringsplattform syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital

I en gräsrotsfinansieringstransaktion är (som också berörs i avsnitt 3.1) i allmänhet tre parter involverade: den som söker kapital, den som tillhandahåller kapital och den förmedlare som sammanför dem (se dock nedan beträffande kapitalförmedling genom överlåtelse av kreditfordringar). Det är på samma sätt som i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering förmedlaren som tillhandahåller tjänster som syftar till att föra samman investerare och kapitalsökande som bör vara föremål för reglering.

Lagen bör vara tillämplig på plattformar som har som ändamål att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital. Det innebär att lagen kommer omfatta det som i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering beskrivs som matchning av å ena sidan investerares intressen att finansiera och en projektägares intresse av finansiering (jfr artikel 2.1 a i EU-förordningen). Till skillnad från EU-förordningen kommer lagen dock även att omfatta plattformar där kapital förmedlas till konsumenter (se vidare nedan).

I fråga om särskilt inrättade finansieringsplattformar bör det normalt vara tydligt att verksamheten har till ändamål att sammanföra investerare och kapitalsökande. Det skulle dock kunna uppstå gränsdragningsfrågor, t.ex. i fråga om söktjänster eller sociala medier som kan möjliggöra att investerare och kapitalsökande sammanförs. Om den aktuella verksamheten ska anses ha till ändamål att sammanföra investerare och kapitalsökande får i sådana fall bedömas med hänsyn till bl.a. utformningen av den eller de tjänster som tillhandahålls och hur intäkter genereras. Enbart det förhållandet att information om investeringar är tillgängliga genom en söktjänst eller att användare på ett forum kan kommunicera om finansiering gör inte att verksamheten ska anses ha till ändamål att sammanföra investerare och kapitalsökande. Tillhandahålls däremot en söktjänst eller ett forum som är utformat för att sammanföra investerare och kapitalsökande är det tecken på att verksamheten har ett sådant ändamål. En annan central omständighet är om verksamhetens intäkter är kopplade till kapitalförmedlingen, t.ex. genom provision på förmedlat kapital eller avgifter som tas ut av den som söker kapital.

Kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar

Som beskrivs ovan (avsnitten 3.2 och 3.3) anses aktier och andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag inte vara överlåtbara värdepapper eller någon annan typ av finansiellt instrument enligt direktivet om marknader för finansiella instrument. Det innebär att varken EU:s förordning om gräsrotsfinansiering eller lagen om värdepappersmarknaden är tillämplig på tjänster som rör sådana värdepapper. Inte heller gäller informationskraven i EU:s prospektförordning. Verksamhet som innefattar att bistå privata aktiebolag att ta in kapital genom överlåtelse av aktier i bolaget bör visserligen kunna vara att bedöma som medverkan vid värdepappersemissioner och därför omfattas av registreringsplikt enligt lagen om valutaväxling och annan finansiell verksamhet. Som redogörs för ovan tillgodoser den lagen dock inte behovet av reglering för gräsrotsfinansiering där kapital förmedlas genom överlåtelse av aktier i det kapital-sökande bolaget. Det behövs därmed bestämmelser som tar sikte på privata aktiebolags kapitalanskaffning genom utgivning av aktier och andra värdepapper.

Det finns inte anledning att låta kapitalanskaffning i utbyte mot andelar i andra typer av associationer, såsom handelsbolag, omfattas av tillämpningsområdet för den nya lagen. Möjligen skulle ett exkluderande av sådana bolagsformer medföra en risk för att företag som avser att tillhandahålla förmedlingstjänster utformar sin verksamhet på ett sådant sätt att den inte ska träffas av lagen, till exempel genom att kapitalanskaffningen sker via ett kommanditbolag. Det bedöms dock inte finnas tillräckliga affärsmässiga förutsättningar att organisera verksamheten på ett sådant sätt.

Av investerarskyddsskäl, för att öka förtroendet för den bedrivna verksamheten och bidra till dess utveckling bör den nya lagen omfatta verksamhet på en finansieringsplattform när det är fråga om kapitalförmedling genom överlåtelse av aktier och andra värdepapper i det privata aktiebolag som söker finansiering. De aktuella värdepapperen bör i lagen benämnas ägar- och skuldandelar. En definition av dessa bör införas. Med ägar- eller skuldandelar bör avses sådana värdepapper som omfattas av det s.k. spridningsförbudet i aktiebolagslagen, dvs. aktier, teckningsrätter, skuldebrev och teckningsoptioner emitterade av privata aktiebolag (se vidare avsnitt 8). Därmed klargörs att lagen inte omfattar tjänster som rör finansiella instrument enligt definitionen i lagen om värdepappersmarknaden.

Lagen bör alltså vara tillämplig på verksamhet som innebär kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar i det aktiebolag som söker finansiering. Det innebär att lagen är tillämplig på verksamhet som avser transaktioner på primärmarknaden, dvs. när t.ex. en aktie eller annat värdepapper ges ut. För en kapitalförmedlare som omfattas av lagen lämnas dock vissa förslag i fråga om hantering av ägar- och skuldandelar på andrahandsmarknaden, se avsnitt 9.10.

Förslaget att reglera privata aktiebolags kapitalanskaffning genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar innebär ofrånkomligen att gräsrotsfinansiering där kapital förmedlas till ett aktiebolag kommer att regleras dels i svensk lag (i fråga om privata aktiebolag), dels i förordning på EU-nivå (i fråga om publika aktiebolag). Detta kan vara en nackdel för verk-

samhetsutövare som inte riktar sina tjänster till enbart privata aktiebolag eller publika aktiebolag. Det är emellertid inte ovanligt att företag på finansmarknaden har att förhålla sig till olika regelverk, såväl nationella som EU-rättsliga. I promemorian föreslås att bl.a. leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska vara undantagna från tillståndsplikt enligt den nya lagen och att det i lagen om värdepappersmarknaden ska införas möjlighet för värdepappersbolag att driva verksamhet enligt den nya lagen som sidoverksamhet (se vidare avsnitt 6.5).

Med hänsyn till att syftet med regleringen är att säkerställa skyddet särskilt för investerare som är konsumenter bedöms det inte motiverat att den nya lagen ska vara tillämplig när kapital förmedlas genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i privata aktiebolag enbart mellan näringsidkare. Lagen bör därför inte omfatta näringsverksamhet med sådan inriktning.

Kapitalförmedling till konsumenter och näringsidkare mot krediter mot ersättning

Den nya lagen bör vara tillämplig på kapitalförmedling genom sådana krediter mot ersättning som lämnas av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter och EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte är tillämplig på verksamheten.

Ett av de områden där det i dag saknas ändamålsenlig reglering är, som beskrivs i avsnitt 4.2, gräsrotsfinansieringstjänster som innebär förmedling av kapital till konsumenter genom krediter mot ränta eller annan motprestation från andra än företag som har tillstånd att lämna eller förmedla krediter. De svenska företag som i dag driver plattformar där krediter förmedlas till konsumenter som identifierats under beredningen av denna promemoria är betalningsinstitut med tillstånd av Finansinspektionen och står under inspektionens tillsyn. Det innebär att de bl.a. får bedriva sådan yrkesmässig verksamhet med konsumentkrediter som består i att lämna eller förmedla krediter till konsumenter och som annars kräver tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Utöver krav på tillstånd och tillsyn finns det – liksom i fråga om andra investeringar – behov av ändamålsenlig reglering för den aktuella verksamheten till skydd för investerare som är konsumenter, något som saknas i dag. Det behövs också ändamålsenlig reglering till skydd för kredittagare som är konsumenter. Av särskilt betydelse här är att säkerställa att kredittagaren omfattas av det skydd som följer av konsumentkreditlagen (se vidare avsnitt 11).

Det bedöms inte finnas något behov av ytterligare reglering för verksamhet där krediter förmedlas till konsumenter enbart från företag som har tillstånd av Finansinspektionen att tillhandahålla konsumentkrediter. Den nya lagen bör dock vara tillämplig om kapital förmedlas från såväl företag med tillstånd för kreditgivning som andra. Detsamma gäller om krediter till viss del tillhandahålls av kapitalförmedlaren själv utan att det är fråga om finansieringsrörelse (se vidare avsnitt 3.3 angående finansieringsrörelse och avsnitt 9.8 angående intressekonflikter). I båda de senare fallen saknas i dag ändamålsenligt skydd för de investerare och kredittagare som är konsumenter.

Behovet av reglering för förmedling av kapital genom lån till näringsidkare från konsumenter tas i huvudsak om hand av reglerna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. I vissa situationer är dock EU-förordningen inte tillämplig. Så är fallet om det kapital som näringsidkare söker anskaffa överskrider beloppsgränsen på 5 miljoner euro (se artikel 1.2 c i EU-förordningen och avsnitten 3.2 och 3.3). Så bedöms vara fallet även när verksamheten struktureras på så sätt att det på plattformen överläts fordringar som avser krediter som lämnats av någon annan (jfr artikel 2.1 a i och 2.1 b och se avsnitt 3.3). Den nya lagen bör därför omfatta sådan förmedling av kapital genom krediter som konsumenter lämnar till näringsidkare och som inte omfattas av EU-förordningen. När det gäller förmedling av kapital som avser krediter till en och samma person föreslås dock en beloppsgräns på 2,5 miljoner euro (se avsnitt 9.4). Det kommer i ett och samma företag både kunna förekomma verksamhet som omfattas av den nya lagen och av EU-förordningen (jfr förslaget i avsnitt 6.5).

Med hänsyn till att syftet med regleringen är att säkerställa skyddet särskilt för investerare som är konsumenter bedöms det inte finnas något behov av nya regler för verksamhet där kapital förmedlas mot krediter enbart mellan näringsidkare. Den nya lagen bör därför inte omfatta näringsverksamhet med sådan inriktning.

Kapitalförmedling genom överlåtelse av kreditfordringar

Vid förmedling av kapital i form av krediter finns det affärsmodeller där kapital förmedlas genom att den som avser tillhandahålla kapital förvärvar en fordran avseende en kredit som lämnats av någon annan. Det kan t.ex. vara så att ett företag som den som driver plattformen för gräsrotsfinansiering samarbetar med, eller ett närstående företag, lämnar krediter till konsumenter eller näringsidkare varefter investerare kort därefter förvärvar kreditfordringarna. På samma plattform kan det förekomma såväl förmedling av krediter direkt från investerare som investeringar i kreditfordringar avseende krediter som lämnats av ett annat företag. Ur ett investerarperspektiv framstår skillnaden mellan dessa olika typer av investeringar som liten. Kanske är den inte ens något som en investerare uppmärksammar. Behovet av skydd för investeraren är inte mindre när det är fråga om investeringar i fordringar avseende redan lämnade krediter än när det är fråga om krediter som lämnas direkt till den som avser anskaffa kapital från den som avser att tillhandahålla det. Den nya lagen bör därför gälla även näringsverksamhet som har till ändamål att sammanföra näringsidkare som avser överlåta fordringar avseende krediter mot ersättning med personer som avser tillhandahålla kapital, förutsatt att de inte är företag med tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter. Lagen kan dock inte vara tillämplig i den mån EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är det.

Det bedöms inte motiverat att den nya lagen ska vara tillämplig när kapital förmedlas enbart mellan näringsidkare genom överlåtelse av fordringar. Lagen bör därför inte omfatta näringsverksamhet med sådan inriktning.

5.3 Förhållandet till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Promemorians bedömning: Det bör som utgångspunkt ställas krav på kapitalförmedlare som motsvarar de krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Kraven bör dock anpassas till de verksamheter som regleras i den nya lagen. I vissa fall finns också skäl att avvika från utgångspunkten.

Skälen för promemorians bedömning: EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innebär en reglering av gräsrotsfinansiering till företag när finansiering lämnas i form av lån eller i utbyte mot överlåtbara värdepapper utgivna av det kapitalsökande företaget. Enligt förslagen i denna promemoria kommer andra typer av gräsrotsfinansiering regleras i en ny lag. Vid utformningen av den nya lagen bör hänsyn tas till reglerna i EU-förordningen. Behovet av att utforma den svenska regleringen med hänsyn till EU-förordningen är en fråga som många remissinstanser tagit upp vid remitteringen av förslagen i betänkandet Gräsrotsfinansiering.

De typer av kapitalförmedling för vilka det föreslås reglering i denna promemoria är verksamheter som liknar sådan gräsrotsfinansiering som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Till exempel kommer en kapitalförmedlare enligt förslagen i denna promemoria kunna förmedla kapital till ett privat aktiebolag i utbyte mot aktier samtidigt som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen kan förmedla kapital till bolaget i form av lån. De finansieringsformer som regleras i EU-förordningen respektive den nya lagen kan alltså vara alternativa ur den kapitalsökandes perspektiv. Om kraven i respektive regelverk då skiljer sig åt i något betydelsefullt avseende kan det påverka valet mellan finansieringsformerna på ett sätt som inte är önskvärt.

Om det är olika nivåer på de krav som ställs på å ena sidan en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen och å andra sidan en kapitalförmedlare enligt den nya lagen kan det också ge incitament att bedriva verksamhet som faller inom det ena eller andra regelverket. Exempelvis kan en mindre ingripande reglering i den nya lagen ge incitament att bedriva verksamhet där lån förmedlas till konsumenter i stället för verksamhet där lån förmedlas till näringsidkare. En likartad reglering underlättar vidare för företag som avser driva både verksamhet som omfattas av EU-förordningen och verksamhet som omfattas av den nya lagen. Det förekommer i dag t.ex. plattformar som förmedlar krediter till både företag och konsumenter.

Ett av de huvudsakliga syftena med den föreslagna regleringen är att stärka skyddet för konsumenter vid investeringar via finansieringsplattformar. Som utgångspunkt är det motiverat att ha ett lika högt konsumentskydd enligt den nya lagen som enligt EU-förordningen. Det gäller t.ex. vid investeringar i aktier och andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag, vilka typiskt sett får anses mer riskfyllda än investeringar i aktier och andra värdepapper utgivna av publika bolag. Förutsebarheten för konsumenter talar också för att investerarskyddet ska vara på motsvarande nivå enligt båda regelverken.

Av de ovan angivna skälen görs i den här promemorian bedömningen att de krav som ställs på kapitalförmedlare enligt den nya lagen som utgångspunkt bör motsvara de krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det ska förstås som att kraven i sak bör motsvara varandra, inte att utformningen av lagtexten och t.ex. bestämmelsernas detaljnivå fullt ut behöver motsvara förordningens. Det nya regelverket behöver, för att vara ändamålsenligt, anpassas i sak till att det är fråga om andra typer av gräsrotsfinansiering än de som regleras i förordningen, se t.ex. avsnitt 9.3 angående begränsningar och krav vid förmedling av investeringar i ägar- och skuldandelar. I vissa avseenden finns det andra skäl att avvika från utgångspunkten att samma krav bör gälla, se t.ex. avsnitt 9.8 angående tillhandahållande av kapital på den egna finansieringsplattformen.

5.4 Kapitalförmedlare ska omfattas av penningtvättslagen

Promemorians förslag: Företag som driver verksamhet enligt den nya lagen ska anses vara verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen.

Bestämmelser i penningtvättslagen som gäller för svenska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska gälla även för kapitalförmedlare. Det ska i penningtvättslagen anges att lagen gäller även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

De verksamheter som omfattas av den nya lagen ska undantas från krav på registrering som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen.

Finansinspektionen ska samarbeta och utbyta information med Europeiska centralbanken och behöriga myndigheter i andra medlemsstater i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i EU.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering krävs inte att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska omfattas av skyldigheten att följa nationell rätt som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i det följande kallat fjärde penningtvättsdirektivet. I stället gäller enligt EU-förordningen att kommissionen efter 36 månader från det att förordningen ska börja tillämpas ska presentera en bedömning av om det är nödvändigt och proportionellt att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster omfattas av skyldigheten att efterleva nationell rätt som genomför fjärde penningtvättsdirektivet (artikel 45.2 p och skäl 32). Fjärde penningtvättsdirektivet genomförs i svensk rätt i bl.a. penningtvättslagen.

I samband med att kompletterande lagstiftning till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bedömde regeringen att svenska aktörer som tillhandahåller gräsrotsfinansieringstjänster även fortsättningsvis borde omfattas av penningtvättslagen, trots att det inte krävs enligt EU-förordningen

(se prop. 2020/21:206 s. 51–54). Svenska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster omfattas således av penningtvättslagen (se 1 kap. 2 § 13 den lagen).

Svenska företag som driver finansieringsplattformar som inte omfattas av EU-förordningen omfattas redan i dag av penningtvättslagen. Det gör de antingen på grund av att de driver t.ex. bank- eller finansieringsrörelse, värdepappersrörelse eller verksamhet med betaltjänster eller för att de driver verksamhet som kräver registrering enligt valutaväxlingslagen (se 1 kap. 2 § första stycket 1, 3, 4, 8 och 9, se vidare avsnitten 3.3 och 4.2). Kapitalförmedlare, dvs. företag som driver verksamhet enligt den nya lagen bör, liksom de i praktiken gör redan i dag, omfattas penningtvättslagen. De bör därför vara verksamhetsutövare enligt den lagen. Eftersom kapitalförmedlares verksamhet närmast är att likna vid den som leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster driver bör de bestämmelser i penningtvättslagen som gäller för de senares verksamhet gälla även för kapitalförmedlare (se samma prop. s. 53 f.). Det bör anges uttryckligen att penningtvättslagen i fråga om drift av en finansieringsplattform gäller även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet. I avsnitten 12.1 13.1 och 13.3 föreslås bestämmelser om tillsyn och ingripanden i fråga om penningtvättslagen som motsvarar de som gäller i fråga om svenska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster.

Registreringsskyldigheten enligt valutaväxlingslagen syftar i huvudsak till att berörda aktörer ska omfattas av penningtvättslagen. Eftersom kapitalförmedlare föreslås omfattas av penningtvättslagen på grund av att de driver verksamhet enligt den nya lagen finns det inte skäl att de ska behöva ansöka om registrering enligt valutaväxlingslagen. De bör således undantas från den skyldigheten. Finansinspektionen ska i sin verksamhet enligt valutaväxlingslagen samarbeta och utbyta information med andra behöriga myndigheter och Europeiska centralbanken i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen (7 b §). En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen (se prop. 2018/19:150 s. 68–74 och artiklarna 57 a 2 och 4 i fjärde penningtvättsdirektivet). I avsnitt 7 föreslås att verksamhet med belöningsbaserad eller donationsbaserad gräsrotsfinansiering ska kräva registrering enligt valutaväxlingslagen.

5.5 Behandling av personuppgifter

Promemorians bedömning: EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med anledning av lagförslagen. Någon ytterligare reglering om denna behandling behöver således inte införas.

Skälen för promemorians bedömning: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), i det följande kallad EU:s dataskyddsförord-

ning, är tillämplig sedan den 25 maj 2018 och utgör den generella regleringen för personuppgiftsbehandling inom EU. EU:s dataskyddsförordning kompletteras i Sverige av bl.a. lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning.

Personuppgifter kommer att behandlas till följd av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Sådan behandling kommer att förekomma såväl hos kapitalförmedlare som hos Finansinspektionen.

Om kapitalförmedlaren väljer att behandla vissa kunder som sofistikerade kan den komma att behöva hämta in uppgifter om investerarens inkomst, tillgångar, arbetslivserfarenhet och utförda transaktioner på kapitalmarknaderna (se avsnitt 10.3). Uppgifter om tillgångar kommer även att behöva hämtas in i syfte att utföra simulering av en investerarens förmåga att bära förluster (se avsnitt 10.5). Kapitalförmedlaren kommer att behöva hämta in uppgifter om investerarens förståelse för risker som är förenade med investeringar i allmänhet, för riskerna med och sin erfarenhet av den typ av investeringar som förmedlas och om sina investeringsmål (se avsnitt 10.4). Förmedlas kapital till företag kan en kapitalförmedlare för den obligatoriska granskningen av dessa behöva behandla uppgifter ur belastningsregister och om överträdelse av bestämmelser för viss verksamhet, t.ex. reglering för olika typer av verksamhet på finansmarknaderna (se avsnitt 10.7). En kapitalförmedlare som förmedlar krediter till konsumenter kommer att behöva behandla kreditupplysningsinformation om potentiella låntagare (se avsnitt 11). Härutöver kommer kapitalförmedlare att inom ramen för kundrelationer behandla uppgifter om namn och kontaktuppgifter i fråga om såväl investerare som kapitalsökande.

Finansinspektionen kan komma att behöva behandla personuppgifter som är nödvändiga för tillståndsgivning, tillsyn och ingripanden i fråga om den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering, t.ex. namn, kontaktuppgifter, utdrag ur belastningsregister och information om utbildning och arbetslivserfarenhet när det gäller ledningspersoner, vissa ägare och andra med nära förbindelser till kapitalförmedlaren (se avsnitten 6.2, 6.3, 12.2 och 12.3). Inspektionen kan även för tillsynen komma att behöva behandla personuppgifter så som namn och kontaktuppgifter avseende kapitalförmedlarens kunder.

När det gäller den behandling av personuppgifter som kommer att ske hos kapitalförmedlare till följd av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering kommer behandlingen antingen att vara nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås, eller för att fullgöra en rättslig förpliktelse (artikel 6.1 b och c i EU:s dataskyddsförordning). I det senare fallet fastställs den rättsliga grunden i den nya lag som föreslås i denna promemoria (jfr artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning).

När det gäller Finansinspektionens behandling av personuppgifter är den behandlingen nödvändig för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter enligt regelverket. Den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen är alltså att den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning (artikel 6.1 e i EU:s data-

skyddsförordning). Den rättsliga grunden fastställs i den nya lagen som föreslås i denna promemoria (jfr artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning). Finansinspektionen får även behandla utdrag ur belastningsregistret enligt 3 kap. 8 § lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (jfr artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning). Med hänsyn till bl.a. vikten av en säker identifiering i Finansinspektionens tillstånds- och tillsynsverksamhet görs bedömningen att det är klart motiverat att inspektionen kan behandla personnummer enligt 3 kap. 10 § samma lag.

Det bedöms inte bli aktuellt för vare sig kapitalförmedlare eller Finansinspektionen att behandla känsliga personuppgifter (jfr artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning). Den personuppgiftsbehandling som kommer att bli följden av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering bedöms sammantaget vara proportionell mot de mål som eftersträvas (jfr artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning).

Mot denna bakgrund görs bedömningen att EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning utgör tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske med anledning av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Någon ytterligare reglering om denna behandling behöver således inte införas.

Kapitalförmedlare kommer, liksom i dag, att behandla personuppgifter i syfte att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättslagen (se avsnitt 5.4). Även näringsidkare som driver plattformar där kapital förmedlas i utbyte mot en vara eller tjänst eller utan motprestation kommer enligt förslagen i denna promemoria behöva behandla personuppgifter för att kunna fullgöra sina skyldigheter enligt penningtvättslagen (se avsnitt 7). Bestämmelserna om behandling av personuppgifter i penningtvättslagen är tillräckliga och någon ytterligare reglering behöver inte införas (se 2 kap. 8 och 9 §§, 4 kap. 9 § och 5 kap. 1–11 §§).

6 Tillstånd för svenska och utländska kapitalförmedlare

6.1 Det ska krävas tillstånd för att driva en finansieringsplattform

Promemorians förslag: Det ska som utgångspunkt krävas tillstånd av Finansinspektionen för näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform.

Tillstånd ska få ges för drift av finansieringsplattformar för de olika typer av kapitalförmedling som omfattas av den nya lagen. I fråga om kapitalförmedling genom krediter och genom överlåtelse av fordringar avseende krediter ska tillstånd få ges för verksamhet som avser krediter till konsumenter eller för verksamhet som avser krediter till näringsidkare eller för både och.

Skälen för promemorians förslag: Företag som bedriver reglerad verksamhet på finansmarknaderna behöver i allmänhet tillstånd av Finansinspektionen. Så är också fallet enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 3.1). Genom tillståndsprövningen kan säkerställas att företagen uppfyller de krav som ställs på verksamheten. En annan effekt av tillståndsprövning är att de verksamhetsutövare över vilka tillsyn ska utövas identifieras. Tillstånd bör krävas också för näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform.

Den nya lagen föreslås i avsnitt 5.2 omfatta kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar, genom krediter och genom överlåtelse av fordringar avseende krediter. När det gäller kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar kan det vara fråga om dels konsumentkrediter, dels krediter till näringsidkare. De olika typer av kapitalförmedling som omfattas av lagen medför olika krav på kapitalförmedlarens verksamhet. Det bör därför vara möjligt för Finansinspektionen att ge tillstånd för en eller flera av de olika typer av kapitalförmedling som omfattas. I fråga om kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar bör tillstånd kunna ges med avseende på verksamhet som avser krediter till konsumenter eller krediter till näringsidkare eller både och.

Tillstånd att förmedla kapital till näringsidkare genom krediter kan endast ges om EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte är tillämplig (se avsnitt 5.2). Dessutom måste den tänkta verksamheten vara tillåten (se avsnitt 6.2). Normalt är EU-förordningen tillämplig när det är fråga om långivning som förmedlas till näringsidkare på en internetbaserad plattform som matchar investerare och kapitalsökande (se avsnitt 3.2). EU-förordningen är visserligen inte tillämplig om det till en näringsidkare förmedlas kapital till ett belopp som överstiger 5 miljoner euro per tolv månader. I avsnitt 9.4 föreslås dock att det inte ska vara tillåtet att på en finansieringsplattform till en fysisk eller juridisk person förmedla kapital som överstiger 2,5 miljoner euro per tolv månader. Det är således osäkert om det i praktiken kan bli aktuellt att meddela tillstånd för en finansieringsplattform där kapital förmedlas till näringsidkare genom krediter. I denna promemoria görs bedömningen att det ändå tas in en sådan möjlighet i den nya lagen (se avsnitt 5.2).

6.2 Förutsättningar för tillstånd för svenska företag

Promemorians förslag: Tillstånd att driva en finansieringsplattform ska få ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

- bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot den nya lagen eller någon annan författning,
- det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,
- den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

– den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift, och

– styrelsen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda bolaget.

Som kvalificerat innehav ska anses ett direkt eller indirekt ägande i företaget, om innehavet representerar minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Ett svenskt företag som driver verksamhet enligt den nya lagen ska efter tillstånd av Finansinspektionen få inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Promemorians bedömning: Det bör inte införas några bestämmelser om godkännande av bolagsordning eller stadgar, eller om ansökan om godkännande av ändringar av bolagsordning eller stadgar.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Reglerna om auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering följer att Finansinspektionen ska bedöma om ett företag som ansökt om verksamhetstillstånd enligt det regelverket uppfyller dess krav. Vid bedömningen ska hänsyn tas till arten, omfattningen och komplexiteten av de tjänster som företaget har för avsikt att tillhandahålla. Auktorisation kan nekas om det finns objektiva och påvisbara skäl att tro att ledningsorganet hos den presumtiva leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster skulle kunna utgöra ett hot mot en effektiv, god och ansvarsfull förvaltning och driftskontinuitet, och mot att kundernas intressen eller marknadens integritet värnas på ett lämpligt sätt (artikel 12.8).

EU-förordningen innehåller detaljerade krav på innehållet i en presumtiv leverantör av gräsrotsfinansieringstjänsters ansökan om tillstånd (artikel 12.2). Ansökan ska, sammanfattningsvis, innehålla

- a) namn och adress, inklusive adress till webbplats,
- b) uppgift om rättslig form,
- c) företagets stadgar,
- d) en verksamhetsplan som anger de typer av tjänster företaget avser tillhandahålla, den plattform det avser driva, var och hur erbjudanden om gräsrotsfinansiering ska marknadsföras,
- e) en beskrivning av styrformer och mekanismer för intern kontroll, inbegripet riskhantering och redovisningsmetoder,
- f) en beskrivning av system, resurser och förfaranden med syfte att kontrollera och skydda databehandlingssystem,
- g) en beskrivning av verksamhetens operativa risker,
- h) en beskrivning av försiktighetsåtgärder i verksamheten (kapitalkrav, ansvarsförsäkring eller jämförbar garanti),
- i) bevis för att försiktighetsåtgärdena uppfylls,

j) en beskrivning av företagets kontinuitetsplan, vilken ska fastställa åtgärder och förfaranden som vid fallissemang säkerställer kontinuiteten i tillhandahållandet av kritiska tjänster i samband med befintliga investeringar och en god förvaltning av avtal mellan företaget och dess kunder,

k) uppgift om identiteten på de fysiska personer som ansvarar för ledningen av företaget,

l) bevis för att de personer som ingår i ledningen för företaget har gott anseende och tillräcklig kunskap, tillräckliga färdigheter och tillräcklig erfarenhet för att leda verksamheten,

m) en beskrivning av de interna regler för att förhindra att personer som inte får söka kapital på plattformen ändå gör det,

n) en beskrivning av arrangemangen för utkontraktering,

o) en beskrivning av förfarandena för klagomålshantering,

p) en bekräftelse av om företaget har för avsikt att tillhandahålla betaltjänster själv eller genom en tredje part eller arrangemang för det fall betaltjänster inte tillhandahålls,

q) en beskrivning av förfarandena för att verifiera fullständigheten, korrektheten och tydligheten i informationen i investeringsfaktablad, och

r) en beskrivning av förfarandena när det gäller investeringsgränser för icke-sofistikerade investerare.

Företaget ska styrka att inga fysiska personer som ingår i ledningen förekommer i något belastningsregister med avseende på överträdelser av nationella regler på områdena handelsrätt, insolvensrätt, lagstiftning om finansiella tjänster, lagstiftning för bekämpning av penningtvätt, lagstiftning om bedrägeri eller förpliktelser avseende yrkesmässigt ansvar. Företaget ska även styrka att de personer som ingår i företagets ledning kollektivt besitter tillräcklig kunskap, tillräckliga färdigheter och tillräcklig erfarenhet och att de är skyldiga att ägna tillräckligt mycket tid åt att fullgöra sina skyldigheter (artikel 12.3). EU-förordningens krav för personer i företagets ledning får i detta sammanhang förstås som att de avser styrelseledamöter och verkställande direktör (jfr t.ex. prop. 2016/17:162 s. 471 f.).

EU-förordningen innehåller även regler om bl.a. Finansinspektionens handläggning av en ansökan, samråd med utländska tillsynsmyndigheter i vissa fall och information som inspektionen ska lämna till Esma (artiklarna 12.4–12.7, 12.9, 12.10, 12.14, 12.15 och 13). Krav och arrangemang för ansökan samt åtgärder och förfaranden för företagets kontinuitetsplan ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 12.16). Esma har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Grundläggande krav som bör ställas för tillstånd att driva en finansieringsplattform

Den som avser att driva en finansieringsplattform bör uppfylla krav som motsvarar dem som ställs för tillstånd som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Förutsättningar för tillstånd bör i lag dock utformas efter förebild av det som gäller i fråga om tillstånd för annan finansiell verksamhet, t.ex. värdepappers-

rörelse och viss verksamhet med konsumentkrediter. Det innebär bl.a. att bestämmelserna i lagen bör utformas på ett mer generellt sätt än EU-förordningens regler. Det finns också skäl att, i linje med annan lagstiftning på finansmarknadsområdet, i lagen ställa upp vissa krav som saknar motsvarighet i EU-förordningen.

I lagstiftningen på finansmarknadsområdet ställs ofta krav på viss associationsform. Eftersom den nya lagen syftar bl.a. till att skydda företagets kunder bör de tillåtna associationsformerna begränsas till aktiebolag och ekonomiska föreningar (jfr 3 kap. 1 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). De svenska företag som i dag förmedlar kapital via plattformar på internet drivs i aktiebolagsform och kan därmed ansöka om tillstånd utan att behöva bilda nya bolag.

För tillstånd bör det vara en förutsättning att företagets bolagsordning eller stadgar inte strider mot den nya lagen eller någon annan författning (jfr artikel 12.2 c i EU-förordningen och t.ex. 3 kap. 1 § första stycket 2 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 1 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter).

Det brukar vidare ställas som krav att ett företags bolagsordning eller stadgar ska godkännas i samband med tillståndsgivningen och att ett företag som beslutat att ändra sin bolagsordning eller sina stadgar ska ansöka om godkännande av ändringen (se t.ex. 11 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och 3 kap. 3 och 4 §§ lagen om bank- och finansieringsrörelse). Något motsvarande krav gäller emellertid inte för leverantörer av gräsrotsfinansiering enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Som konstaterats ovan ska Finansinspektionen pröva om bolagsordningen eller stadgarna strider mot författningar av betydelse för verksamheten. Om Finansinspektionen finner att så är fallet ska tillstånd inte meddelas. Att Finansinspektionen därutöver skulle godkänna bolagsordningen eller stadgarna bedöms endast marginellt bidra till en mer effektiv tillsyn och väntas inte heller leda till ett högre konsumentskydd. Något krav på godkännande av bolagsordning eller stadgar bör av detta skäl och för enhetlighet med EU-förordningen inte införas i den nya lagen.

Det bör krävas att det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar verksamheten (jfr 3 kap. 1 § första stycket 3 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 2 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Det innebär att det för tillstånd bör krävas bl.a. att det finns anledning att anta att verksamheten kommer att uppfylla de krav som föreslås i avsnitten 9 och 10 och i penningtvättslagen (jfr artikel 12.2 d–e, j och m–q i EU-förordningen).

Krav på styrelse och verkställande direktör

I linje med det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och annan finansmarknadsreglering bör det ställas krav på styrelse och verkställande direktör i en kapitalförmedlare.

Det bör för det första ställas krav på enskilda ledamöter och verkställande direktör (jfr artikel 12.1 k och l och 12.3 b i EU-förordningen, 3 kap. 1 § första stycket 5 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 4 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Således bör

det krävas att den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift. Som en del av denna prövning kan det bli nödvändigt att undersöka om en person har gjort sig skyldig till olika typer av ekonomisk brottslighet (se vidare ovan angående uppgifter i belastnings- och miss-tankeregistren).

Utöver att det bör ställas krav på enskilda styrelseledamöter bör det krävas att styrelsen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda företaget (jfr artikel 12.3 b i EU-förordningen och t.ex. 3 kap. 1 § första stycket 6 lagen om värdepappersmarknaden).

Vilka krav som ska ställas på den som ska ingå i styrelsen eller vara verkställande direktör i en kapitalförmedlare, eller vara ersättare för någon av dem, bör kunna preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Detsamma gäller vilka krav som ska ställa på styrelsen i dess helhet. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om detta.

Svenska kapitalförmedlares gränsöverskridande verksamhet

För att ett svenskt företag som driver verksamhet enligt den nya lagen ska få öppna filial i ett annat land bör det, i likhet med vad som gäller för icke EU-reglerad verksamhet t.ex. enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter, krävas tillstånd från Finansinspektionen innan verksamheten får påbörjas. Tillstånd från Finansinspektionen krävs även för filialetablering i tredjeland vid EU-reglerad verksamhet, t.ex. enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden. Tillstånd bör ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas enligt bestämmelserna i den nya lagen och andra författningar som reglerar kapitalförmedlarens verksamhet (jfr 9 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och 5 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Innehållet i en tillståndsansökan

Vad en tillståndsansökan ska innehålla bör kunna preciseras i verkställighetsföreskrifter. Dessa kan regeringen meddela utan att något bemyndigande behöver tas in i lag (se 8 kap. 7 § första stycket 1 regeringsformen och prop. 2006/07:115 s. 349).

6.3 Krav på ägare med kvalificerade innehav och fysiska och juridiska personer med nära förbindelser till kapitalförmedlaren

Promemorians förslag: Vid bedömningen av om en innehavare av stora delar av kapitalet eller rösträtterna i kapitalförmedlaren är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att innehavaren kommer att motverka att kapitalförmedlarens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

eller om innehavet har samband med eller kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Om kapitalförmedlaren har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan, ska tillstånd få ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut ska tillämpas även för svenska kapitalförmedlare.

Skälen för promemorians förslag: Ett företag som ansöker om auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska styrka att inga aktie- eller andelsägare som innehar 20 procent eller mer av kapitalet eller rösträtterna förekommer i något belastningsregister med avseende på överträdelse av nationella regler på områdena handelsrätt, insolvensrätt, lagstiftning om finansiella tjänster, lagstiftning för bekämpning av penningtvätt, lagstiftning om bedrägeri eller förpliktelser avseende yrkesmässigt ansvar (artikel 12.3 a).

I linje med det som gäller enligt EU-förordningen och bestämmelser för andra typer av finansiell verksamhet bör det ställas krav på ägare som innehar stora delar av kapitalet eller rösträtterna i företaget. Det bör således krävas att den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av det (jfr t.ex. 3 kap. 1 § första stycket 4 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Som kvalificerat innehav bör anses ett direkt eller indirekt ägande, om innehavet representerar minst en viss andel av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget (jfr 1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden och 6 § andra stycket lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). I linje med det som gäller enligt EU-förordningen bör innehav som representerar minst 20 procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster anses som kvalificerade (jfr artikel 12.3 a, jfr även förslaget i avsnitt 9.8).

Vid bedömningen av om en innehavare är lämplig bör innehavarens anseende beaktas. Det bör också beaktas om det finns skäl att anta att innehavaren kommer att motverka att kapitalförmedlarens verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller om innehavet har samband med eller kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism (jfr 3 kap. 2 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden och 7 § första stycket lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Med anseende avses här detsamma som vid motsvarande ägarprövning i andra finansiella företag. I bedömning av anseende kan således vägas in bl.a. om personen i fråga gjort sig skyldig till ekonomisk brottslighet eller varit föremål för konkursförfarande. Bedömning av en ägares anseende avser dock även andra omständigheter, så som laglydighet, erfarenhet och omdöme i övrigt. Syftet är att förhindra olämpliga personer från att ha kvalificerade innehav i sådana företag. (se prop. 2008/09:155 s. 83 och prop. 2013/14:107 s. 54).

Som en del av kontrollen av anseende bör Finansinspektionen ta del av Kronofogdemyndighetens register samt belastningsregistret för att kontrollera huruvida en person misstänks för eller har gjort sig skyldig till brott

som är sådana att de kan påverka bedömningen. I förordningen (1999:1134) om belastningsregister och i förordningen (1999:1135) om misstankeregister finns bestämmelser om att Finansinspektionen kan begära ut uppgifter från registren i samband med ägarprövning i vissa fall. Ändringar bör göras i dessa förordningar så att Finansinspektionen kan begära ut uppgifter från registren även i samband med ägarprövning enligt den nya lagen. Finansinspektionen kan också behöva ta kontakter med Skatteverket eller konkursförvaltare. Har t.ex. personen regelmässigt underlåtit att betala skatter och allmänna avgifter på icke obetydliga belopp eller som näringsidkare på olika sätt förfarit otillbörligt i samband med ett konkursförfarande talar det mot att personen är lämplig som ägare.

Om ägarförändringar sker efter det att tillstånd meddelats bör en prövning av presumtiva nya ägare göras. Bestämmelser av den innebörden finns i andra lagar på finansmarknadsområdet, exempelvis i lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om värdepappersmarknaden, lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och lagen om verksamhet med bostadskrediter (14 kap. lagen om bank- och finansieringsrörelse, 24 kap. lagen om värdepappersmarknaden, 10 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och 2 kap. 5 § lagen om verksamhet med bostadskrediter). Det bör, i likhet med det som gäller enligt bl.a. lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och lagen om verksamhet med bostadskrediter, föreskrivas att bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut ska tillämpas även för kapitalförmedlare. Bestämmelserna om samrådsförfarande bör dock inte gälla, vilket bör framgå av den nya lagen (jfr 2 kap. 5 § andra stycket lagen om verksamhet med bostadskrediter och prop. 2015/16:197 s. 127).

Om kapitalförmedlaren har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan bör, på samma sätt som enligt reglering för annan finansiell verksamhet, tillstånd bara få ges om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget (jfr 3 kap. 2 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden och 7 § andra stycket lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Med nära förbindelse bör i den nya lagen avses detsamma som i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden (se 1 kap. 6 § den lagen). En juridisk person bör således anses ha nära förbindelser till en annan juridisk person om 1) den ena juridiska personen direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den andra, 2) den ena juridiska personen direkt eller indirekt utgör moderföretag till den andra eller det finns en annan likartad förbindelse mellan dem, eller 3) båda juridiska personerna är dotterföretag till eller har en likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person. En fysisk person och en juridisk person bör anses ha nära förbindelser om den fysiska personen 1) äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den juridiska personen, 2) på annat sätt har sådant inflytande över den juridiska personen att den fysiska personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag, eller 3) det finns en annan likartad förbindelse mellan den fysiska och juridiska personen.

6.4 Kapitalkrav eller ansvarsförsäkring och revision

Promemorians förslag: En svensk kapitalförmedlare ska ha kapital som motsvarar det högsta av 25 000 euro eller en fjärdedel av de fasta omkostnaderna för föregående räkenskapsår, inbegripet i förekommande fall kostnaderna för administration av förmedlade investeringar i krediter under tre månader.

En kapitalförmedlare som har varit verksam i mindre än tolv månader ska få uppskatta sina fasta omkostnader.

Kapitalet ska vara sammansatt av kärnprimärkapitalposter enligt tillsynsförordningen med beaktande av vissa avdrag som följer av samma förordning.

Kapitalförmedlaren ska som alternativ till kapital få ha en ansvarsförsäkring eller garanti eller en kombination av kapital och ansvarsförsäkring eller garanti, om det ger ett tillräckligt skydd för dess kunder.

En svensk kapitalförmedlare ska ha minst en auktoriserad revisor som utses av bolagsstämman eller föreningsstämman.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om beräkningen av fasta omkostnader och de krav som en ansvarsförsäkring eller garanti ska uppfylla för att ge ett tillräckligt skydd för kapitalförmedlarens kunder.

Skälen för promemorians förslag: För verksamhet som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns, liksom för vissa andra typer av finansiell verksamhet krav på s.k. försiktighetsåtgärder. Med detta avses att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska ha ett visst kapital alternativt en försäkring eller jämförbar garanti, eller kombination av detta. Kraven motiveras av att kunder är exponerade för potentiella risker kopplade till leverantörerna av gräsrotsfinansieringstjänster, i synnerhet operativa risker (skäl 24).

Enligt EU-förordningen ska en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster alltid ha försiktighetsåtgärder motsvarande ett belopp om åtminstone det högre av 25 000 euro eller en fjärdedel av de fasta omkostnaderna för föregående år, inbegripet kostnaderna för administration av lån under tre månader om leverantören förmedlar långivning (artikel 11.1). Förordningen innehåller regler om hur de fasta omkostnaderna ska beräknas (artikel 11.8 och 11.9). En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som har varit verksam i mindre än tolv månader får använda egna framåtblickande skattningar vid beräkningen av de fasta omkostnaderna (artikel 11.5). Förordningens krav på försiktighetsåtgärder gäller inte om leverantören omfattas av vissa krav på försiktighetsåtgärder för kreditinstitut, värdepappersföretag, institut för elektroniska pengar eller betalningsinstitut enligt andra regelverk (artikel 11.3 och 11.4).

Kraven på försiktighetsåtgärder kan uppfyllas genom en kapitalbas bestående av kärnprimärkapitalposter, under förutsättning att vissa avdrag görs från dessa poster (artikel 11.2 a). Vad som avses med kärnprimärkapitalposter definieras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, i det följande kallad tillsyns-

förordningen (artiklarna 26–30). Från kärnprimärkapitalposterna ska vissa avdrag göras (artikel 36). Tillsynsförordningen medger även att undantag får göras från vissa av avdragen, det vill säga att avdrag beräknat enligt vissa tröskelvärden inte behöver göras (artiklarna 46 och 48). Dessa undantag från avdrag ska emellertid inte tillämpas utan avdragen enligt tillsynsförordningen ska beaktas fullt ut.

Som ett alternativ till kapitalbas får leverantören enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ha ett försäkringsavtal. En kombination av kapitalbas och ansvarsförsäkring eller jämförbar garanti är också tillåten (artikel 11.2 c EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). För att ett försäkringsavtal ska kunna ersätta kapitalbas ska det uppfylla vissa minimikrav och minst täcka vissa risker (artikel 11.6 och 11.7).

I enlighet med utgångspunkten att kraven på kapitalförmedlare bör motsvara dem som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster bör det införas krav på viss kapitaltäckning. Nivån på det krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster framstår som rimlig med hänsyn till kundskydd och att inträdesbarriärerna för nya aktörer inte bör vara för höga. Det bör därför i den nya lagen tas in bestämmelser om att en svensk kapitalförmedlare ska ha kapital som motsvarar det högre av 25 000 euro eller en fjärdedel av de fasta omkostnaderna för föregående räkenskapsår, inbegripet i förekommande fall kostnaderna för administration av förmedlade investeringar i krediter under tre månader. En kapitalförmedlare som har varit verksam i mindre än tolv månader bör få uppskatta sina fasta omkostnader. Hur de fasta omkostnaderna ska beräknas bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om beräkningen av de fasta omkostnaderna.

När det gäller sammansättning av kapitalet bör kraven vara desamma som enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Detta bör komma till uttryck genom en bestämmelse om att kapitalet ska vara sammansatt av kärnprimärkapitalposter enligt tillsynsförordningen (artiklarna 26–30) med beaktande av vissa avdrag som får göras (artikel 36) men att vissa tröskelvärden för avdrag (artiklarna 46 och 48) inte ska beaktas.

Det bör, liksom enligt EU-förordningen och för värdepappersbolag enligt lagen om värdepappersmarknaden, vara möjligt att genom en försäkring eller garanti åstadkomma ett motsvarande skydd för kunder som följer av ett kapitalkrav. Den bör i så fall uppfylla krav som motsvarar dem som ställs enligt EU-förordningen. Hur en försäkring eller garanti ska vara beskaffad för att uppfylla detta krav bör dock specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om de krav som en ansvarsförsäkring eller garanti ska uppfylla för att ge ett tillräckligt skydd för kapitalförmedlarens kunder.

I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns inget krav på att leverantören ska ha en revisor. Finansiella företag, såsom värdepappersbolag, är dock normalt skyldiga att ha minst en revisor (se t.ex. 3 kap. 5 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden). Möjligheten att i bolagsordningen ange att ett privat aktiebolag inte ska ha revisor står alltså inte öppen för sådana företag (jfr 9 kap. 1 § andra stycket aktiebolagslagen). I regel gäller att minst en av bolagsstämman utsedd revisor ska vara auktoriserad. Att en kapitalförmedlare ska ha minst en auktoriserad revisor

får anses vara ett proportionerligt krav med beaktande av verksamhetens art.

6.5 Vissa svenska och utländska företag bör vara undantagna från tillståndsplikt

Promemorians förslag: Tillstånd enligt den nya lagen att driva en finansieringsplattform ska inte behövas för företag som har tillstånd enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform för kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar ska inte behövas för företag som har tillstånd enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar verksamhet som avser placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order beträffande överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform för kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar ska inte behövas för företag som har tillstånd enligt

- lagen om betaltjänster,
- lagen om elektroniska pengar,
- lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter,
- lagen om verksamhet med bostadskrediter, eller
- EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar förmedling av långivning.

Undantagen ska även gälla för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige. Med filial ska avses ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även etablering av flera driftställen av ett utländskt företag som driver verksamhet enligt denna lag ska anses som en enda filial.

Företag som är undantagna tillståndsplikt ska anmäla till Finansinspektionen att det avser att driva verksamhet enligt den nya lagen.

En bestämmelse om att värdepappersbolag får driva verksamhet enligt den nya lagen som sidoverksamhet ska tas in i lagen om värdepappersmarknaden.

Den som har tillstånd att driva en finansieringsplattform för kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar ska – om verksamheten avser konsumentkrediter – inte behöva tillstånd för att lämna eller förmedla krediter enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Skälen för promemorians förslag

Allmänt om undantaget från krav på tillstånd

I avsnitt 6.1 föreslås att verksamhet enligt den nya lagen ska kräva tillstånd av Finansinspektionen. För vissa företag som redan har tillstånd av Finansinspektionen att tillhandahålla andra finansiella tjänster finns det dock inte tillräckliga skäl för att kräva ett nytt tillstånd enligt den nya lagen. Dessa företag bör i stället få driva verksamhet enligt den nya lagen efter anmälan

till Finansinspektionen. En liknande reglering finns i lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (5 §, se även avsnitt 3.3). I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns i stället regler om att kredit-, värdepappers- och betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar och företag med tillstånd enligt nationella regler om gräsrotsfinansiering inte ska behöva tillhandahålla information eller handlingar som redan lämnats in vid en tidigare tillståndsansökan (artikel 12.14).

Företag som redan har tillstånd enligt nämnda författningar bör som utgångspunkt få driva verksamhet enligt den nya lagen med stöd av sitt eget rörelsetillstånd. I sådant fall bör dock bestämmelserna i den nya lagen gälla i sin helhet (jfr förslaget i betänkandet Gräsrotsfinansiering, s. 379 f.). Företag som är undantagna från tillståndsplikt kommer alltså att vara tvungna att uppfylla bl.a. de krav på verksamheten enligt den nya lagen som är mer långtgående än de som gäller enligt den rörelseregleringen enligt vilken företaget har tillstånd.

Företag som är undantagna från krav på tillstånd enligt den nya lagen bör vara skyldiga att anmäla till Finansinspektionen att de avser driva verksamhet enligt den lagen.. Genom kravet på anmälan uppmärksammas Finansinspektionen på att företaget i fråga har att uppfylla kraven enligt den nya lagen. Vilka uppgifter som ska ingå i en anmälan bör kunna preciseras i verkställighetsföreskrifter. Dessa kan regeringen meddela utan att något bemyndigande behöver tas in i lag (se 8 kap. 7 § första stycket 1 regeringsformen och prop. 2006/07:115 s. 349).

Kreditinstitut

En av de typer av företag som bör undantas från tillståndsplikt för att driva en finansieringsplattform enligt den nya lagen är sådana som har tillstånd som kreditinstitut enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse. Dessa bör vara helt undantagna från tillståndsplikt.

Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster

Företag med tillstånd som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen bör undantas från tillståndsplikt. Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster kan dock ha tillstånd för antingen enbart att driva verksamhet som innebär placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder ifråga om överlåtbara värdepapper och tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål eller för verksamhet som innebär förmedling av långivning (se vidare avsnitt 3.2). Den förra typen av verksamhet får antas medföra att företaget redan uppfyller krav som liknar dem som bör gälla vid kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar. Den senare typen av verksamhet får i stället antas medföra att företaget uppfyller krav som liknar dem som bör ställas vid kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar (se vidare avsnitt 5.2 om de olika typer av kapitalförmedling som föreslås omfattas av den nya lagen).

Olika förutsättningar för undantag från tillståndsplikt bör alltså gälla beroende på vilken typ av finansieringsplattform företaget avser att driva. Undantag från kravet på tillstånd för att driva en plattform där kapital förmedlas genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar bör gälla för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som har tillstånd att bedriva

verksamhet som innebär placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder ifråga om överlåtbara värdepapper och tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål. Undantag från tillståndsplikt för att driva en finansieringsplattform där kapital förmedlas genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar bör gälla för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som har tillstånd att bedriva verksamhet som innebär förmedling av långivning.

Värdepappersbolag

Sådan förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar som föreslås regleras i den nya lagen utgör inte värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden (se vidare avsnitten 3.3 och 4.2). Ett värdepappersbolag kan dock få tillstånd av Finansinspektionen att driva annan verksamhet, s.k. sidoverksamhet (2 kap. 3 §). Som utgångspunkt gäller att tillstånd för sidoverksamhet förutsätter dels att det finns särskilda skäl, dels att rörelsen i övrigt kan komma att underlättas av verksamheten i fråga (3 kap. 1 § andra stycket). Finansinspektionen ska avgöra vilka verksamheter som bör tillåtas från fall till fall. Som exempel på verksamheter har tidigare nämnts framställning av tryckalster, att vara förvaringsinstitut enligt fondlagstiftningen, tillhandahålla bokföringstjänster åt stiftelser, idka handel med fysiska metaller, försäljning av licensrättigheter och fondadministration (se prop. 2006/07:115 s. 327). För andra typer av sidoverksamhet gäller andra förutsättningar, t.ex. får ett värdepappersbolag tillhandahålla tjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om det har tillstånd för det enligt förordningen (se vidare prop. 2020/21:206 s. 113).

I denna promemoria görs bedömningen att det varken är motiverat att helt undanta värdepappersbolag från krav på tillstånd när det gäller verksamhet enligt den nya lagen eller att ställa upp krav på tillstånd att driva sidoverksamhet (se 2 kap. 3 § första stycket och 3 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden). I stället bör förutsättningarna vara desamma som för att tillhandahålla tjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. En bestämmelse om att värdepappersbolag får driva verksamhet enligt den nya lagen bör således tas in i lagen om värdepappersmarknaden. Sådan verksamhet är därmed tillåten som sidoverksamhet under förutsättning att tillstånd har lämnats av Finansinspektionen enligt den nya lagen.

Förvaltare av alternativa investeringsfonder

I betänkandet Gräsrotsfinansiering föreslås undantag från tillstånd enligt den lag som då föreslogs för AIF-förvaltare (s. 378–389). En AIF-förvaltare får utöver portföljförvaltning och riskhantering i fråga om en sådan fond bara ägna sig åt viss angiven verksamhet (jfr 3 kap. 2 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder). Ett undantag från tillståndsplikt enligt den nya lagen skulle alltså behöva kombineras med en utökning av området för tillåten sidoverksamhet för AIF-förvaltare. Det bedöms dock inte för närvarande ha framkommit tillräckliga skäl för en sådan utökning av tillåten verksamhet för AIF-förvaltare.

Betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, konsumentkreditinstitut och bostadskreditinstitut

Företag som har tillstånd som betalningsinstitut enligt betaltjänstlagen och institut för elektroniska pengar enligt lagen om elektroniska pengar får i dag lämna krediter, inklusive konsumentkrediter, och är föremål för motsvarande eller mer långtgående villkor som enligt den nya lagen. Även kreditgivare och kreditförmedlare enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (konsumentkreditinstitut) och lagen om verksamhet med bostadskrediter (bostadskreditinstitut) får lämna och förmedla krediter. De är föremål för liknande men i vissa delar mindre långtgående villkor som enligt den nya lagen. De nämnda typerna av företag bör kunna undantas från krav på tillstånd när det gäller drift av finansieringsplattformar för kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar.

Undantag från tillståndsplikt bör även gälla för vissa företag som hör hemma i ett annat land inom EES

De för undantag från tillståndsplikt aktuella företagstyperna är, förutom konsumentkreditinstitut, föremål för reglering som är harmoniserad inom EES när det gäller bl.a. villkoren för verksamhetstillstånd. Även sådana företag som hör hemma inom ett annat land inom EES och som där har tillstånd enligt motsvarande regelverk bör därför vara undantagna från tillståndsplikt enligt den nya lagen. För företag som har tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (konsumentkreditinstitut) finns inte några motsvarande utländska företag eftersom det är fråga om en reglering som inte har sin grund i någon EU-rättsakt.

Den verksamhet som föreslås regleras i den nya lagen är, till skillnad från den verksamhet för vilken verksamhetstillstånd beviljats, inte föremål för harmoniserade EU-regler och står inte under tillsyn i företagets hemmedlemsstat. Enligt huvudprinciperna i Fördraget om europeiska unionens funktionssätt ska nationell reglering vara icke-diskriminerande, proportionerlig i förhållande till syftet med regleringen och påkallad utifrån ett tvingande allmänintresse. Syftet med den nu aktuella regleringen är bl.a. att säkerställa ett högt skydd för konsumenter och andra investerare samt ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. För att kunna uppnå det syftet är det en förutsättning att det utländska företagets verksamhet här drivs på samma villkor som kommer att gälla för svenska kapitalförmedlare. Det krävs också att en effektiv tillsyn kan utövas. I denna promemoria görs bedömningen att det för att det ska kunna bedrivas en effektiv tillsyn över att utländska företag uppfyller kraven enligt den nya lagen bör krävas att de driver verksamhet från filial i Sverige för att de ska vara undantagna från tillståndsplikt (jfr prop. 2013/14:107 s. 50 f.). Sammantaget görs bedömningen att den föreslagna regleringen uppfyller kraven på proportionalitet och icke-diskriminering samt är nödvändig för att uppnå syftet med regleringen.

Med filial bör avses ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även etablering av flera driftställen av ett utländskt företag som driver verksamhet enligt den nya lagen ska anses som en enda filial (jfr t.ex. 1 kap. 5 § 6 lagen om bank- och finansieringsrörelse).

Undantag från krav på tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter

Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter gäller för yrkesmässig verksamhet med konsumentkrediter som består i att lämna eller förmedla krediter till konsumenter. Lagen gäller dock inte verksamhet som drivs med tillstånd enligt andra författningar (se vidare avsnitt 3.3). Det ligger, som berörs ovan, nära till hands att anse att det enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter krävs tillstånd för förmedling av krediter till konsumenter med hjälp av finansieringsplattform.

Det bör klargöras att den som driver en finansieringsplattform där krediter förmedlas till konsumenter med stöd av tillstånd enligt den nya lagen inte även behöver tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Vid förmedling av kapital genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar kan också verksamheten vara organiserad på det sättet att kapitalförmedlaren tillhandahåller delar av det förmedlade kapitalet. Detta bör, med hänsyn till de krav som föreslås gälla enligt den nya lagen, vara tillåtet utan något ytterligare tillstånd för en kapitalförmedlare som har tillstånd att driva en finansieringsplattform där kapital förmedlas genom krediter till konsumenter eller genom överlåtelse av fordringar som avser konsumentkrediter. Ett undantag från tillståndsplikt för den som har tillstånd att driva en sådan finansieringsplattform bör införas i lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

6.6 Förutsättningar för tillstånd för utländska företag

Promemorians förslag: En utländsk juridisk person ska efter tillstånd av Finansinspektionen få driva en finansieringsplattform från filial i Sverige. Tillstånd ska ges om

- företaget står under betryggande tillsyn av myndighet i det land där det har sitt säte och där har tillstånd att driva motsvarande verksamhet och att etablera sig i Sverige,

- det land där företaget har sitt säte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism,

- det har inrättats samarbetsarrangemang mellan Finansinspektionen och den behöriga myndigheten i det land där företaget har sitt säte som inbegriper bestämmelser som reglerar informationsutbyte i syfte att bevara marknadens integritet och skydda investerare,

- det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas i enlighet med den nya lagen och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

- den eller de personer som har ansvaret för ledningen av filialen har tillräcklig insikt och erfarenhet för detta och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt att ledningen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda verksamheten som bedrivs från filialen.

Förvaltningen och räkenskaperna för filialen ska alltid granskas av minst en revisor.

I lagen om utländska filialer m.m. ska det tas in upplysningsbestämmelser om bestämmelserna i den nya lagen och vice versa.

Skälen för promemorians förslag: På finansmarknadsområdet finns i stor utsträckning regelverk enligt vilka ett företag med stöd av verksamhetstillstånd beviljat i ett land inom EES får tillhandahålla tjänster i andra länder inom EES. Tjänster får då tillhandahållas från filial i ett annat land än där företaget hör hemma eller gränsöverskridande från hemlandet. När det gäller möjligheterna för företag som hör hemma utanför EES att tillhandahålla tjänster har medlemsstaterna i regel större möjligheter att avgöra förutsättningarna. I Sverige är den vanliga ordningen att finansiella företag som hör hemma utanför EES och som avser bedriva verksamhet här i landet ska göra det från filial (se t.ex. 4 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 4 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden). Krav på filialetablering för alla utländska företag, dvs. även sådana som hör hemma inom EES, gäller också enligt viss finansmarknadslagstiftning som inte har sin grund i EU-rätt (se 8 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter).

Även utländska juridiska personer bör kunna få tillstånd att driva en finansieringsplattform i Sverige. När det gäller de krav som bör ställas finns det, även om det saknas EU-gemensamma regler för den aktuella verksamheten, begränsningar när det gäller vilka krav som kan ställas på företag som hör hemma inom EES. Av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt följer vissa krav på att nationell reglering ska vara icke-diskriminerande, proportionerlig i förhållande till syftet med regleringen och påkallad utifrån ett tvingande allmänintresse. Det s.k. tjänstedirektivet – som innehåller allmänna regler som ska underlätta utövandet av etableringsfriheten för tjänsteleverantörer och den fria rörligheten för tjänster – bedöms dock inte vara tillämpligt på finansiella tjänster av den typ som omfattas av den nya lagen (artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden).

I denna promemoria görs bedömningen att utländska kapitalförmedlare bör vara föremål för samma krav för tillstånd oavsett om de hör hemma inom eller utanför EES. Syftet med den nu aktuella regleringen är bl.a. att säkerställa ett högt skydd för konsumenter och andra investerare samt skapa ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. För att kunna uppnå det syftet är det en förutsättning att det utländska företagets verksamhet här i landet drivs på samma villkor som kommer att gälla för svenska kapitalförmedlare. Det krävs också att en effektiv tillsyn kan utövas. En första förutsättning för att ett utländskt företag ska få driva en finansieringsplattform i Sverige bör därför vara att verksamheten här i landet drivs från filial (jfr prop. 2013/14:107 s. 50 f.).

Det bör vidare krävas att företaget står under betryggande tillsyn av myndighet i det land där det har sitt säte och där har tillstånd att driva motsvarande verksamhet och att etablera sig i Sverige (jfr 4 kap. 4 § 1 lagen om värdepappersmarknaden och 8 § 2 och 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Krav på tillstånd i hemlandet bedöms inte inskränka den EU-rättsliga etableringsfriheten. Eftersom det saknas regler om gränsöverskridande verksamhet på området kan ett utländskt tillstånd inte utan vidare jämföras med ett svenskt på så sätt att en ny

prövning av Finansinspektionen inte skulle vara nödvändig. Den prövning som utförts i hemlandet kan dock beaktas vid tillståndsprövningen enligt den nya lagen (jfr samma prop.). En utländsk aktör har vidare samma möjligheter som en svensk att driva verksamheten genom ett svenskt aktiebolag eller ekonomisk förening med tillstånd enbart av Finansinspektionen (se avsnitt 6.2).

För att tillstånd till filialetablering ska ges ett företag som hör hemma utanför EES ställs det i lagen om värdepappersmarknaden krav på att det har inrättats samarbetsarrangemang om informationsutbyte mellan Finansinspektionen och den behöriga myndigheten i det land där ett företaget hör hemma (4 kap. 4 § 3). Syftet med ett sådant informationsutbyte är att bevara den ifrågavarande marknadens integritet och skydda investerare (4 kap. 4 § 3 och artikel 39.2 b i direktivet om marknader för finansiella instrument). Dessa skäl är aktuella även för den verksamhet som nu regleras. Ett motsvarande krav bör därför införas i den nya lagen. Eftersom det saknas regler om gränsöverskridande verksamhet på området bör kravet avse företag både inom och utanför EES. Regeringen får enligt regeringsformen ge en förvaltningsmyndighet i uppdrag att ingå en internationell överenskommelse i en fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan (10 kap. 2 §). Finansinspektionen har i förordning bemyndigats att ingå vissa internationella överenskommelser (4 a–4 d §§ förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen). Även den typ av överenskommelser som avses här bedöms vara av sådan karaktär att de inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. I avsnitt 5.4 behandlas sådan skyldighet för Finansinspektionen att samarbeta och utbyta information med behöriga myndigheter som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Gräsrötsfinansiering är verksamhet som kan vara särskilt utsatt för risker för penningtvätt och finansiering av terrorism (se prop. 2020/21:206 s. 53). Det bör därför krävas att det land där företaget har sitt säte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Det bör vidare, på samma sätt som för svenska kapitalförmedlare, krävas att den eller de personer som har ansvaret för ledningen har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift samt att ledningen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda företaget.

Förvaltningen och räkenskaperna för filialen bör, i linje med det som föreslås gälla för svenska företag i avsnitt 6.4, alltid granskas av minst en revisor. En bestämmelse om det bör tas in i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. I den lagen bör även tas in en upplysningsbestämmelse om att det finns bestämmelser om rätt för utländska företag att driva verksamhet i Sverige i den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. En upplysningsbestämmelse om att det finns bestämmelser som gäller för filialer till utländska företag i lagen om utländska filialer m.m. bör tas in i den nya lagen.

Vad en tillståndsansökan ska innehålla bör kunna preciseras i verkställighetsföreskrifter. Dessa kan regeringen meddela utan att något bemyndigande behöver tas in i lag (se 8 kap. 7 § första stycket 1 regeringsformen och prop. 2006/07:115 s. 349).

7 Belöningsbaserad och donationsbaserad gräsrotsfinansiering

Promemorians förslag: Det ska krävas registrering hos Finansinspektionen enligt valutaväxlingslagen för att bedriva yrkesmässig verksamhet som har till ändamål att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital genom användning av ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem, om kapitalförmedlingen görs

1. i utbyte mot en vara eller tjänst som ska tillhandahållas av den som anskaffar kapital, eller
2. utan att någon annan motprestation lämnas av den som anskaffar kapital.

Skälen för promemorians förslag

Behov av reglering av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Förslagen i denna promemoria syftar i huvudsak till att omhänderta det regleringsbehov som finns i fråga om gräsrotsfinansiering som involverar finansiell risk, dvs. låne- och andelsbaserad gräsrotsfinansiering (se vidare avsnitt 4.2). Det finns dock skäl att i detta sammanhang även hantera det regleringsbehov som finns i fråga om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism när det gäller kapitalförmedling som sker i utbyte mot en vara eller tjänst eller i form av donationer, dvs. belönings- respektive donationsbaserad gräsrotsfinansiering.

Kännetecknande för belöningsbaserad gräsrotsfinansiering är att finansiering anskaffas mot erbjudande av en motprestation i form av en vara eller en tjänst som ska tillhandahållas av den som söker finansiering. Att värdet av den utlovade varan eller tjänsten kan visa sig understiga tillhandahållat kapital bör inte ha någon avgörande betydelse för definitionen av tjänsten. Den villkorade motprestationen skiljer belöningsbaserad gräsrotsfinansiering från donationsbaserad, vid vilken finansiering tillhandahålls utan något erbjudande om motprestation.

För att det ska finnas anledning att reglera belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering, är det avgörande att förmedlingsverksamheten är yrkesmässig. Att verksamheten ska vara yrkesmässig innebär att det ska vara fråga om en verksamhet som drivs med självständighet, regelbundenhet och varaktighet samt i regel även i vinstsyfte. Traditionell insamlingsverksamhet är inte att betrakta som yrkesmässig i nu aktuell mening, främst då det inte tillhandahålls tjänster av ekonomisk natur. Någon provision eller annan ersättning tas inte ut av organisationen i samband med insamlingen eller vid vidarebefordran av donationer till mottagaren. Den omständigheten att en viss andel av insamlade medel används för att täcka organisationens kostnader för administration av verksamheten kan inte likställas med någon form av avgift för dem som lämnar eller tar emot finansiering.

Vid yrkesmässig verksamhet vars inriktning är att bistå vid kapitalförmedling genom belönings- eller donationsbaserad gräsrotsfinansiering

tillhandahålls, som nämns ovan, inte tjänster som innebär någon finansiell risk för den som tillhandahåller eller söker kapital. För dessa verksamheter är dock påkallat att motverka risken för att de utnyttjas för penningtvätt och finansiering av terrorism, så som föreslås i betänkandet Gräsrotsfinansiering (se särskilt s. 328, 339 och 343). Vid remissbehandlingen av betänkandet fördes också fram synpunkter om att risken för penningtvätt och finansiering av terrorism vid belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering är särskilt hög.

Som beskrivs i avsnitt 3.3 finns inte något krav på tillstånd av Finansinspektionen för belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering och inte heller något tydligt krav på registrering enligt valutaväxlingslagen. Det medför att verksamheterna i sig inte omfattas av åtgärderna i penningtvättslagen. Om dessa företag inte hanterar betalningstransaktionerna och därmed inte heller behöver tillstånd enligt betaltjänstlagen träffas verksamheten inte heller av penningtvättslagen på grund av det.

Belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering ska kräva registrering som finansiellt institut

Den reglering för belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering som behandlas i denna promemoria är begränsad till åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Det är därför inte motiverat att reglera dessa verksamheter i den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering (jfr betänkandet Gräsrotsfinansiering s. 348 f. och 362 f.). I fråga om tillsyn och ingripanden kan regleringsbehovet i stället tillgodoses antingen genom att dessa verksamheter görs registreringspliktiga som finansiella institut enligt valutaväxlingslagen och annan finansiell verksamhet eller att de regleras direkt i penningtvättslagen.

Dessa alternativ skiljer sig åt genom att Finansinspektionen har tillsyn över finansiella institut, medan tillsynen över verksamheter som regleras direkt i penningtvättslagen sköts av länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län (7 kap. 1 § första stycket penningtvättslagen och 16 § förordning [2009:92] om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism). En annan skillnad är att Finansinspektionen kan avslå en ansökan om registrering enligt valutaväxlingslagen om förutsättningarna i den lagen inte är uppfyllda. Det innebär att inspektionen innan registreringen görs prövar om det finns skäl att anta att verksamheten kommer drivas på ett sätt som är förenligt med penningtvättslagen och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och att ägare och ledning inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till allvarig brottslighet (se 2 § andra stycket och 3 §).

Prövningen enligt valutaväxlingslagen skiljer sig mot det anmälningsförfarande som gäller enligt penningtvättslagen. Av den lagen och tillhörande förordning följer att Bolagsverket ska föra ett register över personer som anmält att de avser att driva verksamhet som omfattas av lagen. Det görs ingen prövning motsvarande den för finansiella institut för att registrering ska ske. Detta innebär att verksamheter kan registreras trots att de inte uppfyller kraven som t.ex. ställs på ägare och ledning, även om Bolagsverket ska underrätta tillsynsmyndigheten om att en anmälan har registrerats och tillsynsmyndigheten därefter ska kontrollera att verksamhetsutövaren uppfyller villkoren för registrering (7 kap. 3 och 6 §§

penningtvättslagen samt 2, 5 och 17 §§ förordningen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, jfr prop. 2016/17:173 s. 334–336).

Finansinspektionen föreslås i denna promemoria få ansvar för tillsyn över kapitalförmedlare och inspektionen har enligt lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering tillsyn över leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Det framstår som lämpligt att inspektionen även ansvarar för registrering och tillsyn av verksamheter som bedriver belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering.

Det har i tidigare lagstiftningsärenden och i andra sammanhang påtalats att det finns risk för att konsumenter förvillas av den oavsiktliga effekten av kvalitetsmärkning som en registrering kan innebära (se t.ex. prop. 2002/03:139 s. 432 f. och se även Finansinspektionens rapport, Tillsyn och registrering, 7 april 2011, s. 7 och 26). Motsvarande synpunkter har även framförts vid remissbehandlingen av betänkandet Gräsrotsfinansiering. I denna promemoria görs dock bedömningen att fördelarna som följer med ett krav på registrering enligt valutaväxlingslagen jämfört med att reglering införs direkt i penningtvättslagen överväger den nackdel som det finns med att konsumenter kan komma att uppfatta registreringen som en kvalitetsmärkning.

Som beskrivs i avsnitt 4.2 är det som finns behov av att reglera i dag gräsrotsfinansiering som sker med hjälp av plattformar på internet. De verksamheter som bör omfattas av registreringsskyldighet är således de som förmedlar kapital genom användning av allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem.

Skyldigheten att ansöka om registrering enligt valutaväxlingslagen gäller bara om verksamhetsutövaren i fråga inte redan har tillstånd att driva finansiell verksamhet (2 § första stycket i den lagen). Undantaget omfattar bl.a. den som har tillstånd att driva verksamhet enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om värdepappersmarknaden och betaltjänstlagen. I avsnitt 5.4 föreslås att även kapitalförmedlare ska undantas från krav på registrering som finansiellt institut.

8 Spridningsförbudet i aktiebolagslagen

Promemorians förslag: Spridningsförbudet i aktiebolagslagen ska inte hindra att erbjudanden om investeringar i ägar- eller skuldandelar lämnas i enlighet med den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Skälen för promemorians förslag

Aktiebolagslagens kategoriindelning i privata och publika bolag

I svensk rätt finns två kategorier av aktiebolag: privata respektive publika. Uppdelningen av aktiebolag i två kategorier gjordes 1995 med anledning av Sveriges inträde i den Europeiska gemenskapen. Genom uppdelningen

underlättades den svenska anpassningen till EG:s bolagsrätt, som bygger på att det finns två typer eller två kategorier av bolag med begränsat personligt ansvar för ägarna. Den ena kategorin omfattar typiskt sett större bolag med stor spridning på aktierna och den andra bolagsformen eller kategorin omfattar företrädesvis små eller medelstora företag med ett mindre antal ägare. I lagstiftningsärendet ansågs det ändamålsenligt att dra gränsen mellan bolagskategorierna så att publika men inte privata aktiebolag skulle ha rätt att inbjuda allmänheten att teckna eller förvärva aktier och andra värdepapper som bolaget ger ut. Reglerna för de publika bolagen skulle i allmänhet komma att gälla för större företag med stor ägarspridning medan reglerna för privata bolag skulle komma att gälla för övriga bolag. Behovet av särskilda regler beträffande bolagets ledning och organisation antogs, å ena sidan, vara regelmässigt större i fråga om de större bolagen. För mindre bolag med ett begränsat antal delägare ansågs det, å andra sidan, ofta vara önskvärt med regler som lämnar ett särskilt stort utrymme för delägarnas egna överenskommelser (prop. 1993/94:196 s. 74 f.).

Den grundläggande skillnaden mellan de båda bolagskategorierna är därmed att publika aktiebolag har rätt att erbjuda allmänheten att teckna och förvärva aktier och andra värdepapper som bolaget ger ut. För ett privat aktiebolag eller dess ägare gäller däremot, med vissa undantag, ett förbud mot att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning (1 kap. 7 § aktiebolagslagen). Därutöver gäller också ett förbud mot att på en reglerad marknad, en motsvarande marknad utanför EES eller någon annan organiserad marknadsplats bedriva handel med värdepapper som har getts ut av det privata aktiebolaget (1 kap. 8 § samma lag).

Skilnader i reglering av privata och publika aktiebolag

Aktiebolagslagens bestämmelser skiljer sig alltså åt beroende på om det är fråga om ett privat eller publikt aktiebolag. En väsentlig skillnad är att aktiekapitalet ska vara minst 25 000 kronor för privata aktiebolag och minst 500 000 kronor för publika aktiebolag (1 kap. 5 § första respektive sista stycket och 14 §). Ytterligare bestämmelser i aktiebolagslagen som skiljer sig åt mellan publika och privata aktiebolag rör sammansättningen av bolagsorgan, bolagsstyrning, kallelse till bolagsstämma och bolagsinformation. Dessa bestämmelser innebär att det ställs högre krav på de publika aktiebolagen.

Som konsekvens av att publika aktiebolag har rätt att erbjuda allmänheten att teckna och förvärva aktier och andra värdepapper (överlåtbara värdepapper) förekommer särskilda regler för dessa bolag om t.ex. informationsskyldighet. Ett framträdande exempel på detta är skyldigheten att som huvudregel upprätta prospekt när publika bolags värdepapper erbjuds till allmänheten (se artikel 3 i EU:s prospektförordning och 2 kap. 1 § lagen [2019:414] med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning). För sådana publika aktiebolag vars aktier eller andra överlåtbara värdepapper är eller avses bli upptagna till handel på en reglerad marknad gäller en utvidgad informationsskyldighet. För dessa bolag ställs det upp ytterligare informationskrav utöver bestämmelserna om prospekt, bl.a. om s.k. flaggning (dvs. skyldighet att informera när större ägare och personer med insyn i bolagen ändrar i sina aktieinnehav), och offentlig-

görande av finansiell ställning och övrig kurspåverkande information. Reglerna syftar främst till att uppnå en god informationsspridning till skydd för investerare och att säkerställa marknadens effektivitet (se t.ex. prop. 2006/07:65 s. 85).

Investerings tjänster som rör överlåtbara värdepapper omfattas dessutom som utgångspunkt av reglerna i lagen om värdepappersmarknaden (se 2 kap. 1 § jämförd med 1 kap. 4 § första stycket, se prop. 2016/17:162 s. 246 f. och 252–259). Företag som tillhandahåller sådana tjänster, värdepappersinstitut, omfattas av rörelse-, uppförande- och investerarskyddsregler. Reglerna tar bl.a. sikte på att förhindra intressekonflikter, säkerställa att kunders intressen tas tillvara och att kunder förses med information om bl.a. erbjudna finansiella instrument, placeringsstrategier och kostnader och avgifter. Företag som tillhandahåller investerings-tjänsterna placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder rörande överlåtbara värdepapper kan omfattas av bestämmelserna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering i stället för de i lagen om värdepappersmarknaden (artikel 2.1 a ii och 2 kap. 5 § första stycket 16 lagen om värdepappersmarknaden, se vidare avsnitt 3.2). Det ställs på dessa företag krav på verksamhetstillstånd, organisation och styrning av verksamheten, kapitaltäckning, hantering av intressekonflikter, information till kunder och skydd av investerare. När det gäller investerarskydd görs skillnad på sofistikerade och icke-sofistikerade investerare, där de senare får ett större skydd (se vidare avsnitt 10.3).

Till skillnad från vad som gäller för publika aktiebolag är handeln med privata aktiebolags värdepapper inte reglerad utöver vad som följer av spridningsförbudet i aktiebolagslagen.

Spridningsförbudet i aktiebolagslagen

För ett privat aktiebolag eller dess ägare gäller som huvudregel ett förbud mot att vända sig till allmänheten för kapitalanskaffning. Detta kommer till uttryck i aktiebolagslagen (1 kap. 7 §), som – med nedan beskrivna undantag – förbjuder privata aktiebolag eller aktieägare i sådana bolag att söka sprida bolagets aktier, skuldebrev m.m. till allmänheten. Förbudet gäller för privata aktiebolags kapitalanskaffning från allmänheten genom utgivande eller försäljning av aktier eller teckningsrätter, upptagande av lån mot utfärdande av konvertibler, vinstandelsbevis, kapitalandelsbevis eller andra skuldebrev samt utgivande eller försäljning av teckningsoptioner (i fråga om konvertibler och vinstandels- och kapitalandelsbevis se 11 kap. 4 och 11 §§ aktiebolagslagen). Bestämmelsen har bedömts få särskild betydelse för sådana skuldebrev som ges ut i större antal och uppenbarligen är avsedda för allmän omsättning och som därför enligt lagen (1936:81) om skuldebrev i vissa avseenden ska behandlas som löpande skuldebrev (se 32 § tredje stycket i den lagen), dvs. främst förlagsbevis och vinstandelsbevis. Det anses som spridande i paragrafens mening när bolaget eller dess aktieägare låter en mäklare eller ett värdepappersinstitut förmedla värdepapper till en större krets personer (prop. 1993/94:196 s. 141 f.). Förbudet gäller både om bolaget eller om en aktieägare står bakom initiativet och träffar därmed både kapitalanskaffning och en aktieägars försök att sprida redan emitterade värdepapper.

Förbudet i aktiebolagslagen mot att försöka sprida värdepapper innebär i första hand ett förbud mot annonsering. Alla former av annonsering i media omfattas av förbudet. Termen annonsering i bestämmelsen har uppfattats som teknikneutral. Avgränsningen av termen har betydelse av det skälet att varje form av försök till spridande genom annonsering är förbjuden, medan försök till spridning i annan form endast är förbjuden under förutsättning att fler än 200 personer erbjuds att teckna eller förvärva värdepapper eller att antalet utbudna poster överstiger 200 (1 kap. 7 § andra stycket, se nedan). Svårigheter kan uppkomma vid bedömningen av om t.ex. en webbplats eller delar av en sådan är att betrakta som en annons.

Ett privat aktiebolag eller aktieägare i ett sådant bolag får som huvudregel inte heller använda sig av andra spridningsmetoder än annonsering. Som exempel på sådana andra spridningsmetoder har angetts prospekt, rundskrivelser och andra former av meddelanden som vänder sig utanför den befintliga delägarkretsen med erbjudande om förvärv eller teckning av aktier (samma prop. s. 143). För dessa fall har i aktiebolagslagen dock satts en gräns vid 200 personer. Om erbjudandet inte sprids genom annonsering och riktar sig till högst 200 personer träffas det alltså inte av förbudet (1 kap. 7 § andra stycket första meningen).

Förbudet att sprida värdepapper gäller inte för erbjudanden som riktar sig till personer som i förväg har anmält sitt intresse för erbjudanden om att t.ex. teckna aktier i en framtida nyemission (1 kap. 7 § andra stycket andra meningen). Det kan vara fråga om erbjudanden till investerare som särskilt har anmält till bolaget eller dess aktieägare eller på annat sätt har givit till känna att de önskar bli kontaktade i händelse av ett sådant erbjudande. Ett erbjudande som sprids endast i en sådan krets av intressenter behöver inte begränsas till 200 personer. Däremot gäller den begränsningen att antalet erbjudna poster inte får överstiga 200. Vad som avses med uttrycket "poster" anges inte i aktiebolagslagen. I sammanhanget får en post förstås som det antal värdepapper som utgör den enhet i vilken aktierna överläts. Den aktuella bestämmelsen får därmed innebörden att antalet nya aktieägare inte får bli fler än 200 personer.

Det finns situationer när bolaget eller dess aktieägare kan vända sig till marknaden med annonser eller rundskrivelser utan att vara bundna av annonserings- eller spridningsförbuden. Detta gäller vid erbjudanden om överlåtelse till högst tio förvärvare eller ifråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning (1 kap. 7 § tredje stycket). Dessa bestämmelser är inte relevanta för gräsrotsfinansiering.

I aktiebolagslagen förbjuds handel med värdepapper som har emitterats av ett privat aktiebolag på en reglerad marknad, en motsvarande marknad utanför EES, eller någon annan organiserad marknadsplats (1 kap. 8 §).

Den som uppsåtligen bryter mot förbuden att sprida eller handla med privata aktiebolags värdepapper kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år (30 kap. 1 § första stycket 1). Redan försök till otillåten spridning av värdepapper är straffbart. Även ansvar för medverkan kan utdömas (23 kap. 4 § första stycket brottsbalken). Bestämmelserna är inte förenade med någon civilrättslig ogiltighetspåföljd, dvs. överlåtelser som görs i samband med en överträdelse av förbudet är giltiga.

Utredningen om gräsrotsfinansiering

Utredningen om gräsrotsfinansiering bedömde i sitt betänkande Gräsrotsfinansiering att det i fråga om andelsbaserad gräsrotsfinansiering finns behov av reglering, bl.a. för att förbättra konsument- och investerarskyddet. I dag finns t.ex. inga investerarskyddsregler, så som krav på vilken information som ska lämnas till investerare. Utredningen föreslog att andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag skulle regleras i en ny näringsrättslig lag som skulle innehålla bestämmelser om dels krav på tillstånd för att bedriva sådan verksamhet, dels hur verksamheten ska bedrivas, dels tillsyn och ingripanden. De företag som skulle omfattas av lagen skulle ansvara för att genomföra passandebedömningar av kunder som är konsumenter och som avser att tillhandahålla finansiering genom t.ex. andelsbaserad gräsrotsfinansiering. Vidare skulle företagen, innan tillhandahållande av finansiering genom sådan gräsrotsfinansiering får inledas, lämna den information som krävs för att varje fysisk eller juridisk person som avser att tillhandahålla finansiering ska kunna fatta välgrundade beslut. Finansinspektionen skulle ansvara för att pröva frågor om tillstånd, utöva tillsyn och föra ett register över dem som har rätt att driva verksamhet enligt lagen. I utredningens uppdrag ingick att analysera hur gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag förhåller sig till spridningsförbudet i aktiebolagslagen. Aktiebolagslagens kategoriindelning eller gränsdragningen mellan de olika bolagskategorierna skulle dock inte ses över. Utredningen kom fram till att kapitalanskaffning och förmedling av finansiering till privata aktiebolag genom andelsbaserad gräsrotsfinansiering kan innebära en överträdelse av spridningsförbudet men att bestämmelserna inte behövde hindra att privata aktiebolag finansierar sig på detta sätt. Något lagförslag lades inte fram i fråga om denna typ av gräsrotsfinansierings förhållande till spridningsförbudet. I betänkandet förs dock vissa resonemang om bl.a. för- och nackdelar med att införa ett undantag från aktiebolagslagens spridningsförbud för specifikt erbjudanden om förvärv av aktier, eller andra värdepapper som omfattas av förbudet som görs via en plattform för gräsrotsfinansiering (s. 321–324).

Flera remissinstanser uttryckte att oklarheten kring spridningsförbudet vid andelsbaserad gräsrotsfinansiering var otillfredsställande. *Bolagsverket* konstaterade att det fanns en stor osäkerhet kring vilka förfaranden som strider mot spridningsförbudet. Denna osäkerhet kan vålla problem för både gräsrotsfinansieringsplattformar, bolag som söker finansiering och investerare. Vidare anförde Bolagsverket att det behövs ett förtydligande kring förhållandet mellan spridningsförbudet och andelsbaserad gräsrotsfinansiering för att den nya lagen ska kunna få önskad effekt och vara enkel och rättssäker att tillämpa. En ändring i spridningsförbudet skulle enligt verket kunna komma att behövas. *Juridiska institutionen vid Göteborgs universitet* anförde att frågan om spridningsförbudets tillämplighet och eventuella konsekvenser för andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag i stort sett lämnats obesvarad i utredningen. Institutionen ansåg att lagstiftaren behövde klargöra hur spridningsförbudet ska hanteras i samband med gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag. *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* anförde mot bakgrund av legalitetsprincipen och krav på förutsebarhet att ett uttryckligt undantag borde införas i aktiebolagslagen för andelsbaserad gräsrots-

finansiering som står under Finansinspektionens tillsyn. Ett liknande undantag förespråkades av *Sveriges advokatsamfund*, som framhöll att det framstår som otillfredsställande för samtliga aktörer inblandade i andelsbaserad gräsrotsfinansiering att det råder osäkerhet avseende på vilket sätt kapitalanskaffningen kan struktureras för att inte stå i strid med spridningsförbudet. *Företagarna* ansåg att gräsrotsfinansieringens förhållande till spridningsförbudet borde klargöras i förhållande till aktiebolagslagen. *Svenska Bankföreningen* anförde att det för att förbättra förutsättningarna och underlätta utvecklingen av andelsbaserad gräsrotsfinansiering hade varit önskvärt om utredningen på ett mer konkret sätt hade tydliggjort hur aktörerna kan eller bör kunna agera vid andelsbaserad gräsrotsfinansiering utan att bryta mot spridningsförbudet.

Regleringsbehov

Det finns i dag påtagliga brister i konsumentskydd för investeringar i privata aktiebolag på plattformar för gräsrotsfinansiering. Till skillnad från när det är fråga om typiskt sett mindre riskfyllda investeringar i aktier i publika aktiebolag är andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag i dag i stora delar oreglerad. Det finns t.ex. inga särskilda krav på information till kunder innan en investering. Ett aktieförvärf i ett publikt bolag är i många avseenden en investering med mycket hög risk när aktierna inte är föremål för handel på en handelsplats. Det är fråga om bolag vars värdepapper visserligen är fritt överlåtbara men som kan visa sig svåra att avyttra då de inte är upptagna till någon organiserad handel. Även om det är fråga om stora risker för de konsumenter som lockas till denna typ av investeringar är de krav som ställs på publika aktiebolag utformade med hänsyn till att deras aktier får spridas till allmänheten. Investering i privata aktiebolags värdepapper får generellt bedömas som investeringar med en högre risk än i publika bolag, eftersom reglerna för dessa inte är utformade för att de ska spridas till allmänheten. Möjligheten att gå ur en investering är begränsad eftersom det inte finns möjlighet att annonsera om önskemål att sälja, vare sig på egen hand eller via någon form av andrahandsmarknad. För att komma tillrätta med dessa brister bör verksamheten regleras.

Gräsrotsfinansiering innebär att bolag kapitaliserar sig genom att ta emot investeringar från allmänheten medan det grundläggande syftet bakom aktiebolagens spridningsförbud för privata aktiebolag är just att dessa bolag inte ska vända sig till allmänheten för kapitalisering genom t.ex. aktieemissioner. Spridningsförbudet och dess undantag är utformade för att privata aktiebolag ska söka investeringar via riktade förfrågningar till särskilt utvalda personer (t.ex. professionella investerare). En reglering av andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag behöver därmed vara anpassad efter de förutsättningar som gäller för dessa bolag och den risk som investeringar i dem innebär.

En reglering av andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag med ett undantag från spridningsförbudet

Det bör klargöras under vilka förhållanden som privata aktiebolags aktier får spridas när det sker på en plattform som riktar sig till allmänheten. Detta kan göras genom att det införs undantag från spridningsförbudet vid

förmedling i enlighet med den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering som föreslås i denna promemoria.

Enligt förslaget ska förmedling av andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag enbart få utföras av företag (kapitalförmedlare) som uppfyller särskilda krav och står under Finansinspektionens tillsyn (se avsnitten 6 och 12). För kapitalförmedlare ska det gälla rörelse- och uppföranderegler, vilka som utgångspunkt utformas efter förebild av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det innebär att det införs utförliga regler till skydd för konsumenter och andra investerare i samband med investeringar i privata aktiebolag (se avsnitten 9 och 10). Bland annat införs bestämmelser om intressekonflikter, informationsplikt om investeringsprojekt och risker med investeringen, krav på passandebedömning vid investeringar och särskilda varningar vid investeringar över viss storlek.

Enligt den nya lagen ska det gälla bestämmelser som anpassar spridningen av andelar i privata aktiebolag via gräsrotsplattformar efter de särskilda förutsättningar som gäller för dessa bolag (se avsnitt 9.3). En av riskerna med investeringar i privata aktiebolag är svårigheten att gå ur investeringen. Genom den nya lagen införs därför även en möjlighet för kapitalförmedlare att driva en form av andrahandsmarknad för dessa instrument efter förebild av det som gäller enligt EU-förordningen (se avsnitt 9.10).

Genom att begränsa spridningen av privata aktiebolags värdepapper till tillståndspliktiga aktörer kan de förutsättningar under vilka spridningen sker kontrolleras. Kravet på tillstånd och Finansinspektionens tillsyn innebär att en hög nivå av konsumentskydd kan upprätthållas. Om en plattform agerar i strid med de krav som ställs i den nya lagen är konsekvensen att den kan bli föremål för ingripanden av Finansinspektionen i form av bl.a. sanktionsavgift eller indraget verksamhetstillstånd (se avsnitt 13).

Det är motiverat att upprätthålla annonseringsförbudet (1 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen) med hänsyn till den höga risk som investeringar i privata värdepapper innebär. Genom att annonseringsförbudet gäller även för privata aktiebolags värdepapper som sprids via kapitalförmedlare i enlighet med den nya lagen upprätthålls en central aspekt av förbudet för dessa bolag att vända sig till allmänheten för finansiering. Utöver att annonseringsförbudet bör fortsätta att gälla föreslås i denna promemoria också att information om ett erbjudande om gräsrotsfinansiering som avser ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag ska få vara tillgänglig för en presumtiv icke-sofistikerade investerare bara om denne har slutfört en passandebedömning (se avsnitten 9.3 och 10.4). Därigenom förtydligas annonseringsförbudets innehåll genom näringsrättsliga bestämmelser för kapitalförmedlare, som om de överträds kan medföra ingripanden från Finansinspektionen, men inte nödvändigtvis behöver innebära en straffsanktionerad överträdelse av aktiebolagslagen.

Med hänsyn till det som anförs ovan bör det införas en ny bestämmelse i aktiebolagslagen som innebär att spridningsförbudet (1 kap. 7 § andra stycket första meningen) inte gäller för erbjudanden som förmedlas i enlighet med den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

9 Rörelseregler

9.1 Grundläggande krav på verksamheten

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska tillvarata sina kunders intressen och handla hederligt, rättvist och professionellt. En kapitalförmedlare ska även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla dessa skyldigheter.

Skälen för promemorians förslag: I den nya lagen bör det, i likhet med vad som gäller för andra aktörer på finansmarknadsområdet, ställas upp grundläggande krav i fråga om förhållandet till kunder och hur verksamheten ska drivas. I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ställs det krav på en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med sina kunders bästa intressen (artikel 3.2). Det motsvarar de grundläggande krav som finns i direktivet om marknader för finansiella instrument (artikel 24.1). Direktivets krav genomförs i svensk rätt i lagen om värdepappersmarknaden genom en bestämmelse om att ett värdepappersinstitut ska tillvarata sina kunders intressen när det tillhandahåller investeringstjänster eller sidotjänster till dessa samt handla hederligt, rättvist och professionellt och även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls (9 kap. 1 §). I kravet på att även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för marknaden upprätthålls markeras särskilt ansvaret att verka för att upprätthålla marknadens integritet, något som även åligger leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster (se prop. 2006/07:115 s. 436 respektive artikel 4.1 i EU-förordningen). Liknande bestämmelser finns bl.a. i lagen (2004:46) om värdepappersfonder (2 kap. 17 f §) och lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter (4 kap. 1 §).

I andra lagar, t.ex. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse och lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter finns i stället bestämmelser om att verksamheten ska bedrivas på ett sätt som är sunt (6 kap. 4 § respektive 12 §, jfr även utredningens förslag i betänkandet Gräsrotsfinansiering s. 389–495). En liknande bestämmelse fanns i den numera upphävda lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Där angavs att sådan rörelse ska bedrivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras samt i övrigt så att rörelsen kan anses sund (1 kap. 7 §). Bestämmelsen var utformad med förebild i banklagstiftningen (se prop. 1990/91:142 s. 156). Bestämmelsen utmönstrades när lagen om värdepappersmarknaden ersatte lagen om värdepappersrörelse i samband med genomförandet av 2004 års direktiv om marknader för finansiella instrument (Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG av den 21 april 2004 om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv

93/22/EEG). I stället för den utmönstrade bestämmelsen om att rörelsen skulle bedrivas sunt infördes den nuvarande bestämmelsen i lagen om värdepappersmarknaden om att ett värdepappersinstitut ska tillvarata sina kunders intressen samt handla hederligt, rättvist och professionellt och även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls. Den bestämmelsen är utformad på ett direktivnära sätt (se artikel 19.1 i 2004 års direktiv om marknader för finansiella instrument, vilken motsvaras av artikel 24.1 i det nu gällande direktivet om marknader för finansiella instrument). Vidare infördes i enlighet med direktivet mer detaljerade krav än tidigare i fråga om hur rörelsen ska bedrivas och värdepappersinstitut ska agera i förhållandet till kunder. Regeringen angav i lagstiftningsärendet att införandet av den nya bestämmelsen och utmönstringen av den tidigare bestämmelsen om sundhet inte var avsedd att innebära någon skillnad i sak när det gäller ett värdepappersinstituts grundläggande skyldigheter (se prop. 2006/07:115 s. 578 och även prop. 2013/14:107 s. 52).

En uttrycklig bestämmelse som anger de grundläggande kraven för hur verksamheten ska drivas är motiverad även för kapitalförmedlare. Innebörden av kraven bör motsvara det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och andra verksamheter på finansmarknadsområdet. De bör i den nya lagen utformas med förebild av motsvarande bestämmelse i lagen om värdepappersmarknaden snarare än i t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse (jfr utredningen om gräsrotsfinansierings förslag, SOU 2018:20 s. 389–495). Det innebär att det bör införas bestämmelser om att en kapitalförmedlare ska tillvarata sina kunders intressen, handla hederligt, rättvist och professionellt och även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls. Vilken den aktuella marknaden är beror på inriktningen på kapitalförmedlarens verksamhet, dvs. vilken typ av kapitalförmedling det är fråga om.

De grundläggande kraven på verksamheten är av betydelse både vid prövningen av förutsättningarna för att bevilja tillstånd enligt den föreslagna nya lagen och i den löpande tillsynen över verksamheten (om tillståndsprövning och tillsyn, se vidare avsnitten 6 och 12). I kraven bör ingå att företagets organisation, arbetsmetoder och beslut baseras på noggranna och tillräckligt långsiktiga bedömningar. De grundläggande kraven bör främst riktas mot förhållanden som är klart olämpliga och förtroendeskadliga. Bland de områden som berörs är kapitalförmedlarens uppträdande i förhållande till sina kunder. Ett krav på att en verksamhet ska bedrivas sunt är avsett att komma till rätta bl.a. med kapitalförmedlarens och kapitalsökande företags informationsöverläge i förhållande till investerare. Brister i informationsgivning från kapitalförmedlaren eller från kapitalsökande företag kan medföra såväl att de kunder som avser att tillhandahålla finansiering blir lidande som att förtroendet för marknaden i fråga skadas (angående krav på information, se vidare avsnitten 10.1 och 10.2). Ett kapitalsökande företag är också beroende av att förmedlaren behandlar alla kunder rättvist i informationshänseende eftersom de val som görs av finansiärer mellan olika projekt som presenteras är beroende av vilken information som lämnas. Det kan inte uteslutas att det i vissa lägen kan finnas ett intresse från kapitalförmedlarens sida att inte lämna fullständig information om en investering (se vidare avsnitt 9.8 om intressekonflikter). Det brukar vidare framhållas att sundhetsbestämmelser

tar sikte på företags eventuella missbruk av sin typiskt sett starkare ställning gentemot enskilda kunder som företagen skulle kunna utnyttja otillbörligt. Att sådana beteenden kan beivras t.ex. genom civilrättsliga regler hindrar inte att de även står i strid med de grundläggande kraven på den aktuella verksamheten. Tvärtom kan åsidosättande av mer preciserade krav för rörelsen tyda på att den inte bedrivs med tillvaratagande av kunders intressen, hederligt, rättvist och professionellt samt även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls (beträffande innebörden av de grundläggande kraven, jfr vidare prop. 2002/03:139 s. 283–287).

I många fall specificeras de grundläggande kraven närmare i de bestämmelser som föreslås om hur rörelsen ska bedrivas, t.ex. när det gäller effektiv och ansvarsfull ledning samt intressekonflikter, och om kapitalförmedlares uppförande och skyldigheter i förhållande till kunder, t.ex. när det gäller informationskrav (se avsnitten 9.2, 9.8, 10.1 och 10.2). I andra avseenden följer av de grundläggande kraven på hur rörelsen ska bedrivas konkreta skyldigheter som inte anges uttryckligen i den nya lagen. Dessa bör dock kunna preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla skyldigheterna att tillvarata sina kunders intressen, handla hederligt, rättvist och professionellt och även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls (jfr t.ex. 9 kap. 50 § 1 lagen om värdepappersmarknaden).

Ett avseende i vilket kapitalförmedlarens skyldigheter till följd av de grundläggande kraven på verksamheten bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag är skyldigheter i fråga om dokumentation. De grundläggande kraven bör anses omfatta krav på ändamålsenlig dokumentation (jfr t.ex. vad som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, artiklarna 4.4 g, 6.3 och 26). Mot denna bakgrund bedöms det inte som motiverat att införa bestämmelser om dokumentationsskyldighet i den nya lagen (jfr prop. 2013/14:107 s. 53).

I betänkandet Gräsrotsfinansiering föreslås att det, med förebild av det som gäller för kredit- och värdepappersinstitut ska införas en särskild bestämmelse om genomlysning i kapitalförmedlares verksamhet (s. 389–391). Av förslagen i detta avsnitt och förslagen om krav i fråga om effektiv och ansvarsfull ledning i avsnitt 9.2 följer att en kapitalförmedlares verksamhet måste organiseras och bedrivas så att bl.a. dess struktur och ansvarsförhållanden kan överblickas. Någon särskild sådan bestämmelse som utredningen föreslår bedöms därför inte vara motiverad för kapitalförmedlare.

9.2 Effektiv och ansvarsfull ledning

Promemorians förslag: Styrelsen i en kapitalförmedlare ska fastställa och övervaka att företaget tillämpar

– riktlinjer och förfaranden som säkerställer en effektiv och ansvarsfull ledning, inbegripet åtskillnad mellan funktioner inom organisa-

tionen, driftskontinuitet och förebyggande av intressekonflikter, på ett sätt som främjar marknadens integritet och kundernas intressen, och

- lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med de krediter eller kreditfordringar som företaget i förekommande fall förmedlar.

Styrelsen i en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska även säkerställa

- att det inrättats lämpliga system för riskhantering och kontroller, och

- att förmedlaren uppfyller kraven vid portföljförvaltning av investeringar i krediter.

Styrelsen i en kapitalförmedlare ska minst en gång vartannat år kontrollera att företaget uppfyller sina kapitalkrav och dess kontinuitetsplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om de riktlinjer, förfaranden, system och kontroller som styrelsen ansvarar för.

Skälen för promemorians förslag: I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering anges vissa skyldigheter för ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster. Ledningsorganet ska fastställa och övervaka genomförandet av lämpliga riktlinjer och förfaranden för att säkerställa en effektiv och ansvarsfull ledning. Det inbegriper åtskillnad mellan ansvarsområden, driftskontinuitet och förebyggande av intressekonflikter, på ett sätt som främjar marknadens integritet och dess kunders intressen (artikel 4.1). Ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som förmedlar långivning ska även se till att det finns lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med de lån som förmedlas via dess plattform (artikel 4.2 första stycket). Tillhandahåller leverantören individuell portföljförvaltning av lån ska den säkerställa att den har inrättat lämpliga system och kontroller för riskhantering och finansieringsmodellering för dessa tjänster och att leverantören uppfyller kraven vid dessa tjänster som anges i förordningen (artikel 4.2 andra stycket). I skälen till förordningen anges även att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, för att upprätthålla ett högt investerarskydd, minska riskerna som är förknippade med gräsrotsfinansiering och säkerställa en rättvis behandling av alla kunder bör införa riktlinjer som är utformade så att det säkerställs att projekten på deras plattformar väljs ut på ett professionellt, rättvist och öppet sätt, och att gräsrotsfinansieringstjänster tillhandahålls på samma sätt (skäl 18).

Det ställs i EU-förordningen krav på ledningsorganet att minst en gång vartannat år, med beaktande av arten, omfattningen och komplexiteten av de gräsrotsfinansieringstjänster som tillhandahålls, se över försiktighetsåtgärder och kontinuitetsplan (artikel 4.3). En kontinuitetsplan ska – med beaktande av arten, omfattningen och komplexiteten av aktuella gräsrotsfinansieringstjänster – fastställa åtgärder och förfaranden som, om leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster skulle fallera, säkerställer kontinuiteten i tillhandahållandet av kritiska tjänster i samband med befintliga investeringar och en god förvaltning av avtal mellan leverantören och dess kunder (artikel 12.2 j).

Liknande bestämmelser om ledning av verksamheten finns även för värdepappersinstitut (se 8 kap. 8 e § lagen om värdepappersmarknaden och artikel 9.3 i direktivet om marknader för finansiella instrument). Enligt dessa ska ett värdepappersinstituts styrelse bl.a. fastställa och övervaka genomförandet av arrangemang för styrning som säkerställer en ansvarsfull ledning av institutet där åtskillnad ska göras mellan funktioner inom organisationen och förebyggande av intressekonflikter på ett sätt som främjar marknadens integritet och kundernas intresse.

Övergripande bestämmelser om effektiv och ansvarsfull ledning av verksamheten motsvarande de som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster är motiverade även för kapitalförmedlare. De skyldigheter som uttryckligen åligger ledningsorganet enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är sådana som typiskt sett redan enligt gällande rätt åvilar styrelsen i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening (se 8 kap. 4 § aktiebolagslagen respektive 7 kap. 4 § lagen [2018:672] om ekonomiska föreningar och jfr prop. 2016/17:162 s. 478 f.). Uppgifterna avser frågor av övergripande eller strategisk vikt i bolaget och faller därmed utanför den löpande förvaltning som ankommer på den verkställande direktören (jfr 8 kap. 29 § aktiebolagslagen respektive 7 kap. 29 § lagen om ekonomiska föreningar). Det är dock motiverat att, på samma sätt som följer av EU-förordningen, tydliggöra styrelsens ansvar för en aktiv styrning och kontroll av verksamheten i nu aktuella avseenden. Det bör därför införas bestämmelser som motsvarar dem i EU-förordningen om ansvar för styrelsen i en kapitalförmedlare i fråga om en effektiv och ansvarsfull ledning av verksamheten. En sådan ordning innebär inte något hinder mot att styrelsen delegerar till den verkställande direktören att utföra uppgifterna. Styrelsen kan dock inte delegera sitt ansvar för att uppgifterna utförs (samma prop. s. 479).

Bestämmelserna bör utformas delvis med förebild av lagen om värdepappersmarknaden (8 kap. 8 e § första stycket 1 a). Det innebär bl.a. att det som i den svenska språkversionen av EU-förordningen uttrycks som åtskillnad mellan ansvarsområden i lagen bör motsvaras av att åtskillnad ska göras mellan funktioner inom organisationen (jfr de engelska språkversionerna av artikel 4.1 i EU-förordningen och artikel 9.3 första stycket i direktivet om marknader för finansiella instrument).

Det bör således i den nya lagen tas in bestämmelser om att styrelsen i en kapitalförmedlare ska fastställa och övervaka att förmedlaren tillämpar riktlinjer och förfaranden som säkerställer en effektiv och ansvarsfull ledning där åtskillnad ska göras mellan funktioner inom organisationen, förebyggande av intressekonflikter och driftskontinuitet på ett sätt som främjar marknadens integritet och kundernas intressen (jfr artikel 4.1 i EU-förordningen). Vidare bör det av lagen framgå att styrelsen i en kapitalförmedlare, i förekommande fall, även ska fastställa och övervaka att förmedlaren tillämpar lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med de krediter eller kreditfordringar som den förmedlar (jfr artikel 4.2 första stycket i EU-förordningen).

I avsnitt 9.5 föreslås att kapitalförmedlare ska få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter och i avsnitt 9.6 föreslås särskilda krav vid tillhandahållande av sådana tjänster. Det bör av den nya lagen uttryckligen framgå att styrelsen i en kapitalförmedlare som tillhandahåller sådana tjänster ansvarar för att det inrättats för verksamheten

lämpliga system för riskhantering och kontroller av den samt för att förmedlaren uppfyller kraven vid portföljförvaltning av investeringar i krediter. I lämpliga system för riskhantering och kontroller av den ingår att ha lämpliga system för finansiell modellering och kontroller av den (jfr artikel 4.2 andra stycket i EU-förordningen).

I den nya lagen bör det även, i linje med det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, tas in en bestämmelse om att styrelsen minst vartannat år ska se över att företagets kapitalkrav och kontinuitetsplan. Kapitalkrav behandlas i avsnitt 6.4. Att styrelsen ansvarar för att det finns en kontinuitetsplan följer av att den ska fastställa och övervaka genomförandet av riktlinjer och förfaranden som säkerställer en drifts-kontinuitet.

De allmänt hållna bestämmelserna i den nya lagen bör kompletteras av föreskrifter på lägre nivå än lag när det gäller de riktlinjer, förfaranden, system och kontroller som styrelsen i en kapitalförmedlare ansvarar för. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om detta.

9.3 Begränsningar och krav vid förmedling av ägar- och skuldandelar

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska inte få förmedla kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar om det medför att aktiebolaget under en period om tolv månader sammantaget överlåter fler än 200 poster av sådana andelar. Vid beräkning av antal poster som överlåtits ska inte poster som överlåtits till befintliga aktieägare räknas med.

En kapitalförmedlare ska få informera en icke-sofistikerad investerare om ett erbjudande om en investering i ägar- eller skuldandelar bara om investeraren har genomgått en passandebedömning.

Skälen för promemorians förslag

Inledning

I avsnitt 5.2 föreslås att aktier, teckningsrätter, skuldebrev och teckningsoptioner emitterade av privata aktiebolag i den nya lagen ska benämnas ägar- och skuldandelar. I avsnitt 8 föreslås särskilda bestämmelser om tillämpningen av spridningsförbudet i aktiebolagslagen för erbjudanden som förmedlas i enlighet med den nya lagen. I detta avsnitt föreslås vissa särskilda begränsningar och krav för sådan kapitalförmedling.

Begränsning av antal poster som överlåts

De särskilda bestämmelser om tillämpningen av spridningsförbudet som föreslås i avsnitt 8 innebär att erbjudanden som lämnas på en finansieringsplattform i enlighet med den föreslagna nya lagen utgör en tillåten metod för spridning av ägar- och skuldandelar som inte begränsas till antal personer som kan utgöra mottagare av erbjudandet (jfr 1 kap. 7 § andra stycket aktiebolagslagen). Det avgörande skälet för det förslaget är att

skapa klarhet om hur andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag ska bedrivas för att vara tillåten. Som anges i samma avsnitt bör andelsbaserad gräsrotsfinansiering av privata aktiebolag regleras i den nya lagen med beaktande av de särskilda förutsättningar som gäller för dessa aktiebolag. I detta avseende bör det beaktas att bestämmelserna för privata aktiebolag som rör sammansättningen av bolagsorgan, bolagsstyrning, kallelse till bolagsstämma och bolagsinformation är anpassade till att dessa bolag typiskt sett ägs av ett begränsat antal personer (jfr prop. 1993/94:196 s. 74 f.). Även den allmänna utgångspunkten att privata aktiebolag inte ska vända sig till allmänheten eller en större krets av personer med erbjudanden om att teckna eller förvärva aktier eller andra värdepapper bör beaktas. Med hänsyn till detta bör antalet nya aktieägare som får tillkomma när en kapitalförmedlare förmedlar värdepapper som getts ut av ett privat aktiebolag begränsas.

Begränsningen av antalet nya aktieägare som får tillkomma bör inte ta sikte på antalet personer som ett erbjudande att teckna aktier i en nyemission får riktas till (jfr 1 kap. 7 § andra stycket första meningen aktiebolagslagen). En sådan begränsning skulle vara oproportionerligt hämmande för det kapitalsökande bolaget när det gäller att nå potentiella investerare. I stället bör en bestämmelse införas som tar sikte på att begränsa antalet nytillkomna aktieägare. Detta kan åstadkommas genom att en begränsning sätts på antalet aktieposter som ett privat aktiebolag får överlåta på en finansieringsplattform. I linje med det som gäller tillåten spridning av aktier och andra värdepapper utgivna av privata aktiebolag enligt aktiebolagslagen bör begränsningen bestämmas till 200 poster (jfr 1 kap. 7 § andra stycket andra meningen). Därmed förhindras att ett privat aktiebolag utökar den befintliga aktieägarkretsen med fler än 200 personer genom ett investeringserbjudande som lämnas via en finansieringsplattform (se avsnitt 8).

Upprepade och till tid och syfte sammanhängande erbjudanden om att teckna eller förvärva aktier skulle innebära att den föreslagna begränsningen blir utan betydelse. Ett erbjudande om investering som avser aktier bör därför inte få medföra att aktiebolaget under en period av ett år sammantaget överlåter fler än 200 sådana poster. Eftersom det inte står i strid med spridningsförbudet att ett erbjudande att förvärva aktier lämnas till den befintliga aktieägarkretsen bör aktieposter som överlåtits till den befintliga aktieägarkretsen inte omfattas av den föreslagna begränsningen (se samma prop. s. 141–143).

Med hänsyn till den generella premissen att privata aktiebolag inte ska sprida sina värdepapper till allmänheten bör begränsningen i antalet poster som får överlåtas avse samtliga värdepapper som omfattas av spridningsförbudet i aktiebolagen, inte enbart poster som kan leda till ett utökat antal aktieägare (se 1 kap. 7 § första stycket, se vidare avsnitt 8).

Särskilda krav på passandebedömning

I denna promemoria föreslås inte något undantag från förbudet att sprida ägar- och skuldandelar genom annonsering (1 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen). Skälet för det är det konsumentskydd som annonseringsförbudet innebär. Det bör alltså fortsatt vara förbjudet för privata aktiebolag och ägare i sådana bolag att annonsera ett erbjudande om en invest-

ering i ägar- eller skuldandelar i bolaget. Förbudet är även tillämpligt då ett privat aktiebolag eller dess ägare uppdrar åt någon annan att lämna ett erbjudande till allmänheten (prop. 1993/94:196 s. 141 f.). Den som uppsåtligt överträder annonseringsförbudet eller medverkar till sådan överträdelse kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år (30 kap. 1 § första stycket 1 aktiebolagslagen och 23 kap. 4 § första stycket brottsbalken). Ansvar kan komma i fråga även om erbjudandet inte leder till någon aktieteckning eller något förvärv (samma prop. s. 211). Kapitalförmedlare är därmed förbjudna att annonsera investeringserbjudanden som avser ägar- eller skuldandelar (angående vad som är att bedöma som annonsering, se t.ex. betänkandet Gräsrotsfinansiering s. 310–312).

Annonseringsförbudet träffar inte en kapitalförmedlare som enbart annonserar om sina tjänster. Annonsering som avser att leda potentiella investerare till kapitalförmedlarens plattform men inte till något enskilt investeringserbjudande är alltså tillåten. För att upprätthålla syftet med annonseringsförbudet bör dock kapitalförmedlare begränsas i hur de får tillhandahålla information på sina plattformar om investeringserbjudanden som avser ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag till icke-sofistikerade investerare (beträffande innebörden av icke-sofistikerade investerare, se avsnitt 10.3). EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ställer krav på att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster genomför en kunskapskontroll och tillhandahåller en presumtiv icke-sofistikerad investerare en simulering av dennes förmåga att bära förluster. Innan detta gjorts får leverantören inte ge en sådan investerare ”fullständigt tillträde” för att investera i gräsrotsfinansieringsprojekt på dess plattform (artikel 21.1–21.5). I den föreslagna nya lagen bör det införas en liknande bestämmelse, men med den delvis mer långtgående innebörden att information om ett erbjudande endast får tillhandahållas en presumtiv icke-sofistikerad investerare som slutfört en passandebedömning. På så vis förhindras en presumtiv investerare för vilken tjänsterna kan vara olämpliga att lockas av erbjudanden innan denne tagit del av information om detta och en varning för att hela det investerade kapitalet kan gå förlorat (se avsnitt 10.4). Med information om ett erbjudande om en investering i ägar- eller skuldandelar avses i detta sammanhang all fakta om projektägaren som innebär att denne kan identifieras. Vidare bör förbudet omfatta information om bolagets verksamhetsområde och fakta om projektet som det söks kapital till. Det finns anledning att vara mindre restriktiv i förhållande till investerare som kategoriseras som sofistikerade. För sådana investerare föreslås att det inte ska behövas göras någon passandebedömning (se avsnitt 10.3). I förhållande till denna kategori av investerare bör en kapitalförmedlare därför få hålla all information om erbjudanden om investeringar i ägar- och skuldandelar tillgänglig utan att någon passandebedömning har genomförts.

9.4 Beloppsgräns för kapitalförmedling på finansieringsplattformar

Promemorians förslag: På en finansieringsplattform ska det till en fysisk eller juridisk person inte få förmedlas belopp, avseende krediter

eller överlåtelse av ägar- eller skuldandelar, som sammanlagt överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro under en period på tolv månader.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur beloppsgränsen ska beräknas när kapital förmedlas i svenska kronor eller annan valuta som inte är euro.

Skälen för promemorians förslag

Beloppsgräns för förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar

Som beskrivs i avsnitt 3.2 är EU:s förordning om gräsrotsfinansiering tillämplig på matchning som utgörs av verksamheterna placering av finansiella instrument utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av order i fråga om överlåtbara värdepapper (artikel 2.1 a ii). Överlåtbara värdepapper är t.ex. aktier och obligationer som ges ut av publika aktiebolag. Förordningen är dock inte tillämplig på erbjudanden om gräsrotsfinansiering som överstiger 5 miljoner euro från en projektägare under en tolv månadersperiod (artikel 1.2 c). Under en övergångsperiod om två år fr.o.m. den 10 november 2021 gäller i Sverige dock i stället ett tröskelvärde om 2,5 miljoner euro (artikel 49). Över denna beloppsgräns kräver förmedling av kapital till publika aktiebolag genom överlåtelse av aktier på en plattform för gräsrotsfinansiering normalt tillstånd som värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden (se 2 kap. 1 § 1 och 7 och jfr 2 kap. 5 § första stycket 16).

När överlåtbara värdepapper erbjuds till allmänheten inom unionen uppstår som huvudregel en skyldighet att offentliggöra prospekt enligt EU:s prospektförordning (artikel 3.1). I Sverige tillämpas i dag ett tröskelvärde på 2,5 miljoner euro för undantag från prospektskyldighet (2 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning). Undantag från prospektskyldighet gäller också för erbjudanden om värdepapper till allmänheten från en auktoriserad leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som understiger beloppsgränsen enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 1.4 k i EU:s prospektförordning).

Förslagen i denna promemoria innebär att viss förmedling av kapital till privata aktiebolag genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar med hjälp av en internetbaserad plattform kommer att kräva tillstånd som kapitalförmedlare av Finansinspektionen och vara föremål för krav enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. De innebär också att det vid erbjudanden om investeringar i ägar- och skuldandelar på en finansieringsplattform ska upprättas ett investeringsfaktablad (se avsnitt 10.2). De krav som föreslås är i linje med de som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. De är därmed betydligt mindre betungande än de som i andra fall gäller när kapital tas in till publikt aktiebolag genom utgivning av t.ex. aktier eller obligationer. Den reglering som föreslås förväntas också förbättra förutsättningarna för privata aktiebolag att söka finansiering genom internetbaserade plattformar.

En ordning där verksamhet med förmedling av finansiering träffas av mindre betungande krav när det kapitalsökande företaget är ett privat aktiebolag i stället för ett publikt aktiebolag kan ifrågasättas. En reglering utformad på detta sätt skulle kunna ge oönskade incitament att driva

verksamhet med kapitalförmedling till privata aktiebolag i stället för publika aktiebolag. Den skulle också kunna ge oönskade incitament att driva verksamhet i privata aktiebolag i stället för publika. Vidare kan en sådan reglering vara svår att förena med allmänna utgångspunkten att privata aktiebolag inte ska vända sig till allmänheten eller en större krets av personer med erbjudanden om att teckna eller förvärva aktier och andra värdepapper.

Av de angivna skälen kan det finnas anledning att i linje med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och tröskelvärdet för undantag från prospektskyldighet införa en gräns för hur mycket kapital som får förmedlas till ett enskilt privat aktiebolag genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar. Mot en beloppsgräns kan anföras att den jämfört med i dag innebär en inskränkning i hur mycket kapital som kan förmedlas till privata aktiebolag på internetbaserade plattformar som helt eller till viss del riktar sig till konsumenter (se avsnitt 5.2 angående att verksamhet som endast innebär förmedling av kapital från näringsidkare inte bör omfattas av den nya lagen). Mot en beloppsgräns kan också anföras att det förslag som beskrivs nedan om att maximalt 200 poster av ägar- och skuldandelar ska få överlätas under en tolv månadersperiod indirekt medför begränsningar av hur mycket kapital som kan tas in av ett privat aktiebolag. När det gäller nivån på en beloppsgräns kan det diskuteras om den ska sättas i linje med beloppsgränsen i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering eller tröskelvärdet för undantag från prospektskyldighet enligt EU:s prospektförordning.

I denna promemoria görs bedömningen att en beloppsgräns motsvarande den som gäller för undantag från prospektskyldighet enligt EU:s prospektförordning bör gälla vid förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar på en finansieringsplattform. En ordning där lika stora belopp kan tas in av privata aktiebolag på en finansieringsplattform som av ett publikt aktiebolag på en plattform för gräsrotsfinansiering kan vara svår att förena med den allmänna utgångspunkten att privata aktiebolag inte ska vända sig till allmänheten eller en större krets av personer för finansiering. En beloppsgräns på samma nivå som den som tillämpas för prospektkrav innebär också att den nu aktuella regleringen inte underlättar för ett företag att undgå prospektkrav genom att välja att bedriva verksamheten i form av ett privat aktiebolag i stället för ett publikt aktiebolag. På samma sätt som enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör beloppsgränsen bestämmas som det sammanlagda beloppet av både förmedlade krediter (se nedan) och överlåtna ägar- eller skuldandelar (jfr artikel 1.2 c). Det innebär att det på en finansieringsplattform inte bör få förmedlas mer än ett totalt belopp som motsvarar 2,5 miljoner euro genom krediter och genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag under en period om tolv månader.

Det bedöms vara lämpligast att beloppsgränsen anges i euro för enhetlighet med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. När kapital förmedlas i svenska kronor eller annan valuta som inte är euro behöver det bestämmas vilken växelkurs som ska användas vid omräkning till euro. I linje med det som gäller enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning bör det i föreskrifter på lägre nivå än lag preciseras hur beloppsgränsen ska beräknas i sådana fall (jfr 2 kap. 7 § 1 den lagen och 11 a kap. 11 § Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2017:17]

om verksamhet på marknadsplatser). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela sådana föreskrifter.

Beloppsgräns vid förmedling av kapital till en kredittagare

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är även tillämplig på matchning som utgörs av förmedling av långivning (artikel 2.1 a i). Förordningen är dock inte heller i detta avseende tillämplig på erbjudanden om gräsrotsfinansiering som överstiger 5 miljoner euro från en projektägare under en tolv månadersperiod (artikel 1.2 c). Som anges ovan gäller under en övergångsperiod om två år fr.o.m. den 10 november 2021 i Sverige dock i stället ett gränsvärde om 2,5 miljoner euro (artikel 49).

Utöver EU-förordningen finns i Sverige inga särskilda regler för verksamhet med lånebaserad gräsrotsfinansiering till näringsidkare och det finns ett behov av ändamålsenlig reglering (se bl.a. avsnitt 4.2). När investeringar i krediter erbjuds till allmänheten (och det inte är fråga om krediter som representeras av överlåtbara värdepapper) uppstår ingen skyldighet att offentliggöra prospekt enligt EU:s prospektförordning (jfr artikel 3.1).

Förslagen i denna promemoria innebär att vissa typer av förmedling av kapital till privata aktiebolag genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar med hjälp av en internetbaserad plattform kommer att omfattas av den nya lagen (se avsnitt 5.2). De innebär också att det vid kapitalförmedling genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar på en finansieringsplattform ska upprättas ett investeringsfaktablad (se avsnitt 10.2). De krav som föreslås är som anges ovan dock i linje med de som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och därmed betydligt lättare än de som gäller när kapital tas in till ett publikt aktiebolag genom utgivning av t.ex. aktier eller obligationer. Även när det gäller finansiering genom lån förväntas den reglering som nu föreslås förbättra förutsättningarna att söka finansiering från allmänheten genom internetbaserade plattformar.

Det finns anledning att överväga en beloppsgräns även när det gäller förmedling av kapital i form av krediter via en finansieringsplattform. Vid denna typ av kapitalförmedling spelar det dock ingen roll om kredittagaren är ett publikt aktiebolag, ett privat aktiebolag, någon annan typ av association eller en fysisk person. En beloppsgräns är således inte motiverad för att undvika oönskade incitament att driva näringsverksamhet i en viss form.

En gräns för hur mycket kapital som på en finansieringsplattform får förmedlas avseende krediter till kredittagare kan dock motiveras av andra skäl. En ordning där större belopp kan förmedlas på detta sätt än när kapital förmedlas mot överlåtbara värdepapper eller ägar- eller skuldandelar kan ifrågasättas. En på det sättet utformad reglering skulle kunna ge oönskade incitament att driva verksamhet med denna typ av kapitalförmedling i stället för sådan som görs genom överlåtelse av värdepapper. Den skulle också kunna ge oönskade incitament för företag att söka finansiering genom krediter i stället för genom utgivning av värdepapper för att undvika de begränsningar som gäller för det senare. Likabehandling av de nu aktuella finansieringsformerna talar också i sig för en beloppsgräns.

Mot en beloppsgräns kan anföras att den jämfört med i dag innebär en inskränkning i hur mycket kapital som kan förmedlas på internetbaserade

plattformar. I sammanhanget bör dock poängteras att en beloppsgräns i detta sammanhang endast avser den kapitalförmedling som görs på internetbaserade plattformar där det bland investerarna finns konsumenter (se avsnitt 5.2 angående att verksamhet som endast innebär förmedling av kapital från näringsidkare inte bör omfattas av den nya lagen).

I denna promemoria görs bedömningen att övervägande skäl talar för att en enhetlig beloppsgräns bör gälla för kapitalförmedling på finansieringsplattformar. När det gäller förmedling av kapital genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar bör beloppsgränsen utformas så att den avser hur mycket kapital som får förmedlas i fråga om krediter till en fysisk eller juridisk person. Detta innebär att begränsningen vid förmedling av kapital genom överlåtelse av kreditfordringar inte avser det belopp som förmedlas till en överlåtare av fordringar på plattformen utan det belopp som förmedlas till en viss kredittagare. Begränsningen bör med hänsyn till att näringsverksamhet kan drivas av fysiska personer och till undvikande av regelarbitrage avse krediter både till fysiska och juridiska personer.

9.5 Kapitalförmedlare ska få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter men inte rådgivning

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Med individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska avses fördelning genom en finansieringsplattform av det kapital en investerare tillhandahåller mellan flera krediter eller kreditfordringar, i enlighet med ett enskilt uppdrag som getts av investeraren på diskretionär, investerarspecifik grund.

Vid kapitalförmedling som görs genom överlåtelse av ägar- eller skulndelar ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren fattar ett uttryckligt investeringsbeslut för varje enskild investering.

En kapitalförmedlare ska inte få tillhandahålla rådgivning som innebär personliga rekommendationer om investeringar på en finansieringsplattform.

Skälen för promemorians förslag

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering tillåter individuell portföljförvaltning av lån men inte rådgivning

I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är utgångspunkten att investeraren ska granska och uttryckligen fatta ett investeringsbeslut med avseende på varje enskilt erbjudande om gräsrotsfinansiering (artikel 3.4). En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster får dock även tillhandahålla vad som i förordningen benämns individuell portföljförvaltning av lån (se bl.a. artikel 3.4 andra stycket och 3.5). Med individuell portföljförvaltning av lån avses i EU-förordningen tilldelning genom leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster av ett på förhand fastställt belopp tillhörande en

investerare, som är en ursprunglig långivare, till ett eller flera gräsrotsfinansieringsprojekt, i enlighet med ett enskilt uppdrag som getts av investeraren på diskretionär, investerarspecifik grund (artikel 2.1 c). Som individuell portföljförvaltning av lån anses bl.a. affärsmodeller som går ut på att leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster med hjälp av automatiserade processer automatiskt fördelar medel till gräsrotsfinansieringsprojekt i enlighet med parametrar och riskindikatorer som investeraren har fastställt i förväg (skäl 20). EU-förordningen tillåter däremot inte att en leverantör tillhandahåller individuell portföljförvaltning av värdepapper, vilket som utgångspunkt kräver tillstånd enligt de bestämmelser som genomför direktivet om marknader för finansiella instrument, i Sverige lagen om värdepappersmarknaden (se 2 kap. 1 § 4 i den lagen). EU-förordningen tillåter inte heller kollektiv förvaltning av tillgångar, något som kan kräva tillstånd enligt de bestämmelser som genomför direktivet om förvaltare av alternativa investeringsfonder (se skäl 19 och jfr 1 kap. 2 § första stycket och 3 kap. 1 § lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder).

Rådgivning om investeringar, i betydelsen tillhandahållande av personliga rekommendationer om investeringar, får inte heller tillhandahållas enligt EU-förordningen. För att få tillhandahålla sådana tjänster i fråga om finansiella instrument krävs som utgångspunkt tillstånd enligt de bestämmelser som genomför direktivet om marknader för finansiella instrument, dvs. i Sverige lagen om värdepappersmarknaden (se 2 kap. 1 § 5 i den lagen, jfr skäl 21 i EU-förordningen). En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster får dock föreslå gräsrotsfinansieringsprojekt för enskilda investerare på grundval av en eller flera specifika parametrar eller riskindikatorer (artikel 3.4 första stycket). Leverantören får också tillhandahålla filtreringsverktyg, förutsatt att dessa verktyg ger kunderna information på ett neutralt sätt som inte utgör en rekommendation. Således är det tillåtet att tillhandahålla verktyg som visar resultat baserade på kriterier som rör rent objektiva produkttegenskaper, t.ex. i förväg fastställda projektkriterier såsom den ekonomiska sektorn, det instrument som används samt räntesatsen, eller riskkategorin om det ges tillräcklig information om beräkningsmetoden. Även filtreringsverktyg som baseras på viktiga finansiella uppgifter som beräknats utan något utrymme för skönsmässig bedömning är tillåtna (skäl 21).

Kapitalförmedlare bör få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter men inte rådgivning

De svenska plattformar där det förmedlas investeringar i krediter till konsumenter eller i kreditfordringar på konsumenter tillhandahåller tjänster som innebär att det investerade beloppet automatiskt fördelas på ett flertal kredittagare. Det förekommer även tjänster där investerat kapital automatiskt fördelas mellan fordringar på flera kredittagande näringsidkare. Investeraren fattar i dessa fall inte ett uttryckligt investeringsbeslut i fråga om de enskilda krediter eller fordringar som förmedlas, utan fördelning av det investerade kapitalet görs i stället enligt på förhand bestämda parametrar. I den tillhandahållna tjänsten kan ingå att återbetalningar och ränta automatiskt återinvesteras i nya krediter. Förfarandet kan medföra en god riskspridning för investeraren. Samtidigt är investeraren utelämnad till de

investeringsbeslut som fattas för dennes räkning. I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ställs det därför upp särskilda krav i fråga om denna typ av verksamhet (se artiklarna 3.4 andra stycket, 4.2 andra stycket och 6).

Kapitalförmedlare bör inte hindras från att tillhandahålla denna typ av tjänster när det är fråga om förmedling av krediter och investeringar i kreditfordringar. Liksom för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen är det dock motiverat att ställa upp särskilda krav för verksamheten, något som behandlas i avsnitt 9.6 (se även avsnitt 9.7).

När det gäller hur den aktuella tjänsten bör benämnas i den nya lagen framstår det inte som lämpligt att i lagen använda EU-förordningens benämning individuell portföljförvaltning av lån. En orsak till det är att det som förvaltas för investeraren inte är lån utan fordringar. I stället bör tjänsten lämpligen benämnas individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Med investeringar i krediter avses såväl när krediter förmedlas från investeraren till en kredittagare som när det till investeraren förmedlas fordringar avseende krediter som lämnats av någon annan. Den aktuella tjänsten bör, med förebild delvis av EU-förordningen, kunna definieras som fördelning genom en finansieringsplattform av det kapital en investerare tillhandahåller mellan flera krediter eller kreditfordringar, i enlighet med ett enskilt uppdrag som getts av investeraren på diskretionär, investerarspecifik grund. För att tydliggöra att även förfaranden där återbetalningar och ränta återinvesteras bör det inte som i EU-förordningen anges att det ska vara fråga om ett på förhand fastställt belopp tillhörande en investerare. För att tydliggöra att det inte får vara fråga om kollektiv portföljförvaltning, vilket kan kräva tillstånd enligt lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder, bör uttryckligen anges att det ska vara fråga om ett enskilt uppdrag på investerarspecifik grund. Det bör även framgå att det är fråga om ett uppdrag som lämnas på diskretionär grund, dvs. att det är möjligt för kapitalförmedlaren att tillhandahålla en tjänst där investerares medel fördelas mellan kredittagare eller fordringar utan att investeraren behöver fatta ett uttryckligt beslut i fråga om varje enskild investering. Härutöver bör det särskilt noteras att den nya lagen inte innebär något undantag från tillståndsplikten eller förbudet mot att ta emot återbetalningspliktiga medel från allmänheten enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse (se avsnitt 3.3).

I denna promemoria föreslås särskilda regler om tillämpningen av förbudet mot att sprida ägar- och skuldandelar, dvs. aktier och andra värdepapper emitterade av privata aktiebolag. Det föreslås också särskilda begränsningar och krav i fråga om förmedling av investeringar i ägar- och skuldandelar (se vidare avsnitten 8 och 9.3). Med hänsyn till de risker som investeringar i ägar- och skuldandelar innebär och de begränsningar som gäller för deras spridning bör det för närvarande inte komma i fråga att tillåta kapitalförmedlare att tillhandahålla diskretionär förvaltning av sådana investeringar. Detta bör uttryckligen framgå av den nya lagen. Med förebild delvis av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör detta komma till uttryck genom ett krav på att kapitalförmedlaren vid förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar ska kräva att investeraren fattar ett uttryckligt investeringsbeslut för varje enskild investering.

Rådgivning om investeringar i finansiella instrument är, som nämns ovan, verksamhet som normalt kräver tillstånd för värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersmarknaden. Det är också en typ av verksamhet på vilken det ställs och bör ställas särskilda krav till skydd för kundernas intresse. I linje med det är det inte tillåtet för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster att tillhandahålla personliga rekommendationer om investeringar. Inte heller kapitalförmedlare bör få tillhandahålla rådgivning som innebär personliga rekommendationer om investeringar på en finansieringsplattform. En bestämmelse om det bör tas in i den nya lagen. En kapitalförmedlare bör dock, på motsvarande sätt som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster, inte vara förhindrad att föreslå en viss investering på grundval av en eller flera specifika parametrar eller riskindikatorer som investeraren anger. Förmedlaren bör få tillhandahålla filtreringsverktyg, förutsatt att dessa verktyg ger kunderna information på ett neutralt sätt som inte utgör en rekommendation. Således bör verktyg som visar resultat som är baserade på kriterier som rör rent objektiva egenskaper hos investeringen eller finansiella uppgifter utan utrymme för skönsmässig bedömning vara tillåtna.

9.6 Krav vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska utföra den tjänsten så att bästa möjliga resultat uppnås för investeraren. Förmedlaren ska utföra tjänsten i enlighet med i förhand fastställda kriterier för förmedlade krediter eller fordringar om ränta, löptid, riskkategori eller sannolikhet att uppnå ett avkastningsmål. För detta ska kapitalförmedlaren ha stabila processer och metoder och använda lämpliga uppgifter.

En kapitalförmedlare ska på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer bedöma kreditriskerna

- för enskilda krediter,
- på portföljnivå,
- och hos kredittagare.

En kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond ska ha lämpliga riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang för denna.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge investerare information om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker och eventuell kreditförlustfond. Under den tid som förvaltningen pågår ska kapitalförmedlaren lämna information om investerarens portfölj. Informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om

- de riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som en kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond ska ha, och
- vilken information som ska lämnas och hur den ska utformas i fråga om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker, eventuell kreditförlustfond och, under den tid som förvaltningen pågår, portföljen.

Skälen för promemorians förslag

Inledning

En kapitalförmedlare föreslås få tillhandahålla individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter (se avsnitt 9.5). Liksom för en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är det motiverat att ställa upp särskilda krav för denna typ av verksamhet (se även avsnitt 9.2 beträffande ansvaret för styrelsen i en kapitalförmedlare).

Krav vid individuell portföljförvaltning av lån enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av lån ska göra detta i enlighet med de parametrar som tillhandahålls av investeraren och ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att uppnå bästa möjliga resultat för denne. Leverantören ska informera investerare om beslutsprocessen för verkställande av uppdraget (artikel 3.4 andra stycket i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, se även artikel 3.5). Ramen för förvaltningsuppdraget ska bestämmas utifrån minst två av fyra kriterier som varje lån i portföljen måste uppfylla: lägsta och högsta räntesats, kortaste och längsta löptid, intervallen för och fördelningen av tillämpliga riskkategorier samt sannolikheten för att utvalda lån ger investeraren möjlighet att uppnå ett avkastningsmål med rimlig säkerhet, om ett årligt mål för avkastningen erbjuds (artikel 6.1).

Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster ska ha infört stabila interna processer och metoder och använda lämpliga uppgifter för att följa det som krävs i fråga om kriterierna för uppdraget. Den ska vidare, på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer som kan ha ogynnsamma effekter på lånens avkastning, bedöma följande: kreditrisken för enskilda gräsrotsfinansieringsprojekt som valts ut för investerarens portfölj, kreditrisken på investerarens portföljnivå och kreditrisken hos de projektägare som valts ut till investerarens portfölj, genom att kontrollera sannolikheten för att projektägarna ska kunna fullgöra sina skyldigheter inom ramen för lånet. Leverantören ska också tillhandahålla investeraren en beskrivning av den metod som används för kreditbedömningarna (artikel 6.2). Dokumentation om det givna uppdraget och om varje lån i en individuell portfölj ska bevaras på ett varaktigt medium under minst tre år efter lånets förfallodag (artikel 6.3).

En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska på kontinuerlig basis och en investerares begäran, på elektronisk väg tillhandahålla information om en investerares portfölj (artikel 6.4). Information ska lämnas om

- a) de enskilda lån som portföljen består av,

- b) den viktade genomsnittliga årliga räntan på lånen i portföljen,
- c) fördelningen av lån efter riskkategori, i procent och absoluta tal,
- d) basfakta om varje lån som en portfölj består av, inbegripet åtminstone en räntesats eller annan ersättning till investeraren, förfallodag, riskkategori, tidsplan för återbetalningen av kapitalbeloppet, tidsplan för betalning av ränta och projektägarens efterlevnad av den avbetalningsplanen,
- e) riskreducerande åtgärder för varje lån som en portfölj består av, inbegripet ställare av säkerhet, borgensmän eller andra typer av garantier,
- f) eventuella fallissemang avseende kreditavtal från projektägarens sida under de senaste fem åren,
- g) eventuella avgifter som investeraren, leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster eller projektägaren betalar för lånet, och
- h) om leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster har gjort en värdering av lånet: i) den senaste värderingen, ii) datum då värderingen gjordes, iii) en förklaring till varför leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster gjorde värderingen och iv) en rättvisande beskrivning av den sannolika faktiska avkastningen, med beaktande av avgifter och fallissemangskvoter.

EU-förordningen innehåller även krav i fråga om när ett lån ska värderas (se artikel 4.4 b och avsnitt 9.7).

En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster kan för sin verksamhet för individuell portföljförvaltning av lån förvalta det som i den svenska språkversionen av EU-förordningen benämns beredskapsfond. En beredskapsfond kan användas för utbetalningar till investerare som kompenserar fallissemang hos kredittagarna. Den fungerar alltså som en buffert vid kreditförluster till förmån för investerare. Samtidigt har det ansetts behöva ställas särskilda krav på aktörer som tillhandahåller en sådan, bl.a. för att undvika att investerare förleds att förlita sig alltför mycket på den extra säkerhet som en sådan här fond kan ge.

I EU-förordningen ställs det krav på att ge investerare en standardiserad riksvarning som anger att beredskapsfonden inte berättigar till någon betalning, att den som förvaltar fonden har ett oinskränkt utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller det belopp som kan betalas ut och att investerare inte bör förlita sig på eventuella utbetalningar från beredskapsfonden när de överväger om eller hur mycket de ska investera. Investerarna ska också få en beskrivning av fonden, inklusive förklaringar om källan till de pengar som betalats in i den, hur den styrs och vem pengarna tillhör. Det ska redovisas vilka överväganden som görs vid beslut om eller hur förvaltaren ska utnyttja sitt utrymme för skönsmässig bedömning vid utbetalning av medel ur fonden, inbegripet om fonden har tillräckligt med pengar för att betala eller inte, och att förvaltaren i alla händelser har ett oinskränkt utrymme för skönsmässig bedömning för beslut om att inte betala samt belopp som betalas. Vidare ska investerare få en förklaring av förfarandet för att bedöma om en skönsmässig betalning ska göras och en beskrivning av hur pengarna som betalas in hanteras i händelse av att den som förvaltar fonden blir insolvent (artikel 6.5).

Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster ska även varje kvartal lämna information till allmänheten om fondens avkastning, dess storlek jämfört med utestående för den relevanta lån och förhållandet mellan

betalningar från fonden och totala utestående belopp för lån som är relevanta för fonden (artikel 6.6).

Inslagen i beskrivningen av den metod som används för kreditbedömningarna, den information som ska lämnas om investerarens portfölj och de riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som leverantörerna ska införa i fråga om beredskapsfonder ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 6.7 första stycket a och b). Europeiska bankmyndigheten, Eba, har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final report Draft regulatory technical standards on individual portfolio management of loans offered by crowdfunding service providers under Article 6(7) Regulation (EU) 2020/1503, EBA/RTS/2021/11).

De krav som bör gälla när en kapitalförmedlare tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter

I den nya lagen bör det ställas i princip samma krav vid individuell portföljförvaltning av kreditfordringar som det ställs vid portföljförvaltning av lån enligt EU-förordningen. I vissa avseenden bör bestämmelserna dock utformas på ett annat sätt.

När det gäller hur uppdraget ska utföras bör det således tas in en bestämmelse om att kapitalförmedlaren ska utföra tjänsten så att bästa möjliga resultat uppnås för investeraren (jfr artikel 3.4 andra stycket). När det gäller ramarna för uppdraget framstår det inte som påkallat att som enligt EU-förordningen kräva att minst två kriterier används eller att kräva att investeraren ska ange kriterierna för tjänsten. Däremot bör det krävas att uppdraget utförs i enlighet med på förhand fastställda kriterier för förmedlade krediter eller fordringars ränta, löptid, riskkategori eller sannolikhet att uppnå ett avkastningsmål (jfr artikel 6.1). Det bör också uttryckligen framgå att kapitalförmedlaren ska ha stabila processer och metoder och använda lämpliga uppgifter för att utföra uppdraget på detta sätt. I fråga om kreditriskbedömningar bör det på motsvarande sätt som enligt EU-förordningen krävas att kapitalförmedlaren på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer bedömer kreditriskerna för enskilda krediter i investerarens portfölj, på portföljnivå och hos kredittagare vars krediter ingår i portföljen.

Liksom i EU-förordningen bör det ställas krav i fråga om eventuella fonder som kan användas för utbetalningar till investerare för att kompensera fallissemang hos kredittagarna. Den aktuella typen av fond kan i den nya lagen lämpligen benämnas kreditförlustfond. De riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska ha infört i fråga om beredskapsfonder ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 6.7 första stycket c). Eba har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final report Draft regulatory technical standards on individual portfolio management of loans offered by crowdfunding service providers under Article 6(7) Regulation (EU) 2020/1503, EBA/RTS/2021/11). I linje med detta bör det tas in en bestämmelse om att en kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond ska ha lämpliga riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang för denna. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om dessa.

I den nya lagen bör det tas in informationskrav som motsvarar dem i EU-förordningen. De bör dock utformas på ett mindre detaljerat sätt och lämpligen kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det bör därför tas in en bestämmelse om att en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt, ska ge investerare information om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker och eventuell kreditförlustfond. Vidare bör det föreskrivas att kapitalförmedlaren under den tid som förvaltningen pågår ska lämna information om investerarens portfölj. Informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar (jfr artiklarna 3.4 andra stycket andra meningen, 6.2 tredje stycket och 6.4–6.7). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken information som ska lämnas och hur den ska utformas i fråga om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker, eventuell kreditförlustfond och, under den tid som förvaltningen pågår, portföljen.

I avsnitt 9.1 görs bedömningen att kapitalförmedlares skyldigheter i fråga om dokumentation bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det bedöms därför inte motiverat att i den nya lagen ta in någon uttrycklig bestämmelse om bevarande av dokumentation om uppdraget och enskilda lån i en investerares portfölj (jfr artikel 6.3).

9.7 Krav vid prissättning av krediter eller kreditfordringar

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare som fastställer ersättningen för en investering i krediter ska säkerställa att ersättningen är skälig. I det syftet ska förmedlaren, på ett tillräckligt beslutsunderlag, göra en rimlig bedömning av den kreditrisk som investeringen innebär. Förmedlaren ska göra en ny sådan bedömning av en kreditfordran vid fallissemang, sannolikt fallissemang och vid en överlåtelse som förmedlaren underlättar.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla de nämnda kraven. Förmedlaren ska också upprätta, tillämpa och offentliggöra tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för kreditriskbedömningar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om de faktorer som ska beaktas när en kapitalförmedlare fastställer att priset är skäligt, den information och de faktorer som ska beaktas vid kreditriskbedömningar och värdering av krediter, vad som ska anses utgöra fallissemang och sannolikt fallissemang samt den riskhanteringsram som en kapitalförmedlare ska inrätta.

Skälen för promemorians förslag

Krav vid prissättning enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ställer detaljerade krav på en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som fastställer priser på erbjudanden om gräsrotsfinansiering. Leverantören ska göra en rimlig bedöm-

ning av gräsrotsfinansieringsprojektets eller projektägarens kreditrisk innan erbjudandet om gräsrotsfinansiering lämnas, inbegripet att beakta risken för att projektägaren vid ett lån, en obligation eller någon annan typ av skuldförbindelse, inte kommer att göra en eller flera återbetalningar senast på förfallodagen (artikel 4.4 a).

Kreditriskbedömningen ska baseras på tillräcklig information, inbegripet granskade räkenskaper som täcker de två senaste räkenskapsåren, om sådana är tillgängliga, information som leverantören vid tidpunkten för kreditriskbedömningen har kännedom om, information som har erhållits när så är lämpligt från projektägaren och information som gör det möjligt för leverantören att göra en rimlig kreditriskbedömning (artikel 4.4 b). Enligt EU-förordningen ska leverantören fastställa, införa och upprätthålla tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för att göra det möjligt för den att göra kreditriskbedömningar och offentliggöra dessa riktlinjer och förfaranden (artikel 4.4 c).

Leverantören ska säkerställa att priset är rättvist och lämpligt. Detta gäller även i situationer där en leverantör som fastställer priset på lån underlättar en avveckling (i den engelska språkversionen "exit") för en långivare före förfallodagen (artikel 4.4 d).

Leverantören ska göra en värdering av varje lån åtminstone när det i) läggs upp, ii) om leverantören anser att det är osannolikt att projektägaren kommer att fullgöra sina skyldigheter att återbetala hela lånet, utan att någon relevant säkerhet tas i anspråk eller andra åtgärder med motsvarande effekt vidtas, iii) till följd av fallissemang och iv) om leverantören underlättar en avveckling för en långivare före lånets förfallodag (artikel 4.4. e). För leverantörer som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av lån finns krav på att lämna investeraren information om värderingen av lån som den investerat i, bl.a. ska investeraren ges en rättvisande beskrivning av den sannolika faktiska avkastningen, med beaktande av avgifter och fallissemangskvoter (se artikel 6.4 h och avsnitt 9.6).

I detta sammanhang finns anledning att peka på två otydligheter som för närvarande finns i EU-förordningen. Den första rör vilka omständigheter som är att betrakta som fallissemang (i den engelska språkversionen "default"). En definition av fallissemang finns dock i Esmas förslag till tekniska standarder som specificerar krav på metoden för den beräkning av den fallissemangskvot som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster behöver göra (se vidare avsnitt 10.1 angående upplysning om fallissemangskvot). Enligt det förslaget ska en leverantör anse det vara ett fallissemang om denne bedömer att det är osannolikt att projektägaren kommer att fullgöra sina skyldigheter att återbetala hela lånet, eller annars fullgöra sin betalningsskyldighet, utan att någon åtgärd så som att en säkerhet tas i anspråk eller om projektägaren är mer än 90 dagar försenad i fråga om någon väsentlig förpliktelse (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183, Annex VI, artikel 1, jfr även t.ex. artikel 178 i tillsynsförordningen. En annan otydlighet är vilka situationer som avses med att leverantören underlättar en avveckling för en långivare före lånets förfallodag (i den engelska språkversionen används uttrycket "facilitates an exit").

Det krävs att leverantören har och använder en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla de krav som ställs i fråga om prissättning

(artikel 4.4. f i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Den ska också bevara tillräcklig dokumentation om varje förmedlat erbjudande för att visa att en kreditriskbedömning baserad på tillräcklig information gjorts och att priset på erbjudandet om gräsrotsfinansiering var rättvist och lämpligt i linje med riskhanteringsramen (artikel 4.4 g).

Den information och de faktorer som en leverantör ska beakta när den gör en kreditriskbedömning och en värdering av ett lån, de faktorer som leverantören ska beakta när den säkerställer att priset är rättvist och lämpligt och minimiinnehållet och styrningen av riskhanteringsramen ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 19.7 första stycket b–d). Några sådana standarder har ännu inte antagits.

De krav som bör gälla när en kapitalförmedlare prissätter krediter och kreditfordringar

Krav i fråga om prissättning av krediter eller kreditfordringar som förmedlas har särskilt betydelse vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Det beror på att det då är kapitalförmedlaren som fattar investeringsbesluten i fråga om enskilda krediter. Investeraren gör inte någon bedömning av om priset, dvs. den ersättning den får för att låna ut kapital och ta på sig kreditrisker, är rimligt. Situationen vid en sådan tjänst skiljer sig från den att investeraren själv fattar beslut om att investera i en viss kredit för vilken den kunnat ta del av information om den enskilda investeringen (se avsnitt 10.2 angående förslag när det gäller investeringsfaktablad). Investeraren får dock även i den situationen normalt sett antas vara i ett informationsunderläge i förhållande till en kapitalförmedlare som bestämmer den ersättning som investeraren får för att låna ut kapital. Eftersom kapitalförmedlars intäkter i dag normalt kommer från den som söker kapital finns det också en grundläggande intressekonflikt när det gäller att bestämma hur stor del av avkastningen på utlånat kapital som ska komma investeraren tillgodo som ersättning för den kreditrisk den tar på sig (se vidare avsnitt 9.8 beträffande intressekonflikter).

I syfte att skydda investerare och bidra till förtroendet för marknaden bör det, i linje med det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen, ställas särskilda krav på kapitalförmedlare som fastställer den ersättning en investerare får på utlånat kapital. Detta gäller såväl om investeringen innebär att en kredit förmedlas från investeraren till en kredittagare eller om investeringen innebär att en kreditfordran överläts till investeraren (se avsnitt 5.2 angående att den nya lagen bör omfatta båda dessa situationer). I princip är krav motsvarande dem som finns i EU-förordningen motiverade. De bör dock utformas på ett något annorlunda sätt i den nya lagen.

För det första bör en kapitalförmedlare vara skyldig att säkerställa att den ersättning den fastställer för en investering i en kredit är rättvis och lämplig (jfr artikel 4.4 d i EU-förordningen). I stället för termen rättvis och lämplig bör dock i den nya lagen användas den i svensk lag etablerade termen skälig (jfr ”fair and appropriate” i den engelska språkversionen av EU-förordningen). Det som är relevant att bedöma skäligheten av är den ersättning som investeraren får för att tillhandahålla kapital och ta på sig kreditrisk.

I lagen bör det tas in en bestämmelse om att kapitalförmedlaren i syfte att fastställa att ersättningen är skäligen ska göra en rimlig bedömning av den kreditrisk som investeringen innebär. Det bör vidare uttryckligen framgå att den bedömningen ska baseras på tillräcklig information (jfr artikel 4.4 a och b i EU-förordningen). Detta innebär att kreditrisken och ersättningen behöver bedömas inför att en kredit förmedlas eller inför att en kreditfordran förmedlas (jfr artikel 4.4 e i i EU-förordningen). Det bör krävas att förmedlaren ska upprätta, tillämpa och offentliggöra tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för kreditriskbedömningarna (jfr artikel 4.4 c i EU-förordningen).

Härutöver bör det av lagen framgå att det ska göras en ny värdering av en kredit i vissa situationer (jfr artikel 4.4 e ii–iv i EU-förordningen). Enligt EU-förordningen ska ett lån värderas i händelse av fallissemang eller om leverantören anser att det är osannolikt att projektägaren kommer att fullgöra sina skyldigheter att återbetala hela lånet, utan att någon relevant säkerhet tas i anspråk eller andra åtgärder med motsvarande effekt vidtas. I lagen bör det senare kunna uttryckas som ett sannolikt fallissemang. Det är, som noteras ovan, inte klart vilken situation som i EU-förordningen åsyftas med leverantören underlättar en avveckling för en långivare före lånets förfallodag. För den verksamhet som nu ska regleras bedöms den relevanta situationen vara den att en kapitalförmedlaren underlättar för en investerare att överlåta en kreditfordran, särskilt om kapitalförmedlaren då föreslår ett pris (se angående detta avsnitt 9.10 om anslagstavlorna, jfr artikel 4.4 d i EU-förordningen). Information om värderingen, t.ex. en rättvisande beskrivning av den sannolika faktiska avkastningen av investeringen i krediten, bör ingå som en del av den information om en investerares portfölj som en kapitalförmedlare ska lämna vid individuell portföljförvaltning enligt förslaget i avsnitt 9.6.

Det bör krävas att en kapitalförmedlare som bestämmer ersättningen för investeringar i krediter upprättar och tillämpar en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla de krav som ställs (jfr artikel 4.4 f i EU-förordningen).

De allmänt hållna bestämmelser som bör tas in i den nya lagen bör kompletteras av föreskrifter på lägre nivå än lag i fråga om de faktorer som ska beaktas när en kapitalförmedlare fastställer att ersättningen är skäligen, den information och de faktorer som ska beaktas vid kreditriskbedömningar och värdering av krediter, vad som ska anses utgöra fallissemang och sannolikt fallissemang samt den riskhanteringsram som en kapitalförmedlare ska inrätta. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter i dessa avseenden.

I avsnitt 9.1 görs bedömningen att kapitalförmedlares skyldigheter i fråga om dokumentation bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det bedöms därför inte motiverat att i den nya lagen ta in någon uttrycklig bestämmelse om att kapitalförmedlare ska bevara dokumentation om förmedlade krediter och kreditfordringar som visar att nödvändiga kreditriskbedömningar gjorts och att ersättningen är skäligen och i linje med riskhanteringsramen (jfr artikel 4.4 g i EU-förordningen).

9.8 Regler till skydd mot skadliga intressekonflikter

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden och vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt. Förmedlaren ska, innan en kund får tillgång till dess finansieringsplattform, informera om arten av och källorna till intressekonflikter och de åtgärder som vidtagits med anledning av dem. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iaktta för att uppfylla dessa skyldigheter.

En kapitalförmedlare ska inte få betala eller ta emot någon ersättning eller förmån för att främja ett visst investeringserbjudande på dess eller någon annans finansieringsplattform.

En kapitalförmedlare ska inte få anskaffa kapital på sin finansieringsplattform.

En kapitalförmedlare ska inte få tillåta att någon av följande fysiska eller juridiska personer anskaffar kapital på dess finansieringsplattform:

1. fysiska eller juridiska personer som direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i kapitalförmedlaren,

2. kapitalförmedlarens ledning eller anställda, eller

3. fysiska eller juridiska personer som har nära förbindelser med kapitalförmedlaren eller någon sådan fysisk eller juridisk person som avses i 1 eller 2.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller kapital på sin finansieringsplattform, eller som tillåter en sådan fysisk eller juridisk person som avses ovan att tillhandahålla kapital på den, ska upplysa om det och säkerställa att sådana investeringar görs på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra fysiska och juridiska personer som tillhandahåller kapital.

Skälen för promemorians förslag

Regler till skydd mot intressekonflikter i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och andra regelverk

Regler till skydd mot intressekonflikter förekommer generellt för verksamhet på finansmarknadsområdet. I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns för det första generella regler om intressekonflikter som liknar dem som gäller för annan finansiell verksamhet. En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska upprätthålla och tillämpa effektiva interna regler för att förebygga intressekonflikter (artikel 8.3). Den ska vidta alla lämpliga åtgärder för att förebygga, identifiera, hantera och upplysa om intressekonflikter. Relevanta intressekonflikter är sådana mellan, å ena sidan, leverantören själv, dess ägare, ledning, anställda och personer med nära förbindelser till den och, å andra sidan, dess kunder eller mellan en kund och en annan kund (artikel 8.4). Leverantören ska upplysa sina kunder om den allmänna arten av och källorna till intressekonflikter och vilka åtgärder som vidtagits för att minska dessa risker. Upplysningarna

ska lämnas på en framträdande plats på leverantörens webbplats, lämnas på ett varaktigt medium och innehålla tillräckligt detaljerade uppgifter för att kunderna ska kunna fatta ett välgrundat beslut om den tjänst inom vars ram intressekonflikten uppstår (artikel 8.5 och 8.6). Kraven på interna regler för att förebygga intressekonflikter, de åtgärder som ska vidtas med anledning av dem och arrangemangen för att lämna de upplysningar som krävs ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 8.7). Esma har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Dessa generella regler om intressekonflikter liknar de som gäller för andra aktörer på finansmarknaderna, t.ex. värdepappersinstitut. Ett värdepappersinstitut ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden så att alla rimliga åtgärder vidtas för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt av intressekonflikter (8 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden). Institutet ska vidare vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan institutet, ett anknutet ombud eller någon närstående person till dem och en kund eller mellan kunder. Om de förfaranden som ett värdepappersinstitut har fastställt och tillämpar och de åtgärder som det har vidtagit inte räcker för att förhindra att kundernas intressen kan komma att påverkas negativt, ska institutet informera kunden om arten av eller källan till intressekonflikterna innan institutet åtar sig att utföra en tjänst. Informationen ska lämnas på ett varaktigt medium och vara tillräckligt tydlig och detaljerad med hänsyn till om kunden är en professionell kund eller en icke-professionell kund, för att kunden ska kunna fatta ett välgrundat beslut när det gäller den investeringstjänst eller sidotjänst där intressekonflikten uppstår (9 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden). Reglerna om intressekonflikter för värdepappersinstitut genomför regler i direktivet om marknader för finansiella instrument (artiklarna 16.3 första stycket och 23).

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller vidare vissa regler om intressekonflikter som är mer specifika för den verksamhet som bedrivs av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Enligt dessa får en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster inte betala eller ta emot någon ersättning eller förmån för att styra order från investerare till ett visst erbjudande på sin eller någon annans plattform för gräsrotsfinansiering (artikel 3.3). En leverantör får inte heller delta i något i erbjudande om gräsrotsfinansiering på dess plattform (artikel 8.1). Det innebär att den varken får söka kapital som projektägare eller investera i projekt på dess plattform. En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster får inte heller godta att ägare som innehar mer än 20 procent av kapitalet eller röst-rätterna, dess ledning eller anställda eller personer som genom kontroll har nära förbindelser med sådana större ägare, ledning eller anställda anskaffar kapital på dess finansieringsplattform. Med nära förbindelser genom kontroll avses i detta sammanhang detsamma som enligt direktivet om marknader för finansiella instrument (artikel 4.1.35 b).

Om leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster tillåter sådana personer som inte får anskaffa kapital på dess plattform att investera på den ska leverantören på sin webbplats lämna fullständiga upplysningar om det, inbegripet information om de specifika gräsrotsfinansieringsprojekt i vilka

det har investerats. Leverantören ska också säkerställa att villkoren för sådana investeringar är desamma som de som gäller för andra investerare och att ägare, ledning, anställda och personer med nära förbindelser till dem inte åtnjuter någon förmånsbehandling eller privilegierad tillgång till information (artikel. 8.2).

Regler till skydd mot skadliga intressekonflikter som bör gälla för kapitalförmedlare

I en kapitalförmedlares verksamhet kan det på samma sätt som för många andra aktörer på finansmarknaden uppstå olika typer av intressekonflikter som påverkar kundernas intressen negativt. Exempelvis kan det finnas inneboende intressekonflikter i affärsmodellen. Det finns en intressekonflikt mellan en kapitalförmedlare vars intäkter kommer från förmedling av krediter eller kreditfordringar och de investerare som tillhandahåller kapital och tar på sig en kreditrisk. I en sådan verksamhet finns också en intressekonflikt mellan förmedlaren och de kredittagare vars ränta och avgifter den har intäkter från eftersom kapitalförmedlaren inte riskerar förlora något utlånat kapital om kredittagaren inte kan betala. En annan typ av inneboende intressekonflikt mellan förmedlaren och investerare kan finnas i verksamhet där förmedlarens intäkter till stor del är beroende av om ett kapitalsökande företags kampanj lyckas.

Om kapital förmedlas till företag som förmedlaren själv, dess ägare, ledning eller anställda eller på annat sätt närstående personer har ett intresse i, kan det uppstå intressekonflikter i förhållande till både investerare och andra kapitalsökande företag. Detsamma kan gälla vid investeringar som görs av förmedlaren själv, dess ägare, ledning eller anställda eller på annat sätt närstående personer i ägar- och skuldandelar som förmedlas på plattformen. Andra intressekonflikter kan uppstå på grund av hur verksamheten är organiserad, t.ex. genom att funktioner för regel efterlevnad, risk och kontroll inte är tillräckligt separerade från den affärsdrivande verksamheten. Detsamma kan gälla om bedömningar från funktioner för kreditprövning och företagsvärdering kan påverkas på ett olämpligt sätt av andra delar av verksamheten. Ytterligare ett exempel på en typ av intressekonflikter som kan uppkomma är sådana som beror på rörliga ersättningar till ledning och anställda.

I den nya lagen bör det tas in generella bestämmelser om intressekonflikter som i allt väsentligt motsvarar dem i EU-förordningen. Bestämmelserna bör dock delvis utformas med förebild av bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden. Det bör således krävas att en kapitalförmedlare fastställer och tillämpar effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden och vidtar alla rimliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt (jfr artikel 8.3 och 8.4 i EU-förordningen samt 8 kap. 12 § och 9 kap. 9 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden. Vidare bör det krävas att kapitalförmedlaren innan en kund får tillgång till dess finansieringsplattform informerar om arten av och källorna till intressekonflikter och de åtgärder som vidtagits med anledning av dem (jfr artikel 8.5 i EU-förordningen och 9 kap. 9 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden). Vad en kapitalförmedlare ska iaktta för att uppfylla dessa skyldigheter bör kunna preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela sådana föreskrifter.

Det bör vidare tas in vissa specifika bestämmelser till skydd mot intressekonflikter. I linje med det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster bör en kapitalförmedlare för det första inte få ta emot eller betala någon ersättning eller förmån för att främja ett visst investeringserbjudande på dess eller någon annans finansieringsplattform. Ett sådant förbud bedöms minska risken för intressekonflikter som kan påverka investerarens och kapitalsökandes intressen negativt. Med att ett visst erbjudande främjas bör avses alla åtgärder som syftar till att få investerare att välja en viss investering i stället för en annan (jfr artikel 3.3 i EU-förordningen).

Det bör även, på motsvarande sätt som i EU-förordningen, tas in särskilda bestämmelser som syftar till att skydda mot intressekonflikter som kan uppkomma när kapital förmedlas till kapitalförmedlaren själv. En kapitalförmedlare bör därför inte få anskaffa kapital på sin egen finansieringsplattform. Detsamma bör gälla för dess ledning och anställda, personer som direkt eller indirekt har ett ägande i kapitalförmedlaren som representerar minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster i kapitalförmedlaren och andra fysiska eller juridiska personer med nära förbindelser med sådana ägare, ledning eller anställda (jfr artikel 8.2 och, när det gäller ägare, definitionen av kvalificerat innehav i 1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden). Till skillnad från det som anges i EU-förordningen bör även fysiska och juridiska personer med nära förbindelser med kapitalförmedlaren själv omfattas av förbudet att anskaffa kapital på plattformen.

Med nära förbindelse bör i den nya lagen avses detsamma som i bl.a. lagen om värdepappersmarknaden (se avsnitt 6.3). Det motsvarar det som anses utgöra nära förbindelser enligt bl.a. direktivet om marknader för finansiella instrument men omfattar fler typer av förbindelser än det som följer av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se prop. 2006/07:115 s. 554 f., se även prop. 1995/96:173 s. 86–88 och 91, jfr artikel 8.2 första stycket c i EU-förordningen som hänvisar endast till punkt b i definitionen av nära förbindelser i artikel 4.1.35 i direktivet om marknader för finansiella instrument).

Särskilt om kapital som tillhandahålls på en finansieringsplattform av kapitalförmedlaren själv eller dess ägare m.fl. personer

Som nämns ovan kan det medföra intressekonflikter om en kapitalförmedlare får investera i erbjudanden som förmedlas på dess investeringsplattform. Mot den bakgrunden tillåts leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, enligt EU-förordningen, inte att investera i erbjudanden på den egna plattformen. Å andra sidan kan kapitalförmedlarens och investerarnas intressen sammanfalla när även kapitalförmedlaren är exponerad mot t.ex. kreditriskerna kopplade till de krediter eller kreditfordringar som den förmedlar.

En jämförelse kan göras med de krav som gäller när tillgångar värdepapperiseras. En värdepapperisering innebär i stora drag att ett antal underliggande tillgångar, t.ex. krediter som en bank lämnat, omvandlas till värdepapper som överläts till investerare med resultatet att investerarna tar

över exponeringen mot de underliggande tillgångarna och t.ex. den kreditrisk det innebär. En central regel enligt EU:s regelverk för värdepapperisering innebär, mycket förenklat, att en aktör måste behålla en viss exponering mot de underliggande tillgångarna. Syftet är att intressena hos den aktör som värdepapperiserar tillgångar och investerarna i de värdepapperiserade tillgångarna ska sammanfalla (se artikel 6 och skäl 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2402 av den 12 december 2017 om ett allmänt ramverk för värdepapperisering och om inrättande av ett särskilt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering samt om ändring av direktiven 2009/65/EG, 2009/138/EG och 2011/61/EU och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 648/2012, i det följande kallad EU:s förordning om värdepapperisering).

I denna promemoria görs bedömningen att det inte bör införas något förbud för en kapitalförmedlare att tillhandahålla kapital på den egna finansieringsplattformen. De för kunderna negativa intressekonflikter som kan uppkomma behöver dock identifieras, förhindras, och hanteras. Ett exempel på en sådan intressekonflikt är den som uppstår om en kapitalförmedlare dels tillhandahåller kapital på den egna plattformen, dels föreslår referenspriser på kreditfordringar eller ägar- och skuldandelar som säljs på en anslagstavla som den driver (se angående prissättning och anslagstavlor avsnitten 9.7 och 9.10).

Utöver det som följer av de generella bestämmelserna om hantering av intressekonflikter som föreslås bör det därför i den nya lagen införas bestämmelser om att en kapitalförmedlare som tillhandahåller kapital på sin finansieringsplattform ska upplysa om det. Vidare bör det i lagen tas in bestämmelser om att förmedlaren ska säkerställa att dess investeringar görs på samma villkor och under samma förutsättningar som andra personer som tillhandahåller kapital. Det senare bör medföra ett krav på att säkerställa att kapitalförmedlarens investeringar inte är föremål för någon förmånsbehandling eller baseras på information som andra investerare inte har tillgång till. Detsamma bör gälla om kapital tillhandahålls av aktie- eller andelsägare som innehar 20 procent eller mer av kapitalet eller röst- rätterna, ledning eller anställda, eller personer som har nära förbindelser till någon av de nämnda personerna (jfr artikel 8.2 andra stycket i EU-förordningen).

Kravet på upplysningar om att kapitalförmedlaren, större aktieägare, ledning eller anställda, eller personer som har nära förbindelser till någon av dessa tillhandahåller kapital på plattformen innebär inte alltid att upplysningar behöver lämnas om de specifika investeringar som gjorts. Är det t.ex. fråga om att kapital tillhandahålls enligt på förhand fastställda kriterier utan utrymme för någon skönsmässig bedömning kan det vara tillräckligt att upplysa om det och om de kriterier som tillämpas. I andra fall, t.ex. om kapitalförmedlaren investerar i ägar- och skuldandelar som förmedlas på dess plattform, kan det som en del av hanteringen av intressekonflikter vara nödvändigt att upplysa om de individuella investeringar som görs.

9.9 Uppdragsavtal

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska få uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller viss operativ funktion som ingår i dess verksamhet. Kapitalförmedlaren ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten ska få ges bara om kapitalförmedlaren ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för verksamheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla sina skyldigheter i fråga om uppdragsavtal.

Skälen för promemorians förslag: Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster får enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering förlita sig på någon annan att utöva driftsfunktioner under vissa förutsättningar. För det första ska leverantören vid sådan utkontraktering vidta alla rimliga åtgärder för att undvika ytterligare operativa risker (artikel 9.1). Utkontrakteringen får inte heller försämma kvaliteten på den interna kontrollen hos leverantören eller den behöriga myndighetens möjlighet att övervaka hur leverantören efterlever EU-förordningen (artikel 9.2). Leverantören förblir fullt ut ansvarig för att förordningen efterlevs även i fråga om verksamhet som utförs av någon annan (artikel 9.3).

Bestämmelser om vad som gäller för finansiella företags utkontraktering av arbete och funktioner åt någon annan, i svensk lag benämnt uppdragsavtal, finns för bl.a. värdepappers-, betalnings- och konsumentkreditinstitut. Dessa typer av institut får uppdra åt någon annan att utföra ett visst arbete och vissa operativa funktioner i verksamheten. För att det ska vara tillåtet att uppdra åt någon annan att utföra funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten måste dock institutet svara för att verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former och att uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på institutets internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att institutet följer de regler som gäller för verksamheten (8 kap. 22 § lagen om värdepappersmarknaden, 3 kap. 28 § betaltjänstlagen och 14 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Betalnings- och konsumentkreditinstitut ska anmäla uppdragsavtal till Finansinspektionen och värdepappersinstitut ska anmäla uppdragsavtal som innebär väsentlig förändring av förutsättningarna för dess tillstånd. De aktuella bestämmelserna kompletteras av föreskrifter på lägre nivå än lag och, för värdepappersinstitut, i en delegerad förordning (se bl.a. artikel 30–32 i Kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet, 2 kap. 13 §, 7 kap. 2 § och 10 kap. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd

[FFFS 2010:3] om betalningsinstitut och registrerade betaltjänstleverantörer och 2 kap. 12 § och 4 kap. 1 § Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2014:8] om viss verksamhet med konsumentkrediter).

I likhet med det som gäller enligt EU-förordningen och för andra finansiella företag bör kapitalförmedlare under vissa förutsättningar få lov att uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa operativa funktioner till någon annan. Funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten bör få utföras av någon annan endast om institutet svarar för att verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former och uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på institutets internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att förmedlaren följer de regler som gäller för verksamheten (jfr artikel 9.1 och 9.2 i EU-förordningen). Det bör krävas att uppdragsavtal anmäls till Finansinspektionen. Det kan finnas behov att i föreskrifter på lägre nivå än lag specificera vad en kapitalförmedlare ska iaktta för att uppfylla sina skyldigheter i fråga om uppdragsavtal. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om det.

9.10 Anslagstavla

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska få driva en anslagstavla där dess kunder kan ange intresse av att köpa och sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som ursprungligen förmedlats på dess finansieringsplattform.

Anslagstavlan ska inte få bestå av ett system där flera tredjeparters köp- och säljintressen kan interagera inom systemet. En anslagstavla ska få vara tillgänglig för en icke-sofistikerad investerare bara om denne har genomgått en passandebedömning.

En kapitalförmedlare som driver en anslagstavla ska

1. kräva att kunder som anger intresse för försäljning av kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar tillgängliggör investeringsfaktabladet,

2. förse kunder med historisk information om avkastning för kreditfordringar som en kund angett intresse av att sälja, och

3. vidta alla rimliga åtgärder för att köpare och säljares förpliktelser fullgörs på avtalat sätt.

En kapitalförmedlare ska inte få bestämma pris på de kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som säljs med hjälp av anslagstavlan. En kapitalförmedlare som föreslår priser ska informera om att det föreslagna referenspriset inte är bindande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken information som ska tillhandahållas om historisk avkastning för kreditfordringar, hur den informationen och information om referenspris ska utformas, när och på vilket sätt dessa typer av information ska tillhandahållas samt vad som ska iaktas för skyldigheten att vidta alla rimliga åtgärder för att köpare och säljares åtaganden och förpliktelser fullgörs på avtalat sätt.

Skälen för promemorians förslag: En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster får enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering driva en anslagstavla genom vilken den tillåter sina kunder att annonsera intresse av att köpa och sälja lån, överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål som ursprungligen erbjudits på dess plattform för gräsrotsfinansiering (artikel 25). Denna möjlighet gäller under förutsättning att anslagstavlan inte sammanför flera tredjeparters köp- och säljintressen på ett sådant sätt att det uppstår ett avtal i anslutning till sådana annonser. Den anslagstavla som tillhandahålls av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster får därför inte bestå av ett internt matchningssystem som utför kundorder på multilateral basis. Om anslagstavlan utformas med sådana egenskaper krävs tillstånd att driva en handelsplats i enlighet med direktivet om marknader för finansiella instrument (se bl.a. artikel 1.7 i det direktivet och 2 kap. 1 b § lagen om värdepappersmarknaden). Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som driver en anslagstavla ska därför tydligt informera investerare bl.a. om att de inte driver en handelsplats i enlighet med direktivet om marknader för finansiella instrument (artikel 25.3 a).

I motsats till det som gäller för investeringar i värdepapper som är föremål för handel på en handelsplats är möjligheterna att sälja värdepapper utgivna av privata aktiebolag på andrahandsmarknaden mycket begränsade (se 1 kap. 8 § aktiebolagslagen och avsnitt 8). För att öka skyddet för konsumenter och andra investerare vid denna typ av investeringar bör möjligheterna att gå ur en investering utökas. Kapitalförmedlare bör därför tillåtas att, inom ramen för de särskilda bestämmelser som föreslås om tillämpning av spridningsförbudet vid förmedling av investeringar enligt den nya lagen, driva en anslagstavla med förebild av det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Med förebild i EU-förordningen bör det vara tillåtet för en kapitalförmedlare att på en anslagstavla låta kunder ange köp- och säljintresse även i fråga om rättigheter enligt kreditavtal som förmedlats på förmedlarens finansieringsplattform. I förordningen beskrivs detta som intresse av att köpa och sälja ”lån” (se t.ex. artikel 25.1). I stället för termen ”lån” bör ”kreditfordringar” användas i den nya lagen. På så sätt tydliggörs att det som kan säljas med hjälp av anslagstavlan är såväl fordringar avseende krediter som förmedlats på finansieringsplattformen som fordringar avseende tidigare lämnade krediter som förmedlats på finansieringsplattformen (se avsnitt 5.2 angående denna skillnad).

I likhet med det som gäller enligt EU-förordningen bör det på en kapitalförmedlares anslagstavla bara vara tillåtet att sälja kreditfordringar och ägar- eller skuldandelar som ursprungligen förmedlats på kapitalförmedlarens egen plattform.

En anslagstavla bör på samma sätt som enligt EU-förordningen inte få sammanföra flera tredjeparters köp- och säljintressen på ett sådant sätt att det uppstår ett avtal. Den anslagstavla som tillhandahålls av en kapitalförmedlare bör alltså inte få bestå av ett internt matchningssystem som utför kundorder på multilateral basis (artikel 25.2). Ett annat sätt att beskriva den typ av system som anslagstavlan inte bör få vara finns i dag i lagen om värdepappersmarknaden. Där beskrivs det som ett system som sammanför flera tredjeparters köp- och säljintressen på ett sådant sätt att

dessas kan interagera inom systemet (se 1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden).

Av samma skäl som en presumtiv icke-sofistikerad investerare inte utan att ha genomgått en passandebedömning bör få tillgång till de erbjudanden om ägar- eller skuldandelar som förmedlas av kapitalförmedlaren bör en presumtiv investerare inte utan en passandebedömning få tillgång till en kapitalförmedlares anslagstavla (se avsnitt 9.3, se även avsnitten 10.3 och 10.4 angående icke-sofistikerade investerare och passandebedömning). En anslagstavla bör därför vara tillgänglig för en presumtiv icke-sofistikerad investerare endast om denne har slutfört en passandebedömning (se avsnitten 9.3 och 10.4).

En kapitalförmedlare bör ha en skyldighet att se till att kunder som tillkännager intresse av att sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar på förmedlarens anslagstavla tillgängliggör investeringsfaktabladet (se avsnitt 10.2 angående investeringsfaktablad). Kapitalförmedlaren bör även vara skyldig att förse kunder med historisk information om avkastningen för kreditfordringar som en kund angett intresse av att sälja (jfr artikel 25.3 b–d i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ställer krav på en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster när det gäller förvaring av tillgångar, t.ex. aktier eller obligationer. En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som tillhandahåller en anslagstavla och tjänster för förvaring av tillgångar ska kräva att den som anger intresse av försäljning underrättar leverantören om eventuella förändringar i äganderätten, i syfte att utföra kontroll av äganderätten och registrering (artikel 25.4). I denna promemoria föreslås inte något krav på kapitalförmedlare att förvara kunders ägar- eller skuldandelar, se avsnitt 9.12. Det kan dock finnas skäl att införa vissa skyldigheter för att förbättra skyddet för investerare vid överlåtelser med hjälp av en anslagstavla som en kapitalförmedlare driver. Vid överlåtelser av ägar- eller skuldandelar på andrahandsmarknaden kan det finnas risker kopplade till själva transaktionen, dvs. parternas utväxling av betalning mot värdepapper. Samtidigt kan det förhållandet att en affär gjorts upp med hjälp av en anslagstavla som drivs av en kapitalförmedlare ge kunden uppfattningen att sådana risker hanterats av kapitalförmedlaren. I denna promemoria görs därför bedömningen att en kapitalförmedlare bör ha en skyldighet att vidta alla rimliga åtgärder för att de åtaganden och förpliktelser som köpare och säljare ingår på anslagstavlan fullgörs på avtalat sätt. Vilka åtgärder som bör vidtas kan variera och är beroende bl.a. av om det är fråga om ägar- eller skuldandelar i fysisk form eller inte. Exempel på åtgärder som en kapitalförmedlare kan behöva vidta är att säkerställa att säljaren är ägare och kan överlåta de ägar- eller skuldandelar som tas upp till försäljning, i förekommande fall inhämta information om var andelar i fysisk form förvaras och tillse att leverans av andelar och betalning kan göras på ett för köpare och säljare betryggande sätt. Vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla skyldigheten att vidta alla rimliga åtgärder för att de åtaganden och förpliktelser som köpare och säljare ingår på anslagstavlan fullgörs på avtalat sätt bör vid behov kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela sådana föreskrifter.

En kapitalförmedlare bör i likhet med det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte få bestämma pris på de kreditfordringar

eller värdepapper som säljs med hjälp av anslagstavlan. En kapitalförmedlare bör dock inte hindras från att föreslå referenspriser när det gäller de kreditfordringar och ägar- eller skuldandelar som säljs på anslagstavlan, förutsatt att förmedlaren informerar om att det föreslagna referenspriset inte är bindande (jfr artikel 25.5 i EU-förordningen). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om informationen som kapitalförmedlare ska tillhandahålla när historisk avkastning för kreditfordringar redovisas och om information om referenspris.

I avsnitt 10.1 föreslås bestämmelser om informationsskyldighet för kapitalförmedlare i förhållande till kunder. Bland annat föreslås krav på att kapitalförmedlare ska lämna information om sina tjänster och om risker med avseende på investeringar den förmedlar och att informationen ska innehålla lämpliga upplysningar och varningar. Detta inkluderar lämplig information till kunder med avseende på en anslagstavla förmedlaren driver och investeringar som tas upp på den (jfr artikel 25.3 a och d i EU-förordningen). Det kan också behövas upplysningar och varningar om att en anslagstavla som förmedlaren driver inte innebär någon garanti för att investeraren kan sälja ägar- eller skuldandelar eller kreditfordringar. Vilken information som ska lämnas kan preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag enligt förslaget i avsnitt 10.1.

9.11 Hantering av klagomål

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska ha lämpliga och effektiva förfaranden för hantering av klagomål från kunder.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hanteringen av klagomål.

Skälen för promemorians förslag: EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller regler om att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska ha effektiva och öppna förfaranden för kostnadsfri och konsekvent handläggning av klagomål från kunder (artikel 7.1 och 7.2). Leverantören ska utveckla och tillhandahålla en standardmall för klagomål samt bevara dokumentation om mottagna klagomål och åtgärder som vidtagits (artikel 7.3). Den ska rättidigt och på ett rättvist sätt utreda alla klagomål och inom rimlig tid informera den klagande om resultatet (artikel 7.4). Krav, standardformat och förfaranden för hantering av klagomål ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 7.5). Esma har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Krav i fråga om klagomålshantering finns även för många andra aktörer på finansmarknadsområdet. Exempelvis gäller enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution att försäkringsdistributörer ska se till att kunder och andra som är berörda av försäkringsdistributionen på ett lämpligt sätt kan anmäla klagomål mot distributören, ha ett effektivt förfarande för hantering av anmälda klagomål och besvara klagomål snarast möjligt (4 kap. 15 §). Bestämmelserna i lag kompletteras av detaljerade bestämmelser i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2018:10) om försäkrings-

distribution (se 10 kap.). Ett annat exempel på krav i fråga om klagomålshantering finns i betaltjänstlagen. Enligt dessa ska en betaltjänstleverantör ha lämpliga och effektiva förfaranden för hantering av klagomål från betaltjänstanvändare (5 kap. 58 §). Dessa bestämmelser kompletteras av bestämmelser i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2018:4) om verksamhet för betaltjänstleverantörer (se 2 kap.). Bestämmelserna om klagomålshantering hos försäkringsdistributörer och betaltjänstleverantörer genomför direktiv som ställer krav bl.a. i fråga om bestämmelser om klagomålshantering (se artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/97 av den 20 januari 2016 om försäkringsdistribution respektive artikel 101 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG, i det följande kallat EU:s betaltjänstdirektiv). Ett tredje exempel på bestämmelser om klagomålshantering är de som gäller för konsumentkreditinstitut. För dessa finns inga uttryckliga bestämmelser om klagomålshantering i lag. Sådana bestämmelser har dock tagits in i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2014:8) om viss verksamhet med konsumentkrediter, där de preciserar det grundläggande lagkravet att institutets verksamhet ska drivas på ett sätt som är sunt (se 5 kap. 1 och 7 §§). Utöver de föreskrifter som finns för t.ex. försäkringsdistributörer, betaltjänstleverantörer och konsumentkreditinstitut gäller för aktörer som står under Finansinspektionens tillsyn Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2002:23) om klagomålshantering avseende finansiella tjänster till konsument.

En väl fungerande klagomålshantering är betydelsefull såväl för den enskilda kunden som för att upprätthålla förtroendet för den aktuella marknaden. Det är därför motiverat att införa krav på klagomålshantering som i princip motsvarar de enligt EU:s förordning om gräsrötsfinansiering. Bestämmelser om klagomålshantering bör för tydlighetens skull tas in i den nya lagen. Bestämmelserna i lagen bör dock utformas på ett mer generellt sätt än i EU-förordningen och lämpligen med förebild av bestämmelsen i betaltjänstlagen. Närmare bestämmelser om hanteringen av klagomål bör kunna anges i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om det.

9.12 Om specialföretag för värdepapperisering, förvarings- och betaltjänster

Promemorians förslag: Bara kapitalförmedlare som även är kreditinstitut eller värdepappersbolag med tillstånd för förvaringstjänster ska få tillhandahålla förvaring av fysiska ägar- eller skuldandelar. Det samma bör gälla för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige.

Promemorians bedömning: Det bör inte införas några bestämmelser om användningen av specialföretag för värdepapperisering eller tillhandahållande av betaltjänster.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Användning av specialföretag för värdepapperisering

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering syftar till att underlätta direkta investeringar och att undvika att skapa möjligheter till regelarbitrage för finansiella mellanhänder som omfattas av andra unionsrättsakter, särskilt unionsrättsakter som styr fondförvaltare (skäl 22). I förordningen finns därför regler som innebär att rättsliga strukturer som innebär ett extra led mellan ett gräsrotsfinansieringsprojekt och investerare endast är tillåtna i vissa fall. Således gäller enligt förordningen att när ett s.k. specialföretag används får endast en enda illikvid eller odelbar tillgång erbjudas genom det och att beslutet om exponering mot den underliggande tillgången ska endast ligga hos investeraren (artikel 3.6). Med specialföretag avses i förordningen en enhet som enbart skapats för, eller som enbart används för syftet att värdepapperisera. Med värdepapperisering avses i det här sammanhanget – mycket förenklat – att tillgångar eller kreditrisk avseende tillgångar överförs till investerare genom att tillgångar eller kreditrisk överförs till en separat enhet (specialföretaget) som emitterar instrument som säljs till investerare (se 2.1 q i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och artikel 1.2 i Europeiska centralbankens förordning EU nr 1075/2013 av den 18 oktober 2013 om statistik över tillgångar och skulder hos finansiella bolag som ägnar sig åt värdepapperiseringstransaktioner).

Den reglering som föreslås i denna promemoria omfattar bl.a. investeringar i ägar- och skuldandelar, dvs. vissa instrument utgivna av privata aktiebolag. Med hänsyn till de begränsningar som föreslås i avsnitt 9.3 och den reglering som finns om värdepapperisering och om alternativa investeringsfonder bedöms det inte finnas behov av bestämmelser om användningen av specialföretag för värdepapperisering. Angående värdepapperisering, se EU:s förordning om värdepapperisering. Angående alternativa investeringsfonder, se bl.a. 1 kap. 2 § första stycket och 3 kap. 1 § första stycket lagen om förvaltare av alternativa investeringsfonder.

Tillhandahållande av betaltjänster

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller vissa bestämmelser om betaltjänster (artikel 10). För det första finns informationskrav i fråga om arten och villkoren för sådana och om huruvida de tillhandahålls av leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster eller en tredje part (artikel 10.1). Av förslaget i avsnitt 10.1 följer att en kapitalförmedlare ska lämna information om de tjänster den tillhandahåller och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om den information som ska lämnas. Någon ytterligare bestämmelse i detta avseende behövs inte.

EU-förordningen innehåller en bestämmelse om att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster själv eller genom en tredje part får tillhandahålla betaltjänster under förutsättning att den som tillhandahåller tjänsterna är betaltjänstleverantör i enlighet med EU:s betaltjänstdirektiv (artikel 10.4). Av betaltjänstlagen följer att det endast är den som är betaltjänstleverantör som får tillhandahålla betaltjänster (se 1 kap. 3 och 2 kap. 1 och 2 §§). Någon bestämmelse om rätt att tillhandahålla betaltjänster behöver därför inte införas i den nya lagen.

I EU-förordningen finns vidare en bestämmelse om att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som inte erbjuder betaltjänster vare sig själv eller genom en tredje part ska inrätta och upprätthålla arrangemang för att säkerställa att projektägare endast godtar finansiering i samband med gräsrotsfinansieringsprojekt, eller annan betalning, via en betaltjänstleverantör (artikel 10.5). Förordningen kräver inte att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska stå under tillsyn enligt regelverket om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Den nu aktuella bestämmelsen medför dock att åtminstone den aktör som hanterar en betalningstransaktion omfattas av kraven enligt det regelverket (jfr skäl 32). De kapitalförmedlare vars verksamhet bör regleras i den nya lagen föreslås vara verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen (se avsnitt 5.4). Det finns redan av det skälet inte behov av en bestämmelse motsvarande den i EU-förordningen.

Det finns en särskild regel i EU-förordningen i fråga om betaltjänster som tillhandahålls av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster (som alltså för detta även behöver vara betaltjänstleverantör enligt betaltjänstlagen). Regeln innebär att en leverantör som utför betalningstransaktioner avseende överlåtbara värdepapper och tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål ska sätta in medlen hos en centralbank eller ett kreditinstitut (artikel 10.2). Detta innebär en skillnad mot vad som annars gäller för vissa betaltjänstleverantörer, nämligen sådana som har tillstånd eller är registrerade enligt betaltjänstlagen (betalningsinstitut respektive registrerade betaltjänstleverantörer) och som alltså inte är undantagna från tillståndsplikt enligt den lagen t.ex. på grund av att de är kreditinstitut (se 1 kap. 4 § och 3 kap. 7 §). För sådana betaltjänstleverantörer gäller i annat fall bl.a. att medel för genomförande av transaktioner som leverantören fortfarande innehar vid slutet av bankdagen efter den dag då medlen mottogs ska deponeras på ett särskilt konto hos ett kreditinstitut eller ett utländskt kreditinstitut eller investeras i likvida tillgångar med låg risk. Det bedöms inte finnas skäl att med förebild av förordningen införa bestämmelser som avviker från vad som annars gäller i fråga om hantering av medel för betaltjänstleverantörer som också är kapitalförmedlare.

Tillhandahållande av förvaringstjänster

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller vissa bestämmelser om förvaring av tillgångar (artikel 10). För det första finns informationskrav i fråga om arten och villkoren för sådana och om huruvida de tillhandahålls av leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster eller en tredje part (artikel 10.1). Av förslaget i avsnitt 10.1 följer att en kapitalförmedlare ska lämna information om de tjänster den tillhandahåller och att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om den information som ska lämnas. Någon ytterligare bestämmelse i detta avseende behövs inte.

När det gäller förvaringstjänster föreskrivs i EU-förordningen att överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål som erbjuds via en plattform för gräsrotsfinansiering och som kan registreras på ett konto för finansiella instrument som öppnats i en investerares namn eller som kan levereras fysiskt till en depåhållare, ska depåförvaras av leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster eller av en

tredje part. Det krävs att den som tillhandahåller förvaringstjänsten har auktorisation enligt regelverket för kreditinstitut eller regelverket för värdepappersbolag (artikel 10.3). I skälen i förordningen anges också att överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål som kan registreras på ett konto för finansiella instrument eller som kan levereras fysiskt till depåhållaren bör förvaras av en kvalificerad depåhållare, som är auktoriserad enligt något av de nämnda regelverken. Vidare anges att förvaring av överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål som i enlighet med nationell rätt endast är registrerade hos projektägaren eller dennes ombud eller som hålls på ett individuellt separerat konto som en kund kan öppna direkt hos en värdepapperscentral, anses vara likvärdigt med förvaring av tillgångar av kvalificerade depåhållare (skäl 28).

Den reglering som föreslås i denna promemoria omfattar bl.a. investeringar i ägar- och skuldandelar, dvs. bl.a. aktier och skuldförbindelser som ges ut av privata aktiebolag. I ett aktiebolag ska det finnas en aktiebok där uppgifter om aktier och aktieägare förs in. Aktieboken ska ligga till grund för utövandet av aktieägars rättigheter mot bolaget och ge bolaget, aktieägare och andra underlag för att bedöma ägarförhållandena i bolaget (5 kap. 1 § aktiebolagslagen). I aktiebolagslagen görs en uppdelning mellan bolag som är eller inte är avstämningsbolag. I bolag som inte är avstämningsbolag är styrelsen ansvarig för att aktieboken förs, bevaras och hålls tillgänglig. Ett sådant bolag ska på begäran av en aktieägare utfärda fysiskt aktiebrev. Bolaget skulle även på eget initiativ kunna utfärda aktiebrev i samband med att aktier ges ut. I de fall inga aktiebrev har utfärdats är bolagets ägarandelar endast representerade genom den registrering som görs i aktieboken (5 kap. 7 § och 6 kap. 1 § aktiebolagslagen). I bolag som är avstämningsbolag ska aktierna vara registrerade i ett avstämningsregister hos en värdepapperscentral. Även emitterade skuldförbindelser kan registreras i ett avstämningsbolags avstämningsregister (1 kap. 10 § aktiebolagslagen och 4 kap. 2 och 3 §§ lagen [1998:1479] om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument). Värdepapper som är registrerade hos en värdepapperscentral får inte utfärdas i form av fysiska handlingar (4 kap. 5 § samma lag).

När de ägarandelar som förmedlas på en finansieringsplattform endast representeras genom registrering i det kapitalsökande bolagets aktiebok eller då förmedlade ägar- eller skuldandelar registreras i avstämningsregister bedöms det i dag finnas ett skydd för investeraren som motsvarar det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det bedöms därför i dessa fall inte finnas behov av några ytterligare bestämmelser om förvaring av andelarna vid kapitalförmedling via en finansieringsplattform.

För de fall då ett aktiebolag vid kapitalanskaffningen skulle ge ut ägar- och skuldandelar i fysisk form, dvs. fysiska värdepapper, finns anledning att överväga om en kapitalförmedlare bör ha en skyldighet att se till att dessa förvaras av kreditinstitut eller värdepappersbolag med tillstånd för förvaringstjänster (jfr artikel 10.3 EU-förordningen). I denna promemoria görs dock bedömningen att eventuella risker kopplade till själva transaktionen, dvs. med parternas utväxling av betalning mot värdepapper, kan hanteras utan något sådant krav. Det kan vidare finnas anledning att överväga skyldighet att tillhandahålla förvaringstjänster när en kapitalför-

medlare genom en anslagstavla underlättar för transaktioner på en andrahandsmarknad mellan privatpersoner (se avsnitt 9.10). I denna promemoria görs dock bedömningen att de risker som kan förknippas med dessa transaktioner bör hanteras genom att ålägga kapitalförmedlaren en generell skyldighet att vidta åtgärder för att köpare och säljares åtaganden och förpliktelser fullgörs på avtalat sätt (se samma avsnitt).

Det kan inte uteslutas att en kapitalförmedlare skulle vilja tillhandahålla tjänster som innebär förvaring av aktiebrev och andra ägar- och skuldandelar i fysisk form. I linje med den allmänna utgångspunkten om att kraven på en kapitalförmedlare bör motsvara dem som gäller för en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen görs här bedömningen att tjänster som innebär förvaring av kunders ägar- och skuldandelar endast bör få tillhandahållas av kreditinstitut och värdepappersbolag med tillstånd för förvaringstjänster (jfr 7 kap. 1 § andra stycket 9 lagen om bank- och finansieringsrörelse och 2 kap. 2 § första stycket 1 lagen om värdepappersmarknaden). Detsamma bör gälla för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige (se avsnitt 6.5). En bestämmelse om detta bör därför tas in i den nya lagen.

9.13 Regler till skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (visselblåsare)

Promemorians bedömning: Det behövs inga lagstiftningsåtgärder för att tillgodose skydd för personer som rapporterar om missförhållanden i en kapitalförmedlares verksamhet.

Skälen för promemorians bedömning: Lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden gäller vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram (se 1 kap. 2 § första stycket). Lagen innebär bl.a. ett genomförande av det s.k. visseblåsar-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/1937 av den 23 oktober 2019 om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten). Lagen gäller även vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som strider mot en inom direktivets tillämpningsområde direkt tillämplig unionsrättsakt, lag eller andra föreskrifter som genomför eller kompletterar en sådan unionsrättsakt eller som motverkar målet eller syftet med bestämmelserna i en unionsrättsakt (1 kap. 2 § andra stycket och prop. 2020/21:193 s. 36 f.). EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är en av de rättsakter som omfattas av tillämpningsområdet för visseblåsar-direktivet (se artikel 47 i EU-förordningen genom vilken införs en ny punkt xxi i del I punkt B i bilagan till visseblåsar-direktivet).

Lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden gäller alltså alltid vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Ett missförhållande är av allmänintresse om det angår en

krets som kan betecknas som allmänheten och denna har ett legitimt intresse av att missförhållandet kommer fram. Genom kravet på allmänintresse utesluts normalt rapporter om sådant som rör den rapporterande personens egna arbets- eller anställningsförhållanden. Frågor med anknytning till bl.a. finansiella tjänster är som regel av betydelse för samhället i stort och bör anses vara av allmänintresse. Vidare finns det som regel ett allmänintresse bl.a. av att överträdelser av lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter kommer fram (samma prop. s. 41 f. och 267 f.).

Lagen om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden ger skydd för rapportering av missförhållanden i en kapitalförmedlares verksamhet. Några ytterligare lagstiftningsåtgärder är därför inte påkallade i det avseendet.

10 Uppförande- och investerarskyddsregler

10.1 Rättvisande, tydlig och inte vilseledande information ska lämnas till kunder

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge kunder information om

- sig själv,
- sina tjänster,
- alla kostnader och avgifter,
- risker och urvalskriterier för kapitalsökande, och
- prissättning och fallissemangskvoter med avseende på investeringar i krediter som den förmedlar.

Informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

All information som en kapitalförmedlare ger sina kunder ska vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken information som ska lämnas, hur den ska utformas samt när och på vilket sätt den ska lämnas.

Skälen för promemorians förslag: Den som vill anskaffa eller tillhandahålla kapital genom en plattform för gräsrotsfinansiering har behov av rättvisande och tydlig information för att kunna fatta välgrundade beslut. Särskilt stort är behovet av information till konsumenter och andra icke-professionella kunder. På motsvarande sätt som i annan lagstiftning om finansiella tjänster bör det därför införas krav på kapitalförmedlare när det gäller information till kunder. Som utgångspunkt bör informationskraven vara i linje med det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller regler om den information som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska lämna till kunder. Det finns dels generella bestämmelser om information till kunder (artikel 19) och om upplysningar om fallissemangskvoter för förmedlad långivning (artikel 20), dels om den information om en viss investering

som ska lämnas i investeringsfaktablad (artiklarna 23 och 24). Investeringsfaktablad behandlas i avsnitt 10.2.

EU-förordningen ställer krav på att all information, inklusive marknadsföring från leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster till kunder, ska vara rättvisande, tydlig och inte vilseledande (artikel 19.1). Enligt EU-förordningen ska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster innan en transaktion inleds och i övrigt när så är lämpligt lämna information om sig själva, finansiella risker och avgifter som avser gräsrotsfinansieringstjänster eller investeringar, om urvalskriterier för gräsrotsfinansieringsprojekt, och om arten av och de risker som är förknippade med deras gräsrotsfinansieringstjänster (artikel 19.1 och 19.4). Vidare ska leverantörerna lämna information till investerare när det gäller att deras gräsrotsfinansieringstjänster inte omfattas av insättningsgaranti och värdepapper och andra instrument som förvärvats genom plattformen inte omfattas av systemet för ersättning till investerare (artikel 19.2). Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska vidare på en framträdande plats på mediet i fråga informera om rätten till betänketid för icke-sofistikerade investerare. Om leverantören sätter kreditbetyg på gräsrotsfinansieringsprojekt eller föreslår prissättning av erbjudanden om gräsrotsfinansiering ska den tillhandahålla en beskrivning av den metod som används för att beräkna dessa kreditbetyg eller priser (artikel 19.6). Kraven på information om denna beskrivning ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 19.7 första stycket a). Några sådana standarder har ännu inte antagits.

Enligt EU-förordningen ska leverantörer av gräsrots finansieringstjänster som tillhandahåller gräsrotsfinansieringstjänster som består i att förmedla långivning varje år, på en framträdande plats på deras webbsida, upplysa om fallissemangskvoten för de projekt som erbjudits på deras plattform under åtminstone de föregående 36 månaderna och offentliggöra en resultatförklaring inom fyra månader från slutet av varje räkenskapsår (artikel 20.1 och 20.2). Resultatförklaringen ska i tillämpliga fall ange:

- i) den förväntade och faktiska fallissemangskvoten för alla lån som leverantören har förmedlat, per riskkategori, och med hänvisning till den riskkategorier som anges i riskhanteringsramen,
- ii) en sammanfattning av de antaganden som använts vid fastställandet av förväntade fallissemangskvoter och
- iii) den faktiska avkastningen, om leverantören erbjöd en målränta i samband med individuell portföljförvaltning av lån.

Metoden för beräkning av fallissemangskvoter ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 20.3). Esma har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Informationskrav motsvarande dem som gäller enligt EU-förordningen är i princip motiverade även för sådan kapitalförmedling som ska omfattas av den nya lagen. Informationskraven behöver dock anpassas för att de ska vara ändamålsenliga i fråga om de typer av kapitalförmedling som nu är aktuella och den reglering som införs i övrigt.

I den nya lagen bör det tas in bestämmelser om att en kapitalförmedlare innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ska ge kunder

information i olika avseenden (jfr artikel 19.1 och 19.4 i EU-förordningen). Vidare bör i lag anges att all information som en kapitalförmedlare ger sina kunder ska vara rättvisande och tydlig och inte vara vilseledande (jfr artikel 19.1 i EU-förordningen). Dessa bestämmelser bör gälla för all information, inklusive i fråga om investeringsfaktablad och marknadsföringskommunikation (investeringsfaktablad och marknadsföringskommunikation behandlas i avsnitten 10.2 och 10.8). När det gäller vilken information som ska lämnas till kunder – kapitalsökande respektive investerare – och hur den bör utformas bör bestämmelserna i lag hållas generella. Det föreslås därför att det enligt den nya lagen ska krävas att en kapitalförmedlare ger kunder information om sig själv och sina tjänster, om alla kostnader och avgifter samt om risker, urvalskriterier, prissättning och fallissemangskvoter med avseende på investeringar som den förmedlar (jfr artiklarna 19.1 och 20.1 i EU-förordningen, se avsnitt 9.7 angående fallissemangskvoter och avsnitt 10.6 angående information om betänketid). Det bör också uttryckligen framgå att informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar. Varningar och upplysningar bör lämnas om de risker som finns med de investeringar som förmedlas på plattformen. En investerare bör även upplysas om att insättningsgaranti och bestämmelserna om ersättning vid förlust av finansiella instrument och medel hos vissa finansiella företag inte gäller (jfr artikel 19.2 i EU-förordningen). De preciserade kraven på vilken information som ska lämnas och hur den ska utformas bör anges i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vilken information som ska lämnas och hur den ska utformas. Föreskrifter bör även få meddelas i fråga om när och på vilket sätt informationen ska lämnas. Med stöd av bemyndigandena kan det införas informationskrav som är i linje med de i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering men anpassade till de typer av kapitalförmedling som nu är aktuella och den reglering som införs i övrigt.

10.2 Ett investeringsfaktablad ska tillhandahållas

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska tillhandahålla ett investeringsfaktablad för varje investeringserbjudande på finansieringsplattformen. Faktabladet ska tas fram av den som söker kapital. Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet i stället tas fram av kapitalförmedlaren.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa lämpliga förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet är rättvisande, tydligt och inte vilseledande under den tid investeringserbjudandet är tillgängligt.

Investeringsfaktabladet ska, förutom vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, innehålla information om den som söker kapital och det ändamål för vilket den söker kapital, processen för kapitalförmedlingen, villkoren för erbjudandet, risker, de andelar, krediter eller kreditfordringar som förmedlas och alla kostnader och avgifter.

Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet innehålla information om kapitalförmedlaren, portföljför-

valtningstjänsten, de krediter som kan ingå i portföljen och urvalet av dessa och alla kostnader och avgifter.

Investeringsfaktabladet ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Om en kapitalförmedlare får kännedom om att informationen i investeringsfaktabladet är bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning ska förmedlaren dra in erbjudandet till dess att informationen korrigerats. Kapitalförmedlare ska i ett sådant fall skyndsamt informera berörda investerare om åtgärder som har eller ska vidtas och om förutsättningarna för dem att återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan om att investera. Detsamma ska gälla vid andra ändringar i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning.

En kapitalförmedlare ska se till att investerare kan återkalla ett erbjudande eller en intresseanmälan om att investera på grund av att informationen i investeringsfaktabladet är eller har varit bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning. Detsamma ska gälla vid andra ändringar i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilken information som ska ingå i ett investeringsfaktablad, hur den och faktabladet ska utformas och när och på vilket sätt investeringsfaktablad ska tillhandahållas.

Skälen för promemorians förslag

Investeringsfaktablad som ska upprättas av projektägaren enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster förse presumtiva investerare med ett investeringsfaktablad (artiklarna 23 och 24). Vid erbjudanden om gräsrotsfinansiering där det är investeraren själv som fattar beslut om vilket eller vilka företag som han eller hon investerar i så ska projektägaren utarbeta investeringsfaktabladet (artikel 23.2).

Projektägaren är ansvarig för att informationen är riktig och att inget viktigt har utelämnats (artikel 23.9). Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster ska ha processer för att kontrollera att den information som lämnas är komplett, korrekt och tydlig. Leverantören ska kräva att projektägaren underrättar om eventuella ändringar av informationen (artikel 23.8 och 23.11).

Om leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster upptäcker ett utelämnande, ett misstag eller en oriktighet i investeringsfaktabladet som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning ska projektägaren informeras. Projektägaren ska omedelbart komplettera eller korrigera informationen. Görs inte detta omedelbart ska erbjudandet dras in tillfälligt till dess att informationen kompletterats eller korrigerats, dock som längst 30 kalenderdagar. Har saken inte åtgärdats efter den tiden ska erbjudandet dras tillbaka. Investerare som anmält intresse baserat på brist-

fällig information ska informeras om möjligheten att återkalla sitt erbjudande om att investera eller sin intresseanmälan (artikel 23.12).

Utöver att faktabladet ska vara rättvisande, tydligt och inte vilseledande gäller att det ska presenteras på ett fristående, varaktigt medium som tydligt skiljer sig från marknadsföringskommunikation, och ska i pappersform bestå av högst sex sidor i A4-format (artikel 23.7). Det finns vidare bestämmelser om vilket språk som ska användas i investeringsfaktablad (artikel 23.2–23.4).

Bestämmelserna om innehållet i ett investeringsfaktablad är detaljerade (se artikel 23.6 och bilaga I). Det ska innehålla en standardiserad ansvarsfriskrivning av vilken framgår att erbjudandet inte kontrollerats eller godkänts av behöriga myndigheter eller Esma och att det inte nödvändigtvis gjorts någon kontroll av om investeraren har lämplig erfarenhet och kunskap. Vidare ska framgå av friskrivningen att investeraren påtar sig hela risken med investeringen, inklusive risken för förlust av hela eller delar av det investerade kapitalet.

Faktabladet ska också innehålla en standardiserad riskvarning. I den upplyses om att investeringar i gräsrotsfinansieringsprojektet medför risker, inklusive risk för förlust av delar av eller hela det investerade kapitalet, och investeringen inte omfattas av systemen för insättningsgaranti och investerarskydd. I riskvarningen anges vidare att det kan hända att investeringen inte ger någon avkastning, att det inte är fråga om en sparprodukt och avrådan från att investera mer än tio procent av sin nettoförmögenhet i gräsrotsfinansieringsprojekt. Slutligen anges i riskvarningen att investeraren kanske inte kommer kunna sälja investeringsinstrumenten när den vill och att om investeraren kan sälja dem så kan den ändå drabbas av förluster.

Enligt EU-förordningen ska faktabladet innehålla information om projektägaren och gräsrotsfinansieringsprojektet. Projektägaren ska lämna en standardiserad ansvarsförsäkran i fråga om att ingen information har utelämnats, är väsentligt vilseledande eller felaktig samt att projektägaren ansvarar för utarbetandet av investeringsfaktabladet. Uppgifter ska lämnas om bl.a. ägarförhållanden, ledning, vem som är ansvarig för informationen i faktabladet, huvudsaklig verksamhet, senaste redovisning, finansiella uppgifter och nyckeltal. Vidare ska i faktabladet ingå en beskrivning av gräsrotsfinansieringsprojektet, dess syfte och huvudkomponenter. De huvudsakliga delarna av gräsrotsfinansieringsprocessen och förutsättningarna för kapitalförmedlingen ska beskrivas. I beskrivningen ska ingå uppgifter om bl.a. målbelopp, tidigare erbjudanden om gräsrotsfinansiering, tidsfrister, egna medel som projektägaren anslagit för projektet, förändringar i kapital eller lån hos projektägaren med koppling till projektet och betänketid för icke-sofistikerade investerare. Det ska finnas en presentation av de främsta riskerna som är förknippade med finansiering av gräsrotsfinansieringsprojektet, sektorn, projektet, projektägaren och överlåtbara värdepapper, tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål eller lån, inbegripet geografiska risker i förekommande fall.

I faktabladet ska vidare, när det är fråga om investeringar i överlåtbara värdepapper eller andra tillåtna instrument, finnas uppgifter om bl.a. det totala beloppet och typen av instrument, teckningspris, depåförvaring och leverans, eventuell säkerhet för investeringen, eventuella åtagande att köpa tillbaka instrumenten och – för icke-aktierelaterade instrument –

ränta. I dessa fall ska det även finnas uppgifter om eventuella specialföretag. Vidare ska det finnas information om centrala rättigheter som följer av instrumenten i fråga, begränsningar som de är föremål för inklusive aktieägaravtal eller andra arrangemang som förhindrar överlåtbarhet, möjligheter att avveckla investeringen och – i fråga om aktieinstrument – fördelning av kapital och rösträtt före och efter kapitalökningen genom erbjudandet.

I fråga om investeringar i form av lån ska det i faktabladet finnas uppgifter om bl.a. lånets art, löptid, villkor, räntesats eller annan ersättning, riskreducerande åtgärder inklusive ställare av säkerhet, borgen eller andra typer av garantier, tidplan för betalning, eventuella fallissemang avseende kreditavtal från projektägarens sida under de senaste fem åren och hur lånet administreras, inbegripet om projektägaren inte uppfyller sina skyldigheter.

Både när det är fråga om investeringar i överlåtbara värdepapper eller andra tillåtna instrument och i form av lån ska det finnas uppgifter om bl.a. avgifter och kostnader för investeraren, var ytterligare information kan erhållas samt till vem och hur investeraren kan framföra klagomål som rör investeringen eller agerande av projektägaren eller leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster.

Investeringsfaktablad vid individuell portföljförvaltning av lån enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

Vid individuell portföljförvaltning av lån så ansvarar, enligt EU-förordningen, i stället leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster för att utarbeta ett investeringsfaktablad på plattformsnivå (artikel 24.1). En ansvarsförsäkran ska i dessa fall i stället lämnas av leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster (artikel 24.1 c). De ansvarsfriskrivningar och riskvarningar som beskrivs ovan ska ingå i faktabladet. När det gäller dess innehåll i övrigt gäller andra krav än när det är investeraren själv som fattar beslut om vilket eller vilka företag som han eller hon investerar i (artikel 24.1 a och del H och I i bilaga I).

Utöver uppgifter om bl.a. investerarens avgifter och kostnader, var ytterligare information kan erhållas samt till vem och hur investeraren kan framföra klagomål ska det finnas information om den individuella portföljförvaltning som tillhandahålls. Informationen ska inkludera bl.a. uppgifter om leverantören såsom rättslig form, ägarförhållanden, ledning och kontaktuppgifter.

Det ska framgå vilket som är den lägsta och högsta räntesatsen respektive kortaste och längsta löptiden för lån som kan komma att vara tillgängliga i portföljen. I förekommande fall ska finnas uppgifter om intervallen för och fördelningen av de riskkategorier som lånen ingår i. Fallissemangskvoter och viktad genomsnittlig ränta per riskkategori ska anges med en ytterligare uppdelningen efter det år då lånen gavs. Det ska finnas en beskrivning av nyckelinslagen i den interna metoden för kreditriskbedömning av enskilda projekt och för definitioner av riskkategorier.

Om det erbjuds ett avkastningsmål ska ett årligt avkastningsmål anges med konfidensintervall under investeringsperioden och beaktande av avgifter och fallissemangskvoter. Investeraren ska få information om förfaranden, interna metoder och kriterier för urval av projekt till den individ-

uella låneportföljen. Täckning och villkor för eventuella kapitalgarantier ska anges. Det ska finnas uppgifter om administrationen av lån i portföljen, inklusive i fall då projektägaren inte uppfyller sina skyldigheter. Vidare ska riskspridningsstrategier och avgifter som betalas av projektägaren eller investeraren anges, inklusive eventuella avdrag från den som projektägaren betalar.

Det ska krävas investeringsfaktablad vid kapitalförmedling på finansieringsplattformar

För varje tillgänglig investering på en finansieringsplattform bör investerare få ändamålsenlig information för att kunna fatta välgrundade beslut. För att säkerställa detta bör det införas bestämmelser om den information som ska lämnas i fråga om de investeringserbudanden som förmedlas. I princip är det motiverat att utforma dessa krav så att de motsvarar det som gäller enligt EU-förordningen. Det behövs dock anpassningar för att investeringsfaktabladen ska vara ändamålsenliga för de typer av kapitalförmedling som nu är aktuella och den reglering som införs i övrigt.

I den nya lagen bör det tas in en bestämmelse om att en kapitalförmedlare för varje erbjudande om gräsrotsfinansiering ska tillhandahålla ett investeringsfaktablad. Det bör, som i EU-förordningen, framgå av lagen att det är den kapitalsökande som ska ta fram investeringsfaktabladet förutom när det är fråga om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter (jfr artikel 23.2). Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter bör i stället kapitalförmedlaren svara för att ta fram investeringsfaktabladet (jfr artikel 24.1). Det bör vidare tas in bestämmelser om att en kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa lämpliga förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet är rättvisande, tydligt och inte vilseledande. Kravet bör gälla under hela den tid erbjudandet om gräsrotsfinansiering är tillgängligt. Det innebär bl.a. att kapitalförmedlaren ska se till att en kapitalsökande som tagit fram ett faktablad underrättar den om eventuella ändringar av informationen i det (jfr artiklarna 23.7, 23.8 och 23.11 respektive 24.2, 24.3 och 24.6).

När det gäller den information som ska ingå i ett investeringsfaktablad och hur den ska utformas bör bestämmelserna i den nya lagen hållas generella. Ett investeringsfaktablad bör, när det inte är fråga om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, innehålla information om den som söker kapital och det ändamål för vilket den söker kapital, processen för kapitalförmedlingen, villkoren för erbjudandet, risker, de andelar, krediter eller kreditfordringar som förmedlas och alla kostnader och avgifter (jfr artikel 23.6 och bilaga I). Det förekommer såvitt kunnat bedömas inte kapitalförmedling till konsumenter annat än i form av individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Bestämmelsen om innehållet i investeringsfaktabladet när det inte är fråga om individuell portföljförvaltning av krediter bör därför utformas med utgångspunkten att den kapitalsökande är en näringsidkare. Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet i stället innehålla information om kapitalförmedlaren, portföljförvaltningstjänsten, de krediter som kan ingå i portföljen och urvalet av dessa och alla kostnader och avgifter (jfr artikel 24.1 och del H och I i bilaga I). Det bör också uttryckligen framgå att informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Varningar och upplysningar bör lämnas bl.a. om de risker som finns med investeringen och att erbjudandet inte har kontrollerats av någon myndighet. En investerare bör även upplysas om att insättningsgaranti och bestämmelserna om ersättning vid förlust av finansiella instrument och medel hos vissa finansiella företag inte gäller (jfr artikel 23.6 b och c).

De preciserade kraven på vilken information som ska ingå i investeringsfaktabladet och hur den ska utformas bör anges i föreskrifter på lägre nivå än lag. Av föreskrifterna bör framgå vilka standardiserade varningar och upplysningar som ska finnas. I föreskrifter på lägre nivå än lag bör också finnas möjlighet att föreskriva hur själva faktabladet ska utformas, när det ska tillhandahållas och på vilket sätt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om vilken information som ska ingå i ett investeringsfaktablad, hur den och faktabladet ska utformas och när och på vilket sätt investeringsfaktablad ska tillhandahållas. Med stöd av bemyndigandena kan det införas krav i fråga om investeringsfaktablad som är i linje med de i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering men anpassade till de typer av kapitalförmedling som nu är aktuella och den reglering som införs i övrigt. Exempelvis kan särskilda varningar och upplysningar vara motiverade i fråga om riskerna med investeringar i aktier och andra värdepapper som ges ut av privata aktiebolag eller i kreditfordringar.

Hantering av bristfällig, felaktig eller missvisande information och ändringar i investeringsfaktablad

I lagen bör det, med förebild av EU-förordningen, införas bestämmelser för den situation att kapitalförmedlaren får kännedom om att information som ska finnas i investeringsfaktabladet har utelämnats eller det i informationen finns misstag eller oriktigheter (jfr artiklarna 23.12 och 24.7). Bestämmelserna bör dock ges en något vidare utformning än i EU-förordningen så att det blir tydligt att de gäller även när informationen är missvisande. Det bedöms inte finnas anledning att så som i EU-förordningen skilja på felaktigheter som beror på misstag eller andra oriktigheter. Vidare bör bestämmelserna utformas så att det står klart att de gäller oavsett om kapitalförmedlaren själv upptäckt eller på annat sätt fått kännedom om att informationen bör korrigeras.

Enligt EU-förordningen krävs att det är fråga om information som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning. I linje med de allmänna utgångspunkterna för förslagen i denna promemoria görs bedömningen att ett motsvarande väsentlighetskrav bör gälla även för investeringsfaktablad som tillhandahålls av kapitalförmedlare. Med en sådan begränsning följer att brister, felaktigheter eller vilseledande i något avseende vars inverkan på investeringens förväntade avkastning är oväsentlig inte omfattas av kravet på korrigering. Det bör krävas att kapitalförmedlaren drar in erbjudandet till dess informationen korrigerats. En sådan bestämmelse får till följd att det ligger i såväl den kapitalsökande som kapitalförmedlarens intresse att investeringsfaktabladet uppdateras skyndsamt. Det bedöms inte finnas skäl att såsom i EU-förordningen införa bestämmelser som skiljer på tillfällig och inte tillfällig indragning av erbjudanden om gräsrotsfinansiering.

Med förebild av reglerna i EU-förordningen bör en kapitalförmedlare omedelbart informera berörda investerare om den information i investeringsfaktabladet som är bristfällig, felaktig eller vilseledande, om åtgärder som har eller ska vidtas på grund av det och om förutsättningarna för investeraren att återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan om att investera. Detsamma bör, i linje med det som gäller enligt EU-förordningen, gälla när det i andra fall görs ändringar i informationen i investeringsfaktabladet som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning. EU-förordningen innehåller inte någon uttrycklig regel om att investerare i den aktuella situationen ska kunna återkalla ett erbjudande om att investera i eller en intresseanmälan för ett gräsrotsfinansieringserbjudande, men det får anses förutsättas att så är fallet vid bristfällig, felaktig eller vilseledande information (jfr artikel 23.12 tredje stycket). En uttrycklig bestämmelse om att ett erbjudande om att investera eller en intresseanmälan ska få återkallas i de aktuella situationerna bör dock införas i den nya lagen. En kapitalförmedlare bör vara skyldig att se till att investerare kan återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan på grund av att informationen i investeringsfaktabladet är eller har varit bristfällig, felaktig eller missvisande i något avseende som kan ha väsentlig inverkan på investeringens avkastning. Detsamma bör gälla även vid andra ändringar i informationen i något avseende som kan ha väsentlig inverkan på avkastningen. Det innebär att det ställs upp krav på kapitalförmedlaren när det gäller hur villkoren för erbjudanden och intresseanmälningar utformas. Om kapitalförmedlaren inte uppfyller dessa krav bör denne kunna bli föremål för ingripandeåtgärder (se avsnitt 13), men det påverkar inte giltigheten av felaktig utformade villkor.

10.3 En kapitalförmedlare ska få behandla vissa investerare som sofistikerade

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska få behandla vissa kunder som sofistikerade investerare, vilket innebär att vissa kundskyddsregler inte behöver tillämpas i förhållande till dem.

Kunder som behandlas som professionella kunder av ett värdepappersinstitut ska få behandlas som sofistikerade investerare av en kapitalförmedlare.

En kapitalförmedlare ska även få behandla en investerare som sofistikerad investerare om investeraren ansökt om det, informerats om vad en sådan behandling innebär och uppfyller vissa krav.

I fråga om juridiska personer ska minst ett av följande krav vara uppfyllt:

1. eget kapital som motsvarar minst 100 000 euro,
2. nettoomsättning som motsvarar minst 2 000 000 euro, eller
3. balansomslutning som motsvarar minst 1 000 000 euro.

I fråga om fysiska personer ska de uppfylla kraven i minst två av följande punkter:

1. bruttointkomst som motsvarar minst 60 000 euro per år eller tillgångar i form av finansiella instrument, ägar- och skuldandelar eller medel på inlåningskonto som överstiger motsvarande 100 000 euro,

2. minst tolv månaders erfarenhet av arbete inom finanssektorn i en befattning som kräver kunskap om transaktionerna eller tjänsterna i fråga eller i en ledande befattning i en sådan juridisk person som får behandlas som en sofistikerad investerare, eller

3. erfarenhet av att på kapitalmarknaderna ha utfört i genomsnitt minst tio transaktioner av betydande storlek per kvartal under de föregående fyra kvartalen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en ansökan om att bli behandlad som sofistikerad investerare ska innehålla och om den information som ska lämnas om vad en sådan behandling innebär.

Skälen för promemorians förslag: I EU:s förordning gräsrotsfinansiering görs skillnad på sofistikerade och icke-sofistikerade investerare. Indelningen har betydelse för flera investerarskyddsregler som endast behöver tillämpas i förhållande till investerare som ska behandlas som icke-sofistikerade. I EU-förordningen specificeras vilka investerare som ska behandlas som sofistikerade investerare. Andra investerare än dessa ska behandlas som icke-sofistikerade (se artikel 2.1 j och k samt bilaga II). Bestämmelserna om indelning av investerare i kategorierna sofistikerade och icke-sofistikerade liknar den uppdelning som behöver göras enligt vissa andra regelverk på finansmarknadsområdet, t.ex. uppdelningen i professionella respektive icke-professionella kunder som ett värdepappersinstitut ska göra enligt lagen om värdepappersmarknaden (se 9 kap. 3–5 §§).

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster behandla den typ av aktörer som behandlas som professionella kunder enligt direktivet om marknader för finansiella instrument som sofistikerade investerare (artikel 2.1 j och avsnitt III i bilaga II till förordningen, vilka hänvisar till punkterna 1–4 i avsnitt I i bilaga II till direktivet om marknader för finansiella instrument). Det innebär för det första att enheter med tillstånd att verka på finansmarknaderna, så som kredit- och värdepappersinstitut, försäkringsföretag och fondbolag ska behandlas som sofistikerade investerare. Som sofistikerade investerare ska även behandlas företag som uppfyller minst två krav i fråga om balansomslutning (minst 20 miljoner euro), nettoomsättning (minst 40 miljoner euro) och eget kapital (minst 2 miljoner euro). Därutöver ska bl.a. stater, statliga myndigheter, centralbanker, och vissa statliga eller överstatliga organisationer behandlas som sofistikerade investerare. Dessutom ska andra institutionella investerare vars huvudverksamhet är att investera i finansiella instrument behandlas som sofistikerade investerare.

Vissa andra personer har enligt EU-förordningen möjlighet att begära att bli behandlade som sofistikerade investerare. Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska tillhandahålla en mall som de får använda för en sådan begäran. Mallen ska bl.a. innehålla en tydlig varning där det anges vilket investerarskydd en sofistikerad investerare förlorar till följd av den klassificeringen. Ansökan om att bli behandlad som sofistikerad investerare ska omfatta intyg om att personen i fråga uppfyller kriterierna för att behandlas som sofistikerad, en förklaring om att investeraren är medveten om följderna av att förlora det investerarskydd som är knutet till statusen

som icke-sofistikerad investerare och en sanningsförsäkran i fråga om lämnade sakuppgifter (se avsnitt II i bilaga II).

De kriterier som en investerare enligt EU-förordningen behöver uppfylla för att – efter ansökan – bli behandlad som sofistikerad investerare är i fråga om en juridisk person

- a) ett eget kapital om minst 100 000 euro,
- b) en nettoomsättning om minst 2 000 000 euro, eller
- c) en balansomslutning om minst 1 000 000 euro.

En fysisk person behöver uppfylla minst två av följande kriterier:

a) Personlig bruttointkomst på minst 60 000 euro per beskattningsår, eller en portfölj med finansiella instrument – definierad som inbegripande medel på konto och finansiella tillgångar – som överstiger 100 000 euro,

b) Investeraren arbetar, eller har tidigare arbetat, i minst ett år inom finanssektorn i en befattning som kräver kunskap om transaktionerna eller tjänsterna i fråga eller i en verkställande befattning under minst tolv månader i en sådan juridisk person som på egen begäran får behandlas som en sofistikerad investerare. Verkställande befattning får här förstås som ledande befattning (jfr ”executive position” i den engelska språkversionen).

c) Investeraren har på kapitalmarknaderna utfört i genomsnitt minst tio transaktioner av betydande storlek per kvartal under de föregående fyra kvartalen.

Kapitalförmedlare bör liksom leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster få behandla vissa investerare som mer kvalificerade än andra och i förhållande till dessa inte tillämpa vissa bestämmelser (se vidare avsnitten 9.3, 9.10, 10.4, 10.5 och 10.6 i fråga om bestämmelser som bara behöver tillämpas i förhållande till icke-sofistikerade investerare). För enhetlighet med EU-förordningen bör termen sofistikerad investerare användas för att beskriva en sådan investerare även i den nya lagen. En kapitalförmedlare bör få behandla alla investerare som icke-sofistikerade. Kriterierna för att en investerare ska få behandlas som sofistikerad investerare bör vidare vara i form av minimikrav. Det bör således vara möjligt för en kapitalförmedlare att ställa upp strängare krav för att en investerare ska betraktas som sofistikerad investerare än de krav som följer av lag. Minimikraven för vilka investerare som får behandlas som sofistikerade investerare bör motsvara det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och utformas delvis med förebild av bestämmelserna i lagen om värdepappersmarknaden om kunder som ska eller får behandlas som professionella kunder.

För det första bör således investerare som är den typen av aktörer som ska behandlas som professionella kunder enligt lagen om värdepappersmarknaden få behandlas som sofistikerade investerare (jfr artikel 2.1 j och avsnitt III i bilaga II i EU-förordningen och 9 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden).

Därutöver bör vissa juridiska och fysiska personer få behandlas som sofistikerade investerare om de ansöker om det och informeras om vad en sådan behandling innebär (jfr avsnitt II i bilaga II i EU-förordningen). De juridiska och fysiska personer som bör kunna komma i fråga för behandling som sofistikerade investerare bör, i linje med utgångspunkten om motsvarande krav som i EU-förordningen, vara desamma som enligt för-

ordningen. Det innebär i fråga om juridiska personer att minst ett av följande krav ska vara uppfyllt:

- a) ett eget kapital som motsvarar minst 100 000 euro,
- b) en nettoomsättning som motsvarar minst 2 000 000 euro, eller
- c) en balansomslutning som motsvarar minst 1 000 000 euro.

I fråga om fysiska personer bör de uppfylla minst två av följande krav:

a) en bruttoinkomst som motsvarar minst 60 000 euro per år eller tillgångar i form av finansiella instrument, ägar- och skuldandelar eller medel på inlåningskonto som överstiger motsvarande 100 000 euro,

b) minst tolv månaders erfarenhet av arbete inom finanssektorn i en befattning som kräver kunskap om transaktionerna eller tjänsterna i fråga eller i en ledande befattning i en sådan juridisk person som får behandlas som en sofistikerad investerare, eller

c) erfarenhet av att på kapitalmarknaderna utfört i genomsnitt minst tio transaktioner av betydande storlek per kvartal under de föregående fyra kvartalen.

Vad en ansökan om att bli behandlad som sofistikerad investerare ska innehålla och den information som ska lämnas om vad en sådan behandling innebär bör kunna preciseras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om det.

10.4 En bedömning av om tjänsterna passar investeraren ska göras

Promemorians förslag: Innan en kapitalförmedlare ger en icke-sofistikerad investerare tillgång till finansieringsplattformen, ska kapitalförmedlaren bedöma om dess tjänster passar investeraren. Kapitalförmedlaren ska i det syftet begära att investeraren lämnar uppgifter om sina

- kunskaper om risker som är förenade med investeringar i allmänhet,
- kunskaper om riskerna med och sin erfarenhet av den typ av investeringar som förmedlas, och
- investeringsmål.

Om en kapitalförmedlare mot bakgrund av de uppgifter som den fått anser att en tjänst inte passar investeraren, ska denne informeras om att tjänsten kan vara olämplig och tydligt varnas för att hela det investerade kapitalet kan gå förlorat. Detsamma ska gälla om en investerare inte lämnar de begärda uppgifterna eller lämnar ofullständiga uppgifter. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om den bedömning som ska göras, vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren, den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse.

Skälen för promemorians förslag: En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska innan

den ger presumtiva icke-sofistikerade investerare fullständigt tillträde för att investera i gräsrotsfinansieringsprojekt på dess plattform, göra vad som i förordningen kallas för en kunskapskontroll. I den ska leverantören bedöma vilka av de gräsrotsfinansieringstjänster som erbjuds, om några, som är lämpliga för investeraren (artikel 21.1). Leverantören ska bl.a. begära information om investerarens erfarenhet, investeringsmål och grundläggande förståelse för de risker som är förknippade med investeringar i allmänhet och med investering i de typer av investeringar som erbjuds. Informationen ska innehålla uppgifter om investerarens tidigare investeringar i överlåtbara värdepapper, inklusive sådana som emitterats av företag som befinner sig i ett inlednings- eller expansionskede. Den ska även innehålla uppgifter om investerarens förståelse av de risker som är förknippade med långivning och investeringar i överlåtbara värdepapper genom en plattform för gräsrotsfinansiering och dennes yrkesmässiga erfarenhet i samband med investeringar genom gräsrotsfinansiering (artikel 21.2). Bedömningen ska ses över vartannat år (artikel 21.3). De arrangemang som är nödvändiga för att göra den bedömning och för att tillhandahålla den information som krävs ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 21.8 första stycket a och c). Esmā har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Om leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster baserat på den lämnade informationen anser att investeraren har otillräcklig kunskap, otillräckliga färdigheter eller otillräcklig erfarenhet ska den informera om att de tjänster som erbjuds kan vara olämpliga för investeraren och utfärda en riskvarning. Detsamma gäller om investeraren inte tillhandahåller den information som krävs. Riskvarningen ska tydligt ange risken för att hela det investerade kapitalet går förlorat. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den har tagit emot och förstått riskvarningen (artikel 21.4). Den presumtiva investeraren ska dock inte hindras från att göra investeringar (jfr artikel 21.6 andra stycket).

EU-förordningens krav på det som där benämns kunskapskontroll och en bedömning av vilka tjänster som är lämpliga för kunden liknar i hög grad den passandebedömning som ska göras enligt regler i direktivet om marknader för finansiella instrument som i Sverige genomförts i lagen om värdepappersmarknaden (se 9 kap. 24 §). I de engelska språkversionerna av förordningen och av direktivet om marknader för finansiella instrument används också samma term, *appropriate*, för att beskriva det som ska bedömas om tjänsterna är för kunden (artikel 25.3 i direktivet). En passandebedömning enligt lagen om värdepappersmarknaden ska göras innan ett värdepappersinstitut t.ex. tar emot och vidarebefordrar eller utför en order från kunden om att köpa eller sälja ett finansiellt instrument. Vid mottagande och vidarebefordran eller utförande av order finns dock ett i praktiken mycket betydande undantag från detta krav när transaktioner med okomplicerade instrument utförs på kundens initiativ (se 9 kap. 25 §). Vid investeringsrådgivning och portföljförvaltning ska i stället en annan, betydligt mer ingående, typ av bedömning göras, nämligen en bedömning av vilka tjänster och finansiella instrument som är lämpliga, på engelska *suitable*, för kunden (se 9 kap. 23 § och artikel 25.2 i direktivet om marknader för finansiella instrument).

Investeringar i ägar- eller skuldandelar (dvs. värdepapper utgivna av privata aktiebolag) eller lån till företag eller konsumenter innebär, liksom andra investeringar, ett risktagande. Riskerna för investeraren kan dessutom många gånger betraktas som större än vid mer traditionella placeringar så som i aktier som är upptagna till handel på en handelsplats eller i andelar i värdepappersfonder. Det bör därför, på samma sätt som när investeringar i lån eller finansiella instrument tillhandahålls av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster eller ett värdepappersinstitut, ställas krav på att kapitalförmedlaren ska kontrollera att presumtiva investerare har tillräcklig förståelse för investeringen och de risker som den innebär.

Som utgångspunkt bör kraven på kontrollen vara i linje med det som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. I den nya lagen bör det därför tas in bestämmelser om att en kapitalförmedlare, innan en icke-s sofistikerad investerare får tillgång till finansieringsplattformen, ska bedöma om dess tjänster passar investeraren (jfr artikel 21.1 i EU-förordningen). Detta bör, i linje med terminologin i lagen om värdepappersmarknaden och direktivet om marknader för finansiella instrument, uttryckas som en bedömning av om tjänsterna passar kunden snarare än en bedömning av om de är lämpliga för denne. Den passandebedömning som nu föreslås skiljer sig dock från den som ska göras enligt lagen om värdepappersmarknaden på det sättet att den endast behöver göras en gång, inte varje gång en tjänst tillhandahålls (jfr 9 kap. 24 § och prop. 2006/07:115 s. 443 f. och 586).

Kapitalförmedlaren bör för passandebedömningen vara skyldig att begära att investeraren lämnar uppgifter om sina kunskaper om risker som är förenade med investeringar i allmänhet, kunskaper om riskerna med och sin erfarenhet av den typ av investeringar som förmedlas och investeringsmål (jfr artikel 21.2 i EU-förordningen). Uppgifter om investerarens finansiella situation har ingen betydelse för den nu aktuella bedömningen. De har däremot betydelse för den simulering av förmågan att bära förluster som föreslås i avsnitt 10.5.

Det bör krävas att kapitalförmedlaren, om den mot bakgrund av de uppgifter som den har fått anser att en tjänst inte passar investeraren, informerar denne om att tjänsten kan vara olämplig och tydligt varnar för att hela det investerade kapitalet kan gå förlorat. Detsamma bör gälla om en investerare inte lämnar de begärda uppgifterna eller lämnar ofullständiga uppgifter. På samma sätt som enligt EU-förordningen bör det i den nya lagen tas in en bestämmelse om att investeraren uttryckligen ska bekräfta att den har tagit emot och förstått varningen (jfr artikel 21.4).

Eftersom en investerarens kunskaper om risker och erfarenhet av investeringar normalt inte blir mindre över tid framstår det inte som motiverat att som i EU-förordningen kräva att passandebedömningen ses över åtminstone vartannat år (jfr artikel 21.3 i EU-förordningen, se dock avsnitt 10.5 beträffande översyn av simulering av förmåga att bära förluster).

I föreskrifter på lägre nivå än lag bör det tas in bestämmelser i linje med dem som gäller enligt EU-förordningen och de tekniska standarder som antas av kommissionen med stöd av förordningen i fråga om den bedömning som ska göras, de uppgifter som ska inhämtas från investeraren, den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter i dessa avseenden.

10.5 Investeringen ska beräkna sin förmåga att bära förluster och varnas vid större investeringar

Promemorians förslag: Innan en icke-sofistikerad investerare får tillgång till finansieringsplattformen ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren beräknar sin förmåga att bära förluster som motsvarar tio procent av sin nettoförmögenhet. Därefter ska samma beräkning krävas årligen. Kapitalförmedlaren ska begära att investeraren lämnar uppgifter om sin finansiella situation. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot resultatet av beräkningen.

Varje gång innan en icke-sofistikerad investerare får tillhandahålla kapital till ett belopp som överstiger det högsta av antingen fem procent av investerarens nettoförmögenhet eller 10 000 kronor, ska kapitalförmedlaren varna för riskerna med det. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur beräkningen ska göras, vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren, den varning som ska lämnas till investeraren vid större investeringar och utformningen av investerarens bekräftelse att den tagit emot och förstått varningen.

Skälen för promemorians förslag: Som en del av den bedömning som ska göras innan en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ger en presumtiv icke-sofistikerade investerare fullständigt tillträde för att investera i gräsrotsfinansieringsprojekt på dess plattform ingår att leverantören – utöver den kunskapskontroll som beskrivs i avsnitt 10.4 – ska kräva att investeraren gör en simulering av sin förmåga att bära en förlust motsvarande tio procent av sin nettoförmögenhet (artikel 21.5). Leverantören ska begära information om investerarens finansiella situation och basera beräkningen av nettoförmögenheten på investerarens inkomst, tillgångar och finansiella åtaganden (artikel 21.2 och 21.5). Simuleringen ska ses över årligen (artikel 21.6 första stycket). Investeraren ska bekräfta att den tagit emot resultatet av simuleringen. Oavsett utfallet av simuleringen ska dock inte investeraren hindras från att investera i erbjudanden på plattformen (artikel 21.6 andra stycket). De arrangemang som är nödvändiga för att göra simuleringen ska specificeras i tekniska standarder som antas av kommissionen (artikel 21.8 första stycket b). Esma har lämnat ett förslag till sådana standarder (se Final Report Draft technical standards under the European crowdfunding service providers for business Regulation, ESMA35-42-1183).

Beräkningen av icke-sofistikerade investerarens nettoförmögenhet ligger till grund även för tillämpning av en annan kundskyddsregel enligt EU-förordningen. Den innebär att varje gång innan en icke-sofistikerad investerare accepterar ett enskilt erbjudande om gräsrotsfinansiering som innebär en investering med ett belopp som överstiger det högre av 1 000 euro eller fem procent av investerarens nettoförmögenhet ska investeraren få en riskvarning, ge sitt uttryckliga samtycke och bevisa att den förstår investeringen och dess risker (artikel 21.7). Som bevis för förståelsen för investeringen och dess risker får den bedömning som gjorts

i samband med kunskapskontrollen användas (se avsnitt 10.4 om denna). Kravet motiveras av de risker som är förknippade med gräsrotsfinansieringsprojekt och att icke-sofistikerade investerare därför bör undvika alltför stor exponering mot sådana projekt. Det finns en betydande risk för att förlora stora summor av de ursprungligen investerade beloppen eller till och med för total förlust (skäl 46).

EU-förordningens krav är utformade på ett sätt som ställer krav på leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster att inhämta uppgifter endast från investeraren själv. Det har fördelarna att leverantören inte behöver ha arrangemang för att inhämta uppgifter om investerarens finansiella situation från annat håll och att det inte uppstår frågor om leverantörens ansvar för uppgifternas riktighet. Samtidigt har det nackdelen att simuleringen av förmågan att bära förluster liksom varningen vid större investeringar endast kommer att fungera som avsett om investeraren lämnar korrekta uppgifter om sin finansiella situation.

När det gäller varningar vid större investeringar, som alltså gäller en enskild investering över ett visst belopp eller andel av investerarens förmögenhet, beaktas enligt förordningen inte investerarens totala exponering mot investeringar i gräsrotsfinansieringsprojekt eller totala exponering mot investeringar i projekt som förmedlats på den aktuella plattformen. Det har fördelen att leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster inte behöver arrangemang för att kontrollera investerarens totala exponering mot projekt som förmedlats via plattformen eller reglering om utbyte av information mellan leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Det har nackdelen att investeraren inte – utöver simuleringen av förmågan att bära en förlust om tio procent av sin nettoförmögenhet – får någon särskild varning till följd av att den avser att investera en sammanlagt förhållandevis stor del av sin nettoförmögenhet i olika gräsrotsfinansieringsprojekt.

På samma sätt som vid investeringar som omfattas av EU-förordningen finns det, i fråga om investeringar i privata aktiebolags ägar- eller skulandelar eller lån till företag eller konsumenter som föreslås omfattas av den nya lagen, skäl att ställa krav som syftar till att icke-sofistikerade investerare ska undvika alltför stora exponeringar. Bestämmelserna i förordningen bedöms vara väl avvägda och motsvarande bestämmelser bör därför införas i den nya lagen. Det innebär bl.a. att det inte bedöms finnas skäl att införa bestämmelser som går längre än dem som finns i EU-förordningen, t.ex. på så sätt att kapitalförmedlare ska inhämta uppgifter om investerarens finansiella situation från någon annan källa än denne, kontrollera en investerarens totala exponering mot vissa typer av investeringar eller att investeraren inte ska kunna göra större investeringar.

Enligt den nya lagen bör således tas in bestämmelser om att en kapitalförmedlare, innan en icke-sofistikerad investerare får tillgång till och därefter minst årligen, ska kräva att investeraren simulerar sin förmåga att bära förluster motsvarande tio procent av sin nettoförmögenhet. Detta bör i lagen dock lämpligen benämnas som en beräkning i stället för en simulering. Det bör krävas att kapitalförmedlaren i det syftet ska begära att investeraren lämna uppgifter om sin finansiella situation (jfr artikel 21.2, 21.5 och 21.6 första stycket i EU-förordningen). Det bör ställas krav på att investeraren uttryckligen ska bekräfta att den tagit emot resultatet av beräkningen (jfr artikel 21.6 andra stycket i EU-förordningen).

De bör vidare tas in bestämmelser om att en kapitalförmedlare, varje gång innan en icke-sofistikerad investerare får tillhandahålla kapital till ett belopp som överstiger det högsta av antingen fem procent av investerarens nettoförmögenhet eller 10 000 kronor, ska varna för riskerna med det. Liksom enligt EU-förordningen bör det krävas att investeraren uttryckligen bekräftar att den tagit emot och förstått varningen (jfr artikel 21.7 i EU-förordningen).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör få meddela föreskrifter om den beräkning som ska göras, vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren, den varning som ska lämnas till investeraren vid större investeringar och utformningen av investerarens bekräftelse att den tagit emot och förstått varningen.

10.6 Betänketid ska gälla vid investeringar

Promemorians förslag: En icke-sofistikerad investerare ska ges minst fyra dagars betänketid från det att investeraren anger intresse för eller erbjuder att tillhandahålla kapital till dess att något avtal om det ingås. Under betänketiden ska investeraren enkelt och kostnadsfritt kunna återkalla sin intresseanmälan eller sitt erbjudande. Investeraren ska informeras om betänketiden och hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital kan återkallas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att investera ska kunna återkallas och den information som ska lämnas.

Skälen för promemorians förslag: Vid investeringar på plattformar för gräsrotsfinansiering ska projektägaren, dvs. den som söker finansiering, vara bunden av villkoren för ett erbjudande från det att detta tas upp på plattformen till antingen en på förhand bestämd förfallodag eller den tidpunkt då finansieringsmålet uppnås (artikel 22.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). En icke-sofistikerad investerare ska dock ges en betänketid om fyra dagar från det att den anmäler intresse eller lämnar ett investeringserbjudande innan ett avtal ingås. Under betänketiden ska investeraren utan att ange något skäl och utan att drabbas av någon sanktion kunna återkalla sin intresseanmälan eller sitt investeringserbjudande (artikel 22.2 och 22.3). Vid individuell portföljförvaltning av lån ska betänketiden gälla i förhållande till det ursprungliga investeringsuppdraget, inte i förhållande till de investeringar som sedan görs inom ramen för uppdraget (artikel 22.7). Reglerna om betänketid är bara relevanta i fråga om sådana intresseanmälningar eller investeringserbjudanden som kan leda till ett rättsligt bindande avtal (jfr skäl 47).

Enligt EU-förordningen ska investeraren kunna återkalla en intresseanmälan eller ett investeringserbjudande på åtminstone samma sätt som investeraren kan lämna ett erbjudande om att investera eller en intresseanmälan (artikel 22.5). Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster ska ge investeraren korrekt, tydlig och rätttidig information om betänketiden om hur en intresseanmälan eller ett investeringserbjudande kan återkallas. Det innebär att leverantören ska åtminstone dels omedelbart innan det att intresseanmälan eller investeringserbjudandet kan lämnas informera om

att en betänketid gäller, dess längd och tillvägagångssätten för att återkalla en intresseanmälan eller ett investeringserbjudande, dels omedelbart efter att en intresseanmälan eller investeringserbjudande lämnats informera om att betänketiden börjat löpa (artikel 22.6). Informationen ska lämnas på framträdande plats på mediet i fråga (artikel 19.3). Leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster ska bevara dokumentation om de investeringserbjudanden och de intresseanmälningar som den tar emot och om när de togs emot (artikel 22.4).

Reglerna om betänketid ger en icke-sofistikerad investerare viss tid att överväga en investering innan avtal ingås. De ger således investerare ett annat skydd än det som kan följa av de bestämmelser om ångerrätt vid finansiella tjänster eller om överlåtelse eller emission av finansiella instrument eller andra finansiella produkter som i vissa fall kan ge rätt att frånträda ett ingånget avtal (3 kap. 1 och 7–12 §§ lagen [2005:59] om distansavtal och avtal utanför affärslokaler). Det är också önskvärt att skyddet för icke-sofistikerade investerare så långt som möjligt bör vara detsamma vid investeringar oavsett om dessa förmedlas av en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster eller av en kapitalförmedlare. Samtidigt kan krav på betänketid göra processen för att anskaffa kapital omständigare och medföra ökade kostnader för den (jfr skäl 48). I denna promemoria görs bedömningen att övervägande skäl talar för att det bör införas bestämmelser om betänketid inför investeringar på en finansieringsplattformar som motsvarar dem i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Bestämmelserna i den nya lagen bör dock utformas på ett annat sätt än de i förordningen.

Det bör således införas en bestämmelse om att en icke-sofistikerad investerare ska ges minst fyra dagars betänketid från det att den anger intresse för att eller erbjuder att tillhandahålla kapital till dess att något avtal om det träffas. Under betänketiden ska investeraren enkelt och kostnadsfritt kunna återkalla sin intresseanmälan eller sitt erbjudande (jfr artikel 22.2, 22.3 och 22.5 i EU-förordningen). En intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital avser antingen tillhandahållande av kapital till en viss kapitalsökande eller, vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, tillhandahållande av kapital som förvaltas av kapitalförmedlaren. I det senare fallet bör, liksom i fråga om investeringar som förmedlas av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster, någon betänketid inte gälla i fråga om de investeringsbeslut som kapitalförmedlaren fattar inom ramen för uppdraget (jfr artikel 22.7 i EU-förordningen). Investeraren ska informeras om betänketiden och hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital kan återkallas (jfr artiklarna 19.3 och 22.6 i EU-förordningen). Hur en intresseanmälan eller ett investeringserbjudande ska få återkallas och vilken information som kapitalförmedlaren ska lämna om det och om betänketiden bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om det.

I avsnitt 9.1 görs bedömningen att kapitalförmedlares skyldigheter i fråga om dokumentation bör kunna specificeras i föreskrifter på lägre nivå än lag. Det bedöms därför inte motiverat att i lag ta in någon uttrycklig bestämmelse om att kapitalförmedlaren ska bevara relevant dokumentation (jfr artikel 22.4 i EU-förordningen).

10.7 Obligatorisk granskning av kapitalsökande företag

Promemorians förslag: Innan en näringsidkare får tillgång till en finansieringsplattform ska den kapitalförmedlare som driver plattformen kontrollera att

1. näringsidkaren, dess ledning eller någon som den har nära förbindelser med inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, och

2. näringsidkaren inte hör hemma i

a) ett land som av Europeiska kommissionen identifieras som ett högrisktredjeland i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism eller i en stat eller jurisdiktion som är upptagen, eller

b) en gällande och offentliggjord förteckning över stater eller jurisdiktioner utanför Europeiska unionen som av medlemsstaterna gemensamt har bedömts vara icke-samarbetsvilliga på skatteområdet.

Skälen för promemorians förslag: Det varierar hur omfattande granskning som de aktörer som i dag förmedlar kapital på finansieringsplattformar gör av kapitalsökande näringsidkare. I vissa fall utger sig kapitalförmedlare för att göra en ganska ingående företagsbesiktning (s.k. due diligence) medan det i andra fall endast är fråga om vissa grundläggande kontrollåtgärder. Den reglering som föreslås i denna promemoria är avsedd att ge utrymme för olika affärsmodeller i detta avseende. Förslagen i andra avsnitt i promemorian innebär dock vissa krav på granskning av kapitalsökande näringsidkare.

Enligt förslagen i avsnitt 10.1 ska en kapitalsökande näringsidkare lämna rättvisande, tydlig och inte vilseledande information om sig själv till investerare. En kapitalförmedlare ska i sin tur upprätta och tillämpa lämpliga förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet är rättvisande, tydligt och inte vilseledande under den tid erbjudandet om gräsrotsfinansiering är tillgängligt. Av detta följer att en kapitalförmedlare behöver göra en viss granskning av kapitalsökande näringsidkare. En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter till näringsidkare behöver också granska potentiella kredittagare bl.a. för att bedöma kreditrisker (se vidare avsnitten 9.6 och 9.7). Vidare behöver en kapitalförmedlare vidta bl.a. åtgärder för kundkännedom enligt penningtvättslagen (se vidare avsnitt 5.4).

De nu nämnda kraven medför att en kapitalförmedlare behöver göra kontroller av kapitalsökande näringsidkare som motsvarar dem som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska göra. Enligt EU-förordningen gäller därutöver vissa minimikrav i fråga om företagsbesiktning av den som söker kapital (artikel 5). En leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska åtminstone få bevis för att projektägaren inte förekommer i något belastningsregister med avseende på överträdelse av nationella regler på områdena handelsrätt, insolvensrätt, lagstiftning om finansiella tjänster, lagstiftning för bekämpning av penningtvätt, lagstiftning om bedrägeri eller förpliktelser avseende yrkesmässigt ansvar. Vidare ska leverantören få bevis för att projektägaren inte är etablerad i en icke-samarbetsvillig jurisdiktion enligt

relevant unionspolitik eller i ett högriskredjeland enligt fjärde penningtvättsdirektivet.

EU-förordningens krav att kontrollera att projektägaren inte har gjort sig skyldig till överträdelser minskar riskerna för att en plattform för gräsrotsfinansiering missbrukas för att samla in pengar till bedrägliga eller oseriösa projekt liksom för t.ex. penningtvätt. Liknande krav bör därför gälla för kapitalförmedlare som förmedlar kapital till näringsidkare. Kontrollen av den kapitalsökande bör dock vara något mer omfattande än enligt EU-förordningen, bl.a. när det gäller kontroll av ägare och andra med nära förbindelser till det kapitalsökande företaget.

I den nya lagen bör bestämmelserna om granskning av kapitalsökande på en finansieringsplattform utformas delvis med förebild av det som gäller i fråga om ägarprövning i bl.a. värdepappersinstitut (se 24 kap. 7 § första stycket 2 lagen om värdepappersmarknaden). En kapitalförmedlare bör således kontrollera att den kapitalsökande näringsidkaren inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Detsamma bör gälla i fråga om ledningen för näringsidkaren och andra som den har nära förbindelser till, t.ex. större aktieägare i det kapitalsökande bolaget (beträffande termen ”nära förbindelser”, se avsnitt 6.3). För att fullgöra sina skyldigheter att kontrollera kapitalsökande näringsidkare, dess ledning och person med nära förbindelser till näringsidkaren bör det normalt vara tillräckligt att uppgifter inhämtas från dessa och allmänt tillgängliga källor.

Exempel på misskötsamhet i näringsverksamhet eller andra ekonomiska angelägenheter är att näringsidkaren gjort sig skyldig till ekonomisk brottslighet, t.ex. bokföringsbrott eller skattebrott som inte är bagatellartade, att denne regelmässigt inte betalat skatter och allmänna avgifter på inte obetydliga belopp eller att näringsidkaren på olika sätt förfarit otillbörligt i samband med konkursförfarande (se prop. 1995/96:173 s. 138 f.). Även mer betydande åsidosättanden av bestämmelser för en viss verksamhet, t.ex. de regleringar som gäller för aktörer på finansmarknaden, bör kunna betraktas som misskötsamhet i näringsverksamhet (jfr t.ex. uppgifter som ska lämnas om ledningspersoner eller förvärvares anseende i Finansinspektionens föreskrifter [FFFS 2009:3] om ägar- och ledningsprövning,). En kapitalförmedlare bör inte heller förmedla kapital till den som gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, även om den inte har samband med näringsverksamheten.

I likhet med det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster bör kapitalförmedlare kontrollera att den kapitalsökande näringsidkaren inte är etablerad i en icke samarbetsvillig jurisdiktion enligt relevant unionspolitik eller i ett högriskredjeland enligt fjärde penningtvättsdirektivet. Det förstnämnda innebär att kapital inte får förmedlas till företag etablerade i stater eller jurisdiktioner som Europeiska unionens råd angett i förteckningen över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner (se Rådets slutsatser om EU:s reviderade förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet (2021/C 66/10)). Med ett högriskredjeland enligt fjärde penningtvättsdirektivet avses länder som Europeiska kommissionen identifierat som ett sådant (vilka länder det rör sig om framgår av kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/1675 av den 14 juli 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU)

2015/849 genom identifiering av högriskredjeländer med strategiska brister). I den nya lagen bör det således, med förebild delvis av existerande lagstiftning, tas in bestämmelser om att kapitalförmedlaren ska kontrollera att näringsidkaren inte hör hemma i ett land som av Europeiska kommissionen identifieras som ett högriskredjeland i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism eller i en stat eller jurisdiktion som är upptagen i en gällande och offentliggjord förteckning över stater eller jurisdiktioner utanför Europeiska unionen som av medlemsstaterna gemensamt har bedömts vara icke samarbetsvilliga på skatteområdet (jfr i fråga om utformningen av bestämmelsen bl.a. 3 kap. 11 § penningtvättslagen och 24 kap. 15 b § inkomstskattelagen [1999:1229]).

10.8 Vissa krav på marknadsföringskommunikation

Promemorians förslag: Marknadsföringsmaterial ska lätt kunna identifieras som sådant. Marknadsföringskommunikation ska inte på ett oproportionerligt sätt få inrikta sig på planerade, kommande eller tillgängliga enskilda investeringserbudanden.

Skälen för promemorians förslag: I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns bestämmelser om marknadsföringskommunikation. Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska säkerställa att marknadsföringskommunikation är tydligt identifierbar som sådan (artikel 27.1). Marknadsföringskommunikation får inte heller, innan finansieringsanskaffningen för ett projekt avslutas, på ett oproportionerligt sätt rikta in sig på planerade, kommande eller pågående enskilda gräsrotsfinansieringsprojekt eller erbjudanden om gräsrotsfinansiering (artikel 27.2 första stycket). Informationen i marknadsföringskommunikationen ska vara rättvisande, tydlig och inte vilseledande, och ska överensstämma med informationen i investeringsfaktabladet eller, om investeringsfaktabladet ännu inte är tillgängligt, med den information som måste ingå i det (artikel 27.2 andra stycket). Det ställs vidare krav på vilket språk som får användas i marknadsföringskommunikation (artikel 27.3).

Som utgångspunkt bör motsvarande krav som i EU-förordningen gälla för den typen av kapitalförmedling som omfattas av förslagen i denna promemoria. Ett syfte med det är att skapa tydlighet för investerare. Krav i fråga om att marknadsföringskommunikation ska vara rättvisande, tydlig och inte vilseledande samt om att marknadsföringsmaterial lätt ska kunna identifieras som sådant följer visserligen redan av marknadsföringslagen (2008:486; 5, 9 och 10 §§). I regelverk på finansmarknaderna förekommer dock särskilda bestämmelser om marknadsföring. Exempelvis finns i lagen om värdepappersmarknaden bestämmelser om att information, inklusive marknadsföringskommunikation, ska vara rättvisande, tydlig och inte vilseledande samt om att marknadsföringsmaterial lätt ska kunna identifieras som sådant (9 kap. 14 § tredje stycket). Den bestämmelse som föreslås i avsnitt 10.1 innebär att information, inklusive marknadsföringskommunikation, ska vara rättvisande, tydlig och inte vilseledande. Av dessa krav följer att informationen i marknadsföringskommunikationen ska överensstämma med informationen i investeringsfaktabladet eller, om investeringsfaktabladet ännu inte är tillgängligt, med den information som

måste ingå i det. Någon uttrycklig bestämmelse av den innebörden är därför inte motiverad. Däremot bör det i den nya lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att marknadsföringsmaterial lätt ska kunna identifieras som sådant (jfr artikel 27.1 i EU-förordningen).

Enligt EU-förordningen får marknadsföringskommunikation inte på ett oproportionerligt sätt rikta in sig på planerade, kommande eller pågående enskilda gräsrotsfinansieringsprojekt eller erbjudanden om gräsrotsfinansiering. I kommissionens förslag till rättsakten angavs en liknande bestämmelse syfta till att säkerställa en rättvis och icke-diskriminerande behandling av investerare (jfr skäl 37 i förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag, COM (2018) 113 final). En begränsning av möjligheterna för en kapitalförmedlare att marknadsföra enskilda kapitalsökande eller investeringar är också i linje med det förbud att betala eller ta emot någon ersättning, rabatt eller icke-monetär förmån för att styra order från investerare till ett visst erbjudande som föreslås i avsnitt 9.8. En motsvarande begränsning av möjligheterna att marknadsföra enskilda investeringar är därför i princip motiverad även för kapitalförmedlare och bör införas. Begränsningen i den nya lagen bör ta sikte på planerade, kommande och tillgängliga investeringserbjudanden (jfr artikel 27.2 i EU-förordningen). Av det följer att bestämmelsen inte träffar projekt där kapitalanskaffningen är avslutad. I fråga om investeringar i ägar- och skuldandelar gäller förbudet mot annonsering enligt aktiebolagslagen (se avsnitt 9.3).

11 Konsumentkreditlagen ska tillämpas

Promemorians förslag: Konsumentkreditlagen ska tillämpas på kredit som lämnas eller erbjuds en konsument om krediten förmedlas av en kapitalförmedlare. Vid tillämpning av den lagen ska i vissa fall det som föreskrivs om kreditgivaren i stället gälla i fråga om kapitalförmedlaren. Det som föreskrivs om nya högkostnadskrediter som lämnas av kreditgivaren eller någon annan som den har nära förbindelser med ska i stället gälla nya krediter som förmedlas av kapitalförmedlaren eller någon som den har nära förbindelser till.

Skälen för promemorians förslag

Konsumentkreditlagen kan vara tillämplig när krediter förmedlas på en finansieringsplattform

Som dagens affärsmodeller ser ut lämnas eller erbjuds konsumenter kredit som i juridisk mening innebär att konsumenten ingår kreditavtal med ett antal andra personer som inte är näringsidkare. Konsumenten har dock inte någon direkt kontakt med kreditgivarna, vars identiteter normalt är okända för denne. Den som konsumenten interagerar med är endast den som driver finansieringsplattformen, dvs. kapitalförmedlaren. Det kan inte uteslutas att konsumenten kanske inte ens uppfattar att krediten lämnas av någon

annan än den näringsidkare – kapitalförmedlaren – vars tjänster den erbjuds och som är den enda motpart som den interagerar med.

Konsumentkreditlagen är tillämplig på kredit som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument (1 § första stycket första meningen). Det motsvarar tillämpningsområdet för det nuvarande konsumentkreditdirektivet (se artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, i det följande kallat konsumentkreditdirektivet). Vidare är lagen tillämplig på kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare om en näringsidkare förmedlar krediten som ombud för kreditgivaren (1 § första stycket andra meningen). För det fall kapitalförmedlare ska anses förmedla sådana krediter som ombud för investeraren (kreditgivaren) gäller alltså konsumentkreditlagen.

De svenska företag som förmedlar krediter till konsumenter på finansieringsplattformar tar i dag, enligt de standardavtal med kreditgivare som de publicerar, på sig uppdrag och får fullmakt att bl.a. ingå avtal med kredittagande konsumenter (jfr även betänkandet Gräsrotsfinansiering s. 184 och 401). Under sådana förhållanden får de anses agera som ombud för kreditgivaren och konsumentkreditlagen skulle alltså vara tillämplig. Enligt publicerade standardavtal med kreditgivare och kredittagare gör företagen åtaganden om att tillse att rättigheter enligt konsumentkreditlagen tillgodoses.

Det är möjligt att förmedling av krediter till konsumenter på en finansieringsplattform omfattas av konsumentkreditlagen även i det fall den som driver plattformen inte t.ex. uttryckligen skulle ha behörighet att ingå kreditavtal i kreditgivarens namn. Lagens tillämpningsområde i förmedlingsfallet motsvarar vad som gällde enligt 1977 års konsumentkreditlag (1977:981) och 1992 års konsumentkreditlag (1992:830). Att lagen gäller även förmedling av krediter syftar till att motverka kringgående av lagen och fånga in vissa situationer som i fråga om skyddsbehovet framstår som i det närmaste likvärdiga med att kredit lämnas eller erbjuds av en näringsidkare (se prop. 1976/77:123 s. 81). Bestämmelsen om tillämpningsområdet i förmedlingsfallet är ursprungligen utformad med förebild av det som gällde enligt 1973 års konsumentköplag (1973:877) och har ansetts ha i princip samma innebörd (se samma prop. s. 152).

När det gäller tillämpningsområdet för 1973 års konsumentköplag har kravet på att köpet förmedlats av näringsidkaren som ombud för säljaren inte ansetts innebära att köpeavtalet måste ha slutits av näringsidkaren. Lagen har ansetts tillämplig också i fall då en säljare själv formellt ingår avtal med köparen men den förmedlande näringsidkaren aktivt medverkar vid köpet och exempelvis ställer sitt kontraktsformulär till förfogande (se prop. 1973:138 s. 163). Beroende på omständigheterna skulle en kapitalförmedlare av krediter till konsumenter på en finansieringsplattform kunna anses medverka aktivt vid kreditgivningen på ett motsvarande sätt. Det talar för att konsumentkreditlagen kan vara tillämplig när krediter förmedlas till konsumenter av en kapitalförmedlare, oavsett om den som driver plattformen har behörighet att ingå avtal i kreditgivarens namn. I sammanhanget kan noteras att den nu gällande konsumentköplagen (1990:932) är tillämplig när köp förmedlas av en näringsidkare utan att det ställs upp något krav på att näringsidkaren är ombud för säljaren, en

ändring som inte kommenterades i samband med införandet av den lagen (se 1 § andra stycket och jfr prop. 1989/90:89 s. 30 och 61).

Det bör införas bestämmelser om konsumentkreditlagens tillämpning när krediter förmedlas på finansieringsplattformar

Skyddsbehovet för konsumenter är inte mindre när en kredit lämnas eller erbjuds genom en kapitalförmedlare än när den lämnas eller erbjuds direkt av t.ex. en bank eller ett konsumentkreditinstitut. Det är därför viktigt att säkerställa att skyddet för en konsument som lämnas eller erbjuds krediter som förmedlas av en kapitalförmedlare så långt som möjligt är detsamma som när kredit lämnas eller erbjuds av en näringsidkare. Även om mycket talar för att konsumentkreditlagen omfattar den förmedling av konsumentkrediter som i dag görs på finansieringsplattformar bör det tydliggöras att kreditgivning som lämnas eller erbjuds en konsument av en kapitalförmedlare omfattas av konsumentkreditlagen. Detta ska gälla oavsett om kapitalförmedlaren agerar som ombud för kreditgivaren eller inte.

Vidare är det så att vissa av konsumentkreditlagens bestämmelser inte är ändamålsenligt utformade för den situation att kredit förmedlas från ett flertal, för konsumenten eventuellt okända, kreditgivare som inte är näringsidkare. Det finns därför behov av vissa anpassningar av bestämmelser i konsumentkreditlagen för att de ska vara ändamålsenliga när krediter förmedlas av en kapitalförmedlare.

Behovet av att säkerställa konsumentskydd när krediter förmedlas på finansieringsplattformar är något som även uppmärksammats på EU-nivå. I det förslag till ett nytt konsumentkreditdirektiv som kommissionen nyligen presenterade föreslås följaktligen att förmedling av konsumentkrediter på plattformar för gräsrotsfinansiering ska inkluderas i tillämpningsområdet (se bl.a. artiklarna 1 och 2.1 i förslaget till Europaparlamentets och rådets konsumentkreditdirektiv COM (2021) 347). Förslaget innebär bl.a. att skyldigheter som annars åligger den näringsidkare som lämnar eller erbjuder konsumenter kredit i stället ska åligga den som driver en plattform för gräsrotsfinansiering och att rättigheter som konsumenten annars har mot långivaren ska gälla i förhållande till den som driver plattformen.

Det nya EU-direktivet och de ändringar som det kan föranleda i svensk rätt kommer dock inte att kunna vara på plats i närtid. Det bör därför redan nu tas in bestämmelser i lag om hur konsumentkreditlagen ska tillämpas när en konsument lämnas eller erbjuds en kredit som förmedlas av en kapitalförmedlare.

Närmare om de anpassningar av bestämmelser i konsumentkreditlagen som föreslås

Flertalet bestämmelser i konsumentkreditlagen är utformade på så sätt att de enligt sin ordalydelse kan tillämpas på kapitalförmedlarens verksamhet eller i förhållandet mellan kapitalförmedlaren och konsumenten. Detta gäller för bestämmelser som ålägger ”näringsidkaren” skyldigheter (t.ex. 6 § om god kreditgivningssed, 7 § om information som ska lämnas vid marknadsföring, 8 § om information som ska lämnas innan ett kreditavtal ingås och 12 § om kreditprövning). Det gäller även för bestämmelser där det av ordalydelsen inte uttryckligen framgår vem skyldigheten åligger

eller mot vem en rättighet gäller (t.ex. 6 a § om måttfullhet vid marknadsföring och 16 § om betalningsplan).

Vissa bestämmelser som ställer krav på kreditgivaren är dock inte ändamålsenligt utformade för den aktuella situationen. Så är fallet med bestämmelserna om att en kreditgivare som huvudregel ska underrätta konsumenten om en ränteändring innan den börjar gälla (19 §), ska betala tillbaka avgifter till konsumenten om denne utnyttjat sin ångerrätt (24 § andra stycket), i vissa fall ska lämna en underrättelse till konsumenten vid överlåtelse av sina rättigheter enligt kreditavtalet (28 § andra stycket) och på begäran informera om vad en betalning av skulden i förtid innebär (32 § andra stycket). De skyldigheter som åligger kreditgivaren enligt dessa bestämmelser är av karaktären att de i stället bör fullgöras av en kapitalförmedlare när krediter förmedlas på en finansieringsplattform.

En annan bestämmelse som inte är ändamålsenligt utformad för den aktuella situationen är den om hur konsumenten får utnyttja sin ångerrätt i fråga om kreditavtalet. Enligt konsumentkreditlagen har konsumenten rätt att frånträda kreditavtalet genom att till kreditgivaren lämna eller sända ett meddelande om detta inom 14 dagar från det att ångerfristen började löpa (21 §). När det är fråga om krediter som förmedlas av en kapitalförmedlare framstår det som praktiskt ogörligt för konsumenten att meddela kreditgivarna. Denne bör därför i stället få utnyttja sin ångerrätt genom att lämna eller sända ett meddelande till kapitalförmedlaren.

Om konsumenten utnyttjar sin ångerrätt gäller en bestämmelse om anknytande avtal. Enligt den ska även anknytande avtal som ingåtts med anledning av kreditavtalet om tjänster som tillhandahålls av kreditgivaren eller av någon annan på grund av en överenskommelse mellan denne och kreditgivaren upphöra att gälla utan att konsumenten får åläggas någon påföljd för detta (25 §). Bestämmelsen innebär att konsumenten inte särskilt behöver säga upp eller ångra det andra avtalet när han eller hon har ångrat ett kreditavtal. Bestämmelsen tar sikte på t.ex. försäkringsavtal som säkerställer konsumentens återbetalning av krediten (se prop. 2009/10:242 s. 110). I den nu aktuella situationen så är de anknytande avtal som blir relevanta sådana som ingås med kapitalförmedlaren eller någon annan på grund av en överenskommelse mellan denna och kapitalförmedlaren. Det förekommer t.ex. erbjudanden om att teckna försäkringsavtal som säkerställer konsumentens återbetalning av krediten. Bestämmelsen bör i stället gälla i fråga om sådana avtal.

Det bör i enlighet med det nu anförda tas in bestämmelser i konsumentkreditlagen om att det som föreskrivs om kreditgivaren i berörda bestämmelser i stället ska avse kapitalförmedlaren. Detta bedöms vara i linje med förslaget till nytt konsumentkreditdirektiv. Det bedöms även vara i linje med de åtaganden som företag som förmedlar konsumentkrediter i dag gör i fråga om att tillse att rättigheter enligt konsumentkreditlagen tillgodoses.

I konsumentkreditlagen finns bestämmelser om högkostnadskrediter, dvs. krediter med en effektiv ränta som minst uppgår till referensräntan enligt 9 § räntelagen (1975:635) med ett tillägg av 30 procentenheter och som inte huvudsakligen avser kreditköp eller är en bostadskredit (se 2 §). För dessa gäller bl.a. ett kostnadstak och att förlängning som huvudregel endast får göras en gång (19 b och 36 b §§). För att undvika att en kreditgivare kan kringgå dessa begränsningar finns bestämmelser som gäller i det fall kreditgivaren eller någon den har nära förbindelser med lämnar en

ny högkostnadskredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av en befintlig högkostnadskredit. I ett sådant fall ska även kostnader för den befintliga krediten beaktas i förhållande till kostnadstaket och den nya krediten anses vara en förlängning av den befintliga (19 b § tredje stycket respektive 36 b § tredje stycket, se vidare prop. 2017/18:72 s. 29 och 34 f.). För att en kapitalförmedlare som tillhandahåller högkostnadskrediter inte ska kunna kringgå begränsningarna i fråga om kostnadstak och förlängning bör motsvarande gälla i det fall en ny högkostnadskredit som helt eller delvis finansierar återbetalning av en befintlig högkostnadskredit förmedlas av kapitalförmedlaren eller någon den har nära förbindelser med. En bestämmelse om det bör tas in i lagen.

12 Finansinspektionens tillsyns- och utredningsbefogenheter

12.1 Tillsyn över kapitalförmedlare

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska ha tillsyn över företag som driver verksamhet med tillstånd enligt den nya lagen (kapitalförmedlare). Tillsynen omfattar att företagets verksamhet drivs enligt

1. den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering,
2. andra författningar som reglerar verksamheten,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och
4. företagets interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Skälen för promemorians förslag: Finansinspektionen utövar tillsyn över svenska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se artikel 15.1 och 1 kap. 2 § och 2 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Finansinspektionen utövar även tillsyn över andra finansiella företag, bl.a. de andra typer av företag som föreslås vara undantagna från tillståndsplikt enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering, dvs. kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, konsumentkreditinstitut och bostadskreditinstitut (se avsnitt 6.5). Finansinspektionen bör ansvara även för tillsynen över företag som driver verksamhet enligt den nya lagen, vilket kan vara dels svenska företag, dels utländska företag som inrättat filial i Sverige (se avsnitt 6.2 och 6.6). Beträffande företag som omfattas av det föreslagna undantaget från tillståndsplikt, t.ex. betalningsinstitut, gäller även bestämmelser om tillsyn i de författningar som reglerar deras verksamhet

Tillsynen bör omfatta att kapitalförmedlare driver sin verksamhet i enlighet med den nya lagen, andra författningar som reglerar verksamheten, företagets bolagsordning eller stadgar, samt interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten (jfr t.ex. 23 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 16 §

första stycket lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Författningar utöver den nya lagen omfattar t.ex. associationsrättsliga bestämmelser, regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och konsumentkreditlagen. Beträffande konsumentkreditlagen, se vidare nedan. Exempel på interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten är sådana som avser riktlinjer som ska finnas för att säkerställer en effektiv och ansvarsfull ledning (se avsnitt 9.2), kriterier för att bedöma kreditrisker (se avsnitt 9.6) och förfaranden och åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter (se avsnitt 9.8).

Tillsynsregleringen väcker frågor om gränsdragningen mellan Finansinspektionens och Konsumentverkets ansvarsområden i fråga om konsumentkreditlagen. I fråga om verksamhet som står under tillsyn av Finansinspektionen är det inspektionen som också har tillsyn över att konsumentkreditlagen följs. Från denna ordning finns ett undantag när det gäller tillsyn över företag som driver verksamhet enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (konsumentkreditinstitut), där Konsumentverket har tillsyn över att konsumentkreditlagen följs (se 55 § och prop. 2013/14:107 s. 61). Att Konsumentverket har tillsyn över konsumentkreditlagen i fråga om konsumentkreditinstitut trots att de i övrigt står under Finansinspektionens tillsyn har samband med att verket hade det tillsynsansvaret vid införandet av lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och att högre konsumentskydd inte kunde förväntas genom att lägga över tillsyn från Konsumentverket till Finansinspektionen.

De företag som i dag bedriver verksamhet med förmedling av konsumentkrediter som kommer att omfattas av den nya lagen är kredit- och betalningsinstitut. Det finns därför inte skäl att avvika från huvudregeln att Finansinspektionen har tillsyn över att konsumentkreditlagen följs av företag som i övrigt står under inspektionens tillsyn (jfr betänkandet Gränsrotsfinansiering s. 433).

12.2 Rätt att få tillgång till dokument och information

Promemorians förslag: En kapitalförmedlare ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av den nya lagen. En kapitalförmedlare ska därutöver lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

För tillsynen över kapitalförmedlare ska Finansinspektionen få besluta att förelägga en fysisk eller juridisk person att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat.

Finansinspektionen ska även få besluta att förelägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Ett föreläggande ska få förenas med vite.

Ett beslut om föreläggande ska inte få strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka upplysningar en kapitalförmedlare ska lämna till Finansinspektionen och när upplysningarna ska lämnas.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten kunna kräva att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och tredje parter som utsetts att utföra uppgifter i samband med tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster samt de fysiska och juridiska personer som kontrollerar dem eller kontrolleras av dem lämnar handlingar och annan information till myndigheten (artikel 30.1 a). Den behöriga myndigheten ska även kunna kräva att revisorer och ledningen hos leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster och hos tredje parter som utsetts att utföra uppgifter i samband med tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster lämnar information till myndigheten (artikel 30.1 b). Bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att på det sätt som anges i EU-förordningen att få tillgång till dokument och information finns i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (2 kap. 2 §). Enligt dessa bestämmelser har inspektionen rätt att begära in uppgifter, handlingar eller annat och att kalla den som förväntas kunna lämna upplysningar till förhör. Finansinspektionen har motsvarande befogenheter enligt andra regelverk på finansmarknadsområdet (se t.ex. 23 kap. 3 § lagen om värdepappersmarknaden).

För andra finansiella företag, t.ex. värdepappersinstitut och konsumentkreditinstitut, finns även bestämmelser om att de är skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av lagen eller som inspektionen begär (23 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden och 17 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter).

För att säkerställa att Finansinspektionen kan utöva en effektiv tillsyn bör kapitalförmedlare, med förebild av det som gäller för bl.a. värdepappersinstitut, vara skyldiga att lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av den nya lagen. En kapitalförmedlare bör därutöver vara skyldig att lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär. Inspektionen bör även, på samma sätt som i fråga om tillsynen enligt andra regelverk på finansmarknadsområdet, få möjlighet att genom föreläggande begära in uppgifter, handlingar eller annat av andra personer än den som tillsynen avser. Vidare bör inspektionen, också i likhet med det som gäller enligt andra lagar på finansmarknadsområdet, få kalla den som kan förväntas kunna lämna upplysningar i saken till förhör.

Med den föreslagna utformningen av bestämmelserna i den nya lagen finns möjlighet för Finansinspektionen att som utgångspunkt begära att någon tillhandahåller uppgifter och handlingar samt att den som förväntas kunna lämna upplysningar inställer sig till förhör. Följs inte en sådan begäran kan Finansinspektionen besluta om ett föreläggande.

Finansinspektionen har enligt andra lagar på finansmarknadsområdet möjlighet att förena ett föreläggande med vite (se t.ex. 25 kap. 29 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 21 § lagen med kompletterande

bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det saknas skäl att behandla den nu aktuella situationen på något annat sätt. Finansinspektionen bör därför få motsvarande möjlighet att förena ett föreläggandena enligt den nya lagen med vite.

Skyldigheten att tillhandahålla Finansinspektionen information begränsas av bl.a. tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Det innebär samtidigt att Finansinspektionen är förhindrad att förelägga den som omfattas av skydd enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen. Eftersom det redan följer av principen att grundlag har företräde framför vanlig lag, behöver detta inte anges särskilt (jfr prop. 2011/12:175 s. 19 och prop. 2016/17:22 s. 142). I likhet med andra lagar på finansmarknadsområdet bör det emellertid i den nya lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att ett föreläggande inte får strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater (se t.ex. 23 kap. 3 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 2 kap. 2 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det är endast när det gäller advokater som det är befogat att Finansinspektionen har en skyldighet att i samband med föreläggandet beakta tystnadsplikten, eftersom det bör kunna antas att Finansinspektionen känner till att den person som ska föreläggas är advokat eller annan som kan omfattas av den lagreglerade tystnadsplikten för advokater. Något motsvarande antagande kan emellertid inte göras beträffande andra personer som omfattas av en lagstadgad tystnadsplikt (se prop. 2018/19:38 s. 33). Frågan om huruvida den person som omfattas av en sådan tystnadsplikt har en skyldighet att lämna uppgifter till Finansinspektionen får avgöras i det enskilda fallet och beror på vilken tystnadsplikt det är fråga om (jfr Kammarrätten i Stockholms dom den 28 september 2006 i mål nr 4514-06).

För att kunna bedriva en löpande tillsyn föreskriver Finansinspektionen ofta att tillståndspliktiga företag med viss regelbundenhet ska lämna uppgifter av olika slag. Ett bemyndigande om rätt att meddela sådana föreskrifter brukar lämnas i de lagar som gäller tillståndspliktig verksamhet (se t.ex. 23 kap. 15 § 1 lagen om värdepappersmarknaden och 34 § 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Ett motsvarande bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör tas in även i den nya lagen. Den information som efterfrågas kan avse uppgifter om t.ex. löpande verksamhet, vissa transaktioner och byte av ledningspersoner.

12.3 Rätt att utföra platsundersökningar

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska när det är nödvändigt för tillsynen få genomföra undersökning hos en kapitalförmedlare.

Finansinspektionen ska även få genomföra undersökningar hos ett företag som har fått i uppdrag av en kapitalförmedlare att utföra ett visst arbete eller en viss funktion, om det behövs för tillsynen.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten kunna utföra inspektioner eller undersökningar på plats, utom i fysiska personers privatbostäder.

Myndigheten ska för det ändamålet kunna tillträda lokaler för att få åtkomst till dokument och andra uppgifter i någon form, när det finns rimlig misstanke om att det finns dokument och andra uppgifter med anknytning till föremålet för inspektionen eller utredningen som kan vara relevanta för att bevisa en överträdelse av förordningen (artikel 30.1 c). I egenskap av behörig myndighet enligt EU-förordningen får Finansinspektionen även utföra inspektioner på plats av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster i syfte att bedöma om leverantörerna uppfyller de skyldigheter som föreskrivs (artikel 15.2). Bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att på det sätt som anges i EU-förordningen utföra platsundersökningar finns i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (2 kap. 3 §). Finansinspektionen har även enligt andra lagar på finansmarknadsområdet motsvarande befogenhet att genomföra platsundersökningar (se t.ex. 23 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden). För att säkerställa att Finansinspektionen kan utöva en effektiv tillsyn över kapitalförmedlare bör inspektionen få rätt att genomföra platsundersökningar även enligt den nya lagen.

I lagar på finansmarknadsområdet gäller i allmänhet att en platsundersökning, till skillnad från rätten att få tillgång till information, endast kan avse den person som står under tillsyn och endast göras i en sådan persons verksamhetslokaler. Denna rätt är dock i vissa fall utvidgad till att omfatta även platsundersökning hos ett företag som har fått i uppdrag att utföra visst arbete eller vissa funktioner för t.ex. ett värdepappersinstituts räkning, om det behövs för tillsynen över institutet (se 23 kap. 4 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden). I ett sådant fall har företaget ansetts vara så nära kopplat till verksamheten som är under tillsyn att rätten att utföra undersökningar även bör gälla hos uppdragstagaren (se t.ex. prop. 2006/07:115 s. 493 f.). Befogenheten att utföra platsundersökningar för tillsynen över kapitalförmedlare bör utformas på motsvarande sätt. Finansinspektionen bör därför, om det är nödvändigt för tillsynen över en kapitalförmedlare, få genomföra en undersökning i dennes verksamhetslokaler. Befogenheten bör utsträckas till att gälla också hos en kapitalförmedlares uppdragstagare, om inspektionen anser att det behövs för tillsynen över kapitalförmedlaren som gett uppdraget (angående uppdragsavtal, se avsnitt 9.9).

I likhet med det som gäller enligt andra lagar på finansmarknadsområdet finns inte skäl att ge Finansinspektionen rätt att använda tvångsmedel för att genomföra den typ av platsundersökningar som beskrivs i detta avsnitt (jfr bl.a. samma prop. s. 494). En kapitalförmedlare har dock en skyldighet att medverka till undersökning och om så inte sker kan ett ingripande komma i fråga (se avsnitt 11.1). Ett beslut om ingripande kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 17). Liksom i fråga om andra åtgärder krävs bl.a. att en platsundersökning aldrig får vara mer långtgående än vad som behövs och att det avsedda resultatet av en sådan undersökning står i rimligt förhållande till de olägenheter som kan antas uppstå för den som undersökningen riktas mot (se 5 § tredje stycket förvaltningslagen [2017:900]).

12.4 Rätt att förbjuda ett investeringserbjudande

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska få tillfälligt förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om det finns skälig anledning att anta att erbjudandet strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den. Ett beslut om förbud ska få gälla under högst tio arbetsdagar.

Finansinspektionen ska få förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om erbjudandet strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den. Ett sådant förbud ska upphävas om erbjudandet inte längre strider mot bestämmelserna i den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den, eller om det inte längre finns skälig anledning att anta att erbjudandet skulle göra det.

Ett beslut om förbud ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten ha rätt att meddela ett tillfälligt eller permanent förbud mot ett erbjudande om gräsrotsfinansiering (artikel 30.2 första stycket a och c). Ett tillfälligt förbud ska få meddelas om det finns rimliga skäl att misstänka att förordningen har överträtts. Ett förbud som inte är tillfälligt ska få meddelas om det har framkommit att förordningen har överträtts eller om det finns rimliga skäl att misstänka att den skulle överträdas.

Bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att förbjuda erbjudanden om gräsrotsfinansiering på det sätt som anges i förordningen finns i lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (2 kap. 4 och 5 §§). Bestämmelserna i den lagen har utformats efter förebild av bestämmelserna i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning om att Finansinspektionen får förbjuda erbjudanden av värdepapper till allmänheten eller upptagande av värdepapper till handel på en reglerad marknad (se 3 kap. 2 och 3 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning, prop. 2020/21:206 s. 59 f. och prop. 2018/19:83 s. 71–74).

Finansinspektionen bör därför i likhet med det som gäller enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering få besluta om tillfälligt förbud för ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform under högst tio arbetsdagar vid misstanke om att erbjudandet strider mot den nya lagen. Detsamma bör gälla i fråga om föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Genom det aktuella förbudet kan investeringar hindras under viss tid medan Finansinspektionen utreder om erbjudandet strider mot lagen. Beviskravet bör, liksom i de ovan nämnda kompletteringslagarna, vara ”skälig anledning att anta”, vilket är ett vanligt beviskrav i svensk rätt. Om Finansinspektionen inte längre har skälig anledning att anta att den nya lagen överträds, ska förbudet upphävas. Om Finansinspektionen efter utgången av tiodagarsfristen inte har tillräckligt underlag för att bedöma om erbjudandet strider mot den nya lagen men det fortfarande finns skälig anledning att anta att så är fallet, bör inspektionen kunna besluta om ett nytt tillfälligt förbud.

Om Finansinspektionen kommer fram till att ett investeringserbjudande strider mot den nya lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den bör det – liksom enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s

förordning om gräsrotsfinansiering – vara möjligt att tills vidare förbjuda investeringserbudandet. En bestämmelse om det bör således införas i den nya lagen. I likhet med lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör det i den nya lagen uttryckligen anges att förbud som inte är tillfälliga ska upphävas om erbjudandet om gräsrotsfinansiering inte längre strider mot bestämmelserna i den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den.

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska ett förbud som gäller tills vidare kunna meddelas även när det finns rimliga skäl att misstänka att förordningen skulle överträdas. I lagen med kompletterande bestämmelser till EU-förordningen finns därför en bestämmelse om att Finansinspektionen får förbjuda ett erbjudande om gräsrotsfinansiering om det finns skälig anledning att anta att erbjudandet skulle strida mot EU-förordningen (se 2 kap. 5 § första stycket och prop. 2020/21:206 s. 60). Det bedöms inte finnas något behov av en motsvarande möjlighet enligt den nya lagen.

Ett beslut om förbud bör få förenas med vite.

12.5 Rätt att förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbudande

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska få tillfälligt förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbudande på en finansieringsplattform, om det finns skälig anledning att anta att marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den. Ett sådant förbud ska få gälla under högst tio arbetsdagar.

Finansinspektionen ska få förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbudande på en finansieringsplattform, om marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den. Ett sådant förbud ska upphävas om erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen inte längre strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den.

Ett beslut om förbud ska få förenas med vite.

Om information som en kapitalförmedlare ska lämna till sina kunder, som ska framgå av investeringsfaktablad och marknadsföringsmaterial, inte tillhandahålls på det sätt och i den form som följer av den nya lagen, ska även marknadsföringslagen tillämpas.

Skälen för promemorians förslag

Finansinspektionens befogenhet

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten ha möjlighet att förbjuda marknadsföringskommunikation helt eller tillfälligt, eller kräva att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster eller tredje parter som utsetts att utföra uppgifter i samband med tillhanda-

hållande av gräsrotsfinansieringstjänster upphör med eller tillfälligt drar in, marknadsföringskommunikation under högst tio på varandra följande arbetsdagar vid ett och samma tillfälle, om det finns rimliga skäl att tro att förordningen har överträtts (artikel 30.2 första stycket b). Med marknadsföringskommunikation avses i EU-förordningen all information eller kommunikation från en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster till en presumtiv investerare eller presumtiva projektägare om de tjänster som leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster erbjuder, utöver den information till investerare som krävs enligt förordningen (artikel 2.1 o).

Bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att förbjuda marknadsföringskommunikation på det sätt som anges i EU-förordningen har införts i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. De har utformats efter förebild av bestämmelserna i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning om att Finansinspektionen får förbjuda marknadsföring av erbjudanden av värdepapper till allmänheten eller upptagande av värdepapper till handel på en reglerad marknad (2 kap. 4 och 5 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och prop. 2020/21:206 s. 61–64, 3 kap. 2 och 3 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning och prop. 2018/19:83 s. 74–77). Finansinspektionen bör ges samma befogenheter att förbjuda marknadsföringskommunikation vid överträdelser av bestämmelser i den nya lagen. Det bör bl.a. göras åtskillnad mellan tillfälliga och inte tillfälliga förbud på samma sätt som i de ovan beskrivna lagarna och på samma sätt som när det gäller bestämmelserna om förbud mot ett investerings-erbjudande som föreslås i avsnitt 12.4.

Det förekommer i dag i stor utsträckning parallell tillsyn och möjlighet till åtgärder enligt å ena sidan regleringen på finansmarknadsområdet och å andra sidan marknadsföringslagen (se vidare nedan). Det är en ordning som ansetts fungera väl (se t.ex. prop. 2018/19:83 s. 78). Sådana parallella möjligheter till tillsyn och åtgärder från respektive myndighet finns också i fråga om marknadsföringskommunikation avseende erbjudanden om gräsrotsfinansiering (se prop. 2020/21:206 s. 62 f.).

Ett tillfälligt förbud mot marknadsföringskommunikation, som gäller i högst tio arbetsdagar, bör få meddelas om det finns skälig anledning att anta att ett investeringserbjudande strider mot bestämmelserna i den nya lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Ett tillfälligt förbud bör även kunna meddelas om det finns skälig anledning att anta att marknadsföringskommunikationen i sig strider mot den nya lagen eller föreskrifter. Informationen i marknadsföringskommunikationen ska bl.a. vara rättvis, tydlig och icke-vileledande och tydligt identifierbar som marknadsföringsmaterial (se avsnitten 10.1 och 10.8). Om Finansinspektionen efter utgången av tiodagarsfristen inte har tillräckligt underlag för att bedöma om erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen strider mot bestämmelserna i den nya lagen eller föreskrifter, men det fortfarande finns skälig anledning att anta att så är fallet, bör inspektionen kunna besluta om ett nytt tillfälligt förbud (jfr avsnitt 12.4).

I likhet med det som gäller enligt bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör Finansinspektionen kunna besluta att tills vidare förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande om marknadsförings-

kommunikationen eller erbjudandet strider mot den nya lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den (jfr samma prop. s. 63 och prop. 2018/19:83 s. 77). Det bör i den nya lagen även anges att ett förbud som inte är tillfälligt ska upphävas om erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen inte längre strider mot den lagen eller föreskrifter meddelade med stöd av den eller om det inte längre finns skäl原因 att anta att erbjudandet skulle göra det.

Ett beslut om förbud bör få förenas med vite.

Konsumentverkets tillsyn

Enligt förslaget ovan ska Finansinspektionen få förbjuda marknadsföringskommunikation. Samtidigt gäller marknadsföringslagens bestämmelser vid marknadsföring av produkter. Enligt den lagen får domstolen besluta om bl.a. förbud mot marknadsföring som är otillbörlig (23 och 27 §§) eller, i fall som inte är av större vikt, Konsumentombudsmannen besluta att meddela ett förbudsföreläggande (23 och 28 §§). Det förhållandet att även marknadsföringslagen är tillämplig innebär inte något hinder mot att Finansinspektionen ingriper med stöd av bestämmelserna i den nya lagen. Det är lämpligt att i den nya lagen införa en bestämmelse som hänvisar till marknadsföringslagens bestämmelser på samma sätt som i flera andra lagar på finansmarknadsområdet, (se t.ex. 9 kap. 14 § fjärde stycket lagen om värdepappersmarknaden och 1 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). En sådan bestämmelse bör klargöra att också marknadsföringslagens sanktionssystem (förutom 29–36 §§) inklusive skadeståndsbestämmelse (37 §) kan komma att tillämpas för de fall kraven i fråga om investeringsfaktablad, information som ska lämnas till kunder och marknadsföringsmaterial inte följs (se avsnitten 10.1, 10.2 och 10.8).

Finansinspektionen och Konsumentverket bör samråda med varandra innan en åtgärd vidtas (jfr prop. 2018/19:83 s. 78). Att myndigheterna ska samråda med varandra i frågor på de områden där de har ett gemensamt tillsynsansvar framgår av respektive myndighetsinstruktion (2 § och 7 § första stycket 2 förordningen [2009:93] med instruktion för Finansinspektionen och 1 § och 6 § 2 förordningen [2009:607] med instruktion för Konsumentverket). Sedan tidigare finns ett samverkansavtal mellan myndigheterna som klargör hur detta samråd ska ske och på vilka områden. Finansinspektionen och Konsumentverket bör därmed kunna bedriva sin tillsyn enligt den nya lagen på samma sätt som i de övriga fallen där de har ett tillsynsansvar avseende samma tillsynsobjekt. Eventuellt behov av sekretessbrytande bestämmelser kan hanteras genom föreskrifter på förordningsnivå.

12.6 Rätt att förbjuda driften av en finansieringsplattform

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska få tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om det finns skäl原因 att anta att bestämmelser i den nya lagen eller i

föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Beslutet ska få gälla under högst tio arbetsdagar.

Finansinspektionen ska få förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om bestämmelser i den nya lagen eller i föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Beslutet ska upphävas om överträdelsen har upphört.

Finansinspektionen ska få tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om förmedlarens ställning är sådan att driften av plattformen skulle skada investerarens intressen.

Ett beslut om förbud ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten ha rätt att meddela ett tillfälligt förbud eller kräva att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster tillfälligt drar in tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster under högst tio på varandra följande arbetsdagar vid ett och samma tillfälle om det finns skälig anledning att tro att förordningen har överträtts (artikel 30.2 första stycket d). Den behöriga myndigheten ska ha rätt att tills vidare förbjuda tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster om det har framkommit att förordningen har överträtts (artikel 30.2 första stycket e). Den behöriga myndigheten ska enligt EU-förordningen vidare ha rätt att meddela ett tillfälligt förbud eller kräva att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster tillfälligt drar in tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster även i det fall leverantörens ställning är sådan att tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster skulle skada investerarnas intressen (artikel 30.2 första stycket h). Detsamma ska gälla i fråga om en tredje part som utsetts att utföra uppgifter i samband med tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster. För ett tillfälligt förbud på den här grunden anges ingen tidsbegränsning.

Bestämmelser som ger Finansinspektionen möjlighet att på det sätt som anges i EU-förordningen förbjuda tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster har införts i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se 2 kap. 6 och 7 §§ och prop. 2020/21:206 s. 65 f.). Finansinspektionen bör ges samma befogenheter att förbjuda tillhandahållandet av tjänster enligt den nya lagen. Det innebär att förbudet bör avse drift av en finansieringsplattform. Bestämmelserna bör utformas på motsvarande sätt som bestämmelserna om förbud mot ett investeringserbjudande som föreslås i avsnitt 12.4 och mot marknadsföring av ett sådant som föreslås i avsnitt 12.5. Det bör alltså göras åtskillnad mellan tillfälliga och inte tillfälliga förbud.

Ett tillfälligt förbud mot att driva en finansieringsplattform som gäller i högst tio dagar, bör få meddelas om det finns skälig anledning att anta att bestämmelserna i den nya lagen har överträtts. Med möjligheten att meddela ett sådant förbud kan Finansinspektionen hindra driften av plattformen medan inspektionen utreder en misstänkt överträdelse. Beviskravet bör bestämmas till ”skälig anledning att anta”, i linje med det som föreslås i avsnitten 12.4 och 12.5. Om Finansinspektionen inte längre har skälig anledning att anta att den nya lagen överträds, bör förbudet upphävas. Om Finansinspektionen efter utgången av tiodagarsfristen inte har tillräckligt underlag för att bedöma om lagen eller föreskrifter överträtts

men det fortfarande finns skälig anledning att anta att så är fallet, bör inspektionen kunna besluta om ett nytt tillfälligt förbud.

Ett förbud att driva en finansieringsplattform som inte är tidsbegränsat är en ingripande åtgärd som får antas vara proportionerlig endast vid allvarliga överträdelser. Ett sådant förbud bör upphävas om kapitalförmedlaren inte längre överträder bestämmelserna i den nya lagen.

Ett tillfälligt förbud mot att driva en finansieringsplattform, som dock inte är tidsbegränsat, ska också kunna beslutas om kapitalförmedlarens ställning är sådan att driften av plattformen skulle skada investerarens intressen. Förbudet kan t.ex. komma i fråga om leverantörens ekonomiska ställning försämras så att det finns risk för konkurs (se prop. samma prop. s. 66 och jfr prop. 2018/19:83 s. 193).

Ett beslut om förbud bör få förenas med vite.

12.7 Korrigering av bristfällig, felaktig eller vilseledande information

Promemorians förslag: Om den information som en kapitalförmedlare ska lämna till kunder, inklusive i form av investeringsfaktablad, är bristfällig, felaktig eller vilseledande, ska Finansinspektionen få offentliggöra korrekta uppgifter. I ett sådant fall ska Finansinspektionen även få förelägga en kapitalförmedlare att korrigera informationen eller se till att den korrigeras. Föreläggandet ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten – för att säkerställa investerarskydd eller att marknaden fungerar störningsfritt – kunna lämna ut, eller kräva att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster eller den tredje part som utsetts att utföra uppgifter i samband med tillhandahållande av gräsrotsfinansieringstjänster lämnar ut, all väsentlig information som kan påverka tillhandahållandet av gräsrotsfinansieringstjänster (artikel 30.2 första stycket g). Befogenheten att lämna ut eller kräva utlämnande av information i nu berört avseende ska enligt EU-förordningen kunna användas för att säkerställa investerarskydd och att marknaden fungerar felfritt.

Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering får Finansinspektionen offentliggöra korrekta uppgifter om det har förekommit bristfälliga, felaktiga eller vilseledande uppgifter i ett investeringsfaktablad eller sådan information som leverantören av gräsrotsfinansieringstjänster är skyldig att lämna till sina kunder (2 kap. 8 §). Liknande bestämmelser finns även i bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning (3 kap. 7 §) och lagen (2018:2024) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden (3 kap. 4 §). Regeringen har ansett att det är lämpligt att införa en tydlig rättslig grund för att Finansinspektionen publicerar information som kan behövas för investerare och allmänhet, mot vilken Finansinspektionens ställningstagande också kan bedömas (se t.ex. prop. 2020/21:206 s. 67 f.).

Efter förebild av lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (2 kap. 8 § andra stycket) bör det i den

nya lagen tas in en uttrycklig bestämmelse om att Finansinspektionen får förelägga en kapitalförmedlare att korrigera information (jfr samma prop. s. 80). I ett fall där det behövs korrigeras information i ett investeringsfaktablad som projektägaren tar fram och där projektägaren är ansvarig för informationen bör Finansinspektionen i stället kunna förelägga kapitalförmedlaren att tillse att information korrigeras (se samma prop. s. 68). Korrigerar projektägaren inte omedelbart en brist i informationen som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning ska erbjudandet dras in enligt de bestämmelser som föreslås i avsnitt 10.2.

13 Ingripanden

13.1 Bestämmelser om ingripanden mot kapitalförmedlare

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska få ingripa mot en kapitalförmedlare som har åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen, andra författningar som reglerar förmedlarens verksamhet eller bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Finansinspektionen ska få ingripa genom beslut om

1. föreläggande att inom viss tid vidta en viss åtgärd eller upphöra med ett visst agerande,
2. anmärkning,
3. vid allvarliga överträdelser, återkallelse av tillstånd att driva en finansieringsplattform eller, om det är tillräckligt, varning.

Ett beslut om föreläggande ska få förenas med vite.

Om beslut om anmärkning eller varning har meddelats ska Finansinspektionen få besluta att kapitalförmedlaren ska betala en sanktionsavgift.

Om tillståndet återkallas ska Finansinspektionen få besluta om hur avvecklingen av rörelsen ska ske. Ett beslut om återkallelse ska få förenas med förbud att fortsätta rörelsen. Ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

Finansinspektionen ska inte få ingripa om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som har förenats med vite och den överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Om någon som ingår i styrelsen i en kapitalförmedlare, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller lagens krav på insikt, erfarenhet och lämplighet, ska Finansinspektionen få återkalla förmedlarens tillstånd att driva en finansieringsplattform. Innan detta görs ska kapitalförmedlaren ges möjlighet att inom en bestämd tid om högst tre månader ersätta personen. I stället för att återkalla tillståndet, ska Finansinspektionen få besluta att en styrelseledamot inte längre får vara det. Inspektionen ska då få förordna en ersättare, vars uppdrag gäller till

dess kapitalförmedlaren har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Skälen för promemorians förslag

Omfattning av Finansinspektionens möjlighet till ingripande

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska den behöriga myndigheten kunna ingripa med administrativa sanktioner och åtgärder vid överträdelser av de regler i förordningen som anges i en överträdelsekatalog (se artikel 39.1). I EU-förordningen anges de administrativa sanktioner och åtgärder som åtminstone ska kunna beslutas (artikel 39.2). Reglerna om ingripanden i EU-förordningen genomförs i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotfinansiering, vilken på motsvarande sätt som förordningen innehåller en katalog över de överträdelser som kan föranleda ett ingripande (se 3 kap. 1 §).

I rörelselagar på finansmarknadsområdet är bestämmelserna om ingripande mot verksamhetsutövaren normalt utformade på annat sätt än i kompletteringslagar till EU-förordningar. Enligt t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om värdepappersmarknaden och lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter finns i stället bestämmelser om att Finansinspektionen får ingripa om kredit-, värdepappers- eller konsumentkreditinstitutet har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar företagets verksamhet (15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 25 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden och 20 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter).

I huvudsak är det samma typer av administrativa sanktioner och åtgärder som kan komma i fråga vid ingripanden enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering som enligt andra regelverk på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse och lagen om värdepappersmarknaden (se 3 kap. 2 och 3 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, 15 kap. 1 § andra och tredje styckena och 7 § och 25 kap. 1 § andra stycket och 8 §). Ingripanden kan enligt regelverken göras bl.a. genom föreläggande att inom viss tid vidta en viss åtgärd eller upphöra med ett visst agerande eller anmärkning, eller vid allvarliga överträdelser, återkallelse av tillstånd eller, om det är tillräckligt, varning. Vidare kan sanktionsavgift påföras.

Finansinspektionens ingripandemöjligheter mot kapitalförmedlare enligt den nya lagen bör som utgångspunkt utformas i linje med vad som gäller i fråga om leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster. Det bör dock inte införas en katalog med de överträdelser som kan föranleda ett ingripande. I stället bör det med förebild av det som gäller enligt rörelselagar, så som lagen om värdepappersmarknaden, tas in en bestämmelse om att Finansinspektionen ska ingripa om en kapitalförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter enligt den nya lagen, andra författningar som reglerar förmedlarens verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Finansinspektionen föreslås i avsnitt 12.3 få genomföra en platsundersökning i verksamhetslokaler som tillhör en kapitalförmedlare. Underlåtenhet att samarbeta i samband med en utredning eller begäran som vidtas med stöd av Finansinspektionens tillsyns- och utredningsbefogenheter kan bli föremål för ingripande då en sådan underlåtenhet kan innebära ett åsidosättande av skyldigheter enligt den nya lagen.

Finansinspektionen föreslås alltså få möjlighet till ingripande mot alla överträdelser av bestämmelser som reglerar kapitalförmedlarens verksamhet. Bestämmelserna om ingripanden bör ge möjlighet att ingripa mot kapitalförmedlare, dvs. den som har tillstånd av Finansinspektionen att driva en finansieringsplattform eller som är undantagen från tillståndsplikt och driver en finansieringsplattform efter anmälan till Finansinspektionen (se avsnitt 5.2). Det innebär att ingripande kan göras såväl mot svenska och utländska företag som har tillstånd enligt den nya lagen som svenska och utländska företag som är undantagna från tillståndsplikt (se vidare avsnitten 6.1 och 6.5). Särskilda bestämmelser om ingripande mot den som driver verksamhet enligt den nya lagen utan att vara berättigad till det föreslås i avsnitt 13.4.

De administrativa sanktioner och åtgärder som kan komma ifråga vid ingripande bör utformas i linje med det som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det innebär att Finansinspektionen bör ges möjlighet att välja mellan ett antal olika åtgärder och sanktioner, vilka beskrivs nedan. På så vis kan ett ingripande i varje enskilt fall anpassas efter vad som är mest ändamålsenligt.

För företag som driver verksamhet enligt den nya lagen men är undantagna från tillståndsplikt på grund av att de har tillstånd enligt annan rörelsereglering finns även bestämmelser om ingripanden i den regleringen.

Föreläggande att upphöra med överträdelsen och att inte upprepa den

Finansinspektionen bör ges möjlighet att ingripa enligt den nya lagen genom rättelseföreläggande (jfr t.ex. 25 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 2 § 1 lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Ett rättelseföreläggande kan innebära att en kapitalförmedlare ska upphöra med ett visst agerande och inte upprepa det. En överträdelse kan även bestå i underlåtenhet att uppfylla vissa krav. Finansinspektionen bör då även få ålägga den ansvarige att vidta en positiv åtgärd för att uppfylla kraven som ställs på kapitalförmedlaren. Ett beslut om föreläggande bör, i likhet med vad som gäller enligt andra lagar, få förenas med vite. Däremot bör det inte kunna kombineras med sanktionsavgift (se nedan).

Återkallelse av tillstånd, varning, anmärkning och sanktionsavgift

Finansinspektionen bör, i likhet med i motsvarande bestämmelser i annan finansmarknadslagstiftning, ges befogenhet att vid allvarliga överträdelser återkalla en kapitalförmedlares tillstånd att driva en finansieringsplattform (se t.ex. 25 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 2 § 3 lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Vid valet av ingripandeåtgärd bör återkallelse av

tillstånd betraktas som den mest ingripande åtgärden. Ett beslut om återkallelse bör inte kunna kombineras med sanktionsavgift (se nedan).

Finansinspektionen har enligt rörelsereglering på finansmarknadsområdet normalt möjlighet att som alternativ till återkallelse av verksamhetstillstånd i stället ingripa genom beslut om en varning, om det är tillräckligt (se samma hänvisningar). Varning är alltså en ingripandeåtgärd som används för allvarliga överträdelser, som alternativ till återkallelse av verksamhetstillstånd, när förutsättningar för återkallelse i och för sig finns men varning i det enskilda fallet framstår som en tillräcklig åtgärd. En möjlighet att under dessa förutsättningar besluta om varning bör finnas även enligt den nya lagen.

När det gäller företag som är undantagna från tillståndsplikt enligt den nya lagen på grund av att de har tillstånd enligt annan rörelseregleringen finns inget tillstånd att driva en finansieringsplattform att återkalla (se avsnitt 6.5). Bestämmelser om återkallelse av verksamhetstillstånd vid allvarliga överträdelser eller, om det är tillräckligt, varning finns dock för dessa företag i deras rörelselagar. I förhållande till utländska bolag som är undantagna från tillståndsplikt blir Finansinspektionens möjligheter till ingripande begränsade till förbud (se avsnitt 12.6), föreläggande med eller utan vite och anmärkning med eller utan sanktionsavgift.

I rörelseregleringen på finansmarknadsområdet finns ofta även möjlighet att ingripa genom beslut om anmärkning när det är fråga om överträdelser som inte är så allvarliga att det finns förutsättningar att återkalla tillståndet (se prop. 2006/07:115 s. 499). Anmärkning bör kunna beslutas även enligt den nya lagen. En anmärkning bör användas i stället för ett föreläggande när det inte finns något att åtgärda men överträdelsen bör medföra en sanktion.

Det bör även införas en möjlighet att besluta om sanktionsavgift mot en kapitalförmedlare som åsidosatt sina skyldigheter. Enligt rörelseregleringen på finansmarknadsområdet gäller i allmänhet att Finansinspektionen får besluta om sanktionsavgift om beslut om anmärkning eller varning meddelats (se t.ex. 25 kap. 8 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Genom möjligheten att kombinera anmärkning och varning med sanktionsavgift ges Finansinspektionen stort utrymme att anpassa ett ingripande till typ och grad av överträdelse. En bestämmelse om att sanktionsavgift får beslutas om beslut om anmärkning eller varning har meddelats bör därför tas in i den nya lagen. Beräkning av sanktionsavgifter behandlas i avsnitten 13.5 och 13.6.

Vid återkallelse av tillstånd enligt lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering har Finansinspektionen möjlighet att bestämma hur avvecklingen av rörelsen ska ske (25 kap. 6 § respektive 3 kap. 4 §). Genom dessa bestämmelser får Finansinspektionen möjlighet att i sitt beslut om återkallelse ge anvisningar om hur rörelsen ska avvecklas. Därigenom ges utrymme att ta hänsyn till individuella förhållanden hos den verksamhet som beslutet avser (se prop. 2006/07:115 s. 639, prop. 1990/91:142 s. 175 och prop. 1991/92:113 s. 208 samt prop. 2020/21:206 s. 78). En motsvarande bestämmelse bör införas i den nya lagen eftersom det är av vikt att en kapitalförmedlares verksamhet avvecklas ordnat till skydd för investerare och projektägare. I likhet med det som gäller enligt ovan

nämnda lagar bör ett beslut om återkallelse av tillstånd få förenas med förbud att fortsätta rörelsen och ett sådant förbud förenas med vite. Bestämmelsen bör även omfatta situationer då återkallelse av tillstånd sker av andra skäl än misskötsamhet (se avsnitt 13.2).

Ingripande när personer i ledande ställning inte uppfyller kvalifikationskraven

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering så ställs krav på att styrelseledamöter och verkställande direktör har gott anseende och besitter tillräcklig kunskap, tillräckliga färdigheter och tillräcklig erfarenhet för att leda företaget, och om en leverantör inte längre uppfyller villkoren för auktorisationen kan auktorisationen återkallas (artiklarna 12.2 1 och 17.1 e). Enligt andra regelverk på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om värdepappersmarknaden och lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter har Finansinspektionen möjlighet att återkalla tillståndet för ett kredit- eller värdepappersinstitut, om en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller de krav som ställs (se 15 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 25 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden och 21 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). En förutsättning för återkallelse är att Finansinspektionen först påtalat för företaget att ledningspersonen inte uppfyller kraven, och att personen i fråga trots detta finns kvar på sin post efter det att en av inspektionen bestämd tid på högst tre månader har gått. Som alternativ till återkallelse i sådant fall har Finansinspektionen möjlighet att besluta att personen inte längre får inneha sin post och förordna en ersättare, vars uppdrag får gälla till dess att företaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör (se t.ex. 25 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden). Bestämmelser motsvarande dessa är motiverade även i den nya lagen. Bestämmelserna bör utnyttjas när det finns brister i ledningen i ett för övrigt välskött och sunt företag men där kapitalförmedlaren själv inte förmår att ändra situationen.

Överträdelsen omfattas av ett föreläggande som förenats med vite

Som regeringen har konstaterat i flera lagstiftningsärenden omfattas vite av det s.k. dubbelbestraffningsförbudet i artikel 4 i sjunde tilläggsprotokollet till Europakonventionen (se prop. 2007/08:107 s. 24 och prop. 2012/13:143 s. 69). Dubbelbestraffningsförbudet hindrar inte bara ett andra straff (dvs. ett nytt straff vid ett annat tillfälle än det första) utan även en andra prövning av samma gärning. I svenskt rätt är inte enbart ett slutligt avgörande som utgör ett hinder mot ett andra förfarande. Även en pågående prövning är ett sådant hinder (se t.ex. NJA 2013 s. 502). Det innebär att det som avgör när ett hinder mot ett andra förfarande för samma gärning eller överträdelse uppkommer anses vara den tidpunkt när det inleds en domstolsprocess om utdömande om vite (se prop. 2017/18:165 s. 60 f). Det bör därför tas in en bestämmelse i den nya lagen om att ingripande inte får ske om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som har förenats med vite och överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet. Om ett föreläggande som förenats med vite inte följs, bör Finansinspektionen välja mellan att ansöka om utdömande av vitet

eller att på annat sätt ingripa mot överträdelsen (jfr prop. 2016/17:22 s. 228).

13.2 Återkallelse av tillstånd av andra skäl än misskötsamhet

Promemorians förslag: Finansinspektionen ska återkalla en kapitalförmedlares tillstånd att driva en finansieringsplattform, om förmedlaren

1. har fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom 18 månader från det att tillståndet beviljades har börjat driva sådan verksamhet som det avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

4. under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av investeringar som förmedlats på dess finansieringsplattform.

Om en kapitalförmedlares tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i punkterna 3 eller 4, ska Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först få pröva om det finns skäl att ingripa mot förmedlaren och, om det finns sådana skäl, få besluta om ett ingripande.

I de fall som avses i punkterna 1, 2 och 4 ska Finansinspektionen i stället få meddela varning om det är tillräckligt.

Skälen för promemorians förslag: EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 17.1) innehåller bestämmelser om återkallelse av auktorisation bl.a. om en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster

a) inte har utnyttjat sin auktorisation inom 18 månader efter det att den beviljades,

b) uttryckligen har av sagt sig auktorisationen,

c) inte har tillhandahållit gräsrotsfinansieringstjänster under nio på varandra följande månader och inte heller längre deltar i förvaltningen av befintliga avtal som är resultatet av en ursprunglig matchning av intressen att finansiera företag genom användning av dess plattform för gräsrotsfinansiering,

d) har erhållit sin auktorisation på otillbörligt sätt, inbegripet genom att lämna oriktiga uppgifter i sin ansökan om auktorisation.

Liknande bestämmelser om återkallelse av tillstånd finns i annan rörelsereglering på finansmarknadsområdet (se t.ex. 25 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden).

Det bör tas in bestämmelser i den nya lagen om återkallelse av tillstånd att driva en finansieringsplattform i de nu aktuella situationerna som motsvarar reglerna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Bestämmelserna i lagen bör utformas med förebild av bl.a. motsvarande bestämmelser i lagen om värdepappersmarknaden.

Tillståndet att driva en finansieringsplattform bör således återkallas om kapitalförmedlaren fått det genom att lämna oriktiga uppgifter eller på

något annat otillbörligt sätt. För återkallelse på grund av att oriktiga uppgifter lämnats vid ansökningsförfarandet ska dessa ha varit av sådan art att det kan befaras att de har påverkat beslutet att bevilja företaget tillstånd. Återkallelse bör alltså inte ske om oriktiga eller felaktiga uppgifter visserligen har lämnats i ett ansökningsärende men varit utan relevans för beslutet att bevilja tillstånd, exempelvis rena felskrivningar som inte materiellt påverkar beslutet att bevilja eller inte bevilja tillstånd.

Ett tillstånd bör även återkallas om det inte utnyttjats under viss tid. Tidsgränsen för när ett tillstånd ska återkallas på denna grund bör bestämmas till 18 månader i enhetlighet med bestämmelserna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

En återkallelse bör även ske om kapitalförmedlaren under en sammanhängande tid inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av investeringar som förmedlats på dess finansieringsplattformen. Det innebär att tillståndet inte ska återkallas i t.ex. den situationen att företaget inte längre driver en finansieringsplattform men fortsatt hanterar betalningar enligt kreditavtal som förmedlats via finansieringsplattformen. Tidsgränsen för när en auktorisation ska återkallas på denna grund bör bestämmas till nio månader i enhetlighet med bestämmelserna i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Ett tillstånd bör vidare återkallas om kapitalförmedlaren förklarat sig avstå från det. I annan finansmarknadslagstiftning finns bestämmelser om att Finansinspektionen först får pröva om det finns skäl att ingripa och besluta om ett ingripande när tillståndet ska återkallas bl.a. på grund av att verksamhetsutövaren avstått från det (se t.ex. 25 kap. 5 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden). Bestämmelserna har som syfte att förhindra att en verksamhetsutövare som befarar ett ingripande från Finansinspektionens sida kan undvika detta genom att avstå från sitt tillstånd (se prop. 2016/17:162 s. 574–577). En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen. Den bör, i linje med det som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden, förutom när kapitalförmedlaren avstått från tillståndet gälla om tillståndet ska återkallas på grund av att kapitalförmedlaren under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av investeringar som förmedlats på dess finansieringsplattform.

Som behandlas i avsnitt 13.1 bör Finansinspektionen vid ingripanden mot överträdelser kunna meddela en varning i stället för att återkalla tillståndet, om det bedöms vara tillräckligt. En sådan möjlighet bör – i linje med annan lagstiftning på finansmarknadsområdet – finnas även när återkallelse övervägs på de nu aktuella grunderna (jfr t.ex. 25 kap. 5 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden). Möjligheten att besluta om varning är dock inte relevant när företaget har förklarat sig avstå från tillståndet.

På samma sätt som i tidigare lagstiftningsärenden görs här bedömningen att det inte är nödvändigt att, såsom i EU-förordningen, uttryckligen ange att tillståndet ska återkallas om förutsättningarna för det inte längre uppfylls (se prop. 2006/07:115 s. 502 och jfr artikel 17.1 e i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). I EU:s förordning om gräsrotsfinansiering föreskrivs även om återkallelse av auktorisation i den situationen att en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster är betaltjänstleverantör och den,

eller dess ledning, anställda eller tredje parter som agerar på dess vägnar, har överträtt nationella bestämmelser som genomför fjärde penningtvättsdirektivet (artikel 17.1 andra stycket a). Vidare innehåller förordningen regler om återkallelse på grund av att leverantören eller en tredje part som agerar på dess vägnar har förlorat den auktorisation som möjliggör tillhandahållande av betaltjänster eller investeringstjänster och kapitalförmedlaren eller den tredje parten har underlåtit att åtgärda situationen inom 40 kalenderdagar. Även när det gäller dessa återkallelsegrunder görs bedömningen att det inte är nödvändigt att uttryckligen reglera situationerna i den nya lagen. I samtliga nu nämnda situationer har Finansinspektionen nämligen, när det är fråga om allvarliga överträdelser, möjlighet att återkalla en kapitalförmedlares tillstånd med stöd av de bestämmelser som föreslås i avsnitt 13.1. I fråga om företag som är undantagna från tillståndsplikt enligt den nya lagen finns möjligheter att återkalla verksamhetstillståndet i deras respektive rörelsereglering.

13.3 Ingripanden mot fysiska personer i ledningen för kapitalförmedlare

Promemorians förslag: Om en kapitalförmedlare har åsidosatt vissa av sina skyldigheter i den nya lagen, penningtvättslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av de lagarna, ska Finansinspektionen ingripa mot en fysisk person som ingår i förmedlarens styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem. Detsamma ska gälla om kapitalförmedlaren inte har följt ett föreläggande att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat eller inte har gett tillräde till verksamhetslokaler för en platsundersökning. I den nya lagen ska det uttryckligen anges vilka överträdelser ett ingripande får avse.

Ingripande ska få ske genom en eller båda av följande administrativa sanktioner:

1. att personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, i en kapitalförmedlare, eller
2. sanktionsavgift.

Ett ingripande mot en fysisk person ska få ske bara om förmedlarens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtligen eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen.

Frågor om ingripanden mot fysiska personer för en kapitalförmedlares överträdelse ska tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

En sanktion mot en fysisk person för en kapitalförmedlares överträdelse ska få beslutas bara om sanktionsföreläggandet har delgetts den fysiska personen inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid ska Finansinspektionen få ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande

mot kapitalförmedlaren för samma överträdelse. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Ett förbud att vara styrelseledamot eller verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag

Ingripande mot styrelseledamöter, verkställande direktör och ersättare för någon av dem

Som utgångspunkt bör det vara den fysiska eller juridiska person som driver den verksamhet inom ramen för vilken en överträdelse skett som ska bli föremål för ingripande. I likhet med det som gäller enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och annan lagstiftning på finansmarknadsområdet bör det emellertid i den nya lagen införas en möjlighet att ingripa mot en medlem av ledningsorganet för den kapitalförmedlare som hålls ansvarig för överträdelsen (jfr prop. 2020/21:206 s. 79–81).

Möjligheten till ingripande mot ledningspersoner bör för det första omfatta åsidosättande av krav som har motsvarigheter i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och där ingripande mot ledningspersoner därför kan göras enligt lagen med kompletterande bestämmelser till förordningen (se prop. 2020/21:206 s. 73–75 angående dessa överträdelser). Ingripande mot ledningspersoner bör kunna komma ifråga även vid åsidosättande av skyldigheter i den nya lagen som inte har motsvarigheter i EU-förordningen, t.ex. sådana som ställer upp begränsningar och särskilda krav vid förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar (se avsnitt 9.3). Ingripande bör således kunna komma i fråga vid i princip alla överträdelser av den nya lagen. Någon möjlighet till ingripande bör dock inte införas med avseende på bestämmelserna om uppgiftsskyldighet och meddelandeförbud eftersom dessa kan bli föremål för straff (se avsnitt 15.1). När det gäller bestämmelser om ingripande mot fysiska personer för ett företags överträdelse har det i tidigare lagstiftningsärenden, med hänsyn till bl.a. rättssäkerhet och förutsebarhet för den enskilde, ansetts finnas skäl att i lag uttryckligen ange de överträdelser som kan föranleda en sanktion (se t.ex. prop. 2016/17:162 s. 536). De överträdelser som kan föranleda en sanktion bör på motsvarande sätt anges uttryckligen i den nya lagen.

På samma sätt som enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör det var möjligt att ingripa enligt den nya lagen om kapitalförmedlaren inte har följt ett föreläggande att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat eller inte har gett tillträde till verksamhetslokaler för en platsundersökning. I likhet med det som gäller enligt bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör det i den nya lagen också finnas möjlighet att ingripa mot ledningspersoner i en kapitalförmedlare som har åsidosatt sina skyldigheter enligt penningtvättslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen (se 3 kap. 1 § första stycket 3 lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, jfr även t.ex.

25 kap. 1 d § första stycket 12 lagen om värdepappersmarknaden, artikel 59.2 d i fjärde penningtvättsdirektivet och prop. 2020/21:206 s. 74).

Regeringen har tidigare gjort bedömningen att den personkrets som kan träffas av administrativa sanktioner och åtgärder bör utgöras av styrelsen, den verkställande direktören och ersättare för dessa (se t.ex. prop. 2014/15:57 s. 39 f. och prop. 2016/17:162 s. 537). Det saknas skäl att göra någon annan bedömning när det gäller kretsen av de fysiska personer som bör omfattas av bestämmelserna om ingripande vid överträdelser av kapitalförmedlare.

I likhet med det som gäller enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet bör ingripanden få ske genom förbud att utöva ledningsuppdrag, sanktionsavgift eller genom en kombination av dessa. Förutsättningarna för ingripande mot medlemmar av den juridiska personens styrelse, dess verkställande direktör eller ersättare för dessa genom förbud att utöva ledningsuppdrag eller genom sanktionsavgift bör också vara desamma som i annan lagstiftning på finansmarknadsområdet (se t.ex. 25 kap. 1 c § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 5 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det bör därför krävas att överträdelsen är allvarlig och att personen i fråga uppsåtligt eller av grov oaktsamhet har orsakat överträdelsen för att ett ingripande ska komma i fråga (se prop. 2014/15:57 s. 41–43). Dessa förutsättningar har motiverats bl.a. av att sanktionerna endast bör komma i fråga i särskilt allvarliga fall och att de har straffrättslig karaktär (se prop. 2016/17:162 s. 539–542 med vidare hänvisningar). Samma skäl gör sig gällande vid utformningen av de bestämmelser som nu föreslås.

I annan lagstiftning på finansmarknadsområdet gäller i allmänhet att ett förbud mot att utöva ledningsfunktioner ska gälla för viss tid, lägst tre och högst tio år. Detsamma bör gälla även för den möjlighet att besluta om förbud att utöva ledningsfunktioner som nu föreslås. Ett förbud bör få förenas med vite.

Det kan finnas skäl att införa en skyldighet för Finansinspektionen att underrätta Bolagsverket om beslut om att en person inte får utöva ledningsfunktioner. En sådan skyldighet kan i så fall införas genom föreskrifter på förordningsnivå (se prop. 2020/21:206 s. 81 f. och jfr t.ex. 3 § förordningen [2021:905] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Ingripande bör ske genom sanktionsföreläggande

Ingripande enligt den nya lagen mot fysiska personer som ingår i ledningsorganet för en kapitalförmedlare bör, i likhet med det som gäller enligt andra lagar på finansmarknadsområdet, göras genom sanktionsföreläggande (se prop. 2016/17:162 s. 536 och de hänvisningar som görs där). Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna ett ingripande som är bestämt till belopp eller tid för förbud att utöva ledningsuppdrag. När föreläggandet har godkänts gäller det som ett domstolsavgörande som har fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som anges i föreläggandet är utan verkan.

Beträffande processen för ingripande om ett sanktionsföreläggande inte godkänns, görs samma bedömningar som regeringen gjort i tidigare lagstiftningsärenden om sanktioner mot fysiska personer som ingår i en

juridisk persons ledningsorgan (se t.ex. prop. 2014/15:57 s. 61 f.). Finansinspektionen bör därför ha möjlighet ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan bör göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot kapitalförmedlaren för samma överträdelse. Det innebär att ansökan ska göras hos Förvaltningsrätten i Stockholm. Prövningstillstånd bör krävas vid överklagande till kammarrätten.

13.4 Ingripanden mot den som inte har rätt att driva verksamhet enligt den nya lagen

Promemorians förslag: Om någon driver verksamhet som kräver tillstånd enligt den nya lagen utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen få ingripa genom att förelägga denne att upphöra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift. Inspektionen ska även få besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet ska Finansinspektionen få förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet. Ett sådant föreläggande ska få förenas med vite.

Skälen för promemorians förslag: För att upprätthålla kravet på tillstånd för verksamhet som omfattas av den nya lagen behöver det finnas möjligheter att stoppa en verksamhet som är tillståndspliktig men som drivs utan tillstånd. I andra lagar på finansmarknadsområdet finns således bestämmelser om att Finansinspektionen får ingripa mot den som driver verksamhet utan att vara berättigad till det. Enligt lagen om värdepappersmarknaden ska Finansinspektionen ingripa mot någon som driver verksamhet som omfattas av den lagen utan att vara berättigad till det. Ingripande kan göras antingen genom föreläggande om att upphöra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift. Om det är osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om så är fallet (25 kap. 17 §). Liknande bestämmelser finns i t.ex. lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Enligt den lagen kan dock ingripande genom sanktionsavgift inte göras mot den som driver verksamhet utan tillstånd (24 §). Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning kan Finansinspektionen ingripa genom föreläggande att upphöra med verksamheten eller genom anmärkning som förenas med sanktionsavgift (se 3 kap. 1 § andra stycket och 2 § första stycket 1 och 2 samt prop. 2020/21:206 s. 76 och 134).

Finansinspektionen bör, i likhet med det som gäller enligt andra lagar på finansmarknadsområdet, få förelägga den som driver verksamhet som är tillståndspliktig utan att vara berättigad till det att upphöra med det. I samband med Finansinspektionens beslut att verksamheten ska upphöra bör inspektionen också kunna besluta om hur avvecklingen av verksamheten bör gå till (jfr 24 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter). Ett avvecklingsbeslut får stora konsekvenser inte bara för det

berörda företaget utan också för dess kunder och andra. De anvisningar om hur företaget bör avvecklas som lämnas av Finansinspektionen bör därför ges med hänsyn till de individuella förhållanden hos det företag som beslutet avser.

I likhet med det som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden bör det utöver möjlighet att besluta om föreläggande om att upphöra med verksamheten finnas möjlighet för Finansinspektionen att ingripa genom beslut om sanktionsavgift. En sådan möjlighet är särskilt relevant då den som drivit verksamheten utan tillstånd hunnit avveckla verksamheten innan ett föreläggande att upphöra meddelats.

Finansinspektionen bör på samma sätt som enligt annan lagstiftning på finansmarknadsområdet ha möjlighet att begära in upplysningar om verksamheten i syfte att bedöma om den är tillståndspliktig.

Beslut om föreläggande att upphöra med verksamheten och om att lämna uppgifter bör få förenas med vite.

13.5 Beräkning av sanktionsavgift

Promemorians förslag: Sanktionsavgiften för en juridisk person vid en överträdelse av penningtvättslagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen ska få fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. tio procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften för en juridisk person i övriga fall ska få fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro,

2. fem procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften för en juridisk person ska inte få bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Sanktionsavgiften för en kapitalförmedlare ska inte få vara så stor att kapitalförmedlaren därefter inte uppfyller kapitalkraven enligt den nya lagen eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för förmedlaren.

Om en överträdelse har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, ska omsättningen få uppskattas.

Sanktionsavgiften för en fysisk person vid en överträdelse av penningtvättslagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen ska få fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, eller
 2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.
- Sanktionsavgiften för en fysisk person ska i övriga fall få fastställas till högst det högsta av
1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro, eller
 2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.
- Avgiften ska tillfalla staten.

Skälen för promemorians förslag

Beräkningsgrunderna för avgifterna

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller alternativa beräkningsgrunder för sanktionsavgifter (artikel 39.2 d–f). Avgifterna anges som minsta maximibelopp, dvs. medlemsstaterna får fastställa högre nivåer. De sanktionsavgifter som ska kunna tas ut vid överträdelser av förordningen om gräsrotsfinansiering ska kunna tillämpas på ett antal olika överträdelser, på fysiska personer och företag av olika storlek och med olika ekonomiska resurser och i samtliga medlemsstater. Maximibeloppen är således dimensionerade för att vara tillräckligt effektiva, proportionerliga och avskräckande och för att kunna uppväga eventuella vinster som en person har gjort genom att överträda förordningen.

Bestämmelser om beräkning av sanktionsavgifter vid överträdelser av EU-förordningen har tagits in i lagen med kompletterande bestämmelser till den. Dessa innebär, i likhet med det som gäller enligt flera andra regelverk på finansmarknadsområdet, att det för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster finns tre alternativa beräkningsmetoder för den högsta avgiften som kan tas ut: ett belopp som i svenska kronor motsvarar 500 000 euro, fem procent av den juridiska personens omsättning eller omsättning på koncernnivå närmast föregående räkenskapsår, eller två gånger den vinst som leverantören gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa (3 kap. 10 §). För fysiska personer finns två alternativa beräkningsmetoder för den högsta sanktionsavgiften: ett belopp som i svenska kronor motsvarar 500 000 euro eller två gånger den vinst som personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa (3 kap. 12 §). Nivån på den högsta sanktionsavgiften vid överträdelser av EU-förordningen är lägre än enligt flera andra regelverk på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen om värdepappersmarknaden och valutaväxlingslagen (25 kap. 9 och 9 a § respektive 14 och 15 §§). Beträffande beräkning av sanktionsavgift på koncernnivå, se prop. 2016/17:162 s. 600–602 och prop. 2020/21:206 s. 86.

Nivån på sanktionsavgifter vid överträdelser av den nya lagen, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten bör i enlighet med de allmänna utgångspunkterna anpassas efter vad som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster vid överträdelser av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Detsamma

gäller nivån på sanktionsavgifter vid ingripande mot någon som driver verksamhet utan att vara berättigad till det.

På samma sätt som enligt bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör sanktionsavgift inte få bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor.

De högsta sanktionsavgifter som kan bestämmas vid överträdelse av penningtvättslagen bör anpassas efter det som i dag gäller enligt andra regelverk, t.ex. valutaväxlingslagen och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (14 och 15 §§ respektive 3 kap. 10 § andra stycket och 12 § andra stycket). Det bör därför införas särskilda bestämmelser i den nya lagen om maximibelopp vid överträdelse av penningtvättslagen. I linje med det som gäller enligt andra regelverk bör den högsta sanktionsavgiften för en juridisk eller fysisk person kunna bestämmas till högst det högsta av: ett belopp som i svenska kronor motsvarar 5 miljoner euro eller två gånger den vinst som personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. För juridiska personer bör sanktionsavgiften även kunna bestämmas till tio procent av den juridiska personens omsättning eller omsättning på koncernnivå.

I denna promemoria föreslås bestämmelser om kapitalkrav för kapitalförmedlare (avsnitt 6.4). På motsvarande sätt som i bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bör det därför införas en bestämmelse som förhindrar att en så stor sanktionsavgift beslutas att kapitalförmedlaren därefter inte uppfyller dessa krav. Avsikten är att förhindra att uttaget av avgiften medför att kapitalförmedlaren tillstånd måste återkallas (se prop. 2020/21:206 s. 85). En kapitalförmedlare får bedriva annan verksamhet än den som omfattas av den nya lagen, t.ex. som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster eller betalningsinstitut (jfr förslaget i avsnitt 6.5). Det bör därför även föreskrivas att en sanktionsavgift inte får vara så stor att kapitalförmedlarens skyldigheter enligt andra bestämmelser om soliditet och likviditet äventyras.

Omräkning från euro till svenska kronor

De högsta belopp som en sanktionsavgift ska kunna uppgå till bör som konstaterat motsvara det som gäller enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. De bör även, för enhetlighets skull, anges på samma sätt som i den lagen och som normalt är fallet i lagar på finansmarknadsområdet som genomför EU-rättsakter. Det innebär att när det gäller de fasta belopp som motsvarar 500 000 euro respektive 5 miljoner euro bör beloppen anges som ett belopp i svenska kronor om per en viss dag motsvarar det aktuella beloppet i euro. Den högsta sanktionsavgiften ska enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering kunna uppgå till minst ett belopp i nationell valuta som per den 9 november 2020 motsvarade 500 000 euro, eller i fråga om överträdelse av penningtvättslagen, 5 miljoner euro.

Vid genomförandet i svensk rätt av EU-rättsakter har i detta sammanhang hänvisats till den valutakurs som motsvarar den s.k. fixingskurs, i äldre lagstiftningsärenden benämnd mittkurs, som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB (se t.ex. prop. 2016/17:162 s. 564 och hänvis-

ningarna där) och publiceras på Riksbankens webbplats. Enligt fixingkursen den 9 november 2020 motsvarade 1 euro 10,2481 svenska kronor.

Uppgifter om omsättningen saknas eller är bristfälliga

I flera lagar på finansmarknadsområdet finns det bestämmelser som tar sikte på en situation där en överträdelse av en juridisk person har ägt rum under företagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga. Så är fallet i bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (3 kap. 11 §). Bestämmelserna innebär att en uppskattning av omsättningen får göras. Det är endast i de fall det, av de skäl som anges i bestämmelserna, inte går att beräkna avgiftens storlek som en uppskattad omsättning får läggas till grund för sanktionsavgiftens storlek. En motsvarande bestämmelse bör införas i den nya lagen.

13.6 Omständigheter som ska vara styrande vid beslut om ingripande och vid utövande av tillsynsbefogenheter

Promemorians förslag: Vid valet av ingripande och vid utövande av tillsynsbefogenheter enligt den nya lagen ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, överträdelsens inverkan på investerarens intressen, skador som uppstått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

Finansinspektionen ska i försvårande riktning beakta om den som har begått överträdelsen tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska beaktas om den som har begått överträdelsen

1. i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

Särskild hänsyn ska tas till de omständigheter som ska vara styrande vid valet av ingripande även vid bestämmande av sanktionsavgiftens storlek. Utöver detta ska särskild hänsyn också tas till den juridiska eller fysiska personens finansiella ställning och, om det går att bestämma, den vinst som den juridiska eller fysiska personen gjort till följd av överträdelsen.

Finansinspektionen ska få avstå från ingripande eller utövande av tillsynsbefogenhet om

1. överträdelsen är ringa eller ursäktlig,

2. den juridiska eller fysiska personen i fråga gör rättelse,

3. den fysiska personen verkat för att den juridiska personen gör rättelse,4. någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot den juridiska eller fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga, eller5. det finns andra särskilda skäl.

Skälen för promemorians förslag

Alla relevanta omständigheter ska beaktas

I lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns särskilda bestämmelser som anger de omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripandeåtgärd och utövande av tillsynsbefogenheter samt vid fastställande av sanktionsavgifter (3 kap. 13–15 §§). Bestämmelserna baseras på artiklar i EU-förordningen (artikel 40.1 a–h). Liknande regler finns i andra regelverk på finansmarknadsområdet, bl.a. lagen om värdepappersmarknaden (25 kap. 2 § första stycket, 2 a och 10 §§). Motsvarande bestämmelser bör tas in i den nya lagen. Bestämmelserna bör utformas på samma sätt som i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det innebär att det bör tas in bestämmelser med exemplifierande men inte uttömmande omständigheter som ska beaktas (se beträffande omständigheter som ska beaktas vidare prop. 2020/21:206 s. 88–90).

Den systematik som har valts i tidigare lagstiftningsärenden utgår från att det bör stå klart vad som ska vara utgångspunkten vid val av ingripande. Därutöver bör det anges vilka omständigheter som i vart fall bör tillåtas att inverka på beslutet om vilken form av ingripande som slutligen ska väljas. De omständigheter som bör beaktas kan delas in i sådana som är hänförliga till själva överträdelsen respektive sådana omständigheter som inträffat före eller efter överträdelsen och som är relevanta att beakta. Vid fastställande av sanktionsavgifter tillkommer även den finansiella situationen hos den som begått den aktuella överträdelsen som en relevant omständighet.

Med faktorer som är hänförliga till själva överträdelsen bör avses objektiva faktorer som överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, överträdelsens inverkan på investerares intressen, överträdelsens allvar och varaktighet och skador som uppstått. Med det senare avses om tredje parter har orsakats förlust av överträdelsen. Vid bedömningen av själva överträdelsen bör hänsyn även tas till graden av ansvar hos den som begått överträdelsen. Med det avses i huvudsak att någon kan vara mer eller mindre ansvarig för en överträdelse och ha en omfattande eller mer begränsad kännedom om de omständigheter som utgör överträdelsen. Detta innefattar även om överträdelsen är uppsåtlig eller om den har begåtts av oaktsamhet.

Om nämnda faktorer hänförliga till själva överträdelsen bildar utgångspunkt för valet av ingripande kan därefter det slutliga utfallet påverkas av faktorer som inte är att hänföra till själva överträdelsen. Till sådana omständigheter bör hänföras omfattningen av erhållna fördelar till följd av överträdelsen, tidigare överträdelser och agerandet hos den som begått överträdelsen efter det att överträdelsen avslöjats. I försvårande riktning

bör således beaktas om den som har begått överträdelsen tidigare har begått en överträdelse, varvid särskild vikt bör fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan dem. I förmildrande riktning bör beaktas om den som har begått överträdelsen i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

Samma omständigheter bör beaktas vid utövande av tillsynsbefogenheter som vid ingripanden (jfr 2 kap. 9 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det bör anges i den nya lagen. Förslag om Finansinspektionens tillsynsbefogenheter behandlas i avsnitt 12.

Omständigheter som bör beaktas särskilt vid fastställande av sanktionsavgiftens storlek

När Finansinspektionen ingriper genom beslut om sanktionsavgift enligt den nya lagen bör inspektionen, vid fastställande av storleken på sanktionsavgiften, ta hänsyn till samtliga relevanta omständigheter, inbegripet de som ska beaktas vid val av ingripande. I fråga om sanktionsavgiftens storlek bör därutöver särskild hänsyn tas till den aktuella juridiska eller fysiska personens finansiella ställning och storleken på den vinst som personen gjort till följd av överträdelsen.

Den ansvariga personens finansiella ställning bör indikeras genom den juridiska personens totala omsättning eller den ansvariga fysiska personens årsinkomst och nettotillgångar (jfr artikel 40.1 c i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Andra ekonomiska förhållanden, såsom underhållsskyldighet i fråga om fysisk person och förmögenhetsförhållanden, bör kunna beaktas. Den vinst som gjorts avser ett nettobelopp och omfattar de intäkter som erhållits och de förluster som undvikits, dvs. den fördel som erhållits (se t.ex. prop. 2020/21:206 s. 90).

Omständigheter som innebär att Finansinspektionen kan avstå från ingripande

För att de administrativa sanktionerna ska vara proportionerliga bör det, liksom i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och annan lagstiftning på finansmarknadsområdet, i den nya lagen tas in bestämmelser om att Finansinspektionen får avstå från ingripande i vissa situationer. De omständigheter som ska kunna innebära att inspektionen avstår från ingripande bör vara att överträdelsen är ringa eller ursäktlig, att personen i fråga gör rättelse, att någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga eller att det finns andra särskilda skäl (jfr 3 kap. 16 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

13.7 Betalning, preskription och verkställighet

Promemorians förslag: En sanktionsavgift som tas ut med stöd av den nya lagen ska betalas inom 30 dagar efter det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet. Om sanktionsavgiften inte betalas inom denna tid, ska beslutet om sanktionsavgift få verkställas enligt utsökningsbalken och Finansinspektionen ska lämna den obetalda avgiften för indrivning.

En sanktionsavgift som beslutats ska falla bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Skälen för promemorians förslag: Bestämmelser om betalning, preskription och verkställighet bör införas i den nya lagen och utformas efter förebild av motsvarande bestämmelser i andra lagar på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se 3 kap. 17–20 §§ och prop. 2020/21:206 s. 92 f.).

Enligt dessa bestämmelser ska en avgift betalas till Finansinspektionen inom 30 dagar efter det att ett beslut om avgiften har fått laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet. Om avgiften inte betalas inom denna tid, ska Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Finansinspektionens beslut får verkställas enligt utsökningsbalken. Innebörden av dessa bestämmelser är att det inte krävs något domstolsavgörande för att driva in en avgift som är obetald och förfallen till betalning och att mål om sanktionsavgift handläggs som allmänt mål hos Kronofogdemyndigheten (se 1 kap. 6 § och 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken). Samma ordning bör gälla för beslut om sanktionsavgifter enligt den nya lagen.

I fråga om preskription gäller enligt bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering att en sanktionsavgift som beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år. Detsamma bör gälla för de nu aktuella sanktionsavgifterna. Med verkställighet avses faktiska verkställighetsåtgärder. Preskriptionen är absolut. Det betyder att fullgörande inte kan krävas efter det att fem år har gått sedan beslutet fått laga kraft, även om verkställighet har skett under femårsperioden avseende en del av sanktionsavgiften. Det som preskriberas är den del av avgiften som ännu inte drivits in.

14 Skadeståndsansvaret för innehållet i investeringsfaktablad

Promemorians förslag: Den som söker kapital ska ersätta ren förmögenhetsskada som denne uppsåtligen eller av oaktamhet orsakar en investerare genom att i ett investeringsfaktablad utelämna väsentlig information eller lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter. Det

samma ska gälla en kapitalförmedlare som har tagit fram ett investeringsfaktablad för erbjudande om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter.

Den som vill göra anspråk på skadestånd ska underrätta den som är ansvarig för investeringsfaktabladet om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, ska rätten till skadestånd falla bort. Detsamma ska gälla om talan inte väcks inom tio år från investeringstillfället.

Skälen för promemorians förslag

Skadeståndsansvaret

Enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska medlemsstaterna säkerställa att åtminstone projektägaren eller dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan är ansvariga för den information som ges i ett investeringsfaktablad (artikel 23.9). Medlemsstaterna ska säkerställa att deras lagar och andra författningar om civilrättsligt ansvar är tillämpliga på de fysiska eller juridiska personer som är ansvariga för den information som ges i ett investeringsfaktablad, inbegripet eventuella översättningar därav, åtminstone när informationen är vilseledande eller felaktig, eller när viktig information som behövs för att hjälpa investerare när de överväger om de ska finansiera ett visst gräsrotsfinansieringsprojekt utelämnas ur faktabladet (artikel 23.10). Det lämnas således till medlemsstatens bedömning att närmare utforma bestämmelserna om ansvar och skadestånd.

Medlemsstaterna ska enligt förordningen ställa motsvarande krav på en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster när leverantören erbjuder individuell portföljförvaltning av lån och ska upprätta ett investeringsfaktablad på plattformsnivå (artikel 24.4 och 24.5).

Mot bakgrund av reglerna i EU-förordningen har det i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering tagits in en särskild bestämmelse som avser ansvaret för innehållet i investeringsfaktablad. Enligt den ska en projektägare ersätta ren förmögenhetsskada som denne uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar en investerare genom att i ett investeringsfaktablad utelämna väsentlig information eller lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter. Detsamma gäller en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som erbjuder individuell portföljförvaltning av lån och som har upprättat ett investeringsfaktablad (1 kap. 10 §). En utförlig motivering till utformningen av den bestämmelsen finns i prop. 2020/21:206 s. 96–101.

Ett motsvarande skadeståndsansvar är motiverat även i fråga om investeringsfaktablad som ska upprättas enligt den nya lagen om investeringsplattformar (se avsnitt 10.2). Det innebär att skadeståndsansvaret bör åligga den som tagit fram investeringsfaktabladet, dvs. antingen den kapitalsökande eller, vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, kapitalförmedlaren.

Det är endast skadestånd för s.k. ren förmögenhetsskada som kan komma i fråga när det gäller brister i investeringsfaktablad. Med ren förmögenhetsskada avses ekonomisk skada som uppkommit utan samband med att någon lider person- eller sakskada (1 kap. 2 § skadeståndslagen).

I likhet med hur skadeståndsbestämmelsen i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är utformad bör det tydligt framgå vilka brister i investeringsfaktabladet som kan resultera i skyldighet att betala skadestånd. De brister som bör kunna föranleda skadeståndsansvar är att det i investeringsfaktabladet utelämnats väsentlig information eller lämnats felaktiga eller vilseledande uppgifter.

För att skadestånd ska utgå enligt skadeståndsbestämmelser krävs enligt svensk rätt vanligen att skadan orsakats med uppsåt eller av oaktsamhet. Detta gäller även enligt skadeståndsbestämmelsen i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Detsamma bör gälla för skadestånd enligt den nu aktuella bestämmelsen.

Reklamation och preskription

Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering krävs att den som vill göra anspråk på skadestånd underrättar den som är ansvarig för investeringsfaktabladet om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit. Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort (1 kap. 11 §).

En fordran, t.ex. ett krav på skadestånd, kan inte göras gällande hur länge som helst. Rätten till sådan ersättning kan i vissa situationer falla bort, t.ex. på grund av att en skadelidande inte underrättar en skadevällare om en skada inom skälig tid. Skada med anledning av finansiella investeringar är inte alltid en gång för alla bestämd utan kan komma att öka eller minska med tiden. Väl valda åtgärder i rätt tid kan komma att minska skadan, medan andra åtgärder kan förvärra en redan uppkommen skada. Genom t.ex. att den som ansvarar för investeringsfaktabladet uppmärksammas på brister i det ökar möjligheterna för den ansvarige att förhindra andra investeringar från att göra investeringar på grundval av det bristfälliga faktabladet. Reklamationsskyldigheten kan även motiveras av ett intresse att minska risken att det görs investeringar baserade på vilseledande faktablad. Det är också allmänt sett angeläget att frågor om påföljder avgörs så snabbt som möjligt. Så länge en part måste kalkylera med risken att motparten kräver skadestånd, påverkas hans eller hennes möjlighet att ekonomiskt planera sin verksamhet.

Mot denna bakgrund bör det i likhet med det som gäller enligt bl.a. lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering krävas att den skadelidande agerar för det fall han eller hon upptäcker att skada har uppkommit. De föreslagna skadeståndsbestämmelserna bör därför innehålla en skyldighet för investerare att reklamera inom skälig tid från det att investeraren märkt eller borde ha märkt att skada uppkommit. Om investeraren underlåter detta, bör han eller hon förlora rätten till skadestånd.

Vid sidan om rättsföljden enligt särskilda bestämmelser om en underrättelseplikt för den som lidit en skada, kan en fordran på skadestånd även falla bort på grund av preskription. Preskriptionen utgör den bortre gräns inom vilken ett skadeståndskrav måste framställas.

Allmänna bestämmelser om preskription finns i preskriptionslagen (1981:130). Av preskriptionslagen följer att en fordran preskriberas tio år efter tillkomsten, om inte preskriptionen avbryts dessförinnan (2 §). Tan-

ken är att man inte ska behöva räkna med skadeståndskrav på grund av händelser som ligger mer än tio år tillbaka i tiden, om krav inte har framställts dessförinnan. Preskriptionslagen gäller endast i den mån annat inte är särskilt föreskrivet.

Enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering faller rätten till skadestånd bort om talan inte väcks inom tio år från investeringstillfället (1 kap. 11 § andra stycket). Motsvarande bestämmelser finns i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter (7 §), lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om faktablad för Priip-produkter (22§) och lagen om försäkringsdistribution (4 kap. 17 §). Införandet av de särskilda reglerna i lagen om finansiell rådgivning till konsumenter och lagen om försäkringsdistribution motiveras med att man vill undvika att den ettåriga preskriptionstiden för syssломannauppdrag i handelsbalken (18 kap. 9 §) skulle kunna bli tillämplig (se prop. 2002/03:133 s. 34 f., prop. 2004/05:133 s. 107 f. och prop. 2017/18:216 s. 260 f.). I fråga om Priip-produktutvecklare ansåg regeringen att det fanns skäl att införa en särskild preskriptionsbestämmelse eftersom sådana produktutvecklare samtidigt kan vara försäkringsförmedlare eller finansiella rådgivare (prop. 2016/17:78 s. 43). När det gäller skadeståndsbestämmelsen i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering bedömde regeringen att motiven rörande syssломannaskap inte gjorde sig gällande i fråga om projektägares skadeståndsskyldighet. Det ansågs dock inte kunna uteslutas att leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av lån skulle kunna anses som en sådan syssломannan som omfattas av preskriptionsbestämmelsen i handelsbalken på motsvarande sätt som finansiella rådgivare eller försäkringsförmedlare. Preskriptionsbestämmelsen i den lagen ansågs också innebära att det fastställs en något tydligare inledning på preskriptionstiden än fordrans uppkomst, vilket annars skulle ha gällt om preskriptionslagen tillämpats (jfr samma prop. s. 44). För att regleringen ska vara tydlig för investerare bedömdes samma preskriptionsbestämmelse gälla även för projektägares skadeståndsansvar.

Det kan inte uteslutas att en kapitalförmedlare skulle kunna anses som en sådan syssломannan som omfattas av preskriptionsbestämmelsen i handelsbalken. Det bör därför, och för enhetlighet med det som gäller för skadestånd enligt lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, tas in en bestämmelse om att rätten till skadestånd faller bort om talan inte väcks inom tio år från investererstillfället.

15 Vissa frågor om tystnadsplikt, uppgiftsskyldighet och sekretess

15.1 Frågor om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet

Promemorians förslag: Den som är eller har varit knuten till en kapitalförmedlare som anställd eller uppdragstagare, ska inte få obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget har fått veta om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet ska i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas.

En kapitalförmedlare ska vara skyldig att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledaren eller om det begärs av åklagare i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder. Uppgifterna ska lämnas ut utan dröjsmål och i elektronisk form.

Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter ska få besluta att kapitalförmedlaren samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats ut eller att det pågår en förundersökning, ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder (meddelandeförbud). Ett sådant förbud ska få meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte ska äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige. Förbudet ska vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp eller om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder ska förbudet dock vara tidsbegränsat bara om den som ansökt om rättslig hjälp samtycker till det. Undersökningsledaren eller åklagaren ska besluta att förbudet ska upphöra om det inte längre är motiverat.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot meddelandeförbudet ska dömas till böter.

En hänvisning till bestämmelserna om uppgiftsskyldighet och meddelandeförbud ska läggas till i lagen om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Skälen för promemorians förslag: Anställda och uppdragstagare till kapitalförmedlare kan komma att få tillgång till information om kapital-sökande företags affärsförhållanden och investerare och kapitalsökandes ekonomiska och andra personliga förhållanden (jfr förslagen avsnitten 10.2–10.5 och 10.7). Det bedöms befogat att sådan information skyddas mot obehörigt röjande genom en bestämmelse om tystnadsplikt. Den bör utformas efter förebild av det som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (1 kap. 11 § första stycket

respektive 1 kap. 6 § första stycket). Den som är eller har varit knuten till en kapitalförmedlare som anställd eller som uppdragstagare bör i enlighet med det vara bunden av tystnadsplikt för uppgifter om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden. En sådan tystnadsplikt gäller inte enbart anställda och styrelseledamöter utan också andra uppdragstagare som fått kännedom om sådana förhållanden, t.ex. revisorer (prop. 2006/07:115 s. 556).

Tystnadsplikten gäller inte då en anställd eller uppdragstagare är behörig att röja vad han eller hon vet om en kunds affärsförhållanden eller personliga förhållanden. En sådan behörighet kan t.ex. grundas på samtycke från rättighetsinnehavaren, uppgiftsskyldighet med anledning av förundersökning (se nedan), föreläggande att tillhandahålla uppgifter till Finansinspektionen (se avsnitt 12.2) eller skyldighet enligt penningtvättslagen att lämna uppgifter till Polismyndigheten (4 kap. 3 och 6 §§ den lagen).

Tystnadsplikt till skydd för visselblåsare och andra enskilda gäller enligt lagen (2021:890) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden (se 9 kap. 1 §). För kapitalförmedlare kommer även bestämmelserna i penningtvättslagen om skydd för visselblåsare att bli tillämpliga (2 kap. 15 §, 6 kap. 4 a § och 6 a kap., se avsnitt 5.4). Det bedöms inte finnas behov av andra bestämmelser till skydd för den som rapporterar en misstänkt överträdelse eller personer som pekas ut i en sådan rapport om misstänkta överträdelser (jfr 1 kap. 11 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och prop. 2020/21:206 s. 109).

Den som röjer uppgift som han eller hon är skyldig att hemlighålla enligt lag kan dömas för brott mot tystnadsplikt enligt brottsbalken (20 kap. 3 §). Det är fallet bl.a. i förhållande till tystnadsplikten som gäller enligt lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 556 och prop. 2020/21:206 s. 109). I vissa andra lagar, t.ex. lagen om bank- och finansieringsrörelse, stadgas att ansvar för brott mot tystnadsplikten inte ska följa för den som bryter mot en motsvarande bestämmelse om tystnadsplikt (1 kap. 10 § tredje stycket). Huvudregeln är dock att den som enligt lag är skyldig att hemlighålla uppgift är underkastad straffansvar och det finns inte något som motiverar undantag från straffbarhet i det nu aktuella fallet. Vidare uppvisar den verksamhet som kommer att drivas av kapitalförmedlare större likheter med verksamhet enligt lagen om värdepappersmarknaden och EU:s förordning om gräsrotsfinansiering än med verksamhet enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse. Det framstår därför som lämpligast att reglerna för kapitalförmedlare motsvarar de som gäller enligt lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (jfr prop. 2009/10:220 s. 146).

På motsvarande sätt som i lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (1 kap. 11 § tredje stycket respektive 1 kap. 6 § andra stycket) bör det i den nya lagen införas en erinran om att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas i det allmännas verksamhet.

Författningsreglerad tystnadsplikt utgör en inskränkning av yttrandefriheten enligt 2 kap. 1 § första stycket 1 regeringsformen. Yttrandefriheten får endast begränsas under vissa angivna förutsättningar. En sådan begränsning får bl.a. göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i

ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den. Vid bedömningen av vilka begränsningar som får göras ska särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet och informationsfrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter (2 kap. 20 § första stycket 1, 21 § och 23 § första och andra styckena regeringsformen). Den begränsning av yttrandefriheten som föreslås i denna promemoria bedöms inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet att skydda kapitalsökande och investerare från obehörigt röjande av deras affärsförhållanden eller ekonomiska och andra personliga förhållanden. Sammantaget bedöms den vara förenlig med det skydd för yttrandefriheten som regeringsformen innebär.

I bl.a. lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 12–14 §§) och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (1 kap. 7–9 §§) finns bestämmelser om uppgiftsskyldighet med anledning av förundersökning, ärende om rättslig hjälp i brottmål eller ärende enligt lagen om en europeisk utredningsorder samt förordnande om straffsanktionerat meddelandeförbud. Det har bedömts finnas behov av bestämmelser om uppgiftsskyldighet i samtliga lagar där det finns bestämmelser om sekretess eller tystnadsplikt för finansiell verksamhet (se prop. 2002/03:139 s. 484–488 och prop. 2016/17:218 s. 133 f.). Detsamma gäller beträffande straffsanktionerade bestämmelser om meddelandeförbud i förhållande till kunder och andra utomstående (prop. 2004/05:144 s. 184–189 och prop. 2016/17:218 s. 134). Med anledning av att det i denna promemoria föreslås att en bestämmelse om tystnadsplikt ska införas i den nya lagen bör även bestämmelser om uppgiftsskyldighet och meddelandeförbud införas i lagen. De bestämmelserna bör utformas efter förebild av de bestämmelser som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. För att understryka vikten av att ett meddelandeförbud iakttas bör även det meddelandeförbud som nu föreslås vara förenat med en straffsanktion.

Även om den nu aktuella bestämmelsen om uppgiftsskyldighet avser enskildas förhållanden till kapitalförmedlare kan det inte uteslutas att det skulle kunna uppkomma en situation där rätten att inte belasta sig själv måste beaktas (se angående denna rätt bl.a. prop. 2018/19:4 s. 47–49).

En hänvisning till bestämmelserna om uppgiftsskyldighet och meddelandeförbud bör läggas till i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål (5 kap. 10 §).

Kreditinstitut, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar, värdepappersbolag, konsumentkreditinstitut m.fl. typer av företag har möjlighet att utväxla uppgifter om lämnade krediter och annan information för kreditupplysningsändamål. En möjlighet även för kapitalförmedlare att delta i utbyte av sådana uppgifter skulle kunna leda till en förbättrad kreditprövning och därmed också till ett bättre konsumentskydd. Frågan bör dock inte hanteras genom förslag i denna promemoria. I stället bör avvakta redovisning av det uppdrag regeringen nyligen lämnat om granska marknaden för konsumentkrediter och föreslå åtgärder som motverkar riskfylld kreditgivning och överskuldsättning (dir. 2021:108). I det uppdraget ingår bl.a. bedöma vilken typ av underlag som bör ligga till grund för prövningen av en konsuments återbetalningsförmåga och föreslå hur

kreditgivare och andra som är skyldiga att göra en kreditprövning kan få en bättre helhetsbild av en konsuments skulder samt att föreslå ett system för skuldregister, om inte starka skäl talar emot det.

15.2 Sekretess vid ägarprövning, tillståndsgivning och tillsyn

Promemorians förslag: Sekretess ska gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar i en kapitalförmedlare som driver verksamhet enligt den nya lagen.

Detsamma ska gälla i fråga om innehav av aktier eller andelar i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster som driver verksamhet enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Promemorians bedömning: Det finns inte behov av några andra lagstiftningsåtgärder för att tillgodose behovet av sekretess med anledning av förslagen i denna promemoria.

Skälen för promemorians förslag och bedömning

Ägarprövning i kapitalförmedlare

I avsnitt 6.3 föreslås bestämmelserna om ägarprövningen i lagen om bank- och finansieringsrörelse tillämpas för svenska kapitalförmedlare. Eftersom det är fråga om samma typ av uppgifter i ärenden om ägarprövning enligt de olika lagarna på finansmarknadsområdet, bör även sekretessbestämmelserna vara desamma. Samma skäl för sekretess för uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden som gör sig gällande i fråga om exempelvis ägare i kreditinstitut, värdepappersbolag eller konsumentkreditinstitut gör sig gällande även i fråga om ägare i företag som driver verksamhet enligt den nya lagen. Det kan röra sig om integritetskänslig information, exempelvis om personer gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet eller i väsentlig utsträckning åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter.

Bestämmelser om sekretess för uppgifter i samband med ägarprövning finns i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar i vissa angivna typer av finansiella företag (30 kap. 5 §).

Offentlighets- och sekretesslagen bör därför kompletteras så att sekretessen i 30 kap. 5 § även omfattar uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärenden som rör innehav i kapitalförmedlare som driver verksamhet enligt den nya lagen.

Ägarprövning i leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster

EU:s förordning om gräsrotsfinansiering innehåller också vissa bestämmelser om ägarprövning. I en ansökan om auktorisation som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen ska sökanden styrka att inga aktie- eller andelsägare som innehar 20 procent eller mer av kapitalet eller rösträtterna förekommer i något belastningsregister med avseende på överträdelser av nationella regler på områdena handelsrätt, insolvensrätt, lagstiftning om finansiella tjänster, lagstiftning för bekämpning av penningtvätt, lagstiftning om bedrägeri eller förpliktelser avseende yrkesmässigt ansvar (artikel 12.3 a). Enligt EU-förordningen ska sedan leverantören alltid uppfylla villkoren för auktorisation (artikel 12.11). Samma skäl för sekretess för uppgifter om personliga och ekonomiska förhållanden som gör sig gällande i fråga om exempelvis ägare i värdepappersbolag och kapitalförmedlare enligt den nya lagen gör sig därmed gällande i fråga om ägare i leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster (se ovan). Sekretessen för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden – om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar i vissa angivna typer av finansiella företag – bör därför omfatta även uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ärenden som rör innehav i leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som driver verksamhet enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

Tillståndsgivning, tillsyn samt övervakning och kontroll

Bestämmelser om sekretess i Finansinspektionens verksamhet finns bland annat i 30 kap. 4 § offentlighets- och sekretesslagen. Där regleras den sekretess som gäller i Finansinspektionens verksamhet som avser tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet.

Sekretess gäller för uppgifter om affärs- och driftförhållanden hos den som inspektionens verksamhet avser, om det kan antas att denne lider skada om uppgiften röjs, och för uppgifter om ekonomiska eller personliga förhållanden för någon som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med denne.

Sekretessbestämmelsen bedöms bli tillämplig med avseende på kapitalförmedlare i verksamhet med förmedling av krediter. En kapitalförmedlare som förmedlar krediter agerar på kreditmarknaden i egenskap av professionell mellanhand och får således anses vara en del av kreditväsendet. Motsvarande bedömning har gjorts beträffande leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster (se prop. 2020/21:206 s. 91).

I sekretessbestämmelsen används uttrycket värdepappersmarknaden. Värdepappersmarknaden får anses vara ett vidsträckt begrepp. Uttrycket handel på värdepappersmarknaden har i andra lagstiftningsärenden ansetts innefatta all den handel som sker på en organiserad marknadsplats, till exempel börsen, eller avtal om köp och försäljning som görs upp på telefon på penningmarknaden. Till sådan handel hör också köp eller försäljning genom en auktoriserad mellanhand som yrkesmässigt tillhandahåller dessa tjänster. Däremot inbegrips inte affärer som sker mellan parter som är kända för varandra och som föregås av mer eller mindre omfattande

förhandlingar (prop. 1990/91:42 s. 50, se även prop. 1990/91:142 s. 87). Mot denna bakgrund görs bedömningen att även den som förmedlar kapital genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar, dvs. värdepapper utgivna av privata aktiebolag, agerar på värdepappersmarknaden i nu aktuell mening. Sekretessbestämmelsen bedöms således bli tillämplig med avseende på kapitalförmedlare i denna verksamhet.

Beträffande plattformar som förmedlar kapital i utbyte mot en vara eller tjänst eller utan motprestation föreslås registreringsplikt enligt valutaväxlingslagen (se avsnitt 7). Det medför att sekretess kommer att gälla i Finansinspektionens verksamhet med övervakning och kontroll av berörda företag för uppgifter om enskilda ekonomiska eller personliga förhållanden som företagen är skyldiga att lämna till inspektionen (30 kap. 6 § offentlighets- och sekretesslagen).

Det bedöms mot denna bakgrund inte finnas behov av några andra lagstiftningsåtgärder för att tillgodose behovet av sekretess med anledning av förslagen i denna promemoria.

16 Avgifter för Finansinspektionens verksamhet

Promemorians förslag: För att bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt den nya lagen ska kapitalförmedlare betala årliga avgifter.

Finansinspektionen ska få ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt den nya lagen.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om avgifterna.

Skälen för promemorians förslag: Företag som står under Finansinspektionens tillsyn bekostar regelmässigt Finansinspektionens verksamhet genom årliga avgifter (se t.ex. 23 kap. 12 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden). Flera av de företag som kommer att omfattas av den nya lagen betalar redan i dag avgifter för att bekosta Finansinspektionens verksamhet pga. att de står under tillsyn i egenskap av exempelvis betalningsinstitut (se 8 kap. 7 § första stycket lagen om betaltjänster). De årliga avgifterna regleras i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Avgifterna ska vara proportionella mot de kostnader som inspektionen har för tillsynen över respektive företagskategori. På samma sätt som andra finansiella verksamheter bör företag som står under tillsyn enligt den nya lagen vara skyldiga att med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet. Även utländska företag som står under tillsyn bör kunna åläggas att betala avgifter, vilket motsvarar det som gäller enligt annan reglering (se t.ex. 23 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden i fråga om utländskt företag som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige). De årliga avgifterna får Finansinspektionen inte disponera utan de ska redovisas mot inkomstitel på statens budget. De årliga avgifterna ska i princip motsvara de medel som årligen anvisas Finansinspektionen på statsbudgeten.

Vidare har Finansinspektionen normalt rätt att ta ut avgifter för prövning av ansökningar om tillstånd och anmälningar. Dessa avgifter regleras i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen. Detsamma bör gälla även för prövningar av ansökningar om tillstånd och hantering av anmälningar enligt den nya lagen. Avgifter för prövning av ansökningar m.m. får Finansinspektionen disponera, dvs. de redovisas inte mot inkomstitel på statens budget.

Regeringen bör få meddela föreskrifter om avgifterna.

17 Överklagande

Promemorians förslag: Finansinspektionens beslut att förelägga någon att lämna upplysningar för att kunna bedöma om den nya lagen är tillämplig på en viss verksamhet och beslut om sanktionsföreläggande ska inte få överklagas. Andra beslut som Finansinspektionen meddelar enligt den nya lagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten.

Finansinspektionen ska få bestämma att beslut om förbud, vissa andra förelägganden eller återkallelse ska gälla omedelbart.

Om Finansinspektionen i ett ärende om ansökan om tillstånd att driva en finansieringsplattform inte meddelar beslut inom sex månader efter det att en fullständig ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden ska därefter få begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls. En sådan begäran ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten. Om Finansinspektionen inte har meddelat ett beslut inom tre månader från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits.

Skälen för promemorians förslag

Beslut bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol

På finansmarknadsområdet gäller i allmänhet att de beslut som Finansinspektionen meddelar får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, med krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Detsamma bör gälla även beslut enligt den nya lagen. De förvaltningsbeslut som kan aktualiseras till följd av förslagen i denna promemoria är t.ex. Finansinspektionens beslut att inte godkänna en ansökan om auktorisation som kapitalförmedlare eller om ingripanden genom administrativa sanktioner eller åtgärder. En bestämmelse om rätt till domstolsprövning av Finansinspektionens beslut bör införas i lagen efter förebild av motsvarande bestämmelser på andra lagar på finansmarknadsområdet (se t.ex. 26 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden och 4 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Beslut som inte bör få överklagas

I avsnitt 13.3 föreslås att Finansinspektionens ingripande mot en fysisk person för en överträdelse som en kapitalförmedlare har gjort sig skyldig till ska göras genom sanktionsföreläggande. Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna ett ingripande som är bestämt till belopp eller tid för förbud att utöva ledningsuppdrag. När föreläggandet har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. Ett beslut om sanktionsföreläggande är således ett förberedande beslut. Ett överklagande av ett sådant beslut skulle kunna fördröja Finansinspektionens utredning i onödan. Ett förberedande beslut förhindrar inte heller en senare slutlig prövning i domstol. Enligt de lagar på finansmarknadsområdet där det finns möjlighet för Finansinspektionen att ingripa genom att meddela beslut om sanktionsföreläggande, gäller att ett beslut om sanktionsföreläggande inte får överklagas (se t.ex. 26 kap. 1 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden och 4 kap. 1 § första stycket lagen med kompletterande bestämmelser EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). På samma sätt bör beslut om sanktionsföreläggande som Finansinspektionen fattar med stöd av den nya lagen inte få överklagas. En fysisk person som har fått ett felaktigt sanktionsföreläggande meddelat mot sig, har möjlighet att ansöka om resning (se prop. 2016/17:162 s. 573 f.).

Även beslut om föreläggande att lämna upplysningar för att Finansinspektionen ska kunna bedöma om en viss verksamhet är tillstånds- eller anmälningsskyldig (se avsnitt 13.4) utgör förberedande beslut vars överklagande skulle kunna fördröja Finansinspektionens utredning i onödan. Ett sådant beslut bör därför inte heller kunna överklagas (jfr t.ex. 26 kap. 1 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden samt prop. 2006/07:115 s. 646).

Möjligheten att besluta att beslut ska gälla omedelbart

I lagarna på finansmarknadsområdet finns i allmänhet bestämmelser om att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande, förbud eller återkallelse av tillstånd ska gälla om omedelbart (se bl.a. 26 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden, 5 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om referensvärden, 4 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om värdepapperisering och 4 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Bestämmelser om att en myndighet i vissa fall kan verkställa ett beslut omedelbart om ett väsentligt allmänt eller enskilt intresse kräver det finns även i förvaltningslagen (35 §). Förvaltningslagen är subsidiär, vilket innebär att om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, tillämpas den bestämmelsen (4 §). Finansinspektionen använder sig inte sällan av möjligheten att vid beslut om föreläggande eller om återkallelse av tillstånd bestämma att det ska gälla omedelbart. Allmänintresset av omedelbar verkställighet är särskilt stort i vissa fall som gäller ingripanden genom förbud, föreläggande eller återkallelse av tillstånd eftersom ett företag annars kan fortsätta att driva en verksamhet som

Finansinspektionen bedömt strider mot den speciallagstiftning som gäller för företagets verksamhet. Det faktum att speciallagstiftningen innehåller möjligheten att besluta att bl.a. ett beslut om återkallelse av tillstånd ska gälla omedelbart signalerar att allmänintresset av omedelbar verkställighet kan vara särskilt högt i de nu aktuella fallen (jfr bl.a. prop. 2018/19:4 s. 84 f. och prop. 2019/20:37 s. 70 f.). Det bör därför införas en bestämmelse i den nya lagen om att Finansinspektionen får bestämma att vissa beslut om föreläggande, förbud eller om återkallelse ska gälla omedelbart. Bestämmelsen bör inte omfatta beslut om förelägganden att en fysisk eller juridisk person ska tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat och att den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken ska inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer (se prop. 2020/21:206 s. 95).

Bestämmelser om dröjsmålstalan bör införas

I förvaltningslagen finns det allmänna bestämmelser om åtgärder om handläggningen försenas. Bestämmelserna ger en möjlighet för en enskild part att begära att en myndighet avgör ett ärende som handläggs i första instans och att få en överprövning av ett beslut om avslag på en sådan begäran (11, 12 och 49 §§). Förvaltningslagen är, som anges ovan, subsidiär. Särskilda bestämmelser om s.k. dröjsmålstalan finns i flera andra lagar på finansmarknadsområdet (se bl.a. 26 kap. 2 § lagen om värdepappersmarknaden och 4 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). De bestämmelserna ger rätt till domstolsprövning när den behöriga myndigheten inte har fattat beslut i ett ärende om tillstånd inom sex månader.

Det bör i den nya lagen tas in en bestämmelse om dröjsmålstalan efter förebild av bl.a. bestämmelsen i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (jfr artiklarna 12.8 och 41 i den förordningen). Vid en sådan dröjsmålstalan prövar domstolen i princip endast om ärendet är färdigt för avgörande och om samtliga handlingar och uppgifter som behövs som underlag för beslutet har lämnats in. Om domstolen finner att ärendet är färdigt för avgörande börjar en ny period att löpa. Mot bakgrund av att en ansökan om auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ska prövas inom tre månader (artikel 12.8) har den nya perioden bestämts till tre månader i lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (4 kap. 3 § tredje stycket). Bestämmelsen i den nya lagen bör för enhetlighet med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering ha samma tidsfrist. Om Finansinspektionen vid utgången av denna frist fortfarande inte har fattat något beslut i ärendet, bör det anses som att ansökan har avslagits. Först då kan sökanden överklaga och få en prövning i sak.

18 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Promemorians förslag: Den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering och ändringarna i övriga lagar ska träda i kraft den 1 januari 2023.

Den som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform, ska få fortsätta att driva den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Den som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver sådan verksamhet som föreslås kräva registrering enligt valutaväxlingslagen, ska få fortsätta att driva den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på registrering eller, om ansökan om registrering har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Skälen för promemorians förslag: Det är angeläget att den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering och ändringarna i övriga lagar träder i kraft så snart som möjligt. De bör därför lämpligen träda i kraft den 1 januari 2023.

En övergångsreglering bör finnas för företag som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform. Detsamma bör gälla för företag som driver verksamhet som blir registreringspliktig enligt valutaväxlingslagen. På så sätt ges berörda företag möjlighet att anpassa sig till de nya reglerna. Vidare ges genom övergångsregleringen tid för hanteringen av tillståndsansökningar till Finansinspektionen. Övergångsregleringen bör innebära att berörda företag får fortsätta sin verksamhet en tid efter ikraftträdandet i enlighet med bestämmelser som gällde dessförinnan och utan krav på tillstånd enligt den nya lagen. Det bedöms lämplig med en övergångsperiod till den 1 juli 2023 eller, om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt (jfr punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter).

19 Förslagets konsekvenser

Promemorians bedömning: Genom förslagen införs ett regelverk som bidrar till en sund utveckling för kapitalförmedling via plattformar på internet. Förslagen säkerställer ett högt skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, och skapar ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. Genom förslagen förstärks även skyddet för konsumenter som lämnas eller erbjuds krediter via finansieringsplattformar.

I fråga om belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering innebär förslagen att det införs åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Skälen för promemorians bedömning

Förslagets syfte

Från och med den 10 november 2021 tillämpas EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Förordningen fastställer enhetliga krav för tillhandahållande av vissa låne- och andelsbaserade gräsrotsfinansieringstjänster där kapital förmedlas till näringsidkare via plattformar på internet. Den fastställer krav för organisation, auktorisation och tillsyn av leverantörer som tillhandahåller sådana gräsrotsfinansieringstjänster, för drift av plattformar för gräsrotsfinansiering och för öppenhet och marknadsföringskommunikation i fråga om sådana tjänster.

EU-förordningen omfattar gräsrotsfinansiering som innebär långivning eller placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder i fråga om överlåtbara värdepapper – t.ex. aktier och obligationer som ges ut av publika aktiebolag – och vissa andra instrument. Förordningen omfattar inte erbjudanden om gräsrotsfinansiering där det kapital som förmedlas till en näringsidkare överstiger 5 miljoner euro över en tolv månadersperiod. Under en övergångsperiod om två år fr.o.m. den 10 november 2021 gäller i Sverige dock i stället ett gränsvärde om 2,5 miljoner euro. Förordningen omfattar inte kapitalförmedling i utbyte mot aktier eller andra värdepapper som ges ut av privata aktiebolag (som i denna promemoria benämns ägar- eller skuldandelar, se avsnitt 5.2). Förordningen omfattar förmedling av kapital till näringsidkare oavsett om de är fysiska eller juridiska personer men är inte tillämplig på kapitalförmedling till konsumenter. I den här promemorian görs bedömningen att förordningen inte är tillämplig på verksamhet som organiserats på så sätt att kapital förmedlas genom överlåtelse av fordringar avseende sedan tidigare lämnade krediter (se avsnitt 3.3). Därtill är förordningen inte tillämplig på belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering. EU-förordningen beskrivs närmare i avsnitt 3.2. EU-förordningen och förslagen till svensk reglering i betänkandet Gräsrotsfinansiering har i huvudsak olika tillämpningsområden, se avsnitt 4.1.

Utöver vad som följer av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering saknar Sverige regelverk som specifikt tar sikte på kapitalförmedling på internetbaserade plattformar. Aktörer som tillhandahåller denna typ av kapitalförmedling kan, beroende av vilka tjänster som erbjuds, träffas av befintliga regelverk som ställer krav på tillstånd och innebär att verksamheten står under Finansinspektionens tillsyn (se avsnitten 3.2, 3.3 och 4.2). Så kan t.ex. vara fallet om aktören inom ramen för verksamheten tillhandahåller betaltjänster eller förmedlar krediter till konsumenter. I många fall kan dock verksamhet bedrivas med stöd av endast en registrering som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen.

Det förekommer tre typer av kapitalförmedling på internetbaserade plattformar som i dag inte omfattas av något ändamålsenligt regelverk. Den första är förmedling av kapital genom överlåtelse av aktier eller andra

värdepapper som ges ut av privata aktiebolag. Detta är en verksamhet som i dag kan bedrivas i huvudsak utan annan kontroll än att det företag som driver plattformen följer penningtvättslagen. Den andra typen av kapitalförmedling är förmedling av krediter till konsumenter. Sådan verksamhet kräver visserligen redan i dag tillstånd och står under Finansinspektionens tillsyn. Befintliga regelverk är dock inte anpassade till den. Den sista typen av kapitalförmedling som i dag saknar ändamålsenliga regler är sådan där kapital förmedlas genom krediter till företag utan att EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är tillämplig. Även denna typ av verksamhet kan i dag bedrivas i huvudsak utan annan kontroll än att det företag som driver plattformen följer penningtvättslagen.

Att det för vissa typer av kapitalförmedling på internetbaserade plattformar saknas ändamålsenlig reglering medför att verksamhet i vissa fall kan bedrivas utan krav på lämplig organisation, tillstånd och tillsyn. För samtliga av de aktuella typerna av kapitalförmedling saknas också sådana krav på verksamheten som syftar till att säkerställa att investerarnas intressen tas till vara och att verksamheten i övrigt bedrivs så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls. Samtidigt kan det vara fråga om investeringar som är förenade med hög risk. Avsaknaden av ändamålsenliga regler medför risker för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, liksom för förtroendet för den aktuella marknaden. Avsaknaden av reglering står i tydlig kontrast mot det som gäller för sådan förmedling av investeringar i lån eller i aktier i publika aktiebolag eller andra överlåtbara värdepapper eller som regleras i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Kontrasten är ännu större i förhållande till förmedling av investeringar i aktier och andra värdepapper som inte omfattas av EU-förordningen utan i stället av bestämmelserna om värdepappersrörelse i lagen om värdepappersmarknaden och krav på upprättande av prospekt. I fråga om förmedling av krediter till konsumenter är befintligt regelverk inte heller ändamålsenligt för att skydda låntagarna.

Förslagen i denna promemoria syftar till att omhänderta detta regleringsbehov (se avsnitt 4.2). I promemorian föreslås ett nytt regelverk för kapitalförmedling via finansieringsplattformar. Förslagen syftar till att bidra till en sund utveckling av denna typ av kapitalförmedling och att säkerställa ett högt skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, och för att skapa ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden. Därtill syftar förslagen till att förstärka skyddet för låntagande konsumenter. Förslagen medför också en mer enhetlig reglering av marknaden för kapitalförmedling via internetbaserade plattformar. Det innebär att likartade verksamheter kommer konkurrera på lika villkor, förenklar för företag som driver plattformar för olika typer av kapitalförmedling och större förutsebarhet för konsumenter och andra investerare. Därmed väntas förslagen även generellt förbättra möjligheterna för mindre företag att få finansiering.

I promemorian föreslås en ny lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Lagen omfattar de ovan beskrivna typerna av kapitalförmedling via plattformar på internet. Plattformarna föreslås benämnas finansieringsplattformar. För kapitalförmedling genom överlåtelse av aktier eller andra värdepapper som ges ut av privata aktiebolag (vilka föreslås benämnas ägar- eller skuldandelar) på en finansieringsplattform

införs en ny bestämmelse om tillämpning av det s.k. spridningsförbudet för sådana värdepapper i aktiebolagslagen.

Lagen träffar alltså bl.a. kapitalförmedling genom krediter till näringsidkare när EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte är tillämplig. Den omfattar därmed bl.a. kapitalförmedling på finansieringsplattformar genom krediter som över en tolv månadersperiod överstiger 5 miljoner euro. Det föreslås dock inte vara tillåtet att på en finansieringsplattform förmedla belopp som överstiger en beloppsgräns på 2,5 miljoner euro över en tolv månadersperiod (se avsnitt 9.4). Lagen kommer vidare att omfatta kapitalförmedling på finansieringsplattformar där kapital förmedlas genom överlåtelse av fordringar avseende krediter som tidigare lämnats till en näringsidkare eller en konsument av en näringsidkare. Eftersom det inte bedöms finnas något behov av reglering för verksamhet där kapital förmedlas uteslutande från näringsidkare till andra näringsidkare föreslås lagen inte omfatta sådan verksamhet. Tillämpningsområdet för den nya lagen beskrivs närmare i avsnitt 5.2.

Den nya lagen innehåller bl.a. krav för tillhandahållande av kapitalförmedlingstjänster på en finansieringsplattform och för organisation, tillstånd och tillsyn av aktörer av kapitalförmedlingstjänster via en finansieringsplattform. Här kan som exempel nämnas att det i promemorian föreslås krav att fastställa skäliga ersättningar, utföra passandebedömningar, utföra tjänster så att bästa möjliga resultat uppnås, ge betänketid, identifiera och hantera intressekonflikter samt lämna relevant information till kunder (avsnitten 9.6–9.8, 10.1, 10.2, 10.4 och 10.6). Sammantaget stärker kraven som införs skyddet för konsumenter och andra investerare.

Det föreslås även att en näringsidkare som med hjälp av en finansieringsplattform förmedlar kapital i utbyte mot en vara eller tjänst eller utan att någon motprestation lämnas av den som anskaffar finansieringen – s.k. belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering – ska vara registreringspliktiga som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen. Förslaget i denna del syftar till att dessa aktörer ska omfattas av de åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism som följer av penningtvättslagen.

Alternativa lösningar – en ny reglering i nivå med den i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering

I promemorian lämnas förslag som bl.a. har som syfte att bidra till en sund utveckling för förmedling av kapital via finansieringsplattformar samt säkerställa ett högt skydd för konsumenter och andra investerare som nyttjar sådana plattformar samt för att skapa ett högt förtroende för denna del av finansmarknaden (se avsnitt 4.2). De förslag som lämnas i promemorian omhändertar det regleringsbehov som identifierades i betänkandet Gräsrotsfinansiering men inte tillgodoses genom EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. En alternativ lösning är att avstå från att föreslå någon ny reglering. Den bedöms dock som mindre lämplig bl.a. då skyddet för konsumenter och andra investerare som nyttjar sådana plattformar då alltför skulle vara otillräckligt och det fortsatt skulle saknas reglering som bidrar till en sund utveckling på området. Den verksamhet med kapitalförmedling på finansieringsplattformar som behandlas

i denna promemoria är i många delar lik sådan gräsrotsfinansiering på plattformar som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen med kompletterande bestämmelser till den förordningen. I promemorian föreslås en reglering som i huvudsak motsvarar den som enligt EU-förordningen gäller för aktörer som driver plattformar för gräsrotsfinansiering (se avsnitt 5.3). En alternativ lösning är att i linje med det som föreslås i betänkandet Gräsrotsfinansiering föreslå en mindre omfattande reglering. En skillnad i nivån på kraven enligt EU-förordningen och den nationella regleringen för finansieringsplattformar skulle dock riskera att påverka den kapitalsökandes val av finansieringsformer på ett sätt som inte är önskvärt samt ge oönskade incitament för drift av viss typ av plattform framför en annan. Vidare bedöms en reglering som skiljer sig från den i EU-förordningen försvåra för de företag som tillhandahåller både gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU-förordningen och kapitalförmedling via en finansieringsplattform och därmed omfattas av båda regelverken. Med en olikartad reglering uppstår även skillnader i skyddet för konsumenter och andra investerare, t.ex. genom olika tillgång till information och krav på den som driver plattformen att tillvarata investerarens intressen. Det skulle skapa oförutsägbarhet om reglerna skiljer sig beroende på om tjänsten tillhandahålls på en plattform för gräsrotsfinansiering eller på en finansieringsplattform. Sammantaget bedöms det som lämpligare att föreslå en reglering som i huvudsak motsvarar den som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansiering enligt EU-förordningen än en mindre omfattande reglering.

Det bör i sammanhanget nämnas att den nya reglering som föreslås i promemorian i vissa avseenden dock avviker ifrån vad som följer av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. I promemorian föreslås bl.a. att det inte ska införas något förbud mot att det företag som driver finansieringsplattformen tecknar sig för eller investerar i ett sådant erbjudande som lämnas via den egna plattformen (avsnitt 9.8). I den delen bedöms det inte nödvändigtvis vara till nackdel för investerare att företaget som driver plattformen delar övriga investerares intresse av investeringens utveckling.

Alternativa lösningar – beloppsgränser

I promemorian föreslås att det på en finansieringsplattform inte ska få förmedlas ett belopp som överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag under en period om tolv månader (se avsnitt 9.4). Ett publikt aktiebolag som söker kapital från allmänheten mot överlåtelse av aktier eller andra överlåtbara värdepapper behöver normalt även upprätta ett prospekt enligt EU:s prospektförordning. Beloppsgränsen på 2,5 miljoner euro motsvarar den som tillämpas för undantag från krav på att upprätta ett prospekt. Ett publikt aktiebolag kommer efter den 10 november 2023 ha möjlighet att utan att upprätta prospekt söka upp till 5 miljoner euro under en tolv-månadersperiod mot överlåtelse av aktier på en plattform för gräsrotsfinansiering. En alternativ lösning är att inte föreslå någon beloppsgräns när kapital förmedlas på en finansieringsplattform till privata aktiebolag genom överlåtelse av aktier eller andra värdepapper. En annan alternativ lösning är att föreslå en beloppsgräns som motsvarar den enligt EU:s

förordning om gräsrotsfinansiering. En ordning där verksamhet med förmedling av finansiering träffas av mindre betungande krav när det kapitalsökande företaget är ett privat aktiebolag än när det är ett publikt aktiebolag skulle dock kunna ge oönskade incitament att driva verksamhet med kapitalförmedling till privata aktiebolag i stället för publika aktiebolag. Den skulle också kunna ge oönskade incitament för kapitalsökande företag att driva verksamhet i privata aktiebolag i stället för publika. Vidare kan en sådan reglering vara svår att förena med allmänna utgångspunkten att privata aktiebolag inte ska vända sig till allmänheten eller en större krets av personer med erbjudanden om att teckna eller förvärva aktier och andra värdepapper. Mot den föreslagna beloppsgränsen kan anföras att den jämfört med i dag innebär en inskränkning i hur mycket kapital som kan förmedlas till privata aktiebolag på internetbaserade plattformar som riktar helt eller till viss del riktar sig till konsumenter. Mot beloppsgränsen kan också anföras att den inte får någon större betydelse eftersom det förslag om att maximalt 200 poster av ägar- och skuldandelar ska få överlåtas under en tolv månadersperiod indirekt medför begränsningar för hur mycket kapital som kan tas in av ett privat aktiebolag (se avsnitt 9.3). Sammantaget bedöms det dock lämpligare att i linje med det tröskelvärde som tillämpas för undantag från prospektskyldighet enligt EU:s prospektförordning införa en gräns för hur mycket kapital som ska få förmedlas till ett enskilt privat aktiebolag genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar på en finansieringsplattform än att inte göra det. Den föreslagna beloppsbegränsningen kan komma att påverka den kapitalförmedlingsverksamhet som i dag bedrivs av två aktörer i Sverige. Den påverkar vidare företag som driver sin verksamhet i form av privat aktiebolag och som under en tolv månadersperiod skulle vilja söka finansiering mot överlåtelse ägar- eller skuldandelar till ett belopp som överstiger 2,5 miljoner euro från konsumenter med hjälp av en plattform på internet.

I promemorian föreslås att det på en finansieringsplattform inte heller ska få förmedlas ett belopp som överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro i fråga om krediter till en fysisk eller en juridisk person under en period om tolv månader (se avsnitt 9.4). Utöver EU:s förordning om gräsrotsfinansiering finns i Sverige inga särskilda regler för verksamhet med lånebaserad gräsrotsfinansiering till näringsidkare och det finns behov av ändamålsenlig reglering. Förslagen i denna promemoria innebär att vissa typer av förmedling av kapital genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar med hjälp av en internetbaserad plattform kommer att omfattas av den nya lagen. En alternativ lösning är att inte föreslå en motsvarande beloppsgräns. En ordning där större belopp kan förmedlas på detta sätt än när kapital förmedlas mot överlåtbara värdepapper eller ägar- eller skuldandelar skulle dock kunna ge oönskade incitament att driva verksamhet med denna typ av kapitalförmedling i stället för sådan som görs genom överlåtelse av värdepapper. Den skulle också kunna ge oönskade incitament för företag att söka finansiering genom krediter i stället för genom utgivning av värdepapper för att undvika de begränsningar som gäller för det senare. Likabehandling av de nu aktuella finansieringsformerna talar i sig för en beloppsgräns. Mot en beloppsgräns kan anföras att den jämfört med i dag innebär en inskränkning i hur mycket kapital som kan förmedlas på internetbaserade plattformar. Sammantaget bedöms det som lämpligare att – i linje med det som föreslås gälla för

kapitalförmedling till ett enskilt privat aktiebolag genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar – införa den aktuella gränsen för hur stort belopp som ska få förmedlas i form av krediter på en finansieringsplattform än att inte göra det. Den föreslagna beloppsbegränsningen kan komma att påverka den kapitalförmedlingsverksamhet som i dag bedrivs av tre aktörer som i Sverige förmedlar finansiering genom krediter till företag. Den kan även påverka företag som skulle vilja söka finansiering genom krediter som överstiger 5 miljoner euro under en tolv månadersperiod från konsumenter med hjälp av en plattform på internet. Vidare kan den påverka företag som skulle vilja söka finansiering där kreditfordringar avseende krediter till ett belopp över 2,5 miljoner euro överläts till konsumenter på en finansieringsplattform.

Alternativa lösningar – förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar

När det gäller förmedling av kapital till privata aktiebolag genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar innebär förslagen i promemorian särskilda regler om tillämpning av det s.k. spridningsförbudet i aktiebolagslagen (se avsnitt 8). Det föreslås investeringserbjudanden på en finansieringsplattform utan hinder av det förbudet ska få göras under förutsättningar som preciseras i den nya lagen. Ett alternativ i promemorian är att inte införa några särskilda bestämmelser om hur spridningsförbudet ska tillämpas vid kapitalförmedling på internetbaserade plattformar. Ett sådant förslag skulle innebära att det fortsatt finns oklarheter om hur förbudet ska tillämpas i dessa fall. Ett sådant förslag finns i betänkandet Gräsrotsfinansiering och fick kritik vid remissbehandlingen av det betänkandet (se samma avsnitt). Det bedöms som lämpligare att tydliggöra under vilka förhållanden den nu aktuella typen av kapitalförmedling får bedrivas för att vara tillåten än att inte göra det.

Det föreslås vissa begränsningar för förmedling av kapital till privata aktiebolag genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar på en finansieringsplattform (utöver den ovan beskrivna beloppsgränsen på 2,5 miljoner euro). En av dessa är att det inte får erbjudas fler än 200 poster av ägar- eller skuldandelar i bolaget. En annan är att erbjudanden inte får vara tillgängliga för icke-sofistikerade kunder som inte genomgått en s.k. passandebedömning. Begränsningarna är i linje med de som berörda aktörer behöver förhålla sig till i dag (se avsnitt 9.3). Ett alternativ är att inte införa motsvarande begränsningar. Utan sådana skulle dock de särskilda bestämmelser som föreslås om tillämpning av spridningsförbudet innebära en reglering för kapitalförmedling på finansieringsplattformar som inte tar hänsyn till de särskilda förutsättningar som gäller för privata aktiebolag och den allmänna utgångspunkten att sådana bolag inte får vända sig till allmänheten eller en större krets för finansiering. Det bedöms därför lämpligare att införa dessa begränsningar än att inte göra det.

Alternativa lösningar – verksamhet som innebär överlåtelser av kreditfordringar

I promemorian föreslås att den nya lagen ska omfatta verksamhet som organiseras på så sätt att fordringar avseende krediter som tidigare lämnats av en näringsidkare som är någon annan än investeraren eller kapitalför-

medlaren överläts till andra investerare än finansiella aktörer (t.ex. konsumenter) på en finansieringsplattform (se avsnitt 5.2). En alternativ lösning är att inte inkludera denna typ av verksamhet, utan endast sådan där kapital förmedlas direkt från investeraren till kredittagaren. Den skulle dock bl.a. innebära att skyddet för konsumenter och andra som investerar i krediter på internetbaserade plattformar skulle vara beroende på hur verksamheten med kapitalförmedlingen organiserats. Den skulle också öppna för möjligheter att kringgå den nya regleringen genom att organisera sin verksamhet med förmedling av krediter i ett ytterligare led. Det bedöms därför som lämpligare att inkludera på detta sätt organiserad verksamhet än att inte göra det.

Alternativa lösningar – belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering

I promemorian föreslås viss reglering av aktörer som tillhandahåller tjänster för belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering på en plattform på internet. Det föreslås att aktörerna ska omfattas av registrerings-skyldighet hos Finansinspektionen och vara verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen. Det finns inte utrymme att inom ramen för detta lagstiftningsärende utreda behovet av annan typ av reglering för denna typ av verksamhet. Ett alternativ är att överhuvudtaget inte reglera de aktuella verksamheterna. Det skulle dock innebära att det inte vidtas några åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism i de aktuella verksamheterna, vilket bedöms som mindre lämpligt.

Företag som berörs av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering

Den nya lagen omfattar den som i Sverige yrkesmässigt tillhandahåller vissa kapitalförmedlingstjänster med hjälp av internetbaserade plattformar. Tillstånd för att tillhandahålla dessa tjänster föreslås kunna ges till dels svenska aktiebolag och ekonomiska föreningar, dels utländska företag som tillhandahåller tjänster via en filial i Sverige. Svenska företag och företag som hör hemma inom EES som har tillstånd enligt vissa andra finansmarknadsregleringar föreslås vara undantagna från tillståndsplikt. Då marknaden för kapitalförmedling är heterogen med ett flertal olika affärsmodeller är det svårt att göra en exakt bedömning av antalet berörda företag. Vidare finns ett flertal tecken på att marknaden konsolideras genom förvärv och fusioner. Några företag har i dag en affärsmodell som till viss del berörs av den nya lag som föreslås i promemorian medan andra företags verksamhet träffas fullt ut.

Den lag som föreslås berör företag som i dag eller framgent avser att agera mellanhand och med hjälp av en internetbaserad plattform förmedla kapital från konsumenter och andra investerare till privata aktiebolag i utbyte mot ägar- och skuldandelar i det privata aktiebolaget. I dag bedöms det finnas åtminstone två företag i Sverige som tillhandahåller denna typ av kapitalförmedling. Dessa företag är i dag registrerade som finansiella institut enligt valutaväxlingslagen eller som betaltjänstleverantör enligt betaltjänstlagen.

Vidare berör den nya lagen företag som i dag eller framgent avser att agera mellanhand och med hjälp av en internetbaserad plattform förmedla

kapital från konsumenter och andra till konsumenter. I dag bedöms det i Sverige finnas åtminstone tre företag som tillhandahåller denna typ av kapitalförmedling. Ett av dessa företag har tillstånd som betalningsinstitut enligt betaltjänstlagen, ett annat är registrerat som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen men ingår i samma koncern som ett kreditinstitut hemmahörande i ett EES-land och det tredje företaget har i koncernen tillstånd som betalningsinstitut enligt betaltjänstlagen och som konsumentkreditinstitut enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. I vart fall ett av de berörda företagen förmedlar även kapital genom krediter till företag och bedöms behöva auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering för att kunna fortsätta bedriva sin nuvarande verksamhet efter en övergångsperiod t.o.m. den 10 november 2022 (se artikel 48.1).

Den lag som föreslås berör även företag som i dag eller framgent avser att agera mellanhand och med hjälp av en internetbaserad plattform förmedla kapital till företag genom krediter utan att verksamheten omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Den verksamhet som berörs är exempelvis sådan som organiseras så att det på plattformen förmedlas kapital genom överlåtelse till investerare av fordringar avseende krediter till företag. I vart fall ett företag bedöms ha en verksamhet som är organiserad på detta sätt. Vidare berörs verksamhet där det kapital som förmedlas genom krediter till ett företag överstiger beloppsgränsen på 5 miljoner euro per tolv månader enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se ovan). I dag bedöms det finnas fem svenska företag som på finansieringsplattformar förmedlar kapital till företag genom krediter. Härutöver tillhandahåller i vart fall ett utländskt företag denna typ av kapitalförmedling i Sverige från filial här. Med utgångspunkt i den verksamhet som dessa företag bedriver i dag bedöms de, med något undantag, omfattas av EU-förordningen och lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och behöva tillstånd enligt den regleringen. Det är bara ett par av dessa företag som bedöms erbjuda förmedling av kapital som överstiger 5 miljoner euro och som därför kommer beröras av den föreslagna regleringen och beloppsbegränsningen. Generellt är företagen i dag registrerade eller har tillstånd enligt betaltjänstlagen alternativt är registrerade som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen.

Ungefär fem företag bedöms alltså i Sverige driva sådana finansieringsplattformar som föreslås kunna bedrivas enligt den nya lagen. Företagen varierar i storlek men har generellt en omsättning mellan 10 och 40 miljoner kronor per år. Ett av företagen utmärker sig med en omsättning om över 150 miljoner kronor under 2020. Den största andelen av den kapitalförmedling som bedöms komma omfattas av den nya lagen bedöms finansiera olika former av fastighetsprojekt och konsumentkrediter.

Flera av företagen som bedöms omfattas av den föreslagna lagen uppger i sin respektive årsredovisning för räkenskapsåret 2020 att de har påverkats negativt av covid-19-pandemin. Vissa företag uppger att förmedlat kapital minskade under 2020 och av dessa uppger ett antal företag att de temporärt upphörde med att förmedla krediter till konsumenter och näringsidkare då kreditbedömningarna under en period inrymde flera variabler med stor osäkerhet. Huvuddelen av företagen ökade dock sin omsättning under räkenskapsåret 2020 i förhållande till föregående det räkenskapsåret 2019.

Samtidigt redovisade huvuddelen av företagen ett negativt rörelseresultat för räkenskapsåret 2020. Flera företag har minskat antalet anställda och vidtagit effektiviseringsåtgärder under 2020. Ett antal av företagen uttalar mål om organisk tillväxt i kombination med förvärv och är en del i något typ av transaktion som driver en konsolidering av marknaden.

Företag som berörs av ändringen i valutaväxlingslagen

I promemorian föreslås att yrkesmässig verksamhet med att på en plattform på internet sammanföra personer som avser att anskaffa kapital i utbyte mot en vara och tjänst (belöningsbaserad finansiering) eller utan motprestation (donationsbaserad finansiering) med personer som avser att tillhandahålla kapital ska omfattas av vissa krav. Belöningsbaserad gräsrotsfinansiering används bl.a. för att finansiera kulturrelaterade projekt, såsom en teateruppsättning eller ett bokprojekt. Donationsbaserad gräsrotsfinansiering är altruistisk för den som person tillhandahåller kapitalet och utan krav på motprestation. Denna form av kapitalförmedling används bland annat för förmedling av kapital till välgörande ändamål. I promemorian föreslås att fysiska och juridiska personer som yrkesmässigt bedriver dessa typer av kapitalförmedling och som inte redan har ett tillstånd av eller registrering hos Finansinspektionen ska omfattas av registreringsplikt enligt valutaväxlingslagen. Utländska fysiska och juridiska personer som bedriver sådan verksamhet i Sverige föreslås också omfattas av registreringsplikten.

Av valutaväxlingslagen följer bl.a. att fysiska och juridiska personer som bedriver sådan verksamhet som omfattas av lagen ska ansöka om registrering som finansiellt institut hos Finansinspektionen. I dag finns det ett flertal svenska och utländska aktörer som bedriver sådan belönings- och donationsbaserad kapitalförmedling som i promemorian föreslås ska omfattas av valutaväxlingslagen. Då denna typ av kapitalförmedling inte är tillstånds- eller registreringspliktig i dag är det svårt att uppskatta hur många aktörer som berörs av förslaget i promemorian. Utifrån allmänt tillgänglig information bedöms antalet aktörer vara åtminstone drygt tio. Aktörerna ingår i en heterogen grupp av verksamhetsutövare av varierande storlek. De utländska aktörer som riktar verksamhet till Sverige riktar även sin verksamhet till andra länder.

Konsekvenser för samhällsekonomin

Förslagen i promemorian förbättrar möjligheterna till finansiering för konsumenter och små och medelstora företag, vid sidan av finansiering framför allt från banker. Små och medelstora företag har inte heller i samma utsträckning som större företag tillgång till kapital- eller värdepappersmarknaden. Genom förbättrad tillgång till kapital kan förslagen komma att skapa bättre förutsättningar för tillväxt och innovation, vilket kan leda till positiva effekter för hela samhällsekonomin. Förslaget att det på en finansieringsplattform inte ska få förmedlas ett belopp som överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro bedöms få en begränsad effekt på företags möjligheter att få finansiering (avsnitt 9.4).

Det föreslås bestämmelser som stärker skyddet för konsumenter och andra investerare vilket förbättrar förutsättningarna att fatta medvetna beslut som över tid bidrar positivt till den enskildes ekonomi och sam-

hållsekonomin tillväxt och utveckling. Lagen som föreslås är i stora delar i linje med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering vilket ger mer lika konkurrensvillkor och förutsättningar för företag som driver plattformar där kapital förmedlas genom överlåtelse av värdepapper eller genom krediter och för investerare på sådana plattformar.

De nya kraven om tillämpning av konsumentkreditlagen vid kapitalförmedling till konsumenter förväntas bidra till att minska risken för över-skuldsättning. Den nya lag som föreslås i promemorian väntas stärka förutsättningarna för marknaden för kapitalförmedling via finansieringsplattformar och därmed ge möjlighet till fler nystartade företag och konsumenter att finna kapital. Detta gäller även företag som har nya produkter och tjänster som främjar klimatet. Därmed kan också en viss positiv effekt väntas som bidrar i skapandet av ett mer hållbart samhälle.

Ökad harmonisering leder normalt till bättre konkurrens och därmed till en effektivare marknad och en bättre resursallokering i ekonomin. Att regleringen blir mer enhetlig bedöms även öka förutsägbarheten om vilka regler som gäller vid olika typer av kapitalförmedling på plattformar på internet. Lagen bedöms även förbättra den interna styrningen och kontrollen i de företag som omfattas av den nya lagen vilket minskar risken för att kapitalförmedlare får problem eller går i konkurs, vilket minskar negativa effekter för samhällsekonomin. Den ändring som föreslås av valutaväxlingslagen bedöms förbättra arbetet med att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism vilket är ett led i det brottsförebyggande arbetet och positivt för samhällsekonomin.

Konsekvenser för företag som berörs av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering

Marknaden för kapitalförmedling via finansieringsplattformar präglas av heterogenitet och de företag som tillhandahåller finansieringstjänster har olika struktur. Vissa företag har ett fåtal anställda och tar hjälp av externa aktörer medan andra företag har en större egen organisation och mer liknar traditionella aktörer på finansmarknaden. Något enstaka företag bedöms kunna komma bedriva verksamhet som även omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Andra berörda företag har i dag tillstånd enligt annan rörelsereglering på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen om betal-tjänster, medan det även finns företag som endast är föremål för registrering (jfr avsnitt 6.5 om företag som föreslås vara undantagna från tillståndsplikt). Konsekvenserna för de företag som berörs av den nya lagen kommer därmed att bli olika.

Då den lag som föreslås i promemorian i stora delar är i linje med EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen om kompletterande bestämmelser till den förordningen kommer regleringen att bli mer enhetlig för kapitalförmedling och gräsrotsfinansiering via olika typer av plattformar på internet. Det bedöms särskilt minska den administrativa börda och reducera den rättsliga osäkerhet som finns för företag som avser bedriva verksamhet som omfattas av både EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och av den nya lagen som föreslås i promemorian. Det är troligt att dessa företag behöver göra mindre omfattande förändringar av sina befintliga rutiner och arbetssätt inför en anmälan till Finansinspektionen om att de

avser att driva en finansieringsplattform som omfattas av den nya lagen som föreslås i denna promemoria. Företag som i dag har tillstånd enligt viss annan rörelsereglering på finansmarknadsområdet, t.ex. lagen om betaltjänster, förväntas generellt behöva göra mindre förändringar av verksamheten för att uppfylla kraven i den nya lagen än företag som inte i dag är föremål för tillstånd och tillsyn av Finansinspektionen. Kostnaden för dessa företags omställning är svårbedömd och varierar beroende på företagens struktur.

Andra företag kommer behöva justera sina affärsmodeller i större utsträckning. Det kommer att krävas en mer omfattande omställning av verksamheten för ett företag som i dag driver en finansieringsplattform som föreslås omfattas av den nya lagen och som inte redan har tillstånd enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering eller någon annan rörelsereglering. Ett sådant företag kommer troligtvis att behöva ta fram nya rutiner och ändra befintliga arbetssätt för att leva upp till rörelse- och uppförandereglererna som föreslås i den nya lagen. Här kan särskilt nämnas förändringar som behöver göras för att utföra passandebedömning, identifiera och hantera intressekonflikter samt lämna information till kunder. Att ställa om verksamheten för att säkerställa efterlevnad av den nya lagen inför en tillståndsansökan och i den påföljande löpande verksamheten kommer medföra omställningskostnader och ökade löpande administrativa kostnader. I dagsläget bedöms endast något enstaka företag behöva söka tillstånd enligt den nya lagen.

Kostnaden för en tillståndsansökan för en kapitalförmedlare som inte har tillstånd enligt någon annan relevant rörelsereglering på finansmarknadsområdet väntas uppgå till åtminstone 500 000 kronor, inklusive avgiften till Finansinspektionen. Finansinspektionens avgift för prövning av en ansökan beräknas preliminärt bli 200 000 kronor. Därutöver beräknas den årliga avgiften till Finansinspektionens preliminärt bli 75 000 kronor. Förutom kostnaden för tillståndsansökan väntas företag som driver kapitalförmedling via finansieringsplattform få ökade administrativa kostnader till följd av den nya lagen. Dessa är svåra att uppskatta till följd av företagens skiftande struktur och tillämplig reglering. En uppskattning i denna analys är att det uppstår en engångskostnad om ca 500 000 kronor för anpassningar av verksamheten för bl.a. regelefterlevnad för de företag som inte redan vid den föreslagna lagens ikraftträdande omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering eller annan relevant rörelsereglering. Effekterna för utländska företag som inte har tillstånd enligt annan relevant rörelsereglering och som därför behöver söka tillstånd av Finansinspektionen för att driva en finansieringsplattform från filial i Sverige bedöms vara jämförbara med de för svenska företag.

Företag som driver finansieringsplattformar och som redan har tillstånd enligt viss annan rörelsereglering, t.ex. EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen om betaltjänster, föreslås inte behöva tillstånd enligt den nya lagen (se avsnitt 6.5). Detsamma gäller för företag som hör hemma i ett annat land inom EES och har tillstånd enligt sådan rörelsereglering. Kostnaderna för anpassningar för dessa företag är svårbedömda och beror på företagens struktur och nuvarande verksamhet. För utländska företag föreslås även krävas att de etablerar en filial här, vilket är förenat med kostnader för det fall företaget inte redan har etablerat en sådan. Berörda företag ska anmäla till Finansinspektionen att de avser driva verksamhet

enligt den nya lagen. Den förväntade avgiften till inspektionen för en sådan anmälan uppskattas till 15 000 kronor.

I promemorian föreslås inte några särskilda regler för små företag som driver finansieringsplattformar men de krav som ställs på rörelsen är i vissa fall – såsom exempelvis i fråga om intern styrning och kontroll samt intressekonflikter – avhängiga verksamhetens art, omfattning och komplexitet.

I promemorian föreslås att företag som driver finansieringsplattform inte via plattformen ska få förmedla ett belopp som överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro till en kapitalsökande. Det kan leda till att företag som i dag driver sådan kapitalförmedling kan behöva anpassa sin affärsverksamhet. Beloppsgränsen kan påverka kapitalförmedlarens affärsmöjligheter negativt genom att antalet fysiska eller juridiska personer som aktören kan finansiera via plattformen begränsas. En sådan konsekvens bedöms dock vägas upp av att den nya lagen som föreslås sammantaget förbättrar förutsättningarna att söka och förmedla finansiering från allmänheten genom internetbaserade plattformar, vilket är positivt för kapitalförmedlares affärsmöjligheter. Det kan i sammanhanget även tilläggas att beloppsbegränsningen inte är ett hinder för aktören att förmedla kapital över beloppsgränsen på annat sätt, såsom förmedling av kapital mellan enbart juridiska personer.

Förslagen i denna promemoria får vidare som konsekvens att företag som driver en finansieringsplattform står under inspektionens tillsyn och kan bli föremål för ingripanden om de åsidosätter sina skyldigheter enligt den nya lagen.

De sammantagna konsekvenserna för de företag som tillhandahåller kapitalförmedling via finansieringsplattform är svårbedömda. Företagen kommer troligtvis att få ökade löpande kostnader för regelefterlevnad till följd av den nya lag som föreslås i promemorian. Kraven på ledning och styrning i den nya lagen kan leda till en bättre intern styrning och kontroll vilket kan minska kostnader till följd av färre operativa fel. Vidare väntas ett högre skydd för investerare, särskilt sådana som är konsumenter, och den nya lagens styrande effekter stärka förtroendet för sektorn och öka efterfrågan på kapitalmedlingstjänster via finansieringsplattform.

Konsekvenser för företag som berörs av ändringen i valutaväxlingslagen

En skyldighet att ansöka om registrering hos Finansinspektionen som finansiellt institut enligt valutaväxlingslagen medför framför allt att aktören omfattas av penningtvättslagen. Finansinspektionen registrerar aktörer vars verksamhet det finns skäl att anta kommer att drivas i enlighet med penningtvättslagen samt vars ägare eller ledande företrädare inte i någon väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Ansökan om registrering är förenad med en kostnad om 35 000 kronor för en fysisk person och 46 000 kronor för en juridisk person. Finansinspektionen tar därefter ut en årsavgift om 5 000 kronor av en registrerad fysisk person och 15 000 kronor av en registrerad juridisk person.

Den administration och kostnad som är förenad med en registrering hos Finansinspektionen kan komma att verka hämmande för aktörer som bedriver yrkesmässig belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering

via en plattform på internet. Det är troligt att aktörer som i dag inte omfattas av penningtvättslagen kommer att behöva ta fram nya rutiner och ändra befintliga arbetssätt inför en ansökan om registrering och därefter för att löpande säkerställa efterlevnad av penningtvättslagen. Kostnaderna för sådana förändringar är svårbedömda. Efter registreringen kontrolleras aktörens ägare och ledande företrädare av Finansinspektionen årligen och aktören kan bli föremål för myndighetens tillsynsaktiviteter. Aktörens kostnader i samband med Finansinspektionens kontroll och tillsyn bedöms små. Sammantaget bedöms dock aktörens löpande kostnader för regel- efterlevnad öka. På det stora hela bedöms dock aktörerna gynnas av de nya kraven då risken för konkurrens från aktörer med oseriös verksamhet minskar och förtroende för marknaden stärks.

Konsekvenser för konsumenter och andra investerare

Den lag som föreslås i promemorian medför ett sammantaget starkare skydd för konsumenter och andra investerare. Att söka kapital via en finansieringsplattform kan vara ett alternativ när bankfinansiering eller finansiering via aktiemarknaden inte finns tillgänglig. Investeringar via en finansieringsplattform kan således vara förknippade med en högre risk. I dag finns risk för att konsumenter och andra investerare som investerar i krediter, ägar- eller skuldandelar inte kan fatta välgrundade beslut på grund av informationsunderläge. De kan även drabbas negativt av intressekonflikter i kapitalförmedlarens verksamhet. Vidare finns i dag risk för att konsumenter och investerare som investerar i krediter inte kan bevaka sina rättigheter om en kapitalförmedlare skulle falla. Det finns också risk för överskuldssättning för konsumenter som tar lån via en kapitalförmedlare på grund av att konsumentkreditlagen delvis inte är utformad på ett sätt som passar för denna typ av kreditförmedling.

Den nya lagen ställer krav på kapitalförmedlare när det gäller t.ex. särskilda begränsningar vid förmedling av ägar- och skuldandelar eller portföljförvaltning av investeringar i krediter (avsnitten 9.3 och 9.6), skälig prissättning (avsnitt 9.7), hantering av intressekonflikter (avsnitt 9.8), informationsgivning och investeringsfaktablad (bl.a. avsnitten 10.1 och 10.2), passandebedömning (avsnitt 10.4) och simulering av förmåga att bära förluster och varningar vid större investeringar (avsnitt 10.5). Dessa krav stärker skyddet för konsumenter och andra investerare. Vidare innebär förslaget en möjlighet till skadestånd på grund av fel eller brister i informationsgivning också ett starkare skydd för konsumenter och andra investerare (avsnitt 14). Skyddet för konsumenter och andra investerare stärks även av förslaget att kapitalförmedlaren ska ha förfaranden som säkerställer driftskontinuitet, inkl. en plan med åtgärder och förfaranden i händelse av fallissemang så att kritiska tjänster i samband med befintliga investeringar hanteras (avsnitt 10.2). Det gäller inte minst när kapitalförmedlaren tillhandahåller individuell portföljförvaltning av krediter, dvs. tjänster där investerat kapital fördelas på ett flertal för investeraren okända kredittagare.

Sofistikerade investerare har mindre behov av skydd än icke-sofistikerade investerare. Mot den bakgrunden föreslås det i promemorian att kapitalförmedlare ska få behandla vissa investerare som sofistikerade och för dessa inte tillämpa samtliga skyddsregler. Bland de bestämmelser i den

nya lagen som inte behöver tillämpas i förhållande till sofistikerade investerare finns krav på betänketid, passandebedömning och beräkning av investerarens förmåga att bära förluster. Bestämmelserna får dock tillämpas även när tjänster tillhandahålls sofistikerade investerare.

Förslaget i promemorian om hur konsumentkreditlagen ska tillämpas när konsumenter lämnas eller erbjuds lån via en finansieringsplattform stärker skyddet för konsumenter, innebär likabehandling med annan konsumentkreditgivning och minskar risken för överskuldsättning.

Skyddet för konsumenter och andra investerare stärks av att de företag som tillhandahåller kapitalförmedling via finansieringsplattform blir föremål för ett ändamålsenligt regelverk och ställs under tillsyn (avsnitten 12 och 13). Finansinspektionen kommer att kunna utöva tillsyn över att företagen uppfyller sina skyldigheter i fråga om investerarskydd, t.ex. när det gäller att agera i kundens bästa intresse och att lämna tillräcklig information om plattformen, investeringarna och dess risker. Det är därtill positivt att de regler som medför ett starkare skydd är i linje med vad som redan gäller för de företag som omfattas av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och lagen om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering då det ökar förutsägbarheten av vilket skydd som konsumenter och andra investerare har.

Den nya lagen väntas också ge möjlighet till nya investeringsmöjligheter och riskdiversifiering i placeringar om utbudet av finansieringstjänster via plattformar på internet ökar. Det finns emellertid en risk för att företag som driver kapitalförmedling via finansieringsplattformar väljer att skjuta över de eventuellt högre kostnader som följer av det nya regelverket på konsumenter och andra investerare, något som dock bör kunna motverkas av en starkare konkurrens på marknaden. Kostnader för kapitalförmedlare att uppfylla konsumentskyddsreglerna, vilka kan påverka investerare, bedöms vägas upp av att reglerna ska hindra kostnader för konsumenter och andra investerare till följd av investeringsbeslut på felaktiga grunder.

I promemorian föreslås att aktörer som tillhandahåller tjänster för belönings- och donationsbaserad gräsrotsfinansiering via plattformar på internet ska registreras hos Finansinspektionen och följa penningtvättslagen. Finansinspektionen kommer att kunna utöva tillsyn över att aktörerna uppfyller sina skyldigheter enligt penningtvättslagen. Förslaget bedöms hämma antalet aktörer med oseriös verksamhet, vilket stärker skyddet konsumenter och andra finansiärer.

Konsekvenser för Finansinspektionen av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering

Finansinspektionen föreslås utöva tillsyn över att företagen följer den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Inspektionen kommer även att pröva ansökningar om tillstånd att driva en sådan finansieringsplattform som omfattas av den föreslagna lagen och hantera anmälningar från företag som är undantagna från tillståndsplikt. Därutöver kommer inspektionen behöva hantera ägar- och ledningsprövningar.

Inledningsvis bedöms endast något enstaka företag omfattas av krav att ansöka om tillstånd. Andra företag som bedöms driva finansieringsplattformar som omfattas av den nya lagen har redan tillstånd enligt någon annan rörelsereglering som gör att de enligt förslaget är undantagna från

tillståndsplikt enligt den. Dessa företag ska i stället anmäla till Finansinspektionen att de avser driva en finansieringsplattform.

Finansinspektionen kommer visserligen att pröva en ny typ av tillståndsansökningar och hantera en ny typ av anmälningar. Vid tidpunkten då lagen föreslås träda i kraft har dock inspektionen erfarenhet av tillämpning av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, vilket bedöms underlätta hanteringen av tillståndsansökningar enligt den nya lagen.

Finansinspektionen kommer också att svara för tillsynen över att lagen följs och får i det syftet utrednings- och tillsynsbefogenheter, liksom befogenheter att ingripa med administrativa sanktioner och andra åtgärder vid överträdelser av lagen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter inom en rad områden som regleras på en övergripande nivå i den nya lagen. Här kan bland annat nämnas bemyndigandena om att få meddela föreskrifter om i fråga om en effektiv och ansvarsfull ledning, portföljförvaltning av kreditfordringar, de faktorer som ska beaktas när skäligt pris fastställs, intressekonflikter, information till kunder och investeringsfaktablad. Finansinspektionen förväntas mot denna bakgrund behöva utföra arbete med regelgivning genom föreskrifter, vilket kommer att ta i anspråk myndighetens resurser. Finansinspektion bedöms i det arbetet kunna dra nytta av dess erfarenhet av tillämpningen av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Därtill kommer Finansinspektionen att kunna utforma föreskrifter med förebild av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och de delegerade akter med tekniska standarder som specificerar med kraven i den förordningen.

När det gäller ekonomiska konsekvenserna för Finansinspektionen så bedöms promemorians förslag vara begränsade, men en viss justering av Finansinspektionens avgiftsuttag är att vänta. Finansinspektionens arbete med bl.a. tillsyn och regelgivning finansieras via anslag i statens budget. Huvuddelen av kostnaderna täcks genom avgifter som tas ut enligt förordningen om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet, som ska uppgå till ett belopp som motsvarar kostnaden för den verksamhet som finansieras. Inspektionen redovisar de avgiftsintäkterna mot inkomstitel på statens budget. Förslagen i denna promemoria innebär att det uppstår behov av justeringar i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för att möjliggöra att en årlig avgift kan tas ut av de aktörer som omfattas av den nya lag som föreslås. Eventuella ökade kostnader för tillsyn och regelgivning med anledning av den nya lag som promemorian föreslår bedöms vara begränsade och rymmas inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar.

Finansinspektionens arbete med ansökningar, anmälningar och underrättelser finansieras genom avgifter som disponeras av inspektionen och som tas ut av dem som ansöker om tillstånd eller lämnar in en anmälan eller underrättelse. Avgifterna regleras i dag i förordningen om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen. De nya ärendeslag som följer av den föreslagna lagen kommer att innebära behov av justeringar för att möjliggöra uttag av avgifter för prövning av sådana ärenden. De nya avgifterna för prövning av ansökningar, anmälningar och underrättelser enligt den nya lag som föreslås i promemorian bedöms dock ha en begränsad effekt på Finansinspektionens totala avgiftsuttag.

Konsekvenser för Finansinspektionen av ändringen i valutaväxlingslagen

Förslagen i denna promemoria innebär att fysiska och juridiska personer som yrkesmässigt med hjälp av en plattform på internet sammanför personer som utan vederlag (donationsbaserad gräsrotsfinansiering) mot finansiering eller i utbyte mot finansiering lämnar vara eller tjänst (belöningsbaserad gräsrotsfinansiering) med personer som avser att tillhandahålla kapital ska omfattas av registreringsplikt hos Finansinspektionen enligt valutaväxlingslagen. Registrering medför även att aktören omfattas av penningtvättslagen. För en juridisk person som har något annat tillstånd av eller registrering hos Finansinspektionen krävs ingen registrering enligt valutaväxlingslagen. Inspektionen kommer ha att pröva om det finns skäl att anta att aktören som ansöker om registrering kommer att bedriva verksamhet i enlighet med penningtvättslagen samt inte har ägare eller ledande företrädare som i någon väsentlig utsträckning har åsidosatt skyldigheter i näringsverksamhet eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet. Myndigheten kommer även att svara för tillsynen över att dessa aktörer följer penningtvättslagen och ha möjlighet att ingripa med administrativa sanktioner eller andra åtgärder vid överträdelser av lagen.

När det gäller ekonomiska konsekvenser för Finansinspektionen så bedöms promemorians förslag om ändringar i valutaväxlingslagen vara begränsade. Enligt förordningen om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen finansieras myndighetens arbete med registreringsärenden genom avgifter som disponeras av inspektionen och som tas ut av dem som ansöker om registrering. Finansinspektionens övriga verksamhet finansieras via anslag i statens budget. Huvuddelen av de kostnaderna, bl.a. kostnader för arbete med regelgivning och tillsyn, täcks genom avgifter som tas ut enligt förordningen om årliga avgifter för finansierings av Finansinspektionens verksamhet, som ska uppgå till ett belopp som motsvarar kostnaden för den verksamhet som ska finansieras. Inspektionen redovisar de avgiftsintäkterna mot inkomsttitel på statens budget. För Finansinspektionen bedöms ändringen i valutaväxlingslagen inte medföra något arbete med regelgivning. För arbete med tillsyn får Finansinspektion ta ut årliga avgifter av de aktörer som omfattas av valutaväxlingslagen. I dag finns ca 360 fysiska och juridiska personer registrerade hos Finansinspektionen enligt valutaväxlingslagen. Förslagen i denna promemoria innebär att antalet personer registrerade enligt valutaväxlingslagen kommer att bli fler. Ökningen bedöms dock bli liten i förhållandet till antalet personer som i dag är registrerade.

Fysiska och juridiska personer som har en registrering betalar årliga avgifter som ska upp uppgå till ett belopp som sammantaget ska motsvara myndighetens kostnad för den verksamhet som ska finansieras. Eventuella ökade kostnader för myndigheten initialt med anledning av promemorians förslag att företag som via en internetbaserad plattform tillhandahåller belöningsbaserad eller donationsbaserad finansiering ska registreras enligt valutaväxlingslagen och omfattas av tillsyn över att penningtvättslagen följs bedöms vara begränsade och ryms inom befintliga ekonomiska ramar.

Konsekvenser för domstolarna, Allmänna reklamationsnämnden, Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket

Finansinspektionens beslut enligt den nya lag som föreslås i denna promemoria och enligt valutaväxlingslagen kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Det föreslås även bestämmelser om skadeståndsansvar, vilka kan leda till prövning i allmän domstol. Tvister som kan prövas i allmän domstol kan i vissa fall också prövas av Allmänna reklamationsnämnden. Mål av nu aktuellt slag kan visserligen vara förhållandevis komplicerade och tidskrävande, men de nya bestämmelserna förväntas endast leda till prövning i enstaka fall. De eventuella ökade kostnader som kan uppkomma med anledning av förslagen ska därför hanteras inom beslutade ekonomiska ramar.

Förslagen i denna promemoria innebär att obetalda sanktionsavgifter ska lämnas till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Antalet sådana mål förväntas bli begränsat. Eventuella ökade kostnader för Kronofogdemyndigheten med anledning av förslagen ska därför hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Konsumentverket bedöms inte få ökade kostnader till följd av förslagen i denna promemoria.

Övriga konsekvenser

Studier som gjorts över mäns och kvinnors risktagande visar att kvinnor tenderar att ta lägre risker än män vid finansiella beslut. Då investeringar via sådan finansieringsplattform som nu föreslås ska regleras ofta innebär en hög risk för investerare kan således andelen kvinnor som väljer sådana investeringar antas vara lägre än andelen män som gör det. I och med att den lag som föreslås i promemorian medför en större transparens och bättre tillgång till information om investeringar via finansieringsplattformar (se exempelvis avsnitt 9.7 om prissättning och 10.2 om investeringsfaktablad) kan en viss positiv effekt för jämställdheten mellan kvinnor och män på finansmarknaden väntas.

Enligt uppgifter som publicerats av Kronofogdemyndighetens hade 133 830 kvinnor och 268 375 män en skuld överlämnad till myndigheten år 2020. Medianskulden för kvinnor var 52 504 kronor och för män 64 607 kronor. I promemorian föreslås att konsumentkreditlagen ska tillämpas av de kapitalförmedlare som via en finansieringsplattform lämnar kredit till konsument vilket förbättrar skyddet mot överskuldssättning.

Att även företag som erbjuder donations- och belöningsbaserad gräsrotsfinansiering via plattformar på internet föreslås omfattas av penningtvättslagen bidrar till ett stärkt skydd mot att denna typ av plattformar används för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Överensstämmelse med de skyldigheter som följer av anslutningen till EU

Förslagen i denna promemoria bedöms inte komma i konflikt med Sveriges skyldigheter till följd av medlemskapet i EU. Det har inte antagits några regler på EU-nivå på de områden som blir föremål för regleringen enligt förslagen i denna promemoria (se avsnitten 3.2, 3.3 och 4.2). Förslagen bedöms innebära att företag som hör hemma inom EES och

svenska företag kan driva finansieringsplattformar i Sverige på lika villkor (se avsnitten 6.5 och 6.6).

Ikraftträdande och särskilda informationsinsatser

Det bedöms som angeläget att förslagen träder i kraft så snart som möjligt. De bör därför lämpligen träda i kraft den 1 januari 2023. För att ge berörda företag möjlighet att anpassa sig till de nya reglerna och tid för hanteringen av tillståndsansökningar till Finansinspektion föreslås en övergångsbestämmelse. Den innebär att företag som vid tidpunkten för lagens ikraftträdande driver en sådan finansieringsplattform som omfattas av den nya lagen, ska få fortsätta med det enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt. En motsvarande övergångsbestämmelse föreslås i fråga om företag som blir registreringspliktiga enligt valutaväxlingslagen.

Några särskilda informationsinsatser bedöms inte som påkallade i och med att förslagen remitteras till berörda aktörer.

20 Författningskommentar

20.1 Förslaget till lag om vissa plattformar för förmedling av finansiering

1 kap. Inledande bestämmelser

Tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform. Den som har tillstånd enligt denna lag att driva en finansieringsplattform och den som med stöd av 2 kap. 2 eller 3 § driver en finansieringsplattform utan sådant tillstånd benämns i lagen kapitalförmedlare.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Lagen gäller för näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform. Vad som avses med en finansieringsplattform anges i 2 §.

För näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform krävs normalt tillstånd av Finansinspektionen enligt 2 kap. 1 §. Vissa företag är dock undantagna från krav på tillstånd enligt 2 kap. 2 eller 3 §. Den som har tillstånd att driva en finansieringsplattform eller som driver en finansieringsplattform utan tillstånd enligt lagen med stöd av något av undantagen från tillståndsplikt benämns kapitalförmedlare.

Termen näringsverksamhet är avsedd att ha samma innebörd som i annan lagstiftning, dvs. att det är fråga om verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. Beträffande termen näringsverksamhet, se vidare t.ex. prop. 2002/03:139 s. 220 f.

2 § Med finansieringsplattform avses i denna lag ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem som syftar till att sammanföra personer som

avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital, när kapital förmedlas

1. genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i det aktiebolag som anskaffar finansiering,

2. genom sådana krediter mot ersättning som lämnas av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter, eller

3. genom överlåtelse av sådana fordringar avseende krediter mot ersättning som lämnats av en näringsidkare och när kapital tillhandahålls av andra än företag som har tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter.

Plattformer för gräsrotsfinansiering enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering och system där kapital förmedlas enbart mellan näringsidkare utgör inte finansieringsplattformer enligt denna lag.

I paragrafen definieras vad som avses med en finansieringsplattform. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

En finansieringsplattform är ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem. Avgränsningen är avsedd att motsvara den som gäller för tillämpligheten av EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (se artiklarna 1.1 och 2.1 a och d). Med internetbaserat informationssystem avses t.ex. webbplatser och applikationer som passivt sammanför investerare och kapitalsökande. Även tjänster där kapital förmedlas diskretionärt eller utifrån en algoritm omfattas. Förutsättningen att systemet ska vara allmänt tillgängligt är uppfyllt så snart det är möjligt för allmänheten att t.ex. efter registrering eller genom medlemskap få tillgång till det.

För att det ska vara fråga om en finansieringsplattform krävs att systemet syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital. Kravet är avsett att motsvara det som i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering beskrivs som matchning av å ena sidan investerares intressen att finansiera och å andra sidan en projektägares intresse av finansiering (se artikel 2.1 a). I fråga om särskilt inrättade finansieringsplattformer bör det normalt vara tydligt att systemet har till ändamål att sammanföra kapitalsökande och potentiella investerare. I andra fall får syftet bedömas med hänsyn till bl.a. utformningen av den eller de tjänster som tillhandahålls och hur intäkter genereras. Enbart det förhållandet att information om investeringar är tillgänglig genom en söktjänst eller att användare på ett forum kan kommunicera om finansiering gör inte att informationssystemet ska anses ha till ändamål att sammanföra investerare och kapitalsökande. Tillhandahålls däremot en söktjänst eller ett forum som är utformat för att sammanföra investerare och kapitalsökande, är det ett tecken på att ändamålet är att sammanföra investerare och kapitalsökande. En annan central omständighet är om verksamhetens intäkter är kopplade till kapitalförmedlingen, t.ex. genom provision på förmedlat kapital eller avgifter som tas ut av den som söker kapital.

Enligt *första stycket 1* omfattas kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i det aktiebolag som anskaffar finansiering. Med ägar- och skuldandelar avses enligt 3 § aktier och teckningsrätter som ges ut av privata aktiebolag, och av sådana bolag utfärdade obligationer, teckningsoptioner och andra skuldförbindelser. Det innebär att lagen inte är tillämplig på verksamhet som syftar till kapitalförmedling i utbyte mot överlåtbara värdepapper, t.ex. aktier i publika aktiebolag, och andra finansiella instrument enligt definitionerna i EU:s förordning om gräsrots-

finansiering (artikel 2.1 m) och lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 4 §). För sådan verksamhet gäller i stället bl.a. de regelverken.

Enligt *första stycket 2* omfattas kapitalförmedling genom krediter mot ersättning, t.ex. ränta. Lagen gäller dels om det i verksamheten förmedlas krediter till konsumenter, dels om det i verksamheten förmedlas krediter till näringsidkare utan att EU:s förordning om gräsrotsfinansiering är tillämplig. Det senare är fallet t.ex. om näringsidkare via kapitalförmedlaren kan söka kapital till ett belopp som överskrider EU-förordningens beloppsgräns på fem miljoner euro (se artikel 1.2 c). Om kapitalförmedlaren endast förmedlar kapital från näringsidkare med tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter (t.ex. kreditinstitut, betalningsinstitut och konsumentkreditinstitut) är lagen dock inte tillämplig.

Enligt *första stycket 3* omfattas kapitalförmedling genom överlåtelse av fordringar avseende krediter mot ersättning som lämnats av en näringsidkare (med eller utan tillstånd för att lämna eller förmedla krediter). Det innebär att även plattformar där kapital förmedlas t.ex. till en ursprunglig kreditgivare kan vara finansieringsplattformar enligt lagen. Såväl kapitalförmedling genom fordringar avseende konsumentkrediter som krediter till näringsidkare omfattas. Förmedlas kapital endast från företag med tillstånd av Finansinspektionen att lämna eller förmedla krediter är det inte fråga om en finansieringsplattform enligt denna punkt.

Enligt *andra stycket* är plattformar för gräsrotsfinansiering enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte finansieringsplattformar i denna lags mening. Det får till effekt att lagen inte är tillämplig på verksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för EU-förordningen (se artikel 2.1 a, d och e). Avgränsningen har särskilt betydelse för sådan kapitalförmedling genom krediter till näringsidkare som avses i första stycket 2 när den sökta finansieringen uppgår högst till EU-förordningens beloppsgräns på 5 miljoner euro (jfr artikel 1.2 c). Hänvisningen till förordningen är dynamisk, se kommentaren till 4 §. Enligt *andra stycket* är inte heller system där kapital förmedlas mellan enbart näringsidkare finansieringsplattformar i lagens mening. Det får till effekt att lagen inte är tillämplig på sådan verksamhet.

Vissa definitioner och benämningar

3 § I denna lag betyder

– *EU:s förordning om gräsrotsfinansiering*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937,

– *filial*: ett avdelningskontor med självständig förvaltning, varvid även etablering av flera driftställen av ett utländskt företag som driver verksamhet enligt denna lag ska anses som en enda filial,

– *individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter*: fördelning genom en finansieringsplattform av det kapital en investerare tillhandahåller mellan flera sådana krediter som avses i 2 § första stycket 2 eller flera sådana kreditfordringar som avses i 2 § första stycket 3 i enlighet med ett enskilt uppdrag som getts av investeraren på diskretionär, investerarspecifik grund,

– *konsument*: en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet,

- *kvalificerat innehav*: ett direkt eller indirekt ägande i en kapitalförmedlare, om innehavet representerar minst 20 procent av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,
- *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten,
- *sofistikerad investerare*: en sådan investerare som avses i 4 kap. 7 §,
- *tillsynsförordningen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012, och
- *ägar- eller skuldandel*: aktier eller teckningsrätter i ett privat aktiebolag eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Paragrafen innehåller definitioner och benämningar. Övervägandena finns i avsnitten 5.2, 6.2, 6.3, 6.5, 9.5 och 10.3.

Benämningen *EU:s förordning om gräsrotsfinansiering* hänvisar till förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, s.k. dynamisk hänvisning. Det innebär att övriga hänvisningar till förordningen i lagen också är dynamiska.

Definitionen av *filial* är utformad med förebild av 1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden.

Definitionen av *individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter* är utformad delvis efter förebild av definitionen av individuell portföljförvaltning av lån i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 2.1 c). Den omfattar såväl portföljförvaltning där krediter förmedlas från investeraren till en kredittagare (2 § första stycket 2) som när det till investeraren förmedlas fordringar avseende krediter som lämnats av någon annan (2 § första stycket 3). Definitionen omfattar även förfaranden där återbetalningar och ränta på kapital som en investerare tillhandahållit återinvesteras. Av kravet på att det ska vara fråga om ett enskilt uppdrag på investerarspecifik grund följer att definitionen inte omfattar kollektiv portföljförvaltning. Det ska vara fråga om ett uppdrag på diskretionär grund, dvs. att kapitalförmedlaren tillhandahåller en tjänst där investerares medel fördelas mellan kredittagare eller fordringar utan att investeraren behöver fatta ett uttryckligt beslut i fråga om varje enskild investering. Definitionen omfattar förfaranden där kapitalförmedlaren med hjälp av automatiserade processer fördelar medel mellan kredittagare eller fordringar i enlighet med parametrar och riskindikatorer som investeraren har fastställt i förväg (jfr skäl 20 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Med *konsument* och *näringsidkare* avses detsamma som i t.ex. 1 kap. 2 § konsumentkreditlagen.

Definitionen av *kvalificerat innehav* är utformad delvis med förebild av 1 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden.

Vem som får behandlas som *sofistikerad investerare* anges i 4 kap. 8 §. Se vidare kommentaren till den bestämmelsen.

Benämningen *tillsynsförordningen*, hänvisar till EU-förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, s.k. dynamisk hänvisning. Det innebär att övriga hänvisningar till förordningen i lagen också är dynamiska.

Definitionen av *ägar- eller skuldandel* omfattar aktier, teckningsrätter, skuldebrev eller teckningsoptioner emitterade av privata aktiebolag. Termen skuldebrev omfattar bl.a. obligationer, konvertibler, vinstandelsbevis och kapitalandelsbevis (gällande konvertibler, vinstandelsbevis och

kapitalandelsbevis, se 11 kap. 4 och 11 §§ aktiebolagslagen). Definitionen är avsedd att motsvara de värdepapper som träffas av spridningsförbudet i 1 kap. 7 § aktiebolagslagen. De värdepapper som omfattas av definitionen anses inte vara överlåtbara värdepapper och finansiella instrument enligt 1 kap. 4 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden (se prop. 2006/07:115 s. 282 och prop. 2016/17:162 s. 247).

4 § En juridisk person anses ha nära förbindelser med en annan juridisk person, om

1. den ena juridiska personen direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den andra,
2. den ena juridiska personen direkt eller indirekt utgör moderföretag till den andra eller det finns en annan likartad förbindelse mellan dem, eller
3. båda juridiska personerna är dotterföretag till eller har en likartad förbindelse med en och samma juridiska person eller står i ett motsvarande förhållande till en och samma fysiska person.

En fysisk person och en juridisk person har nära förbindelser om

1. den fysiska personen äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i den juridiska personen,
2. den fysiska personen på annat sätt har sådant inflytande över den juridiska personen att den fysiska personens ställning motsvarar den som ett moderföretag har i förhållande till ett dotterföretag,
3. det finns en annan likartad förbindelse mellan den fysiska och juridiska personen.

I paragrafen finns en definition av nära förbindelser. Paragrafen är utformad med förebild av bl.a. 1 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 554 f.). Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Definitionen av nära förbindelser har betydelse vid tillämpningen av bestämmelserna om förutsättningar för tillstånd i 2 kap. 5 § andra stycket, om förbud för vissa personer att anskaffa kapital på en finansieringsplattform i 3 kap. 11 § andra stycket 3 och om kontroll av kapitalsökande näringsidkare i 4 kap. 11 § 1.

Tystnadsplikt

5 § Den som är eller har varit knuten till en kapitalförmedlare som anställd eller uppdragstagare får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon i anställningen eller under uppdraget har fått veta om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Paragrafen innehåller bestämmelser om skyddet för uppgifter om enskildas förhållanden. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 1 kap. 11 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 556). Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

Enligt *första stycket* ska den som är eller har varit knuten till en kapitalförmedlare som anställd eller som uppdragstagare vara bunden av tystnadsplikt för uppgifter om någon annans affärsförhållanden eller personliga förhållanden. En sådan tystnadsplikt gäller inte enbart anställda och styrelseledamöter utan också andra uppdragstagare som fått kännedom om sådana förhållanden, t.ex. revisorer. Bestämmelsen hindrar endast obe-

hörigt uppgiftslämnande. Den som lämnar ut uppgifter på grund av en skyldighet enligt lag anses inte handla obehörigt. Detsamma gäller om samtycke från rättighetsinnehavaren finns. Den som bryter mot bestämmelsen kan enligt 20 kap. 3 § brottsbalken dömas för brott mot tystnadsplikten.

I *andra stycket* finns på motsvarande sätt som i lagen om värdepappersmarknaden (1 kap. 11 § andra stycket) och lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (1 kap. 10 § andra stycket) en erinran om att bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen tillämpas i det allmännas verksamhet.

Uppgiftsskyldighet

6 § En kapitalförmedlare är skyldig att lämna ut uppgifter om enskildas förhållande till företaget, om det under en utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål begärs av undersökningsledaren eller om det begärs av åklagare i ett ärende om rättslig hjälp i brottmål, på framställning av en annan stat eller en mellanfolklig domstol, eller i ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder. Uppgifterna ska lämnas ut utan dröjsmål och i elektronisk form.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att en kapitalförmedlare är skyldig att lämna ut uppgifter om enskildas förhållanden till företaget om det begärs av undersökningsledaren eller åklagare i vissa fall. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 1 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 557 f., prop. 2016/17:218 s. 311 och prop. 2017/18:291 s. 44). Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

För en närmare kommentar, se prop. 2002/03:139 s. 484–488, 517 f. och 585 f.

Meddelandeförbud

7 § Den undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 6 § får besluta att kapitalförmedlaren samt dess styrelseledamöter och anställda inte får röja för kunden eller för någon utomstående att uppgifter har lämnats enligt 6 § eller att det pågår en förundersökning, ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder.

Ett sådant förbud får meddelas om det krävs för att en utredning om brott inte ska äventyras eller för att uppfylla en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige.

Förbudet ska vara tidsbegränsat, med möjlighet till förlängning, och får inte avse längre tid än vad som är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet. I ett ärende om rättslig hjälp i brottmål eller om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder får dock förbudet tidsbegränsas bara om den stat eller mellanfolkliga domstol som ansökt om rättslig hjälp eller den utländska myndighet som har utfärdat utredningsordern samtycker till detta.

Om ett förbud inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med förbudet, ska undersökningsledaren eller åklagaren besluta att förbudet ska upphöra.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 6 § får besluta om meddelandeförbud. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 1 kap. 13 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 557 och prop. 2016/17:218

s. 312, se även prop. 2004/05:144 s. 186–188 och 195 f.). Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

Enligt *första stycket* får undersökningsledare eller åklagare som begär uppgifter enligt 6 § besluta om meddelandeförbud. Beslutet får riktas till företaget i fråga och till dess anställda och styrelseledamöter. Förbudet avser såväl det förhållandet att uppgifter har lämnats ut som att en förundersökning, ett ärende om rättslig hjälp eller ett ärende om erkännande och verkställighet av en europeisk utredningsorder pågår.

I *andra stycket* anges förutsättningarna för att besluta om meddelandeförbud och i *tredje stycket* finns bestämmelser om förbudets giltighet i tiden. Förbudet ska enligt *fjärde stycket* upphöra att gälla när det inte längre är motiverat med hänsyn till syftet med åtgärden. Ett skäl att häva ett tidsbegränsat förbud kan t.ex. vara att uppgifterna ändå avslöjas för kunden, t.ex. i samband med ett förhör eller när förundersökningen redovisas enligt 23 kap. 18 § rättegångsbalken.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud kan dömas till böter enligt 8 §.

Ansvarsbestämmelse

8 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud enligt 7 §.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om ansvar för den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett meddelandeförbud enligt 7 §. Påföljden är böter. Paragrafen är utformad efter förebild av 1 kap. 14 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 557). Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

För en närmare kommentar, se prop. 2004/05:144 s. 196.

2 kap. Tillstånd för svenska och utländska företag

Krav på tillstånd för att driva en finansieringsplattform

1 § För näringsverksamhet som består i att driva en finansieringsplattform krävs tillstånd av Finansinspektionen, om inget annat anges i denna lag.

Tillstånd får ges för drift av de olika typer av finansieringsplattformar som avses i 1 kap. 2 § första stycket. I fråga om finansieringsplattformar som avses 1 kap. 2 § första stycket 2 och 3 får tillstånd ges för verksamhet som avser krediter till konsumenter eller för verksamhet som avser krediter till näringsidkare eller för båda dessa typer av verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillståndskrav och tillstånd för att driva en finansieringsplattform. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Enligt *första stycket* krävs tillstånd av Finansinspektionen för att driva en finansieringsplattform om inget annat anges i lagen. Bestämmelser om undantag från tillståndsplikt finns i 2 § och 3 § första stycket.

Enligt *andra stycket* får tillstånd ges för de olika typer finansieringsplattformar som avses i 1 kap. 2 § första stycket. I fråga om finansieringsplattformar som förmedlar kapital genom krediter (1 kap. 2 § första stycket 2) eller genom överlåtelse av kreditfordringar (1 kap. 2 § första stycket 3) får tillstånd ges för verksamhet som avser konsumentkrediter eller krediter till näringsidkare eller båda delarna. Av bestämmelserna i

andra stycket följer således att tillstånd får ges för en eller flera av följande typer av verksamheter på en finansieringsplattform: kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar, kapitalförmedling genom krediter till näringsidkare, kapitalförmedling genom krediter till konsumenter, kapitalförmedling genom överlåtelse av fordringar avseende krediter till näringsidkare och kapitalförmedling genom överlåtelse av fordringar avseende konsumentkrediter.

Tillstånd att på en finansieringsplattform förmedla kapital genom krediter till näringsidkare kan endast ges om verksamheten är tillåten enligt denna lag (jfr 3 kap. 3 §) och EU:s förordning om gräsrotsfinansiering inte skulle vara tillämplig på den (se 1 kap. 2 § andra stycket och artiklarna 1.2 c och 2.1 a, b, d och e).

Företag som är undantagna från krav på tillstånd

2 § Tillstånd att driva en finansieringsplattform behövs inte för företag som har tillstånd enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1 behövs inte för företag som har tillstånd enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar verksamhet som avses i artikel 2.1 a ii.

Tillstånd att driva en finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 2 och 3 behövs inte för företag som har tillstånd enligt

1. lagen (2010:751) om betaltjänster,
2. lagen (2011:755) om elektroniska pengar,
3. lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,
4. lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, eller
5. EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, om tillståndet enligt förordningen omfattar verksamhet som avses i artikel 2.1 a i.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från krav på tillstånd för att driva en finansieringsplattform för svenska företag. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt *första stycket* är företag som har tillstånd enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse, dvs. kreditinstitut (banker och kreditmarknadsföretag), helt undantagna från krav på tillstånd för att driva en finansieringsplattform.

I *andra stycket* finns undantag från krav på tillstånd när det gäller drift av finansieringsplattformar för kapitalförmedling genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar. Undantaget gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som har auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering att bedriva verksamhet med placering utan fast åtagande och mottagande och vidarebefordran av kundorder i fråga om överlåtbara värdepapper eller tillåtna instrument för gräsrotsfinansieringsändamål (artikel 2.1 a ii, jfr artikel 13.1).

Tredje stycket innehåller undantag från krav på tillstånd när det gäller drift av finansieringsplattformar för kapitalförmedling genom krediter och genom överlåtelse av kreditfordringar. Undantagen gäller såväl i fråga om verksamhet som avser krediter till näringsidkare som konsumentkrediter (jfr 2 kap. 1 § andra stycket andra meningen). Företag med tillstånd enligt lagen om betaltjänster, dvs. betalningsinstitut, är undantagna från krav på tillstånd. Detsamma gäller för företag med tillstånd enligt lagen om elek-

troniska pengar, dvs. institut för elektroniska pengar. En annan typ av företag som är undantagna från krav på tillstånd är sådana med tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Den typen av företag benämns ibland konsumentkreditinstitut (se t.ex. prop. 2017/18:72 s. 10). Även företag med tillstånd för kreditgivning eller kreditförmedling enligt lagen om verksamhet med bostadskrediter får driva de nu aktuella typerna av finansieringsplattformar utan tillstånd enligt denna lag. Undantag från krav på tillstånd för den aktuella typen av finansieringsplattformar gäller även för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster som har auktorisation enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering att bedriva verksamhet med förmedling av kreditgivning (artikel 2.1 a i, jfr artikel 13.1).

I 3 § andra stycket finns en bestämmelse om att företag som är undantagna från tillståndsplikt ska anmäla till Finansinspektionen om det avser att driva verksamhet enligt denna lag.

3 § Undantagen enligt 2 § första och andra styckena och tredje stycket 1, 2, 4 och 5 gäller även för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige.

Ett företag som avses i 2 § ska anmäla till Finansinspektionen att det avser att driva verksamhet enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från krav på tillstånd för utländska företag och om anmälan till Finansinspektionen. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt *första stycket* gäller undantagen från tillståndsplikt enligt 2 § även för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES. Lagen om bank- och finansieringsrörelse, lagen om betaltjänster, lagen om elektroniska pengar och lagen om verksamhet med bostadskrediter genomför rörelsereglering i EU-rättsakter (se bl.a. prop. 2013/14:228, prop. 2017/18:77, prop. 2010/11:124 och prop. 2015/16:197). Med motsvarande utländska företag avses företag som har tillstånd enligt nationell reglering som genomför de aktuella EU-rättsakterna. Lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter genomför inte någon EU-rättsakt. Det finns därför inga motsvarande utländska företag när det gäller undantaget i 2 § tredje stycket 3.

Enligt *andra stycket* gäller att företag som är undantagna från tillståndsplikt ska anmäla till Finansinspektionen att det avser att driva näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform.

Föresättningar för tillstånd för svenska företag

4 § Tillstånd att driva en finansieringsplattform får ges ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening, om

1. bolagsordningen eller stadgarna inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet,

3. den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget bedöms som lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

4. den som ska ingå i företagets styrelse eller vara verkställande direktör, eller vara ersättare för någon av dem, har tillräcklig insikt och erfarenhet för att delta i ledningen och även i övrigt är lämplig för en sådan uppgift, och

5. styrelsen i sin helhet har tillräcklig kunskap och erfarenhet för att leda företaget.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningar för tillstånd för svenska företag. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 3 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden och 6 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (prop. 2006/07:115 s. 563, prop. 2008/09:155 s. 132 och 138, prop. 2013/14:228 s. 306 och 316 respektive prop. 2013/14:107 s. 82). Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt paragrafen får tillstånd att driva en finansieringsplattform ges till svenska aktiebolag eller svenska ekonomiska föreningar, vilket motsvarar det som gäller bl.a. för tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (se 4 § den lagen).

Punkt 1 motsvarar bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 2 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 1 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Punkt 2 motsvarar bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 3 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 2 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (jfr artikel 12.2 d–e, j och m–q i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Den innebär att det för att tillstånd ska beviljas bl.a. ska finnas anledning att anta att verksamheten kommer att uppfylla bestämmelserna i 3 och 4 kap. denna lag och bestämmelserna i penningtvättslagen.

Punkt 3 motsvarar bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 4 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (jfr artikel 12.3 a i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). I 5 § första stycket finns en uttömmande uppräkningslista av de kriterier som ska beaktas vid bedömningen enligt denna punkt. En definition av kvalificerat innehav finns i 1 kap. 3 §.

Punkt 4 motsvarar bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 5 lagen om värdepappersmarknaden och 6 § första stycket 4 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (jfr artikel 12.1 k och l och 12.3 b i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Punkt 5 motsvarar bl.a. 3 kap. 1 § första stycket 6 lagen om värdepappersmarknaden (jfr artikel 12.3 b i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Enligt denna punkt ska det beaktas om styrelsens samlade kompetens är tillräcklig för att leda företaget.

I 12 § 1 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de krav som ska ställas enligt punkterna 4 och 5.

5 § Vid bedömningen enligt 4 § 3 av om en innehavare är lämplig ska innehavarens anseende beaktas. Det ska också beaktas om det finns skäl att anta att

1. innehavaren kommer att motverka att företagets verksamhet drivs på ett sätt som är förenligt med kraven i denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, eller

2. innehavet har samband med eller kan öka risken för

a) penningtvätt som avses i 1 kap. 6 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) finansiering av terrorism enligt 6 § terroristbrottslagen (2022:000) eller försök till sådant brott, avseende terroristbrott enligt 4 § samma lag.

Om företaget har eller kan förväntas komma att få en nära förbindelse med någon annan, får tillstånd ges bara om förbindelsen inte hindrar en effektiv tillsyn av företaget.

Paragrafen anger de omständigheter som ska beaktas vid lämplighetsbedömning av ägare med kvalificerat innehav i ett företag som avser driva en finansieringsplattform och att tillstånd inte får beviljas om företagets nära förbindelser till någon annan hindrar en effektiv tillsyn. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 7 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter i dess lydelse enligt förslagen i lagrådsremissen En samlad straffrättslig terrorismlagstiftning. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I *första stycket* anges uttömmande de omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om den som har eller kan förväntas komma att få ett kvalificerat innehav i företaget är lämplig att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Vid bedömningen ska innehavarens anseende beaktas. Med anseende avses här detsamma som vid motsvarande ägarprövning i andra finansiella företag. Det innebär att det vid bedömningen av en persons anseende kan vägas in t.ex. om personen har dömts för ekonomiska brott. Termen anseende bör dock kunna tolkas vidare och även avse en bedömning av personens laglydighet, erfarenhet och omdöme i övrigt.

Enligt *första stycket 1* ska det dessutom beaktas om det finns skäl att anta att innehavaren kommer att motverka att verksamheten drivs i enlighet med gällande regler. I *första stycket 2* finns bestämmelse om att det även ska beaktas om innehavet har samband med eller kan öka risken för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Bedömningen enligt *andra stycket* motsvarar den som gäller för andra finansiella företag.

Beträffande bestämmelserna i denna paragraf, se vidare prop. 2008/09:155 s. 133 f. och 138 och prop. 2013/14:107 s. 83.

6 § Ett svenskt företag som driver verksamhet enligt denna lag får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i ett annat land. Ett sådant tillstånd ska ges om det finns skäl att anta att den planerade verksamheten kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet.

Paragrafen anger förutsättningarna för ett svenskt företag att etablera filial i utlandet. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och 5 kap. 5 § lagen om bank- och finansieringsrörelse. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Bestämmelsen anger enbart vad som gäller enligt svensk rätt. Ytterligare krav kan ställas upp i den nationella lagstiftningen eller av tillsynsmyndigheten i det land där verksamheten är avsedd att drivas. .

7 § En svensk kapitalförmedlare ska ha minst en auktoriserad revisor som utses av bolagsstämman eller föreningsstämman.

Paragrafen anger krav på en svensk kapitalförmedlare när det gäller revisor. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av bestämmelserna i paragrafen följer att en svensk kapitalförmedlare på samma sätt som t.ex. ett värdepappersbolag, ska ha minst en auktoriserad revisor som utses av bolags- eller föreningsstämman (se 3 kap. 5 § tredje stycket lagen om värdepappersmarknaden). Möjligheten att i bolagsordningen ange att ett privat aktiebolag inte ska ha revisor står alltså inte öppen för svenska kapitalförmedlare (jfr 9 kap. 1 § andra stycket aktiebolagslagen).

Ägarförändringar

8 § Bestämmelserna om ägarprövning i kreditinstitut i 14 kap. lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse ska tillämpas även för svenska kapitalförmedlare med tillstånd enligt denna lag. Bestämmelsen i 14 kap. 2 a § ska dock inte tillämpas.

I paragrafen finns en bestämmelse om att samma regler för ägarprövning ska gälla för svenska kapitalförmedlare med tillstånd enligt denna lag som för kreditinstitut. Paragrafen är delvis utformad efter förebild av bl.a. 10 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter och 2 kap. 5 § lagen om verksamhet med bostadskrediter (prop. 2013/14:107 s. 83 och prop. 2015/16:197 s. 204). Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Bestämmelserna om ägarprövning gäller endast för svenska kapitalförmedlare som driver verksamhet efter tillstånd enligt denna lag. För företag som är undantagna från tillståndsplikt finns i stället bestämmelser om ägarprövning i deras respektive rörelselagar.

Vid tillämpningen av bestämmelsen i 14 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse bör den tilltänkte förvärvarens kapitalstyrka kunna tillmätas mindre vikt (jfr 5 § där innehavarens kapitalstyrka inte överhuvudtaget är en omständighet som ska beaktas).

Kapitalkrav

9 § En svensk kapitalförmedlare ska ha kapital som motsvarar det högsta av 25 000 euro eller en fjärdedel av de fasta omkostnaderna för föregående räkenskapsår, inbegripet i förekommande fall kostnaderna för administration av förmedlade investeringar i krediter under tre månader.

Kapitalförmedlaren får som alternativ till kapital enligt första stycket ha en ansvarsförsäkring eller garanti eller en kombination av kapital och ansvarsförsäkring eller garanti, om det ger ett tillräckligt skydd för dess kunder.

En kapitalförmedlare som har varit verksam i mindre än tolv månader får uppskatta sina fasta omkostnader.

Paragrafen ställer upp krav på kapital alternativt försäkring eller garanti. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Kapitalkraven enligt *första stycket* motsvarar dem som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt artikel 11.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. I 12 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur de fasta omkostnaderna ska beräknas (jfr artikel 11.8 och 11.9 i EU-förordningen). Med investeringar i krediter avses såväl kapital som förmedlas genom krediter (1 kap. 1 § första stycket 2) som kapital som förmedlats genom överlåtelse av kreditfordringar (1 kap. 1 § första stycket 3).

Möjligheten enligt *andra stycket* motsvarar det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt artikel 11.2 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Det krävs att ansvarsförsäkringen eller garantin eller kombinationen av kapital och ansvarsförsäkring eller garanti ger ett tillräckligt skydd för kapitalförmedlarens kunder. I 12 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de krav som ska ställas på en ansvarsförsäkring eller garanti för att detta krav ska vara uppfyllt (jfr artikel 11.6 och 11.7 i EU-förordningen).

Bestämmelsen i *tredje stycket* om uppskattning av fasta kostnader motsvarar det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt artikel 11.5 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

10 § Kapital enligt 9 § ska vara sammansatt av kärnprimärkapitalposter enligt artiklarna 26–30 i tillsynsförordningen med beaktande av de avdrag som följer av artikel 36 i samma förordning. De tröskelvärden för avdrag som följer av artiklarna 46 och 48 i tillsynsförordningen ska dock inte beaktas.

Paragrafen anger vad kapitalet för att uppfylla kapitalkravet enligt 9 § ska bestå av. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Bestämmelserna i paragrafen om vad kapitalet ska bestå av motsvarar dem som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt artikel 11.2 a i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Av paragrafen följer att det kapital som avses i 9 § ska uppfyllas med kärnprimärkapitalposter enligt tillsynsförordningen. Från dessa poster ska sådana avdrag som avses i artikel 36 i tillsynsförordningen göras, t.ex. avdrag för icke-väsentliga innehav i enheter i den finansiella sektorn och avdrag för uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet (artikel 36.1 c och h i tillsynsförordningen). De tröskelvärden från avdrag som följer av artiklarna 46 och 48 i samma förordning ska emellertid inte beaktas. Det innebär att även ett innehav i en enhet i den finansiella sektorn som högst är lika med tio procent av institutets kärnprimärkapital ska dras av och att det tröskelbelopp som får undantas från avdraget om uppskjutna skattefordringar som är beroende av framtida lönsamhet inte ska tillämpas.

Företsättningar för tillstånd för utländska företag

11 § En utländsk juridisk person får efter tillstånd av Finansinspektionen driva en finansieringsplattform från filial i Sverige. Tillstånd ska ges, om

1. företaget står under betryggande tillsyn av myndighet i det land där det har sitt säte och där har tillstånd att driva motsvarande verksamhet och att etablera sig i Sverige,

2. det land där företaget har sitt säte har vidtagit nödvändiga åtgärder för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism,

3. det har inrättats samarbetsarrangemang mellan Finansinspektionen och den behöriga myndigheten i det land där företaget har sitt säte som inbegriper bestämmelser som reglerar informationsutbyte i syfte att bevara marknadens integritet och skydda investerare,

4. det finns skäl att anta att verksamheten här i landet kommer att drivas i enlighet med denna lag och andra författningar som reglerar företagets verksamhet, och

5. den eller de personer som har ansvaret för ledningen av filialen uppfyller kraven i 4 § 4 och 5.

Bestämmelser som gäller för filialer till utländska företag finns också i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningar för utländska företag. Paragrafen är utformad delvis efter förebild av 4 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden och 8 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (prop. 2006/07:115 s. 586 och prop. 2016/17:162 s. 660 f. respektive prop. 2013/14:107 s. 83). Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Första stycket 1 motsvarar närmast 4 kap. 4 § 1 lagen om värdepappersmarknaden. Utöver att ett företag står under betryggande tillsyn i det land där det har sitt säte och där har tillstånd för motsvarande verksamhet som ansökan avser, krävs att tillsynsmyndigheten i hemlandet gett tillstånd till filialetablering i Sverige. Det sistnämnda motsvarar det som gäller enligt bl.a. 8 § 2 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter.

Första stycket 2 motsvarar 4 kap. 4 § 2 lagen om värdepappersmarknaden. Den innebär att Finansinspektionen bör ta hänsyn till rekommendationer från den internationella arbetsgruppen för finansiella åtgärder (the Financial Action Task Force, FATF) om jurisdiktioner som uppvisar brister i sina strategier mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Första stycket 3 motsvarar 4 kap. 4 § 3 lagen om värdepappersmarknaden. Den innebär att det ställs upp krav på samarbetsarrangemang om informationsutbyte.

Första stycket 4 motsvarar 4 kap. 4 § 8 lagen om värdepappersmarknaden och 8 § 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Den innebär att det för att tillstånd ska beviljas bl.a. ska finnas anledning att anta att verksamheten kommer att uppfylla bestämmelserna i 3 och 4 kap. denna lag och bestämmelserna i penningtvättslagen.

Första stycket 5 motsvarar 4 kap. 4 § 5 lagen om värdepappersmarknaden. Kraven på ledningen enligt denna punkt är desamma som ställs på styrelse och verkställande direktör i en svensk kapitalförmedlare enligt 4 § 4 och 5 och 5 §.

Bemyndiganden

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka krav som enligt 4 § 4 och 5 ska ställas på den som ska ingå i styrelsen eller vara verkställande direktör i en kapitalförmedlare, eller vara ersättare för någon av dem, och på styrelsen i dess helhet, och

2. beräkningen av fasta omkostnader enligt 9 § första stycket och de krav en ansvarsförsäkring eller garanti enligt 9 § andra stycket ska uppfylla.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitten 6.2 och 6.4.

Bemyndigandena tas upp i kommentarerna till 4 och 9 §§.

3 kap. Rörelseregler

Grundläggande krav för verksamheten

1 § En kapitalförmedlare ska tillvarata sina kunders intressen och handla hederligt, rättvist och professionellt. En kapitalförmedlare ska även i övrigt handla på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls.

Paragrafen innehåller de grundläggande kraven för hur en kapitalförmedlares verksamhet ska drivas. Paragrafen är utformad efter förebild av 9 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:155 s. 578). Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

De krav som ställs i paragrafen motsvaras av krav som ställs för värdepappersinstitut enligt lagen om värdepappersmarknaden (9 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden). Kraven i första meningen motsvarar även de grundläggande krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansierings-tjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 3.2). I annan lagstiftning uttrycks liknande krav i stället som ett krav på att rörelsen ska drivas sunt (se t.ex. 6 kap. 4 § lagen om bank- och finansieringsrörelse och 12 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter samt prop. 2006/07:155 s. 578 och prop. 2015/16:197 s. 211). Vilken den aktuella marknaden är enligt andra meningen beror på inriktningen på kapitalförmedlarens verksamhet, dvs. vilken typ av kapitalförmedling det är fråga om.

I de grundläggande kraven ingår att företagets organisation, arbetsmetoder och beslut baseras på noggranna och tillräckligt långsiktiga bedömningar. Kraven avser främst motverka förhållanden som är klart olämpliga och förtroendskadliga. De avser att komma till rätta bl.a. med kapitalförmedlarens och kapitalsökande företags informationsöverläge i förhållande till investerare. Det brukar vidare framhållas att sundhetsbestämmelser tar sikte på företags eventuella missbruk av sin typiskt sett starkare ställning gentemot enskilda kunder som företagen skulle kunna utnyttja otillbörligt. Att sådana beteenden kan beivras t.ex. genom civilrättsliga regler hindrar inte att de även står i strid med de grundläggande kraven på den aktuella verksamheten. Tvärtom kan åsidosättande av mer preciserade krav för rörelsen tyda på att den inte drivs med tillvaratagande av kunders intressen, hederligt, rättvist och professionellt samt även i övrigt på ett sätt så att allmänhetens förtroende för den aktuella marknaden upprätthålls. Beträffande innebörden av de grundläggande kraven, jfr vidare prop. 2002/03:139 s. 283–287.

Av de grundläggande kraven i denna paragraf och kraven på en effektiv och ansvarsfull ledning i 2 § följer att en kapitalförmedlares verksamhet måste organiseras och drivas så att bl.a. dess struktur och ansvarsförhållanden kan överblickas (jfr bl.a. 8 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden).

I många fall specificeras de grundläggande kraven närmare i bestämmelserna i 3 och 4 kap. I andra avseenden följer av de grundläggande kraven på hur rörelsen ska drivas konkreta skyldigheter som inte anges uttryckligen i den föreslagna lagen. I 17 § 1 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna enligt denna paragraf.

Ett avseende i vilket kapitalförmedlarens skyldigheter till följd av de grundläggande kraven på verksamheten bör kunna specificeras på lägre nivå än lag är skyldigheter i fråga om dokumentation (jfr prop. 2013/14:107 s. 53). De grundläggande kraven bör anses omfatta krav på ändamålsenlig dokumentation (jfr t.ex. artiklarna 4.4 g, 6.3 och 26 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

2 § Styrelsen i en kapitalförmedlare ska fastställa och övervaka att företaget tillämpar

1. riktlinjer och förfaranden som säkerställer en effektiv och ansvarsfull ledning, inbegripet åtskillnad mellan funktioner inom organisationen, driftskontinuitet och förebyggande av intressekonflikter, på ett sätt som främjar marknadens integritet och kundernas intressen, och

2. lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med de krediter eller kreditfordringar som företaget i förekommande fall förmedlar.

Styrelsen i en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska säkerställa att det inrättats lämpliga system för riskhantering och kontroller samt att kraven i 4 § uppfylls.

Styrelsen i en kapitalförmedlare ska minst en gång vartannat år kontrollera att företaget uppfyller kraven i 2 kap. 9 och 10 §§ och dess kontinuitetsplan.

Paragrafen innehåller krav på en effektiv och ansvarsfull ledning av en kapitalförmedlare. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

De skyldigheter som uttryckligen åligger styrelsen enligt paragrafen är sådana som typiskt sett redan enligt gällande rätt åvilar styrelsen i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening (se 8 kap. 4 § aktiebolagslagen respektive 7 kap. 4 § lagen om ekonomiska föreningar och jfr prop. 2016/17:162 s. 478 f.). Uppgifterna avser frågor av övergripande eller strategisk vikt i bolaget och faller därmed utanför den löpande förvaltning som ankommer på den verkställande direktören (jfr 8 kap. 29 § aktiebolagslagen respektive 7 kap. 29 § lagen om ekonomiska föreningar). Genom paragrafen tydliggörs styrelsens ansvar för en aktiv styrning och kontroll av verksamheten i nu aktuella avseenden. Bestämmelserna innebär inte något hinder mot att styrelsen delegerar till den verkställande direktören att utföra uppgifterna. Styrelsen kan dock inte delegera sitt ansvar för att uppgifterna utförs (samma prop. s. 479).

Bestämmelsen i *första stycket 1* är utformad delvis med förebild av 8 kap. 8 e § första stycket 1 a lagen om värdepappersmarknaden (samma prop. s. 666). Den är avsedd att motsvara kraven som ställs på ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 4.1). I kravet på att fastställa och övervaka genomförandet av förfaranden som säkerställer driftskontinuitet på ett sätt som främjar marknadens integritet och kundernas intressen ligger ett krav på att tillse att kapitalförmedlaren har en kontinuitetsplan. En kontinuitetsplan är en plan för hur tillhandahållandet av kritiska tjänster med avseende på befintliga investeringar och en god förvaltning av avtal mellan förmedlaren och dess kunder tillgodoses om kapitalförmedlaren skulle falla (jfr artikel 12.2 j i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Enligt *första stycket 2* ska styrelsen i en kapitalförmedlare som förmedlar kapital genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar fastställa och övervaka genomförandet av lämpliga system och kontroller för att bedöma riskerna med förmedlade krediter eller kreditfordringar. Dessa

krav är avsedda att motsvara kraven som ställs på ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 4.2 första stycket).

Enligt *andra stycket* ska styrelsen i en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter säkerställa att det inrättats för verksamheten lämpliga system för riskhantering och kontroller. Styrelsen ska även säkerställa att de särskilda kraven vid portföljförvaltning av investeringar i krediter enligt 4 § uppfylls. I lämpliga system för riskhantering och kontroller av den ingår att ha lämpliga system för finansiell modellering och kontroller av den. Bestämmelserna i andra stycket är avsedda att motsvara kraven som ställs på ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 4.2 andra stycket).

I *tredje stycket* finns krav på styrelsen att minst en gång vartannat år se över att företaget uppfyller sina kapitalkrav alternativt krav på försäkring eller motsvarande garanti enligt 2 kap. 9 och 10 §§. Styrelsen ska med samma frekvens se över kapitalförmedlarens kontinuitetsplan. Bestämmelserna i tredje stycket är avsedda att motsvara kraven som ställs på ledningsorganet i en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 4.3).

I 17 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de riktlinjer, förfaranden, system och kontroller som styrelsen ansvarar för enligt denna paragraf.

Beloppsgräns

3 § På en finansieringsplattform får det till en fysisk eller juridisk person inte förmedlas belopp, avseende krediter eller överlåtelse av ägar- eller skuldandelar, som sammanlagt överstiger motsvarande 2,5 miljoner euro under en period på tolv månader.

Paragrafen innehåller en beloppsgräns för kapitalförmedling på finansieringsplattformar. Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Enligt bestämmelsen får det på en finansieringsplattform inte förmedlas mer än ett visst belopp till ett enskilt privat aktiebolag genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar än motsvarande 2,5 miljoner euro under en tolv-månadersperiod. Det får inte heller på en finansieringsplattform förmedlas mer än ett visst belopp i fråga om krediter till en fysisk eller juridisk person. För ett aktiebolag är beloppsgränsen det totala beloppet som på plattformen förmedlas genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar i bolaget och i fråga om krediter till det.

Beloppsgränsen när det gäller krediter avser hur mycket kapital som får förmedlas i fråga om krediter till en viss person. Detta innebär att begränsningen vid förmedling av kapital genom överlåtelse av kreditfordringar enligt 1 kap. 2 första stycket 3 inte avser det belopp som förmedlas till en viss överlåtare av fordringar på plattformen utan det belopp som förmedlas till en viss kredittagare.

Beloppsgränsen om motsvarande 2,5 miljoner euro är på samma nivå som i Sverige tillämpas för undantag från prospektskyldighet (2 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s prospektförordning).

När kapital förmedlas i svenska kronor eller annan valuta som inte är euro behöver det bestämmas vilken växelkurs som ska användas vid omräkning till euro.

I 17 § 3 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur beloppsgränsen ska beräknas i dessa fall.

Portföljförvaltning av investeringar i krediter

4 § En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska utföra den tjänsten så att bästa möjliga resultat uppnås för investeraren. Förmedlaren ska följa sådana på förhand fastställda kriterier för förmedlade krediter eller fordringar som avser ränta, löptid, riskkategori eller sannolikhet att uppnå ett avkastningsmål. För detta ska kapitalförmedlaren ha stabila processer och metoder och använda lämpliga uppgifter.

En kapitalförmedlare ska på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer bedöma kreditriskerna

- för enskilda krediter,
- på portföljnivå, och
- hos kredittagare.

En kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond ska ha lämpliga riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang för denna.

Paragrafen innehåller krav vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Övervägandena finns i avsnitt 9.6.

Bestämmelsen i *första stycket första meningen* innebär att ett uppdrag att utföra individuell portföljförvaltning av krediter ska utföras så att bästa möjliga resultat uppnås för investeraren. Av första stycket andra meningen följer att förmedlaren ska utföra uppdraget i enlighet med kriterier som fastställts i förhand. Bestämmelserna i första och andra meningen motsvarar i huvudsak det som gäller för leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering vid individuell portföljförvaltning av lån (artikel 3.4 andra stycket och artikel 6.1). Ett eller flera av de angivna kriterierna ska ha fastställts för de krediter eller kreditfordringar som investeringar görs i (jfr artikel 6.1 i EU-förordningen).

I *första stycket tredje meningen* ställs krav på att kapitalförmedlaren ska ha stabila processer och metoder och använda lämpliga uppgifter, dvs. lämpligt underlag för att utföra uppdraget på det sätt som krävs enligt första och andra meningarna. Förmedlaren får använda egna uppgifter eller uppgifter från tredje part. Bestämmelsen är avsedd att motsvara det som gäller för leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering vid individuell portföljförvaltning av lån (artikel 6.2 första stycket).

Enligt *andra stycket* ska kapitalförmedlare bedöma kreditrisker för enskilda krediter i en investerares portfölj, på portföljnivå och för enskilda kredittagare vars krediter ingår en investerares portfölj. Bedömningen av kreditriskerna ska göras på grundval av sunda och väldefinierade kriterier och med beaktande av alla relevanta faktorer. Bestämmelsen är avsedd att motsvara det som gäller för leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering vid individuell portföljförvaltning av lån (artikel 6.2 andra stycket).

Tredje stycket innehåller en bestämmelse för kapitalförmedlare som använder sig av en kreditförlustfond. Med kreditförlustfond avses fonder som kan användas för utbetalningar till investerare för att kompensera fallissemang hos kredittagarna. En kapitalförmedlare som använder sig av en dylik fond ska för den ha lämpliga riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang. Bestämmelsen är avsedd att motsvara det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt en delegerad akt till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering vid individuell portföljförvaltning av lån (artikel 6.7 första stycket c). I 17 § 4 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som ska finnas.

I 4 kap. 2 § andra och tredje styckena finns bestämmelser om att en kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av krediter innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ska ge kunder information, inklusive lämpliga varningar och upplysningar, om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker, eventuell kreditförlustfond. Information ska även, under den tid som förvaltningen pågår, lämnas om investerarens portfölj (jfr artiklarna 3.4 andra stycket, 6.2 tredje stycket och 6.4–6.7 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Förmedling av ägar- eller skuldandelar

5 § En kapitalförmedlare får inte förmedla kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar om det medför att aktiebolaget under tolv månader sammantaget överlåter fler än 200 poster av sådana andelar.

Vid beräkningen av antal poster som överlåts ska inte poster som överlåts till befintliga aktieägare räknas med.

Paragrafen innehåller begränsningar för förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- och skuldandelar. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Enligt *första stycket* får ett erbjudande om investering som avser ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag inte medföra att aktiebolaget under en tid av tolv månader sammantaget överlåtit fler än 200 sådana poster. Med post avses den minsta enhet som en investering kan göras i. Varje post kan t.ex. bestå av ett visst antal aktier som överlåts som en enhet. Antalet aktier eller andra värdepapper som kan erbjudas kan därmed överstiga 200. Dock får ett erbjudande om investering inte innebära att ett privat aktiebolag under tolv månader överlåter mer än 200 poster ägar- eller skuldandelar. Det innebär att det under tolv månader inte får tillkomma fler än 200 nya aktieägare.

Av *andra stycket* följer att poster som överlåts till den befintliga aktieägarkretsen inte ska beaktas vid tillämpning av första stycket.

6 § En kapitalförmedlare får göra information om ett erbjudande om en investering i ägar- eller skuldandelar tillgänglig för en icke-sofistikerad investerare bara om denne har genomgått en bedömning enligt 4 kap. 8 §.

I paragrafen finns en bestämmelse om att en kapitalförmedlare får göra erbjudanden om investering i ägar- och skuldandelar tillgängliga för icke-

sofistikerade investerare först efter en passandebedömning. Övervägandena finns i avsnitt 9.3.

Paragrafen innebär att det är förbjudet att göra information om ett erbjudande om gräsrotsfinansiering som avser ägar- eller skuldandelar i ett privat aktiebolag tillgängligt för andra än personer som klassificerats som sofistikerade investerare enligt 4 kap. 7 § eller icke-sofistikerade investerare som genomgått en bedömning enligt bestämmelserna i 4 kap. 8 §. Förbudet gäller all information om projektägaren som innebär att denne kan identifieras, bolagets verksamhetsområde och projektet som det söks kapital till. Paragrafen hindrar inte kapitalförmedlaren från annonsering som avser att leda potentiella icke-sofistikerade investerare till dess finansieringsplattform utan att information lämnas om något individuellt erbjudande om en investering i ägar- eller skuldandelar.

7 § När kapital förmedlas genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren fattar ett uttryckligt investeringsbeslut för varje enskild investering.

Paragrafen innehåller en regel om att diskretionär förvaltning av investeringar i ägar- och skuldandelar inte är tillåten. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Bestämmelsen innebär att det inte är tillåtet för en kapitalförmedlare att tillhandahålla andra tjänster som innebär kapitalförmedling genom investeringar i ägar- eller skuldandelar än sådana där investeraren fattar ett uttryckligt beslut om varje enskild investering i sådana andelar. Det är således inte tillåtet för en kapitalförmedlare att tillhandahålla tjänster som innebär fördelning genom en finansieringsplattform av det kapital en investerare tillhandahåller mellan flera erbjudanden om investeringar i ägar- eller skuldandelar (jfr definitionen av individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter 1 kap. 3 §).

Förbud mot viss rådgivning

8 § En kapitalförmedlare får inte tillhandahålla rådgivning som innebär personliga rekommendationer om investeringar på en finansieringsplattform.

Paragrafen innehåller ett förbud för kapitalförmedlare att lämna personliga rekommendationer om investeringar på en finansieringsplattform. Övervägandena finns i avsnitt 9.5.

Med personliga rekommendationer avses att en investering presenteras som lämplig för, eller som baseras på en individuell bedömning av, investeraren i fråga (jfr definitionen av investeringsrådgivning i 1 kap. 4 c § lagen om värdepappersmarknaden och artikel 9 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/565 av den 25 april 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/65/EU vad gäller organisatoriska krav och villkor för verksamheten i värdepappersföretag, och definitioner för tillämpning av det direktivet samt prop. 2016/17:162 s. 650 f.).

Bestämmelsen hindrar inte en kapitalförmedlare från att föreslå en viss investering på grundval av en eller flera specifika parametrar eller riskindikatorer som investeraren anger (jfr artikel 3.4 första stycket EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Förmedlaren får också tillhandahålla

filtreringsverktyg, förutsatt att dessa verktyg ger kunderna information på ett neutralt sätt som inte utgör en rekommendation. Således är verktyg som visar resultat som är baserade på kriterier som rör rent objektiva egenskaper hos investeringen eller finansiella uppgifter utan utrymme för skönsmässig bedömning tillåtna (jfr skäl 21 till EU-förordningen).

Prissättning

9 § En kapitalförmedlare som fastställer ersättningen för en investering i krediter ska säkerställa att ersättningen är skälig. I det syftet ska förmedlaren, på ett tillräckligt beslutsunderlag, göra en rimlig bedömning av den kreditrisk som investeringen innebär. Förmedlaren ska göra en ny sådan bedömning av en kreditfordran vid fallissemang, sannolikt fallissemang och vid en överlåtelse som förmedlaren underlättar.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla kraven i första stycket. Förmedlaren ska upprätta, tillämpa och offentliggöra tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för kreditriskbedömningar enligt första stycket.

Paragrafen innehåller krav vid prissättning av krediter. Övervägandena finns i avsnitt 9.7.

Bestämmelserna i paragrafen gäller såväl när kapital förmedlas genom krediter enligt 1 kap. 2 § första stycket 2 som genom överlåtelse av kreditfordringar enligt 1 kap. 2 § första stycket 3.

Enligt *första stycket första meningen* ska en kapitalförmedlare som fastställer investerarens ersättning vid en investering i krediter, dvs. normalt den ränta som ska betalas till investeraren, säkerställa att ersättningen är skälig (jfr artikel 4.4 d i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Det som är relevant att bedöma skäligheten av är den ersättning som investeraren får för att tillhandahålla kapital och ta på sig kreditrisk.

Kapitalförmedlaren ska, enligt *första stycket andra meningen*, för skälighetsbedömning göra en rimlig bedömning av den risken för att de förpliktelser som följer av kreditavtalet inte fullgörs. Denna bedömning av vilken kreditrisk som investeringen innebär ska baseras på tillräcklig information (jfr artikel 4.4 a och b i EU-förordningen). En bedömning av kreditrisken och skäligheten av ersättningen behöver göras inför att en kredit eller kreditfordran förmedlas (jfr artikel 4.4 e i i EU-förordningen).

Enligt *första stycket tredje meningen* ska vidare en ny värdering av en investerarens kreditfordran göras vid fallissemang hos kredittagaren, sannolikt fallissemang hos denne och vid en överlåtelse som förmedlaren underlättar (jfr artikel 4.4 e ii–iv i EU-förordningen). Är kredittagaren försenad med betalningar under en viss tid eller förväntas inte fullgöra sin betalningsskyldighet utan att t.ex. en säkerhet tas i anspråk eller inkassoåtgärder vidtas bör det anses medföra att det är fråga om fallissemang eller sannolikt fallissemang. I fråga om huruvida fallissemang föreligger bör det som gäller i fråga om EU:s förordning om gräsrotsfinansiering beaktas (jfr Consultation Paper Draft technical standards under the ECSP Regulation, ESMA35-36-2201, Annex VII, artikel 1, jfr även t.ex. artikel 178 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012). Med en överlåtelse som förmedlaren underlättar

avses den situationen att säljintresse för fordran anges på en anslagstavla som kapitalförmedlaren tillhandahåller, se 14 §.

I *andra stycket* ställs upp krav på att kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa en riskhanteringsram som är utformad för att uppfylla kraven i första stycket (jfr artikel 4.4 f i EU-förordningen). Förmedlaren ska vidare upprätta, tillämpa och offentliggöra tydliga och effektiva riktlinjer och förfaranden för kreditriskbedömningar enligt första stycket (jfr artikel 4.4 c i EU-förordningen).

I 17 § 5 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om de faktorer som ska beaktas när en kapitalförmedlare fastställer att priset är skäligt, den information och de faktorer som ska beaktas vid kreditriskbedömningar och värdering av krediter samt vad som ska anses utgöra fallissemang och sannolikt fallissemang enligt första stycket och den riskhanteringsram som en kapitalförmedlare ska inrätta enligt andra stycket.

Intressekonflikter

10 § En kapitalförmedlare ska fastställa och tillämpa effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden och vidta alla rimliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt. Förmedlaren ska, innan en kund får tillgång till dess finansieringsplattform, informera om arten av och källorna till intressekonflikter och de åtgärder som vidtagits med anledning av dem.

En kapitalförmedlare får inte betala eller ta emot någon ersättning eller förmån för att främja ett visst investeringserbjudande på dess eller någon annans finansieringsplattform.

Paragrafen innehåller bestämmelser om intressekonflikter. Paragrafen är delvis utformad med förebild av 8 kap. 12 § och 9 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2016/17:142 s. 667 f. och 682 f.) Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Kraven på effektiva organisatoriska och administrativa förfaranden och åtgärder enligt *första stycket första meningen* motsvarar det som gäller för värdepappersinstitut till följd av 8 kap. 12 § och 9 kap. 9 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden. Kraven motsvarar i allt väsentligt även det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 8.3 och 8.4). Alla intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt är relevanta. Det innebär att kapitalförmedlaren måste beakta intressekonflikter som kan uppstå mellan å ena sidan kunder och å andra sida kapitalförmedlaren, dess ledning eller anställda och fysiska eller juridiska personer med nära förbindelser till kapitalförmedlaren, dess ledning eller anställda. Även intressekonflikter mellan kunder behöver beaktas.

I *första stycket andra meningen* finns en bestämmelse som innebär att kunder innan de får tillgång till finansieringsplattformen ska få information om arten av och de källor till intressekonflikter som finns samt de åtgärder som vidtagits med anledning av dem. Kravet motsvarar i allt väsentligt det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt artikel 8.5 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering.

I 17 § 6 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en kapitalförmed-

lare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna enligt första stycket. Det innebär att föreskrifter kan meddelas om de organisatoriska och administrativa förfaranden som ska fastställas och tillämpas och de åtgärder som ska vidtas för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter som kan påverka kundernas intressen negativt. Det innebär vidare att föreskrifter kan meddelas om den information om intressekonflikter och åtgärder med anledning av dessa som ska lämnas till kunder (jfr artikel 8.5 andra stycket i EU-förordningen).

Förbudet i *andra stycket* motsvarar det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 3.3). Med ersättning eller förmån avses såväl monetära ersättningar eller förmåner som icke-monetära. Med att ett visst erbjudande främjas bör avses alla åtgärder som syftar till att få investerare att välja en viss investering i stället för en annan.

11 § En kapitalförmedlare får inte anskaffa kapital på sin finansieringsplattform. En kapitalförmedlare får inte tillåta att någon av följande fysiska eller juridiska personer anskaffar kapital på dess finansieringsplattform:

1. fysiska eller juridiska personer som direkt eller indirekt äger minst 20 procent av kapitalet eller disponerar över minst 20 procent av samtliga röster i kapitalförmedlaren,
2. kapitalförmedlarens ledning eller anställda, eller
3. fysiska eller juridiska personer som har nära förbindelser med kapitalförmedlaren eller någon sådan fysisk eller juridisk person som avses i 1 eller 2.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller kapital på sin finansieringsplattform, eller som tillåter en sådan fysisk eller juridisk person som avses i *andra stycket* att tillhandahålla kapital på den, ska upplysa om det och säkerställa att sådana investeringar görs på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra fysiska och juridiska personer som tillhandahåller kapital.

Paragrafen innehåller bestämmelser kapitalförmedlares och vissa andra fysiska och juridiska personers anskaffande och tillhandahållande av kapital på en finansieringsplattform. Övervägandena finns i avsnitt 9.8.

Enligt *första stycket* får en kapitalförmedlare inte anskaffa kapital på den egna finansieringsplattformen.

Enligt *andra stycket* får inte heller större aktieägare i kapitalförmedlaren, dess ledning eller anställda eller personer med nära förbindelser till kapitalförmedlaren, större aktieägare i kapitalförmedlaren eller kapitalförmedlarens ledning eller anställda anskaffa kapital på plattformen. Förbudet motsvarar det som gäller i fråga om plattformar för gräsrotsfinansiering till följd av artikel 8.1 och 8.2 första stycket i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Enligt *tredje punkten* får dock, utöver det som gäller enligt EU-förordningen, inte heller den som har nära förbindelser till en kapitalförmedlare anskaffa kapital på dess finansieringsplattform. En definition av nära förbindelser finns i 1 kap. 4 §.

Kraven enligt *tredje stycket* gäller för det fall kapitalförmedlaren eller någon sådan fysisk eller juridisk person som avses i *andra stycket* tillhandahåller kapital via finansieringsplattformen. Till skillnad från vad som gäller för en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster finns det inte något förbud mot att en kapitalförmedlare tillhandahåller kapital på den egna plattformen, förutsatt att kraven enligt den nu aktuella bestämmelsen och de i 9 § i fråga om förfaranden och åtgärder mot skadliga intresse-

konflikter är uppfyllda (jfr artikel 8.1 i EU-förordningen). Om kapitalförmedlaren eller någon sådan fysisk eller juridisk person som avses i andra stycket tillhandahåller kapital via finansieringsplattformen ska kapitalförmedlaren upplysa om detta förhållande och säkerställa att sådana investeringar görs på samma villkor och under samma förutsättningar som för andra personer som tillhandahåller kapital på finansieringsplattformen.

I 17 § 7 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den information som ska lämnas till kunder.

Hantering av klagomål

12 § En kapitalförmedlare ska ha lämpliga och effektiva förfaranden för hantering av klagomål från kunder.

Paragrafen innehåller krav på förfaranden för hantering av klagomål från kunder. Den är utformad efter förebild av 5 kap. 58 § lagen om betal tjänster. Övervägandena finns i avsnitt 9.11.

Lämpliga och effektiva förfaranden för att hantera klagomål från kunder innebär sådana som möjliggör en snabb, rättvis och konsekvent handläggning, är kostnadsfria, lätt tillgängliga samt att klagomål utreds och besvaras (jfr artikel 7 i EU:s förordning om gräsrötsfinansiering).

I 17 § 8 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla skyldigheterna enligt denna paragraf.

Uppdragsavtal

13 § En kapitalförmedlare får uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller viss operativ funktion som ingår i dess verksamhet. Kapitalförmedlaren ska anmäla sådana uppdragsavtal till Finansinspektionen.

Uppdrag åt någon annan att utföra sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten får ges bara om kapitalförmedlaren ansvarar för att

1. verksamheten drivs av uppdragstagaren under kontrollerade och säkerhetsmässigt betryggande former, och

2. uppdraget inte väsentligt försämrar kvaliteten på verksamhetens internkontroll och Finansinspektionens möjligheter att övervaka att företaget följer de regler som gäller för verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppdragsavtal. Den är utformad efter förebild av bl.a. 8 kap. 22 § lagen om värdepappersmarknaden och 14 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Övervägandena finns i avsnitt 9.9.

Av *första stycket* följer att en kapitalförmedlare får anlita någon annan för att utföra visst arbete eller viss operativ funktion. Sådana uppdragsavtal ska anmälas till Finansinspektionen. Ett uppdragsavtal får inte medföra ytterligare operativa risker.

Av *andra stycket* följer att sådana funktioner som är av väsentlig betydelse för verksamheten enbart får utföras av en uppdragstagare under vissa förutsättningar. En operativ funktion ska anses vara av väsentlig betydelse bl.a. om ett fel eller en brist vid utförandet av funktionen allvarligt försämrar kapitalförmedlarens möjligheter att uppfylla sina skyldigheter enligt denna lag och andra författningar som reglerar företagets verk-

samhet (jfr prop. 2006/07:115 s. 580 och prop. 2013/14:107 s. 85 samt artikel 9.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

I 17 § 9 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iaktta för att uppfylla skyldigheterna enligt denna paragraf.

Anslagstavla

14 § En kapitalförmedlare får driva en anslagstavla där dess kunder kan ange intresse av att köpa eller sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som ursprungligen förmedlats på dess finansieringsplattform.

En anslagstavla får inte bestå av ett system där flera tredjeparters köp- och säljintressen kan interagera inom systemet.

En anslagstavla får vara tillgänglig för en icke-sofistikerad investerare bara om denne har genomgått en bedömning enligt 4 kap. 9 §.

I paragrafen finns bestämmelser om drift av anslagstavlor där kunder kan ange intresse av att köpa och sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

Enligt *första stycket* får en kapitalförmedlare driva en anslagstavla på vilken den tillåter sina kunder att ange intresse av att köpa och sälja kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar. Det är enbart kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som ursprungligen erbjudits på kapitalförmedlarens egen finansieringsplattform som får tas upp på en anslagstavla den driver. Leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster har möjlighet att driva liknande anslagstavlor (se artikel 25.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Av *andra stycket*, som är utformat med förebild av 1 kap. 5 § och 2 kap. 1 b § lagen om värdepappersmarknaden, följer att en kapitalförmedlare är förbjuden att driva en anslagstavla som fungerar som ett multilateralt system. En anslagstavla får inte användas för att sammanföra flera tredjeparters köp- och säljintressen med hjälp av protokoll eller interna operativa förfaranden på ett sådant sätt att det uppstår ett avtal. Den får alltså inte bestå av ett matchningssystem som utför kundorder på multilateral basis (jfr artikel 25.2 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Tredje stycket innebär att det är förbjudet att låta en anslagstavla vara tillgänglig för andra än personer som klassificerats som sofistikerade investerare enligt 4 kap. 7 § eller icke-sofistikerade investerare som slutfört en passandebedömning enligt bestämmelserna i 4 kap. 8 §. Med att anslagstavlan är tillgänglig avses att det finns möjlighet för investeraren att ta del av information om köp- och säljintressen som publicerats på den.

15 § En kapitalförmedlare som driver en anslagstavla ska

1. kräva att kunder som anger intresse för försäljning av kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar tillgängliggör investeringsfaktbladet,
2. förse kunder med historisk information om avkastning för kreditfordringar som en kund angett intresse av att sälja, och
3. vidta alla rimliga åtgärder för att köparens och säljares förpliktelser fullgörs på avtalat sätt.

En kapitalförmedlare får inte bestämma pris på kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som säljs med hjälp av anslagstavlan. En kapitalförmedlare som föreslår referenspriser ska informera om att det föreslagna referenspriset inte är bindande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information och prissättning när en kapitalförmedlare driver en anslagstavla. Övervägandena finns i avsnitt 9.10.

Enligt *första stycket 1* ska en kapitalförmedlare ställa krav på en kund som vill sälja en kreditfordran eller ägar- eller skuldandel via förmedlarens anslagstavla att tillgängliggöra investeringsfaktabladet som utarbetats för det ursprungliga investeringserbjudandet (gällande investeringsfaktablad se 4 kap. 3 §). Det finns dock inget hinder mot att kapitalförmedlaren tillgängliggör faktabladet för kundens räkning.

I *första stycket 2* finns ett krav att en kapitalförmedlare ska se till att kunder som avser att köpa kreditfordringar som annonseras på förmedlarens anslagstavla tillhandahålls historisk information om kreditens avkastning. Kraven i första stycket motsvarar de som gäller i fråga anslagstaylor som drivs av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 25.3 b och c).

Enligt *första stycket 3* ska en kapitalförmedlare vidta alla rimliga åtgärder för att parter som ingår avtal om överlåtelse av kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar med hjälp av förmedlarens anslagstavla fullgör sina förpliktelser gentemot varandra. Vilka åtgärder som bör vidtas kan variera och är beroende bl.a. av om det är fråga om försäljning av kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar. Vilka åtgärder som kan vara påkallade kan också bero på om ägar- eller skuldandelar är i fysisk form (t.ex. aktiebrev) eller inte. Exempel på åtgärder som en kapitalförmedlare kan behöva vidta är att säkerställa att säljaren är ägare och fritt kan överlåta de ägar- eller skuldandelar som tas upp till försäljning, i förekommande fall inhämta information om var andelar i fysisk form förvaras och tillse att leverans av andelar och betalning kan göras på ett för köpare och säljare betryggande sätt.

Av *andra stycket* följer att det är förbjudet för en kapitalförmedlare att bestämma pris på kreditfordringar eller ägar- eller skuldandelar som publiceras på dess anslagstavla. En kapitalförmedlare får dock föreslå ett referenspris, men måste då informera om att referenspriset inte är bindande. Förbudet och informationskravet motsvarar de som gäller i fråga anslagstaylor som drivs av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 25.5).

I 4 kap. 2 § finns krav på att kapitalförmedlare bl.a. ska lämna information om sina tjänster och risker med avseende på investeringar den förmedlar och att informationen ska innehålla lämpliga upplysningar och varningar. Detta inkluderar lämplig information till kunder med avseende på en anslagstavla som förmedlaren driver och investeringar som tas upp på den (jfr artikel 25.3 a och d i EU-förordningen).

I 17 § 10 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilken information om historisk avkastning som ska tillhandahållas enligt första stycket 2, hur den ska utformas och när och på vilket sätt den ska tillhandahållas. I 17 § 11 finns även ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en kapitalförmedlare ska iakttä för att uppfylla sin skyldighet enligt första stycket 3. I 17 § 12 finns vidare ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur information

om att referenspris inte är bindande ska utformas och när och på vilket sätt den informationen ska tillhandahållas.

Tillhandahållande av förvaringstjänster

16 § En kapitalförmedlare får i sin verksamhet förvara fysiska ägar- och skuldandelar åt kunders räkning bara om förmedlaren har tillstånd att driva verksamhet som

1. kreditinstitut enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, eller
2. värdepappersbolag enligt lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden med tillstånd enligt 2 kap. 2 § första stycket 1 den lagen.

Detsamma gäller för motsvarande utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt för kapitalförmedlare att förvara fysiska ägar- och skuldandelar för kunders räkning. Övervägandena finns i avsnitt 9.12.

Enligt *första stycket* får en kapitalförmedlare i sin verksamhet tillhandahålla tjänster som innebär förvaring av kunders aktiebrev och andra ägar- och skuldandelar i fysisk form endast om förmedlaren har tillstånd att driva verksamhet som kreditinstitut eller värdepappersbolag med s.k. sidotillstånd för förvaringstjänster (se 7 kap. 1 § andra stycket 9 lagen om bank- och finansieringsrörelse och 2 kap. 2 § första stycket 1 lagen om värdepappersmarknaden).

Av *andra stycket* följer att även utländska företag som hör hemma inom EES och driver verksamhet från filial i Sverige (se 2 kap. 3 § första stycket) och har motsvarande tillstånd som de som anges i första stycket 1 och 2 får förvara fysiska ägar- och skuldandelar åt kunders räkning.

Bemyndiganden

17 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 1 §,
2. de riktlinjer, förfaranden, system och kontroller som styrelsen i en kapitalförmedlare ansvarar för enligt 2 §,
3. hur beloppsgränsen enligt 3 § ska beräknas när kapital förmedlas i svenska kronor eller annan valuta som inte är euro,
4. de riktlinjer, förfaranden och organisatoriska arrangemang som ska finnas enligt 4 §,
5. de faktorer som ska beaktas när en kapitalförmedlare fastställer att priset är skäligt, den information och de faktorer som ska beaktas vid kreditriskbedömningar och värdering av krediter samt vad som ska anses utgöra fallissemang och sannolikt fallissemang enligt 9 § första stycket och den riskhanteringsram som en kapitalförmedlare ska inrätta enligt 9 § andra stycket,
6. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 10 § första stycket,
7. vilken information som ska lämnas enligt 11 § tredje stycket,
8. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 12 §,
9. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheterna enligt 13 §,
10. vilken information som ska tillhandahållas enligt 15 § första stycket 2, hur den ska utformas och när och på vilket sätt den ska tillhandahållas,
11. vad en kapitalförmedlare ska göra för att uppfylla skyldigheten enligt 15 § första stycket 3, och

12. hur information enligt 15 § andra stycket ska utformas och när och på vilket sätt den ska tillhandahållas.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitten 9.1, 9.2, 9.4 och 9.6–9.10.

Bemyndigandena tas upp i kommentarerna till 1–4, 9–13 och 15 §§.

4 kap. Uppförande- och investerarskyddsregler

Information till kunder

1 § All information som en kapitalförmedlare ger sina kunder ska vara rättvisande och tydlig och får inte vara vilseledande.

Marknadsföringsmaterial ska lätt kunna identifieras som sådant. Marknadsföringskommunikation får inte på ett oproportionerligt sätt inrikta sig på enskilda investeringserbjudanden, vare sig planerade, kommande eller tillgängliga.

Om information inte lämnas på det sätt och i den form som följer av denna paragraf och 2–4 §§ ska även marknadsföringslagen (2008:486) tillämpas, med undantag av bestämmelserna i 29–36 §§ om marknadsstörningsavgift. Sådan information ska anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket den lagen.

Paragrafen innehåller krav på information till kunder, marknadsföringsmaterial och ett klagörande om tillämpningen av marknadsföringslagen. Den är delvis utformad efter förebild av bl.a. 9 kap. 14 § tredje och fjärde styckena lagen om värdepappersmarknaden. Övervägandena finns i avsnitten 10.1, 10.8 och 12.5.

Bestämmelsen i *första stycket* är utformad på samma sätt som bl.a. 9 kap. 14 § tredje stycket första meningen lagen om värdepappersmarknaden och motsvarar krav på information som lämnas av leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artiklarna 19.1 och 27.2 andra stycket). Kraven enligt första stycket gäller även i fråga om marknadsföringskommunikation och medför i det avseendet bl.a. att den ska överensstämma med information i investeringsfaktablad som ska tas fram enligt 3 §. Med kunder avses här, liksom i 2 §, även presumtiva kunder och både investerare och kapitalsökande.

Bestämmelsen i *andra stycket första meningen* är utformad på samma sätt som 9 kap. 14 § tredje stycket andra meningen lagen om värdepappersmarknaden och motsvarar krav på marknadsföringsmaterial för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 27.1).

Enligt *andra stycket andra meningen* får marknadsföringskommunikation inte på ett oproportionerligt sätt inrikta sig på planerade, kommande eller tillgängliga enskilda investeringserbjudanden. Detta motsvarar det som gäller för leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 27.2 första stycket). Bestämmelsen träffar inte marknadsföring av investeringserbjudanden där kapitalanskaffningen är avslutad. I fråga om erbjudanden om investeringar i ägar- och skuldandelar gäller förbudet mot annonsering enligt 1 kap. 7 § första stycket aktiebolagslagen och förbudet i 3 kap. 6 § (se kommentaren till den sistnämnda paragrafen samt avsnitten 8 och 9.3).

I *tredje stycket* finns en hänvisning till marknadsföringslagen som klargör att även den lagens sanktionssystem (förutom 29–36 §§) inklusive skadeståndsbestämmelse (37 §) kan komma att tillämpas om kraven på information enligt första och andra styckena och 2–4 §§ inte följs. Genom ordet även tydliggörs att marknadsföringslagen är parallellt tillämplig i de fall som bestämmelsen reglerar. Information som ska lämnas enligt lagen anses vara väsentlig enligt 10 § tredje stycket marknadsföringslagen, vilket förenklar för Konsumentverket och Konsumentombudsmannen att utöva tillsyn över den information som ska lämnas enligt lagen. Beträffande bestämmelsen i detta stycke, se även t.ex. prop. 2016/17:162 s. 684 f och prop. 2020/21:206 s. 123.

2 § En kapitalförmedlare ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge kunder information om sig själv, sina tjänster, alla kostnader och avgifter, risker och urvalskriterier för kapitalsökande samt om prissättning och fallissemangskvoter med avseende på investeringar i krediter som den förmedlar.

En kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt ge investerare information om hur uppdraget kommer att utföras, metoder för att bedöma kreditrisker och eventuell kreditförlustfond. Under den tid som förvaltningen pågår ska kapitalförmedlaren lämna information om investerarens portfölj.

Informationen ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Paragrafen innehåller bestämmelser om information som en kapitalförmedlare ska lämna till kunder. Övervägandena finns i avsnitten 9.6 och 10.1.

Av *första stycket* följer att information i olika avseenden ska lämnas till kunder innan en tjänst tillhandahålls och när det i övrigt är lämpligt (jfr artiklarna 19.1–19.4, 19.6 och 20.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Med kunder avses här, liksom i 1 §, även presumtiva kunder samt både investerare och kapitalsökande.

Med information om sig själv avses uppgifter om det bolag eller den förening som har tillstånd att driva finansieringsplattformen och kontaktuppgifter. Med information om sina tjänster avses såväl information om den finansieringsplattformen och eventuella andra tjänster som tillhandahålls, t.ex. en anslagstavla enligt 3 kap. 14 §. Att information om alla kostnader och avgifter ska lämnas innebär att det för kunder ska vara tydligt vilka kostnader och avgifter som kapitalförmedlaren tar ut med anledning av kapitalförmedlingen.

Med information om risker avses både information om risker med investeringar i allmänhet och om de särskilda risker som är förknippade med den typ av kapitalförmedling som tillhandahålls på finansieringsplattformen. Relevanta risker kan t.ex. vara den att hela eller delar av det investerade kapitalet kan gå förlorat. Vid förmedling av kapital genom överlåtelse av ägar- eller skuldandelar är relevanta risker att informera om de som följer av spridningsförbudet i aktiebolagslagen (1 kap. 7 §) och att andelarna kanske inte kan överlätas.

När det gäller information om urvalskriterier för kapitalsökande avses en beskrivning av hur näringsidkare eller konsumenter till vilka kapital förmedlas på finansieringsplattformen väljs ut av kapitalförmedlaren. För finansieringsplattformen där det är fråga om förmedling av kapital genom

överlåtelse av kreditfordringar avses även de urvalskriterier som används av överlåtare.

Kapitalförmedlare som fastställer ersättningen för investeringar i krediter eller som sätter kreditbetyg på investeringserbjudanden ska lämna information om prissättning (se 3 kap. 9 § angående prissättning). Informationen ska innehålla en beskrivning av den metod som används för att beräkna dessa kreditbetyg eller priser.

I fråga om investeringar i krediter som förmedlas ska förmedlaren även lämna information om fallissemangskvoter. Med det avses information om andelen av de krediter som kapitalförmedlaren förmedlat under en viss period där det är fråga om fallissemang. Med fallissemang avses att kredittagaren är försenad med betalningar under en viss tid eller förväntas inte fullgöra sin betalningsskyldighet utan att t.ex. en säkerhet tas i anspråk eller inkassoåtgärder vidtas (jfr kommentaren till 3 kap. 9 §). Uppgifterna ska för att vara rättvisande sträcka sig över en tillräckligt lång tidsperiod (jfr artikel 20.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Vid bedömning av om fallissemang föreligger bör det som gäller i fråga om EU:s förordning om gräsrotsfinansiering beaktas (jfr Consultation Paper Draft technical standards under the ECSP Regulation, ESMA35-36-2201, Annex VII, artikel 1, jfr även t.ex. artikel 178 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012).

I *andra stycket* finns särskilda informationskrav som gäller för kapitalförmedlare som tillhandahåller individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter (jfr artiklarna 3.4 andra stycket andra meningen, 6.2 tredje stycket och 6.4–6.7 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Information ska lämnas om hur uppdraget kommer att utföras. Med det avses framför allt information om beslutsprocessen för utförande av det diskretionära uppdraget. Information ska även lämnas om metoder för att bedöma kreditrisker, med vilket avses metoder för bedömningen enligt 3 kap. 4 § andra stycket.

Information ska lämnas om eventuell kreditförlustfond som används. Med kreditförlustfond avses fonder som kan användas för utbetalningar till investerare för att kompensera fallissemang hos kredittagarna (se även kommentaren till 3 kap. 4 §). Under den tid som en tjänst för individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter pågår ska investeraren tillhandahålla information om portföljen. Med information om portföljen avses bl.a. information om de kreditfordringar som ingår i den och de uppgifter som behövs för att bedöma hur uppdraget utförs och resultatet av förvaltningen.

Enligt *tredje stycket* ska informationen som ska lämnas enligt denna paragraf innehålla lämpliga varningar och upplysningar. Med detta avses framför allt standardiserade varningar och upplysningar (jfr artiklarna 6.5 a och 19.2 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

I 12 § 1 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilken information som ska lämnas enligt denna paragraf, hur den ska utformas samt när och på vilket sätt den ska lämnas.

Investeringsfaktablad

3 § En kapitalförmedlare ska tillhandahålla ett investeringsfaktablad för varje investeringserbjudande på finansieringsplattformen. Faktabladet ska tas fram av den som söker kapital. Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet i stället tas fram av kapitalförmedlaren.

En kapitalförmedlare ska upprätta och tillämpa lämpliga förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet är rättvisande, tydligt och inte vilseledande under den tid då investeringserbjudandet är tillgängligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om investeringsfaktablad. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Enligt *första stycket* ska investeringsfaktabladet tas fram av den som söker kapital förutom när det är fråga om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter då det i stället ska tas fram av kapitalförmedlaren (jfr artiklarna 23.2 och 24.1 i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). I 4 § finns bestämmelser om den information som ska ingå i ett investeringsfaktablad. I 12 § 2 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om när och på vilket sätt investeringsfaktabladet ska tillhandahållas.

Av *andra stycket* följer att kapitalförmedlaren behöver upprätta och tillämpa förfaranden för att verifiera att investeringsfaktabladet uppfyller kraven i 1 § första stycket (jfr artikel 23.11 i EU-förordningen). Sådana förfaranden är relevanta särskilt i fråga om investeringsfaktablad som tas fram av den som söker kapital. Kapitalförmedlaren behöver i fråga om faktablad som tas fram av den som söker kapital bl.a. se till att den kapital-sökande underrättar denne om eventuella ändringar av informationen i faktabladet (jfr 5 § om bristfällig eller felaktig information och ändringar i investeringsfaktablad). Kravet på förfaranden för verifiering av att informationen i faktabladet uppfyller kraven gäller under den tid då det är möjligt för en investerare att anta erbjudandet om investering (jfr artikel 23.8 i EU-förordningen).

4 § Investeringsfaktabladet ska, med undantag för vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter, innehålla information om

1. den som söker kapital och för vilket ändamål kapitalet söks,
2. processen för kapitalförmedlingen,
3. villkoren för erbjudandet,
4. risker,
5. de andelar, krediter eller kreditfordringar som förmedlas, och
6. alla kostnader och avgifter.

Vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter ska faktabladet innehålla information om

1. kapitalförmedlaren,
2. portföljförvaltningstjänsten,
3. de krediter som kan ingå i portföljen och urvalet av dessa, och
4. alla kostnader och avgifter.

Investeringsfaktabladet ska innehålla lämpliga varningar och upplysningar.

Paragrafen reglerar innehållet i investeringsfaktablad. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Bestämmelsen i *första stycket* avser investeringsfaktablad som ska upprättas av den som söker kapital. Den är utformad med utgångspunkten att den kapitalsökande i dessa fall alltid är en näringsidkare. Bestämmelsen är

dock även tillämplig i fall den kapitalsökande är en konsument och det inte är fråga om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter (jfr 3 § första stycket). Med information om den som söker kapital avses information om näringsidkarens identitet och associationsform, kontaktuppgifter, ägarförhållanden, ledning, vem som är ansvarig för informationen i faktabladet, huvudsaklig verksamhet, senaste redovisning, finansiella uppgifter och nyckeltal. Med information om ändamålet för vilket kapital söks avses en beskrivning av vad den kapitalsökande avser att använda de medel som söks till (jfr bilaga I del A i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Med processen för kapitalförmedlingen och villkoren för erbjudandet avses bl.a. hur mycket kapital som söks, relevanta tidsfrister, vad som händer om målbeloppet inte uppnås och hur kapitalsökandens finansiella situation påverkas av kapitalanskaffningen (jfr bilaga I del B i EU-förordningen).

Den information om risker som ska lämnas är avsedd att inkludera en presentation av de främsta riskerna förknippade med en investering, såväl sådana som är kopplade till den kapitalsökande och dess verksamhet som till formen för kapitalförmedling (jfr bilaga I del C i EU-förordningen). Med det senare avses t.ex. risker som föranleds av att ägar- och skuldelandelar omfattas av spridningsförbudet i aktiebolagslagen (1 kap. 7 §) och att andelarna kanske inte kan överlåtas.

I fråga om information om andelar, kredit eller kreditfordran avses bl.a. information om vad det är för typ av tillgång investeraren förvärvar och villkoren för den, processen för förvärvet, hur tillgången hanteras efter en investering och eventuella åtaganden kopplade till den såsom t.ex. säkerheter som ställts för en kredit (jfr bilaga I del D, F och G i EU-förordningen). Med information om alla kostnader och avgifter avses information om alla kostnader och avgifter som tas ut av investeraren (jfr bilaga I del H i EU-förordningen).

I *andra stycket* finns en bestämmelse om innehållet i investeringsfaktablad som ska tas fram av kapitalförmedlaren vid individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter. Med information om kapitalförmedlaren avses uppgifter om det bolag eller den förening som har tillstånd att driva finansieringsplattformen, kontaktuppgifter, ägarförhållanden, ledning och vem som är ansvarig för informationen i investeringsfaktabladet (jfr artikel 24.1 b i EU-förordningen). Med information om portföljförvaltningstjänsten, de krediter som kan ingå i portföljen och urvalet av dessa avses bl.a. information om egenskaperna hos de kreditfordringar som kan komma att ingå i portföljen, metoder för kreditriskbedömningar, administration av krediter som ingår i portföljen, riskspridningsstrategier samt kriterier och förfaranden för urvalet av investeringar till portföljen (jfr bilaga I del I i EU-förordningen, jfr även 3 kap. 4 §). Med alla kostnader och avgifter avses information om alla kostnader och avgifter som tas ut av investeraren eller kredittagaren (jfr bilaga I del I punkt k i EU-förordningen).

Enligt *tredje stycket* ska investeringsfaktabladet innehålla lämpliga varningar och upplysningar. Med detta avses framför allt standardiserade varningar och upplysningar (jfr artikel 23.6 b och c). En varning eller upplysning som bör lämnas är att insättningsgarantin enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och investerarskyddet lagen (1999:158) om invest-

erarskydd inte gäller. En annan kan vara att en eventuell kreditförlustfond inte berättigar till utbetalning.

I 12 § 3 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilken information som ska ingå i ett investeringsfaktablad samt hur den och faktabladet ska utformas.

5 § Om en kapitalförmedlare får kännedom om att informationen i investeringsfaktabladet är bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning ska informationen omedelbart korrigeras eller erbjudandet dras in till dess att informationen korrigerats.

I sådana fall, och vid ändringar i investeringsfaktabladet som kan ha en väsentlig inverkan (i något avseende) på investeringens förväntade avkastning, ska kapitalförmedlaren omedelbart informera berörda investerare om den bristfälliga, felaktiga eller vilseledande informationen eller om ändringen, om åtgärder som har eller ska vidtas och om förutsättningarna för dem att återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan om att investera.

En kapitalförmedlare ska se till att investerare kan återkalla ett erbjudande eller en intresseanmälan om att investera, om informationen i ett investeringsfaktablad är eller har varit bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning eller om den ändrats i något sådant avseende.

Paragrafen innehåller bestämmelser om korrigerande och ändringar i investeringsfaktablad. Övervägandena finns i avsnitt 10.2.

Av *första stycket* följer att en kapitalförmedlare som får reda på att informationen i investeringsfaktabladet är bristfällig, felaktig eller vilseledande i vissa fall ska se till att information omedelbart korrigeras eller att erbjudandet dras in till dess att så görs. Skyldigheten gäller när informationen är bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning (jfr artikel 23.12 i EU:s förordning om gräsrötsfinansiering). Den begränsningen innebär att brister, felaktigheter eller vilseledande i något avseende vars inverkan på investeringens förväntade avkastning är oväsentlig inte omfattas av kravet på omedelbar korrigerande eller indragning. När det är fråga om investeringsfaktablad som tas fram av den som söker kapital innebär bestämmelsen att kapitalförmedlaren behöver tillse att den kapitalsökande korrigerar informationen. Det spelar ingen roll på vilket sätt kapitalförmedlaren får kännedom om att information i investeringsfaktabladet inte uppfyller kraven (jfr 3 § andra stycket).

I den situation att en kapitalförmedlare får kännedom om att informationen i ett investeringsfaktablad är bristfällig, felaktig eller vilseledande följer av *andra stycket* att den omedelbart ska informera berörda investerare om vilken information som berörs och om åtgärder som har eller ska vidtas. Information ska även lämnas om förutsättningarna för investerarna att återkalla ett erbjudande eller intresseanmälan om att investera. Motsvarande informationsskyldighet gäller vid andra ändringar i investeringsfaktabladet som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning.

I *tredje stycket* ställs upp ett krav på en kapitalförmedlare att tillse att det finns en möjlighet för en investerare att återkalla ett erbjudande eller

intresseanmälan om att investera på grund av att information i det är eller har varit bristfällig, felaktig eller vilseledande i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning. Detsamma gäller i fråga om andra ändringar i något avseende som kan ha en väsentlig inverkan på investeringens förväntade avkastning.

Skadestånd

6 § Den som söker kapital ska ersätta ren förmögenhetsskada som denne uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar en investerare genom att i ett investeringsfaktablad utelämnar väsentlig information eller lämna felaktiga eller vilseledande uppgifter. Detsamma gäller en kapitalförmedlare som har tagit fram ett investeringsfaktablad för erbjudande om individuell portföljförvaltning av investeringar i krediter.

Den som vill göra anspråk på skadestånd enligt första stycket ska underrätta den som är ansvarig för investeringsfaktabladet om detta inom skälig tid efter det att han eller hon märkt eller borde ha märkt att skada har uppkommit.

Om underrättelse inte görs inom skälig tid, faller rätten till skadestånd enligt denna lag bort. Detsamma gäller om talan inte väcks inom tio år från investerings-tillfället.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för informationen i ett investeringsfaktablad. Paragrafen är utformad efter förebild av 10 § lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrötsfinansiering (se prop. 2020/21:206 s. 126). Övervägandena finns i avsnitt 14.

Ansaret omfattar även översatta versioner av ett investeringsfaktablad. Med ren förmögenhetsskada avses detsamma som i skadeståndslagen (1972:207), dvs. en ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada (1 kap. 2 § den lagen).

Sofistikerade investerare

7 § En kapitalförmedlare får behandla professionella kunder enligt 9 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden som sofistikerade investerare.

En investerare får även behandlas som sofistikerad om den ansökt om det, informerats om vad en sådan behandling innebär och är

1. en juridisk person som uppfyller minst ett av följande krav:

- a) eget kapital som motsvarar minst 100 000 euro,
- b) nettoomsättning som motsvarar minst 2 000 000 euro, eller
- c) balansomslutning som motsvarar minst 1 000 000 euro, eller

2. en fysisk person som uppfyller kraven i minst två av följande punkter:

a) bruttoinkomst som motsvarar minst 60 000 euro per år eller tillgångar i form av finansiella instrument, ägar- och skuldandelar eller medel på inlåningskonto som överstiger motsvarande 100 000 euro,

b) minst tolv månaders erfarenhet av arbete inom finanssektorn i en befattning som kräver kunskap om transaktionerna eller tjänsterna i fråga eller i en ledande befattning i en sådan juridisk person som avses i 1, eller

c) erfarenhet av att på kapitalmarknaderna ha utfört i genomsnitt minst tio transaktioner av betydande storlek per kvartal under de föregående fyra kvartalen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om investerare som får behandlas som sofistikerade. Övervägandena finns i avsnitt 10.3

Av paragrafen följer att en kapitalförmedlare får, men måste inte, behandla vissa investerare som sofistikerade. Vissa bestämmelser i lagen gäller bara i förhållande till investerare som är icke-sofistikerade (se 8–11 §§, 3 kap. 6 § och 14 § tredje stycket). Kriterierna för att en investerare ska få behandlas som sofistikerad motsvarar dem som gäller enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 2.1 j och bilaga II).

Första stycket innehåller en bestämmelse om investerare som alltid får behandlas som sofistikerade.

Andra stycket innehåller en bestämmelse om investerare som på egen ansökan får behandlas som sofistikerade om de har informerats om vad en sådan behandling innebär.

I 12 § 4 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en ansökan om att bli behandlad som sofistikerad investerare ska innehålla samt om den information som ska lämnas om vad en sådan behandling innebär enligt andra stycket.

Passandebedömning

8 § Innan en kapitalförmedlare ger en icke-sofistikerad investerare tillgång till finansieringsplattformen, ska kapitalförmedlaren bedöma om dess tjänster passar investeraren. Kapitalförmedlaren ska i det syftet begära att investeraren lämnar uppgifter om sina

- kunskaper om risker som är förenade med investeringar i allmänhet,
- sina kunskaper om riskerna med och sin erfarenhet av den typ av investeringar som förmedlas, och
- investeringsmål.

Om en kapitalförmedlare mot bakgrund av de uppgifter som den fått enligt första stycket anser att en tjänst inte passar investeraren, ska denne informeras om att tjänsten kan vara olämplig och tydligt varnas för att hela det investerade kapitalet kan gå förlorat. Detsamma gäller om en investerare inte lämnar uppgifter enligt första stycket eller lämnar ofullständiga uppgifter. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om passendebedömning. Övervägandena finns i avsnitt 10.4.

Kraven på passendebedömning i paragrafen är avsedda att motsvara den kunskapskontroll som leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster ska utföra enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 21.1–21.3).

Passandebedömningen ska enligt *första stycket* göras av kapitalförmedlaren innan en icke-sofistikerad investerare får tillgång till dess finansieringsplattform. Den skiljer sig på det sättet från en sådan passendebedömning som ska göras enligt lagen om värdepappersmarknaden varje gång innan en tjänst tillhandahålls (jfr 9 kap. 24 § den lagen och prop. 2006/07:115 s. 586). Kapitalförmedlaren ska för att kunna utföra bedömningen begära in de angivna typerna av uppgifter från investeraren.

Av *andra stycket* följer att kapitalförmedlaren ska informera om att en tjänst på dess investeringsplattform kan vara olämplig om förmedlaren baserat på uppgifterna som investeraren lämnar bedömer att så är fallet. Kapitalförmedlaren ska i så fall även informera om att hela det investerade beloppet kan gå förlorat. Samma varning ska lämnas om investeraren inte lämnar de uppgifter som behövs för att kapitalförmedlaren ska kunna göra

en bedömning av om dess tjänster passar investeraren. Kapitalförmedlaren ska kräva att investeraren uttryckligen bekräftar att den tagit emot och förstått varningen för att kunna gå vidare med en investering. Med varningen avses här såväl varningen om att tjänsten kan vara olämplig som att hela det investerade beloppet kan gå förlorat.

I 12 § 5 och 6 finns bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den bedömning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt första stycket samt den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt andra stycket.

Beräkning av förmågan att bära förluster

9 § Innan en icke-sofistikerad investerare får tillgång till finansieringsplattformen ska kapitalförmedlaren kräva att investeraren beräknar sin förmåga att bära förluster motsvarande tio procent av sin nettoförmögenhet. Därefter ska samma beräkning krävas årligen. Kapitalförmedlaren ska begära att investeraren lämnar uppgifter om sin finansiella situation. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot resultatet av beräkningen.

Om en icke-sofistikerad investerare avser att tillhandahålla kapital som överstiger det högsta av antingen fem procent av investerarens nettoförmögenhet eller 10 000 kronor, ska kapitalförmedlaren först varna för riskerna med det. Investeraren ska uttryckligen bekräfta att den tagit emot och förstått varningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om beräkning av förmågan att bära förluster och varningar vid större investeringar. Övervägandena finns i avsnitt 10.5.

Kraven i paragrafen på beräkning av förmågan att bära förluster och varningar vid större investeringar är avsedda att motsvara de krav som ställs på leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 21.5–21.7).

En kapitalförmedlare ska enligt *första stycket* kräva att en icke-sofistikerad investerare, innan den får tillgång till finansieringsplattformen, gör en beräkning av sin förmåga att bära en förlust motsvarande tio procent av sin nettoförmögenhet. För den beräkning som investeraren ska göra ska kapitalförmedlaren begära in uppgifter om investerarens finansiella situation. Beräkningen kan t.ex. fullgöras genom ett verktyg som kapitalförmedlaren tillhandahåller på sin webbplats. Det krävs en uttrycklig bekräftelse från investeraren att denne tagit emot resultatet av beräkningen.

Enligt *andra stycket* ska en icke-professionell investerare varje gång den avser att tillhandahålla kapital på finansieringsplattformen som överstiger ett visst belopp varnas för riskerna med det. Det krävs en uttrycklig bekräftelse från investeraren att den tagit emot och förstått varningen. Det relevanta beloppet är det högsta av antingen fem procent av investerarens nettoförmögenhet eller 10 000 kronor.

I 12 § 6 och 7 finns bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om den beräkning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt första stycket samt den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt andra stycket. Föreskrifter om beräkningen som ska göras inkluderar föreskrifter om beräkningen av nettoförmögenhet.

Betänketid

10 § En icke-sofistikerad investerare ska ges minst fyra dagars betänketid från det att den anger intresse för att eller erbjuder att tillhandahålla kapital till dess att något avtal om det ingås. Under betänketiden ska investeraren enkelt och kostnadsfritt kunna återkalla sin intresseanmälan eller sitt erbjudande. Investeraren ska informeras om betänketiden och hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital kan återkallas.

Paragrafen innehåller bestämmelser om betänketid vid investeringar. Övervägandena finns i avsnitt 10.6

Paragrafen är avsedd att ge en icke-sofistikerad investerare på en finansieringsplattform en betänketid innan denne blir bunden av ett avtal om investering på motsvarande sätt som gäller för en sådan investerare på en plattform för gräsrotsfinansiering enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (artikel 22). Av paragrafen följer att en kapitalförmedlare ska ge investeraren fyra dagar under vilka investeraren enkelt och kostnadsfritt ska kunna återkalla en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital. Innan fyradagarsfristen löpt ut ska något avtal om att investeraren ska tillhandahålla kapital inte ingås. För att en återkallelse ska anses vara enkel i paragrafens mening behöver den åtminstone kunna förmedlas på samma sätt som en intresseanmälan eller ett erbjudande om att investera. Kapitalförmedlaren ska informera om betänketiden och hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att tillhandahålla kapital kan återkallas.

I 12 § 8 finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att investera ska kunna återkallas och den information som ska lämnas om betänketid och hur en återkallelse kan göras.

Kontroll av kapitalsökande näringsidkare

11 § Innan en näringsidkare får tillgång till en finansieringsplattform ska den kapitalförmedlare som driver plattformen kontrollera att

1. näringsidkaren, dess ledning eller någon som den har nära förbindelser med inte i väsentlig utsträckning har åsidosatt sina skyldigheter i näringsverksamhet eller i andra ekonomiska angelägenheter eller gjort sig skyldig till allvarlig brottslighet, och

2. näringsidkaren inte hör hemma i

a) ett land som av Europeiska kommissionen identifieras som ett högrisk-tredjeland i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism, eller

b) en stat eller jurisdiktion som är upptagen i en gällande och offentliggjord förteckning över stater eller jurisdiktioner utanför Europeiska unionen som av medlemsstaterna gemensamt har bedömts vara icke-samarbetsvilliga på skatteområdet.

Paragrafen innehåller minimikrav för den kontroll som en kapitalförmedlare ska göra av kapitalsökande näringsidkare. Övervägandena finns i avsnitt 10.7.

Bestämmelsen i *punkt 1* är utformad delvis med förebild av 24 kap. 7 § första stycket 2 lagen om värdepappersmarknaden. Den kontroll som ska göras enligt denna punkt är mer omfattande än den som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska göra enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (jfr artikel 5.2 a). Bestämmelsen innebär att kapitalförmed-

laren ska kontrollera såväl näringsidkaren som dess ledning och andra till vilka den har nära förbindelser. Med ledning avses här styrelseledamöter, verkställande direktör och ersättare för någon av dem. En definition av nära förbindelser finns i 1 kap. 4 §. För att fullgöra sina skyldigheter att kontrollera kapitalsökande näringsidkare, dess ledning och person med nära förbindelser till näringsidkaren bör det som utgångspunkt vara tillräckligt att uppgifter inhämtas från den kapitalsökande näringsidkaren och allmänt tillgängliga källor.

Exempel på misskötsamhet i näringsverksamhet eller andra ekonomiska angelägenheter är att näringsidkaren gjort sig skyldig till ekonomisk brottslighet, t.ex. bokföringsbrott eller skattebrott som inte är bagatellartade, att denne regelmässigt inte betalat skatter och allmänna avgifter på inte obetydliga belopp eller att näringsidkaren på olika sätt förfarit otillbörligt i samband med konkursförfarande (se prop. 1995/96:173 s. 138 f.). Även mer betydande åsidosättanden av bestämmelser för en viss verksamhet, t.ex. de regleringar som gäller för aktörer på finansmarknaden, bör kunna betraktas som misskötsamhet i näringsverksamhet (jfr t.ex. uppgifter som ska lämnas om ledningspersoner eller förvärvares anseende i Finansinspektionens föreskrifter (FFFS 2009:3) om ägar- och ledningsprövning. När det gäller allvarlig brottslighet så ska även sådan som inte har samband med näringsverksamhet beaktas (se samma prop.).

Bestämmelsen i *punkt 2* är utformad delvis med förebild av bl.a. 3 kap. 11 § penningtvättslagen och 24 kap. 15 b § inkomstskattelagen. Den kontroll som ska göras är avsedd att motsvara den kontroll som en leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster ska göra enligt EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (jfr artikel 5.2 b). Vilka länder som kommissionen identifierat som högrisktredjeländer i fråga om penningtvätt och finansiering av terrorism framgår av kommissionens delegerade förordning (EU) 2016/1675 av den 14 juli 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 genom identifiering av högrisktredjeländer med strategiska brister. Förteckningen över stater eller jurisdiktioner utanför Europeiska unionen som av medlemsstaterna gemensamt har bedömts vara icke samarbetsvilliga på skatteområdet finns i Rådets slutsatser om EU:s reviderade förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet (2021/C 66/10).

Bemyndiganden

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilken information som ska lämnas enligt 2 §, hur den ska utformas samt när och på vilket sätt den ska lämnas,
2. när och på vilket sätt ett investeringsfaktablad ska tillhandahållas enligt 3 §,
3. vilken information som ska ingå i ett investeringsfaktablad enligt 4 § och hur den och faktabladet ska utformas,
4. vad en ansökan ska innehålla och vilken information som ska lämnas enligt 7 § andra stycket,
5. den bedömning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt 8 § första stycket,
6. den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt 8 § andra stycket,

7. den beräkning som ska göras och vilka uppgifter som ska inhämtas från investeraren enligt 9 § första stycket,

8. den varning som ska lämnas till investeraren och utformningen av investerarens bekräftelse enligt 9 § andra stycket, och

9. hur en intresseanmälan eller ett erbjudande om att investera ska kunna återkallas och den information som ska lämnas enligt 10 §.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitten 9.6 och 10.1–10.6.

Bemyndigandena tas upp i kommentarerna till 2–4 och 7–10 §§.

5 kap. Tillsyn

Tillsynens omfattning

1 § Finansinspektionen har tillsyn över kapitalförmedlare. Tillsynen omfattar att företagets verksamhet drivs enligt

1. denna lag,
2. andra författningar som reglerar verksamheten,
3. företagets bolagsordning eller stadgar, och
4. företagets interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om Finansinspektionens tillsyn över kapitalförmedlare. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 23 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 628). Övervägandena finns i avsnitt 12.1.

Finansinspektionen har enligt paragrafen tillsyn över företag som driver en finansieringsplattform enligt lagen, dvs. kapitalförmedlare (se 1 kap. 1 §). Tillsynen omfattar att ett företags rörelse drivs enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verksamhet, företagets bolagsordning eller stadgar samt interna instruktioner som har sin grund i de författningar som reglerar företagets verksamhet. Till författningar som reglerar företagets verksamhet hör bl.a. de associationsrättsliga bestämmelserna, regler om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och konsumentkreditlagen. Med författningar avses lagar, förordningar, myndighetsföreskrifter, EU-förordningar och andra bindande regler. Interna instruktioner som har sin grund i författningar som reglerar verksamheten avser bl.a. sådana som avser riktlinjer som ska finnas för att säkerställa en effektiv och ansvarsfull ledning, kriterier för att bedöma kreditrisker, och förfaranden och åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera intressekonflikter (3 kap. 2 §, 9 § andra stycket och 10 § första stycket).

Vissa företag som redan står under tillsyn enligt andra bestämmelser är undantagna krav på tillstånd enligt denna lag (2 kap. 2 och 3 §§). Finansinspektionen får i det enskilda fallet bedöma med stöd av vilken lag det är lämpligt att ingripa. Av 55 § konsumentkreditlagen följer att Konsumentverket har tillsynsansvar över en kapitalförmedlare som har tillstånd enligt lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter vad gäller konsumentkreditlagen.

Upplysningar från kapitalförmedlare och föreläggande om att lämna uppgifter

2 § En kapitalförmedlare ska lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter enligt föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. En kapitalförmedlare ska därutöver lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär.

För tillsynen enligt 1 § får Finansinspektionen besluta att förelägga

1. en fysisk eller juridisk person att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat, och

2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Andra stycket gäller inte i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kapitalförmedlarnas skyldighet att lämna uppgifter till Finansinspektionen och inspektionens befogenhet att begära uppgifter och kalla till förhör. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 23 kap. 2 och 3 §§ lagen om värdepappersmarknaden och 2 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrötsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 629 f. och prop. 2020/21:206 s. 127 f.). Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Enligt *första stycket* har Finansinspektionen rätt att begära att en kapitalförmedlare informerar inspektionen om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter. I 12 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar som kapitalförmedlare ska lämna till Finansinspektionen, så som ändringar i fråga om styrelse och verkställande direktör, periodiskt återkommande uppgifter och rapporter som t.ex. kvartalsstatistik.

Enligt *andra stycket 1* får Finansinspektionen besluta att förelägga någon att lämna uppgifter eller ge in handlingar eller annat. Med handling avses framställning i skrift eller bild och upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas bara med tekniska hjälpmedel (jfr 2 kap. 3 och 6 §§ tryckfrihetsförordningen).

Enligt *andra stycket 2* får Finansinspektionen förelägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer. Skyldigheten att inställa sig till förhör innebär inte någon skyldighet att yttra sig vid förhöret, oavsett tystnadsplikt (se t.ex. prop. 2016/17:22 s. 142).

I *tredje stycket* tydliggörs att ett föreläggande inte får beslutas om uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater. Att ett föreläggande inte heller får beslutas om uppgiftslämnandet skulle strida mot exempelvis anonymitetsskyddet och efterforskningsförbudet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen följer redan av principen att grundlag har företräde framför vanlig lag. Med ”uppgiftslämnande” avses samtliga upplysningar som Finansinspektionen får begära att någon lämnar, dvs. såväl uppgifter som handlingar som annat.

Av 6 kap. 25 § följer att ett beslut om föreläggande får förenas med vite.

Platsundersökning

3 § Finansinspektionen får när det är nödvändigt för tillsynen enligt 1 § genomföra en undersökning hos en kapitalförmedlare.

Finansinspektionen får även genomföra undersökningar hos ett företag som fått i uppdrag av en kapitalförmedlare att utföra ett visst arbete eller viss funktion, om det behövs för tillsynen.

Paragrafen reglerar platsundersökningar. Den är utformad efter förebild av bl.a. 23 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden och 2 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 630 och prop. 2020/21:206 s. 128). Övervägandena finns i avsnitt 12.3.

Finansinspektionen får enligt *första stycket* genomföra en undersökning i en kapitalförmedlares verksamhetslokaler när det är nödvändigt för tillsynen enligt 1 §. Undersökningen kan endast avse den person som utreds och kan bara genomföras i den personens verksamhetslokaler. Finansinspektionen har inte någon möjlighet att tillgripa tvångsmedel om den person som är föremål för undersökningen inte medverkar till att undersökningen genomförs. Med verksamhetslokal avses utrymmen som huvudsakligen används i verksamhet som medför eller kan antas medföra bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen (1999:1078) eller som bedrivs av en annan juridisk person än ett dödsbo (jfr 3 kap. 18 § skatteförfarandelagen [2011:1244]). Att en undersökning endast får genomföras i verksamhetslokaler innebär att en lokal som enbart används som privatbostad inte får undersökas. Om verksamhet bedrivs i en privatbostad kan emellertid en undersökning genomföras där under vissa förutsättningar. För att en bostad ska kunna anses vara en verksamhetslokal krävs det att bostaden är den plats från vilken verksamheten i fråga huvudsakligen bedrivs. Att så är fallet kan t.ex. framgå genom att verksamheten är registrerad på samma adress som privatbostaden.

En kapitalförmedlare kan driva delar av sin verksamhet genom ett annat företag genom att förmedlaren uppdrar åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa funktioner (3 kap. 13 §). Finansinspektionens tillsyn över kapitalförmedlaren omfattar även den verksamhet som på detta sätt bedrivs av någon annan. Enligt *andra stycket* har Finansinspektionen därför även rätt att genomföra undersökningar hos sådana företag om det behövs för tillsynen över kapitalförmedlaren. En undersökning enligt andra stycket förutsätter att förutsättningarna för platsundersökning är uppfyllda enligt första stycket.

Förbud

4 § Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om det finns skälig anledning att anta att erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om det finns skälig anledning att anta att marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Ett beslut om förbud som avses i första eller andra stycket får gälla under högst tio arbetsdagar.

Paragrafen innehåller en möjlighet för Finansinspektionen att tillfälligt förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform eller marknadsföringskommunikation avseende ett sådant erbjudande. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 128 f.). Övervägandena finns i avsnitten 12.4 och 12.5.

Enligt *första stycket* kan Finansinspektionen tillfälligt förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform om det finns skälig anledning att anta att erbjudandet strider mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Ett erbjudande skulle kunna strida mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den t.ex. av det skälet att det investeringsfaktablad som ska tillhandahållas enligt 4 kap. 3 § inte uppfyller kraven enligt 4 kap. 1 § första stycket och 4 kap. 4 §.

Enligt *andra stycket* kan Finansinspektionen tillfälligt förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform. Ett sådant förbud kan beslutas under samma förutsättningar som ett tillfälligt förbud mot ett investeringserbjudande enligt första stycket. Ett tillfälligt förbud mot marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande kan även beslutas om det finns skälig anledning att anta att marknadsföringskommunikationen i sig strider mot lagen. Marknadsföringskommunikationen strider mot lagen om den inte uppfyller de krav som anges i 4 kap. 1 §.

Enligt *tredje stycket* får ett beslut om tillfälligt förbud gälla under högst tio arbetsdagar. Det innebär att Finansinspektionen senast vid den tidpunkten måste ta ställning till om det fortsatt finns förutsättningar för förbud. Om det står klart att erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen strider mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den kan ett förbud som inte är tillfälligt meddelas enligt 5 § och ingripande beslutas enligt 6 kap. Om Finansinspektionen efter tio arbetsdagar inte har tillräckligt underlag för att bedöma om investeringserbjudandet strider mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den men det fortfarande finns skälig anledning att anta att det gör det, bör inspektionen kunna besluta om ett nytt tillfälligt förbud. På så sätt kan Finansinspektionen ge leverantören ytterligare tio arbetsdagar för att t.ex. tillhandahålla investerare ett investeringsfaktablad som uppfyller lagen krav (jfr prop. 2018/19:83 s. 73 f. och 162 f. och prop. 2020/21:206 s. 129).

Av 6 kap. 25 § följer att ett föreläggande om förbud får förenas med vite.

Även Konsumentverket har möjlighet att agera mot vilseledande eller felaktig marknadsföring med stöd av bestämmelserna i marknadsföringslagen (se författningskommentaren till 4 kap. 1 §). De båda myndigheterna bör i förekommande fall samråda med varandra innan en åtgärd vidtas.

5 § Finansinspektionen får förbjuda ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Finansinspektionen får förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbjudande på en finansieringsplattform, om marknadsföringskommunikationen eller erbjudandet strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Ett beslut om förbud som avses i första eller andra stycket ska upphävas om erbjudandet eller marknadsföringskommunikationen inte längre strider mot denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den.

Paragrafen innehåller en möjlighet för Finansinspektionen att förbjuda ett investeringserbudande på en finansieringsplattform eller marknadsföringskommunikation avseende ett sådant erbjudande. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 5 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 128 f.). Övervägandena finns i avsnitten 12.4 och 12.5.

Om Finansinspektionen bedömer att ett investeringserbudande på en finansieringsplattform strider mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den får inspektionen enligt *första stycket* förbjuda erbjudandet och marknadsföringskommunikationen avseende det. Ett erbjudande skulle kunna strida mot lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den t.ex. av det skälet att det investeringsfaktablad som ska tillhandahållas enligt 4 kap. 3 § inte uppfyller kraven enligt 4 kap. 1 § första stycket och 4 kap. 4 §.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen även förbjuda marknadsföringskommunikation avseende ett investeringserbudande på en finansieringsplattform. Ett sådant förbud kan beslutas under samma förutsättningar som ett tillfälligt förbud mot ett investeringserbudande enligt första stycket. Ett förbud mot marknadsföringskommunikation avseende ett erbjudande om gräsrotsfinansiering kan även beslutas om marknadsföringskommunikationen i sig strider mot lagen. Marknadsföringskommunikationen strider mot lagen om den inte uppfyller de krav som anges i 4 kap. 1 §.

Ett permanent förbud ska enligt *tredje stycket* upphävas om investeringserbudandet eller marknadsföringskommunikationen inte längre strider mot bestämmelserna i lagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Så kan t.ex. vara fallet om brister i ett investeringsfaktablad åtgärdas. Kapitalförmedlaren kan begära att Finansinspektionen ska upphäva förbudet. Inspektionen kan också på eget initiativ upphäva det.

Av 6 kap. 25 § följer att ett föreläggande om förbud får förenas med vite.

6 § Finansinspektionen får tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform, om

1. det finns skäligen anledning att anta att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts, eller
2. förmedlarens ställning är sådan att driften av plattformen skulle skada investerarens intressen.

Ett beslut enligt första stycket 1 får gälla under högst tio arbetsdagar.

Paragrafen innehåller en möjlighet för Finansinspektionen att tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 6 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 130 f.). Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

Enligt *första stycket 1* får Finansinspektionen tillfälligt förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om det finns skäligen anledning att anta att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Ett sådant förbud kan användas för att hindra en kapitalförmedlare från att tillhandahålla tjänster medan Finansinspektionen utreder en misstänkt överträdelse.

Enligt *första stycket* 2 får Finansinspektionen besluta om ett tillfälligt förbud om kapitalförmedlarens ställning är sådan att driften av plattformen skulle skada investerarens intressen. Så kan vara fallet t.ex. när leverantörens ekonomiska ställning försämras så att det finns risk för konkurs (se prop. 2020/21:206 s. 66 och jfr prop. 2018/19:83 s. 193). Ett förbud enligt denna punkt behöver inte vara tidsbegränsat.

Av *andra stycket* följer att ett tillfälligt förbud enligt första stycket 1 får gälla under högst tio arbetsdagar. Det innebär att Finansinspektionen senast vid den tidpunkten måste ta ställning till om det fortsatt finns förutsättningar för förbud. Om det står klart att denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts kan ingripande beslutas enligt 6 kap. Ett förbud enligt 7 § kan också komma i fråga. Om Finansinspektionen efter tio arbetsdagar inte har tillräckligt underlag för att bedöma om en överträdelse har skett men det fortfarande finns skälig anledning att anta det, bör inspektionen kunna besluta om ett nytt tillfälligt förbud. På så sätt kan inspektionen ge kapitalförmedlaren ytterligare tio arbetsdagar för att åtgärda den misstänkta överträdelsen (se prop. 2020/21:206 s. 66 och jfr prop. 2018/19:83 s. 73 f. och 162 f.).

Av 6 kap. 25 § följer att ett föreläggande om förbud får förenas med vite.

7 § Finansinspektionen får förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Beslutet ska upphävas om överträdelsen har upphört.

Paragrafen innehåller en möjlighet för Finansinspektionen att förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 7 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 131). Övervägandena finns i avsnitt 12.6.

Enligt paragrafen får Finansinspektionen på obestämd tid förbjuda en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform om bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den har överträtts. Ett sådant förbud är en ingripande åtgärd som bör anses proportionerlig endast vid allvarliga överträdelser.

Förbudet ska upphävas om driften av finansieringsplattformen inte längre strider mot bestämmelserna i denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av den. Kapitalförmedlaren kan begära att Finansinspektionen ska upphäva förbudet. Inspektionen kan också på eget initiativ upphäva det.

Av 6 kap. 25 § följer att ett föreläggande om förbud får förenas med vite

Korrigerings av bristfälligt, felaktigt eller vilseledande information

8 § Om den information som ska lämnas till kunder enligt 4 kap. 2 § eller i investeringsfaktblad enligt 4 kap. 4 § är bristfällig, felaktig eller vilseledande, får Finansinspektionen offentliggöra korrekta uppgifter.

Finansinspektionen får även förelägga kapitalförmedlaren att korrigera informationen eller se till att den korrigeras.

Paragrafen innehåller bestämmelser om korrigerings av bristfälligt, felaktigt eller vilseledande information. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 8 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning

om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 132.). Övervägandena finns i avsnitt 12.7.

Enligt *första stycket* får Finansinspektionen offentliggöra korrekta uppgifter om den information som ska lämnas till kunder eller framgå av ett investeringsfaktablad inte uppfyller kraven i 4 kap. 2 och 4 §§. Ett sådant offentliggörande kan göras för att säkerställa investerarskydd eller att marknaden ska fungera störningsfritt. Offentliggörandet kan göras t.ex. genom pressmeddelande.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen även förelägga en kapitalförmedlare att korrigera informationen eller se till att den korrigeras.

Av 6 kap. 25 § följer att ett föreläggande får förenas med vite.

Utövande av tillsynsbefogenheter

9 § Vid val av åtgärd enligt 4–8 §§ tillämpas det som anges om ingripanden i 6 kap. 17, 18 och 20 §§.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om omständigheter som ska beaktas vid utövandet av tillsynsbefogenheter. Paragrafen är utformad efter förebild av 2 kap. 9 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 132). Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

Paragrafen innebär att Finansinspektionen vid val av åtgärd enligt 4–8 §§ ska tillämpa det som anges om ingripanden i 6 kap. 17, 18 och 20 §§.

Samarbete och utbyte av information

10 § Finansinspektionen ska, i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, i sin verksamhet enligt denna lag samarbeta och utbyta information med

- andra behöriga myndigheter, och
- Europeiska centralbanken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om samarbete och utbyte av information. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 7 b § valutaväxlingslagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Paragrafen genomför artikel 57 a 2 och 4 i fjärde penningtvättsdirektivet och innebär en skyldighet för Finansinspektionen att i sin verksamhet samarbeta och utbyta information med andra behöriga myndigheter och Europeiska centralbanken i den utsträckning som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, t.ex. fjärde penningtvättsdirektivet. Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen, även om en uppgift omfattas av sekretess, får lämna ut uppgiften till en utländsk myndighet (8 kap. 3 § OSL).

Avgifter till Finansinspektionen

11 § För att bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag ska kapitalförmedlare betala årliga avgifter.

Finansinspektionen får ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om avgifter som Finansinspektionen får ta ut. Bestämmelsen är utformad efter förebild av bl.a. 23 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden och 1 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Övervägandena finns i avsnitt 16.

Enligt *första stycket* ska kapitalförmedlare betala årliga avgifter för att finansiera Finansinspektionens verksamhet enligt denna lag, vilket innebär inspektionens tillsyn över att denna lag följs.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen ta ut avgifter för prövning av ansökningar och anmälningar enligt denna lag. Med ansökningar avses ansökningar om tillstånd att driva en finansieringsplattform (2 kap. 1 §) och tillstånd till förvärv av andelar eller aktier (2 kap. 8 §). Med anmälningar avses bl.a. anmälningar från företag som avser att driva en finansieringsplattform och som är undantagna krav på tillstånd (2 kap. 3 § andra stycket), ledningsprövning (jfr 2 kap. 4 § 4 och 5) och anmälningar om uppdraagsavtal (3 kap. 12 §).

Bemyndigande

12 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka upplysningar en kapitalförmedlare ska lämna till Finansinspektionen enligt 2 § första stycket och när upplysningarna ska lämnas.

Regeringen får meddela föreskrifter om sådana avgifter som avses i 11 §.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Bestämmelsen är utformad efter förebild av bl.a. 23 kap. 15 § 1 lagen om värdepappersmarknaden och 34 § 3 lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Övervägandena finns i avsnitten 12.2 och 16.

Första stycket innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka upplysningar en kapitalförmedlare ska lämna till Finansinspektionen enligt denna lag och när upplysningarna ska lämnas (se 5 kap. 2 § första stycket). Den information som efterfrågas kan avse uppgifter om t.ex. löpande verksamhet, vissa transaktioner och byte av ledningspersoner. Bemyndigandet innebär möjlighet att föreskriva att uppgifter ska lämnas med viss regelbundenhet.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om avgifter till Finansinspektionen enligt 11 §. Föreskrifter om årliga avgifter finns i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. I föreskrifterna kommer alla de slag av ärenden för vilka Finansinspektionen får ta ut avgifter enligt andra stycket att specificeras. Föreskrifter om sådana avgifter finns i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen.

6 kap. Ingripanden

Ingripande mot kapitalförmedlare

1 § Finansinspektionen ska ingripa mot en kapitalförmedlare som har åsidosatt sina skyldigheter enligt denna lag, andra författningar som reglerar företagets verk-

samhet, bolagsordning, stadgar eller interna instruktioner som har sin grund i en författning som reglerar verksamheten.

Ett ingripande enligt första stycket sker genom beslut om

1. föreläggande att inom viss tid vidta en viss åtgärd eller upphöra med ett visst agerande,

2. anmärkning, eller

3. vid allvarliga överträdelser, återkallelse av tillstånd att driva en finansieringsplattform eller, om det är tillräckligt, varning.

Ett ingripande får inte göras om överträdelsen omfattas av ett föreläggande som har förenats med vite och en ansökan om utdömande av vitet har gjorts.

Paragrafen reglerar när Finansinspektionen får vidta olika typer av ingripanden mot en kapitalförmedlare. Bestämmelsen är utformad efter förebild av bl.a. 15 kap. 1 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 25 kap. 1 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 1 och 2 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2002/03:139 s. 548, prop. 2006/07:115 s. 635–637 och prop. 2020/21:206 s. 132–135). Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Av *första stycket* framgår att ingripande ska göras om en kapitalförmedlare inte driver sin rörelse enligt de bestämmelser som gäller för verksamheten. De bestämmelser som anges är desamma som Finansinspektionen har tillsyn över att en kapitalförmedlare följer enligt 5 kap. 1 §.

Andra stycket innehåller en uppräkningslista av de åtgärder och sanktioner som Finansinspektionen kan besluta om vid ett ingripande enligt första stycket. I de fall en administrativ åtgärd eller sanktion ska påföras saknar det betydelse om verksamheten har överlåtits till någon annan efter det att den aktuella överträdelsen ägde rum (se t.ex. prop. 2003/04:121 s. 158 f.). I 17, 18 och 20 §§ anges omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande.

Ett föreläggande enligt *punkt 1* kan användas för att se till att en kapitalförmedlare vidtar åtgärder för att rätta till brister i verksamheten. Föreläggandet kan inte kombineras med sanktionsavgift (se 2 §). Ett föreläggande kan däremot förenas med vite enligt 25 §.

En anmärkning enligt *punkt 2* bör användas när det inte finns något att åtgärda, men överträdelsen bör medföra en sanktion. Anmärkning kan kombineras med sanktionsavgift enligt 2 §.

Återkallelse av tillstånd enligt *punkt 3* bör vid valet av ingripandeåtgärd betraktas som den mest ingripande åtgärden. Om en kapitalförmedlare gör sig skyldig till en allvarlig överträdelse där det inte är nödvändigt att återkalla tillståndet, bör i stället en varning beslutas. Ett beslut om varning kan kombineras med sanktionsavgift enligt 2 §.

I *tredje stycket* regleras möjligheten till ingripande när Finansinspektionen redan har beslutat om ett föreläggande förenat med vite avseende samma överträdelse. Bestämmelsen syftar till att förhindra att någon prövas två gånger för samma sak på ett sätt som kan strida mot dubbelprövningsförbudet. Om ett föreläggande har förenats med vite (t.ex. ett tillfälligt förbud mot ett visst investeringserbjudande enligt 5 kap. 4 §) och föreläggandet inte följs, kan Finansinspektionen välja att ansöka om att vitet ska dömas ut. Investeringserbjudandet kan samtidigt innebära en överträdelse av denna lag som Finansinspektionen ska ingripa mot enligt första stycket. Det faktum att föreläggandet finns utgör inte hinder mot

ingripande. Den avgörande tidpunkten för när hindret uppkommer är tidpunkten då en domstolsprocess inleds om utdömande av vitet.

2 § Om beslut om anmärkning eller varning enligt 1 § har meddelats, får Finansinspektionen besluta att kapitalförmedlaren ska betala en sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förutsättningarna för Finansinspektionen att besluta om sanktionsavgift mot en kapitalförmedlare. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 8 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 639 f. och prop. 2020/21:206 s. 135). Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Bestämmelsen innebär att Finansinspektionen får besluta om sanktionsavgift mot en kapitalförmedlare bara om beslut om anmärkning eller varning har meddelats enligt 1 §. Det är därmed inte möjligt att kombinera förelägganden eller beslut om återkallelse av auktorisation med sanktionsavgift. Avgiften kan uppgå till högst de belopp som anges i 13 och 14 §§.

3 § Om någon som ingår i styrelsen i en kapitalförmedlare, eller är dess verkställande direktör, inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 4 § 4, ska Finansinspektionen återkalla förmedlarens tillstånd att driva en finansieringsplattform. Det får dock ske bara om inspektionen först har påtalat för kapitalförmedlaren att personen inte uppfyller kraven och han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande ingår i styrelsen eller är verkställande direktör.

I stället för att återkalla tillståndet, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får vara det. Inspektionen får då förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess företaget har utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

Det som anges om verkställande direktör i första och andra styckena gäller också en ställföreträdare eller ersättare för verkställande direktör.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens ingripandemöjligheter i de fall då en person i styrelsen eller den verkställande direktören inte uppfyller lämplighetskraven. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 15 kap. 2 § lagen om bank- och finansieringsrörelse, 25 kap. 4 § lagen om värdepappersmarknaden och 21 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (prop. 2002/03:139 s. 549, prop. 2016/17:162 s. 754 och prop. 2013/14:107 s. 88). Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

I *första stycket* behandlas en särskild grund för återkallelse av tillstånd, nämligen att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte uppfyller de krav om tillräcklig insikt, erfarenhet och lämplighet som ställs i 2 kap. 4 § 4 denna lag.

Möjligheten att, enligt *andra stycket*, som ett alternativ till återkallelse av tillståndet besluta att en person inte längre får vara styrelseledamot eller verkställande direktör ska kunna användas i de fall då det finns brister i ledningen i en annars väl fungerande kapitalförmedlare och förmedlaren inte förmår ändra på situationen.

Det som anges om verkställande direktör i första och andra styckena och en ställföreträdare eller ersättare enligt *tredje stycket* gäller även för en

styrelsesuppleant, eftersom denne ingår i styrelsen (se prop. 2013/14:107 s. 88).

Ingripanden mot vissa företrädare

4 § Finansinspektionen ska ingripa mot någon som ingår i en kapitalförmedlares styrelse eller är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, om kapitalförmedlaren

1. har åsidosatt sina skyldigheter enligt någon av 2 kap. 7–10 §§, 3 kap. 1–15 §§, 4 kap. 1 § första och andra styckena, 2–5 §§, 8–11 §§ eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av 2 kap. 12 § 2, 3 kap. 17 §, 4 kap. 12 § eller 5 kap. 12 §,

2. inte har följt ett föreläggande enligt 5 kap. 2 § andra stycket eller inte har gett tillträde till verksamhetslokaler enligt 5 kap. 3 §, eller

3. har åsidosatt sina skyldigheter enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjlighet att ingripa mot fysiska personer när en kapitalförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 1 a § lagen om värdepappersmarknaden samt 3 kap. 5 § första stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2016/17:162 s. 749 f. och prop. 2020/21:206 s. 136 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Den personkrets som kan bli föremål för ingripande enligt paragrafen definieras till de som ingår i styrelsen för en kapitalförmedlare, är dess verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem. Vidare innehåller paragrafen en uppräkningslista (*punkterna 1–3*) av de överträdelser från en kapitalförmedlares sida som kan föranleda ett ingripande mot någon som ingår i personkretsen.

I många fall kompletteras de angivna bestämmelserna i paragrafen av föreskrifter på lägre nivå än lag. Vid bedömningen av om en kapitalförmedlare har åsidosatt sina skyldigheter eller på annat sätt överträtt en viss bestämmelse, bör kraven förstås så som de preciseras i meddelade föreskrifter. Det innebär att en överträdelse av bestämmelser i sådana föreskrifter också kan utgöra en överträdelse av de bestämmelser som de hänför sig till.

5 § Ett ingripande enligt 4 § får göras bara om kapitalförmedlarens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen. Ingripande får ske genom en eller båda av följande sanktioner:

1. att den fysiska personen under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör, eller ersättare för någon av dem, i en kapitalförmedlare, eller

2. sanktionsavgift.

Paragrafen innehåller förutsättningarna för och de sanktioner som kan komma i fråga vid ett ingripande enligt 6 §. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 1 c § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 5 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s för-

ordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2016/17:162 s. 749 f. och prop. 2020/21:206 s. 136 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Enligt bestämmelsen får ett ingripande mot en fysisk person enligt 6 § bara ske om kapitalförmedlarens överträdelse är allvarlig och den fysiska personen i fråga uppsåtlig eller av grov oaktsamhet orsakat överträdelsen (se prop. 2014/15:57 s. 40–43 och prop. 2016/17:162 s. 540–542). Ingripandet sker genom att den fysiska personen i fråga under en viss tid, lägst tre och högst tio år, inte får vara styrelseledamot eller verkställande direktör i en kapitalförmedlare eller ersättare för någon av dem, eller genom sanktionsavgift. Dessa två sanktioner kan också kombineras.

Bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande finns i 17, 18 och 20 §§ och bestämmelser om sanktionsavgift i 16 och 19 §§. Av 9 § följer att frågor om ingripanden mot fysiska personer enligt denna paragraf tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande, se kommentaren till den paragrafen.

Vissa bestämmelser om återkallelse av tillstånd

6 § Finansinspektionen ska återkalla tillstånd för en kapitalförmedlare att driva en finansieringsplattform, om förmedlaren

1. har fått tillståndet genom att lämna oriktiga uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

2. inte inom 18 månader från det att tillståndet beviljades har börjat driva sådan verksamhet som det avser,

3. har förklarat sig avstå från tillståndet, eller

4. under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av investeringar som förmedlats på dess finansieringsplattform.

Om en kapitalförmedlares tillstånd ska återkallas på grund av sådana omständigheter som avses i första stycket 3 eller 4, får Finansinspektionen, innan tillståndet återkallas, först pröva om det finns skäl att ingripa mot förmedlaren enligt detta kapitel och, om det finns sådana skäl, besluta om ett ingripande.

I de fall som avses i första stycket 1, 2 och 4 får i stället varning meddelas om det är tillräckligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när tillstånd ska återkallas i vissa fall. Paragrafen är utformad efter förebild av 25 kap. 5 § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2006/07:115 s. 638 och prop. 2016/17:162 s. 754). Övervägandena finns i avsnitt 13.2.

I *första stycket* anges de formella omständigheter som ska föranleda att en kapitalförmedlares tillstånd återkallas. *Punkt 1* avser inte uppgifter av typen rena felskrivningar som inte materiellt påverkar beslutet att bevilja eller inte bevilja tillstånd (jfr artikel 17.1 första stycket d i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). *Punkt 2* avser situationen där tillstånd beviljats men inte utnyttjats under en period av 18 månader (jfr artikel 17.1 första stycket a i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Av *punkt 3* följer att tillstånd ska återkallas när en kapitalförmedlare förklarat sig avstå från det och *punkt 4* att tillstånd ska återkallas om en kapitalförmedlare under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av de investeringar som förmedlats på förmedlarens finansieringsplattform (jfr artikel 17.1 första stycket b och c EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen först pröva om det finns skäl att ingripa och besluta om ett ingripande när tillstånd ska återkallas på grund av att kapitalförmedlaren avstått från sitt tillstånd. Detsamma gäller om kapitalförmedlaren under en sammanhängande tid av nio månader inte har drivit sådan verksamhet som tillståndet avser och inte heller längre deltar i förvaltningen av de investeringar som förmedlats på förmedlarens finansieringsplattform.

Av *tredje stycket* framgår att Finansinspektionen i de fall som anges i första stycket 1, 2 och 4 har möjlighet att i stället för återkallelse av tillståndet meddela företaget en varning.

En återkallelse av tillståndet hindrar inte en likvidator eller konkursförvaltare att fortsätta verksamheten i syfte att avveckla den i samlad ordning (se prop. 2005/06:37 s. 43 f.). Finansinspektionen får besluta om hur avvecklingen av verksamheten ska ske (se 7 §).

7 § Om tillståndet av driva en finansieringsplattform återkallas får Finansinspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen ska ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta rörelsen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder vid återkallelse av tillstånd. Paragrafen är delvis utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 6 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 4 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 639 och prop. 2020/21:206 s. 135). Övervägandena finns i avsnitt 13.1.

Bestämmelserna gäller oavsett på vilken grund auktorisationen återkallas (se 1 och 6 §§). Av *första stycket* följer att Finansinspektionen i sitt beslut om återkallelse av tillstånd kan ge anvisningar om hur rörelsen ska avvecklas. Hänsyn kan tas till individuella förhållanden hos det företag som beslutet avser. Om Finansinspektionen meddelar ett beslut om återkallelse får den, enligt *andra stycket*, samtidigt meddela förbud för företaget att fortsätta rörelsen. Ett sådant förbud får förenas med vite enligt 25 §.

Ingripande mot den som saknar tillstånd

8 § Om någon driver verksamhet enligt denna lag utan att vara berättigad till det, ska Finansinspektionen ingripa genom att förelägga denne att upphöra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift enligt bestämmelserna i detta kapitel. Inspektionen får besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Finansinspektionen får förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig på en viss verksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om Finansinspektionens möjligheter att agera mot den som driver verksamhet enligt lagen utan tillstånd. Paragrafen är utformad efter förebild av 25 kap. 17 § lagen om värdepappersmarknaden och 24 § lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter (prop. 2006/07:115 s. 643 f. och prop. 2013/14:107 s. 89). Övervägandena finns i avsnitt 13.4.

Första stycket ger Finansinspektionen möjlighet att agera mot den som driver verksamhet enligt lagen utan tillstånd genom föreläggande att upp-

höra med verksamheten eller genom beslut om sanktionsavgift i enlighet med 13–16 §§. I samband med föreläggande att upphöra med verksamheten får inspektionen besluta hur avvecklingen av verksamheten ska ske.

Det kan uppkomma osäkerhet om en viss verksamhet ska anses som tillståndspliktig verksamhet. Enligt *andra stycket* kan i sådana fall Finansinspektionen rikta en formell förfrågan till företaget som bedriver verksamheten. Finansinspektionen kan även med stöd av 5 kap. 2 § andra stycket begära upplysningar från någon annan än företaget.

Enligt 6 kap. 25 § får ett föreläggande som Finansinspektionen meddelar enligt paragrafen förenas med vite.

Sanktionsföreläggande

9 § Frågor om ingripanden mot fysiska personer för överträdelser enligt 4 § tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

Ett sanktionsföreläggande innebär att den fysiska personen föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp.

När föreläggande har godkänts, gäller det som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

Paragrafen reglerar, tillsammans med 10–12 §§, förfarandet för beslut om sanktioner genom sanktionsföreläggande. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 10 a § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2014/15:57 s. 72). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Enligt *första stycket* ska ingripanden mot en fysisk person för överträdelse av en kapitalförmedlare tas upp av Finansinspektionen genom sanktionsföreläggande.

I *andra stycket* anges att ett sanktionsföreläggande innebär att den som bedöms vara ansvarig för en överträdelse föreläggs att inom en viss tid godkänna en sanktion som är bestämd till tid eller belopp. Tidsfristen bör vara så lång att personen i fråga får skäligt rådrum att ta ställning till Finansinspektionens påståenden.

Enligt *tredje stycket* gäller ett godkänt sanktionsföreläggande som ett domstolsavgörande som fått laga kraft. Ett godkänt sanktionsföreläggande som avser sanktionsavgift kan därmed verkställas enligt utsökningsbalkens bestämmelser (se 3 kap. 1 § utsökningsbalken). Ett godkännande som görs efter den tid som angetts i föreläggandet är utan verkan.

10 § Ett sanktionsföreläggande ska innehålla uppgift om

1. den fysiska person som föreläggandet avser,
2. överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den,
3. de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen, och
4. den sanktion som föreläggs personen.

Föreläggandet ska också innehålla en upplysning om att ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om föreläggandet inte godkänns inom den tid som Finansinspektionen anger.

Paragrafen anger vilka uppgifter ett sanktionsföreläggande ska innehålla. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 10 b § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2014/15:57 s. 73). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

För att kunna identifiera en överträdelse och avgränsa den mot andra förfaranden måste ett sanktionsföreläggande innehålla vissa specifika uppgifter.

I *första stycket* anges vilka uppgifter ett sanktionsföreläggande ska innehålla: den fysiska person som föreläggandet avser, överträdelsen och de omständigheter som behövs för att känneteckna den, de bestämmelser som är tillämpliga på överträdelsen och den sanktion som föreläggs personen. Med de omständigheter som behövs för att känneteckna överträdelsen avses en beskrivning av vad som läggs den berörda fysiska personen till last. Genom Finansinspektionens uppgifter ska mottagaren av föreläggandet enkelt kunna förstå vad inspektionen hävdar att han eller hon har gjort sig skyldig till och därigenom kunna bedöma hur föreläggandet ska bemötas. Av föreläggandet bör det framgå under vilken tid och på vilken plats som överträdelsen har ägt rum samt vilken juridisk person som har begått den. Dessutom bör det framgå varför Finansinspektionen anser att den juridiska personens överträdelse är allvarlig och på vilka grunder inspektionen bedömer att den fysiska personen i fråga har orsakat överträdelsen uppsåtligt eller av grov oaktamhet (jfr 8 §). Bestämmelsen är uppbyggd på liknande sätt som 48 kap. 6 § rättegångsbalken, som avser strafföreläggande.

Enligt *andra stycket* ska sanktionsföreläggandet även innehålla en upplysning om att en ansökan om sanktion kan komma att ges in till domstol, om den fysiska personen i fråga inte godkänner föreläggandet inom den tid som Finansinspektionen anger.

11 § Om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid, får Finansinspektionen ansöka hos domstol om att sanktion ska beslutas. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot kapitalförmedlaren för samma överträdelse.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen anger vad som gäller i fråga om domstolsprövning för det fall ett sanktionsföreläggande inte har godkänts. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 10 c § lagen om värdepappersmarknaden (prop. 2014/15:57 s. 73). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Enligt *första stycket* får Finansinspektionen ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att sanktion ska beslutas om ett sanktionsföreläggande inte har godkänts inom angiven tid. En sådan ansökan ska göras hos den förvaltningsrätt som är behörig att pröva ett överklagande av Finansinspektionens beslut om ingripande mot kapitalförmedlaren för samma överträdelse, dvs. Förvaltningsrätten i Stockholm.

I *andra stycket* anges att det krävs prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

12 § En sanktion för en överträdelse enligt 4 § får beslutas bara om sanktionsföreläggandet har delgetts den som sanktionen riktas mot inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Paragrafen utgör en preskriptionsbestämmelse för sanktionsförelägganden. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 10 d § lagen

om värdepappersmarknaden (prop. 2014/15:57 s. 73). Övervägandena finns i avsnitt 13.3.

Paragrafen innebär att en sanktion mot en fysisk person för en överträdelse bara får beslutas om sanktionsföreläggandet har delgetts personen inom två år från den tidpunkt då överträdelsen ägde rum.

Vid delgivning av ett sanktionsföreläggande får det i normala fall anses vara olämpligt att använda kungörelsedelgivning och andra delgivningsformer enligt 3 § andra stycket, 34–38 och 47–51 §§ delgivningslagen (jfr 4 § den lagen).

Sanktionsavgift

13 § Sanktionsavgiften för en juridisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro,

2. fem procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Sanktionsavgiften får inte bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Avgiften för en kapitalförmedlare får inte vara så stor att företaget därefter inte uppfyller kraven enligt 2 kap. 9 § eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för företaget.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om storleken på sanktionsavgiften för en juridisk person. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 25 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 10 § första stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 641, prop. 2013/14:228 s. 319 och 2020/21:206 s. 139 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

I *första stycket* anges de olika beräkningsgrunderna för sanktionsavgiften för en juridisk person vid överträdelser som inte är överträdelser av penningtvättslagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen (se 14 §). De juridiska personer som bestämmelsen kan bli tillämplig för är kapitalförmedlare och företag som driver verksamhet enligt denna lag utan att vara berättigad till det (se 1 och 8 §§).

Enligt *punkt 1* får sanktionsavgiften fastställas till ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro (jfr artikel 39.2 e i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Vid omräkning mellan euro och svenska kronor tillämpas den s.k. fixingskursen som dagligen fastställs av Nasdaq Stockholm AB och publiceras på Riksbankens webbplats. Enligt fixingskursen den 9 november 2020 motsvarade 1 euro 10,2481 svenska kronor.

Enligt *punkt 2* får sanktionsavgiften uppgå till fem procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå (jfr artikel 39.2 e i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Omsättningen på koncernnivå bör bestämmas utifrån den senast tillgängliga koncernredovisning som godkänts av ledningsorganet för det yttersta moderföretaget (se prop. 2020/21:206 s. 140 och artikel 39.2 e i EU:s förordning om

gräsrotsfinansiering). Med ”motsvarande omsättning” avses det som utgör omsättning enligt de redovisningsregler som gäller för den juridiska personen. Posterna för beräkningen av omsättningen på koncernnivå hämtas ur koncernredovisningen för det yttersta moderföretaget. Ur denna redovisning hämtas alltså de relevanta intäktsposter som motsvarar omsättningen enligt de redovisningsregler som gäller för det företag som ingripandet riktas mot. Utifrån tillämpliga redovisningsregler finns tre typer av omsättning: omsättning från verksamhet som redovisas enligt årsredovisningslagen (1995:1554), omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och omsättning från verksamhet som redovisas enligt lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Om den juridiska person som en sanktion ska riktas mot upprättar sin årsredovisning enligt årsredovisningslagen, är den omsättning som ska ligga till grund för sanktionsavgiften summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter. Om sanktionsavgiften ska beräknas på koncernnivå ska motsvarande årsomsättning, dvs. summan av nettoomsättningen och övriga rörelseintäkter, ligga till grund för beräkningen av sanktionsavgiften. För en beskrivning av vilka poster som ska anses utgöra omsättning i ett kreditinstitut eller ett försäkringsföretag, se prop. 2016/17:162 s. 764–766. Om det i koncernen finns verksamhet som redovisas enligt andra författningar än den som gäller för den juridiska personen som ingripandet riktas mot, ska den omsättningen inte räknas med när motsvarande omsättning på koncernnivå bestäms.

I *punkt 3* anges att sanktionsavgiften får uppgå till två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa (jfr artikel 39.2 d i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). Termen vinst avser ett nettobelopp som omfattar de intäkter som erhållits och de förluster som undvikits, dvs. den fördel som erhållits (jfr samma prop. s. 640).

Avgifterna i beräkningsmodellerna anges som maximibelopp, vilket innebär att Finansinspektionen har möjlighet att fastställa sanktionsavgiften till det högsta av de beräknade beloppen.

I *andra stycket* anges att sanktionsavgiften inte får bestämmas till ett lägre belopp än 5 000 kronor. Vidare anges att sanktionsavgiften för en kapitalförmedlare inte får bestämmas till ett belopp som är så stort att förmedlaren därefter inte uppfyller kraven enligt 2 kap. 9 § eller andra bestämmelser om soliditet och likviditet som gäller för företaget. Avsikten med detta är att förhindra att uttaget av sanktionsavgiften får till följd att tillstånd att driva verksamhet enligt denna lag eller annan rörelsereglering måste återkallas.

I *tredje stycket* anges att sanktionsavgiften tillfaller staten.

I 19 § finns bestämmelser om vilka omständigheter Finansinspektionen ska beakta när sanktionsavgiftens storlek fastställs, se författningskommentaren till den paragrafen.

14 § När det är fråga om en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gäller i stället för 13 § första stycket att sanktionsavgiften för en juridisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro,

2. tio procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, eller

3. två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Paragrafen innehåller bestämmelser om storleken på sanktionsavgiften för en juridisk person vid överträdelser av penningtvättslagen. Bestämmelsen är utformad efter förebild av 25 kap. 9 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 10 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 641, prop. 2013/14:228 s. 319 och 2020/21:206 s. 139 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

I paragrafen anges de olika beräkningsgrunderna för sanktionsavgiften för en juridisk person vid överträdelser av penningtvättslagen eller föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen. Vid fastställande av sanktionsavgift enligt paragrafen gäller 13 § andra och tredje styckena.

Enligt *punkt 1* får sanktionsavgiften fastställas till ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor, se författningskommentaren till 13 § första stycket 1.

Enligt *punkt 2* får sanktionsavgiften uppgå till tio procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå. I fråga om bedömning av omsättningen på koncernnivå, se författningskommentaren till 13 § första stycket 2.

I *punkt 3* anges att sanktionsavgiften får uppgå till två gånger den vinst som den juridiska personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. I fråga om termen vinst, se författningskommentaren till 13 § första stycket 3.

Avgifterna i beräkningsmodellerna anges som maximibelopp, vilket innebär att Finansinspektionen har möjlighet att fastställa sanktionsavgiften till det högsta av de beräknade beloppen.

I 19 § finns bestämmelser om vilka omständigheter Finansinspektionen ska beakta när sanktionsavgiftens storlek fastställs, se författningskommentaren till den paragrafen.

15 § Om en överträdelse har skett under den juridiska personens första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får omsättningen uppskattas när den högsta sanktionsavgiften ska beräknas enligt 13 eller 14 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om uppskattning av en juridisk persons omsättning vid beräkning av sanktionsavgift i vissa fall. Bestämmelsen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 9 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 11 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 640 med vidare hänvisningar och prop. 2020/21:206 s. 141). Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

Bestämmelsen är tillämplig om Finansinspektionen ska använda sig av den beräkningsmodell avseende sanktionsavgift som utgår ifrån en juridisk persons (eller, förekommande fall, koncernens) omsättning och sådana uppgifter saknas.

16 § Sanktionsavgiften för en fysisk person ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

När det är fråga om en överträdelse av lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen gäller i stället för första stycket att sanktionsavgiften ska fastställas till högst det högsta av

1. ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro, eller

2. två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av regelöverträdelsen, om beloppet går att fastställa.

Avgiften tillfaller staten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om storleken på sanktionsavgiften för en fysisk person. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 9 a § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 12 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2016/17:162 s. 640 f. och prop. 2020/21:206 s. 141 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.5.

I *första stycket* anges två beräkningsgrunder för sanktionsavgiften för en fysisk person vid överträdelser som inte är överträdelser av penningtvättslagen.

Enligt *punkt 1* får sanktionsavgiften uppgå till ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade 500 000 euro (jfr artikel 39.2 f i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering). I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor, se författningskommentaren till 13 § första stycket 1.

Enligt *punkt 2* ska sanktionsavgiften kunna uppgå till två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa (jfr artikel 39.2 d i EU:s förordning om gräsrotsfinansiering).

I *andra stycket* anges de olika beräkningsgrunderna för sanktionsavgiften för en fysisk person vid överträdelser av penningtvättslagen.

Enligt *punkt 1* får sanktionsavgiften fastställas till ett belopp som per den 9 november 2020 i svenska kronor motsvarade fem miljoner euro. I fråga om vilken valutakurs som bör tillämpas vid omräkning mellan euro och svenska kronor, se författningskommentaren till 13 § första stycket 1.

I *punkt 2* anges att sanktionsavgiften får uppgå till två gånger den vinst som den fysiska personen gjort till följd av överträdelsen, om beloppet går att fastställa. I fråga om termen vinst, se författningskommentaren till 13 § första stycket 3.

Avgifterna i beräkningsmodellerna anges som maximibelopp, vilket innebär att Finansinspektionen har möjlighet att fastställa sanktionsavgiften till det högsta av de beräknade beloppen.

I tredje stycket anges att sanktionsavgiften tillfaller staten.

I 19 § finns bestämmelser om vilka omständigheter Finansinspektionen ska beakta när sanktionsavgiftens storlek fastställs.

Val av ingripande

17 § Vid valet av ingripande ska Finansinspektionen ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, överträdelsens inverkan på investerares intressen, skador som uppstått och graden av ansvar för den som har begått överträdelsen.

Paragrafen innehåller, tillsammans med 18 och 20 §§, bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 2 § första stycket lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 13 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2016/17:162 s. 753 och prop. 2020/21:206 s. 142 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

I paragrafen anges att Finansinspektionen vid valet av ingripande ska ta hänsyn till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den har pågått. Särskild hänsyn ska tas till överträdelsens konkreta och potentiella effekter på det finansiella systemet, överträdelsens inverkan på investerares intressen, skador som uppstått, samt graden av ansvar hos den fysiska eller juridiska person som har gjort sig skyldig till överträdelsen. Uppräkningen av omständigheter är inte uttömmande, utan en sammanvägd bedömning av alla relevanta omständigheter ska göras. Sanktionerna ska alltid vara proportionella i förhållande till överträdelsen och ligga på en sådan nivå att de är avskräckande. I fråga om varaktighet gäller att en överträdelse som har pågått under lång tid i allmänhet är mer klandervärd än en som har varat kortare tid.

Att graden av ansvar hos den som har begått överträdelsen ska beaktas innebär att en överträdelse som begås medvetet typiskt sett bör motivera en strängare sanktion än en överträdelse som orsakas av oaktsamhet. Att en överträdelse begås i vinningssyfte eller för att vilseleda bör i allmänhet inverka i försvårande riktning. I 18 § anges ytterligare några omständigheter som ska beaktas som försvårande respektive förmildrande. Bestämmelser om att Finansinspektionen i vissa fall får avstå från ingripande finns i 20 §. Finansinspektionen kan utifrån vad som är motiverat i det enskilda fallet välja att ingripa med en eller flera sanktionsåtgärder. Om flera åtgärder används, måste inspektionen se till att sanktionerna sammantaget är väl avvägda.

18 § Utöver det som anges i 17 § ska det i försvårande riktning beaktas om den som har begått överträdelsen tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

I förmildrande riktning ska det beaktas om den som har begått överträdelsen

1. i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat Finansinspektionens utredning, och

2. snabbt upphört med överträdelsen eller snabbt verkat för att överträdelsen ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av Finansinspektionen.

Paragrafen innehåller, tillsammans med 17 och 20 §§, bestämmelser om omständigheter som ska beaktas vid valet av ingripande. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 2 a § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 14 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2013/14:228 s. 319 och prop. 2020/21:206 s. 143 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

Enligt *första stycket* ska Finansinspektionen, utöver det som anges i 17 §, i försvårande riktning beakta om personen tidigare har begått en överträdelse. Vid denna bedömning ska särskild vikt fästas vid om överträdelserna är likartade och den tid som har gått mellan de olika överträdelserna.

Enligt *andra stycket 1* ska Finansinspektionen i förmildrande riktning beakta om den som har begått överträdelserna i väsentlig utsträckning genom ett aktivt samarbete har underlättat inspektionens utredning. Att en juridisk person eller dess företrädare endast medverkar i utredningen på Finansinspektionens begäran och svarar på inspektionens frågor är inte tillräckligt för att detta krav ska anses uppfyllt. Det krävs i stället att samarbetet i väsentlig utsträckning har underlättat utredningen. Det kan handla om att personen i fråga självmant för fram viktig information som Finansinspektionen inte redan har. Särskilt stort avseende bör fästas vid om det är personen själv som frivilligt anmäler överträdelserna till Finansinspektionen och det är först genom de uppgifter som personen lämnar som inspektionen får tillräckligt underlag för att ingripa mot överträdelserna. När det gäller en juridisk person bör det typiskt sett krävas att det är den juridiska personen som genom ställföreträdare eller ombud medverkar i utredningen. Att en enskild befattningshavare vid den juridiska personen anmäler en överträdelse bör alltså inte beaktas i förmildrande riktning enligt denna bestämmelse. Bestämmelsen ska inte tolkas motsatsvis på så sätt att den som förnekar en överträdelse eller försvårar utredningen drabbas av en hårdare sanktion än vad som annars hade blivit fallet.

Enligt *punkt 2* ska Finansinspektionen i förmildrande riktning även beakta om den som har begått överträdelserna snabbt upphört med densamma eller snabbt verkat för att överträdelserna ska upphöra, sedan den anmälts till eller påtalats av inspektionen.

Uppräkningen av omständigheter i paragrafen är inte uttömmande, utan en sammanvägd bedömning av alla relevanta omständigheter ska göras. Att en person har förlorat sin anställning eller ålagts att betala ett skadestånd på grund av överträdelserna bör t.ex. kunna beaktas i förmildrande riktning.

19 § När sanktionsavgiftens storlek ska bestämmas, ska särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 17 och 18 §§ samt till den juridiska eller fysiska personens finansiella ställning och, om det går att bestämma, den vinst som den juridiska eller fysiska personen gjort till följd av överträdelserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka omständigheter som ska beaktas när sanktionsavgiftens storlek ska fastställas. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 10 § lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 15 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2013/14:228 s. 319 och prop. 2020/21:206 s. 144). Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

Enligt paragrafen ska när sanktionsavgiftens storlek fastställs särskild hänsyn tas till sådana omständigheter som anges i 17 och 18 §§, samt till den juridiska personens eller den fysiska personens finansiella ställning och, om det går att bestämma, den vinst som den personen gjort till följd av överträdelsen. När det gäller termen vinst, se författningskommentaren till 13 §. Uppräkningen av omständigheter som ska beaktas är inte uttömmande.

20 § Finansinspektionen får avstå från ingripande, om

1. överträdelsen är ringa eller ursäktlig,
2. den juridiska eller fysiska personen i fråga gör rättelse,
3. den fysiska personen verkat för att den juridiska personen gör rättelse,
4. någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot den juridiska eller fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga, eller
5. det finns andra särskilda skäl.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att Finansinspektionen får avstå från ingripande i vissa fall. Den är utformad efter förebild av bl.a. 25 kap. 2 § andra stycket lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 16 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2016/17:162 s. 753 f. och prop. 2020/21:206 s. 144 f.). Övervägandena finns i avsnitt 13.6.

Enligt paragrafen får Finansinspektionen avstå från ingripande om en överträdelse är ringa eller ursäktlig, om den juridiska eller fysiska personen gör rättelse eller om den fysiska personen verkat för att den juridiska personen gör rättelse eller om någon annan myndighet eller något annat organ har vidtagit åtgärder mot den juridiska eller den fysiska personen och dessa åtgärder bedöms tillräckliga. Finansinspektionen får även avstå från ingripande om det annars finns särskilda skäl. Detta kan exempelvis vara fallet om ett ingripande skulle framstå som orimligt och någon annan grund att avstå från ett ingripande inte skulle vara tillämplig.

Verkställighet av beslut om sanktionsavgift

21 § En sanktionsavgift ska betalas till Finansinspektionen inom 30 dagar efter det att ett beslut eller en dom om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkänts eller den längre tid som anges i beslutet eller föreläggandet.

22 § Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift får verkställas enligt utsökningsbalken, om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i 21 §.

23 § Om sanktionsavgiften inte har betalats inom den tid som anges i 21 §, ska Finansinspektionen lämna avgiften för indrivning.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

24 § En sanktionsavgift som har beslutats faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet eller domen om att ta ut avgiften fick laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes.

Paragraferna innehåller bestämmelser om verkställighet av beslut om sanktionsavgift. De motsvarar det som gäller beträffande verkställighet av

beslut om sanktionsavgift enligt bl.a. 25 kap. 25–28 §§ lagen om värdepappersmarknaden och 3 kap. 17–20 §§ lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2006/07:115 s. 645, prop. 2015/16:26 s. 150 f. och prop. 2020/21:206 s. 145). Övervägandena finns i avsnitt 13.7.

I 21 § anges inom vilken tid en sanktionsavgift ska betalas. Av 3 kap. 1 § första stycket 6 utskönningsbalken följer att en förvaltningsmyndighets beslut får verkställas enligt den lagen om det finns en särskild föreskrift om detta. Bestämmelsen i 22 § innebär att Finansinspektionens beslut om sanktionsavgift kan verkställas utan domstolsförfarande. Om avgiften inte betalas i tid ska Finansinspektionen enligt 23 § lämna den för indrivning. Om verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet eller domen om att ta ut avgiften fått laga kraft eller sanktionsföreläggandet godkändes faller sanktionsavgiften bort enligt 24 §.

Vite

25 § Ett beslut om föreläggande enligt denna lag får förenas med vite.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att Finansinspektionen får förena ett beslut om föreläggande eller förbud med vite. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 3 kap. 21 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 145 f.). Övervägandena finns i avsnitten 12.2, 12.4–12.7, 13.1, 13.3 och 13.4.

Enligt paragrafen får ett föreläggande enligt lagen förenas med vite. Det är däremot inte möjligt att förena ett sanktionsföreläggande enligt 12 § med vite. Exempel på förelägganden som enligt lagen kan förenas med vite är förelägganden att vidta viss åtgärd eller upphöra med visst agerande enligt 1 § andra stycket 1, föreläggande om förbud att vara styrelseledamot, verkställande direktör eller ersättare för någon av dem enligt 8 § och förelägganden att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat enligt 5 kap. 2 § andra stycket 1. Finansinspektionen har inte rätt att besluta om utdömande av vite, utan får enligt allmänna bestämmelser ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att vitet ska dömas ut. Allmänna bestämmelser om viten finns i lagen (1985:206) om viten.

7 kap. Överklagande och beslut som ska gälla omedelbart

1 § Finansinspektionens beslut enligt 6 kap. 8 § andra stycket och om sanktionsföreläggande får inte överklagas.

Andra beslut som Finansinspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande. Den är utformad efter förebild av bl.a. 4 kap. 1 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering. Övervägandena finns i avsnitt 17.

Enligt *första stycket* får Finansinspektionens beslut om sanktionsföreläggande beträffande sanktionsavgift för en fysisk person inte överklagas. Ett godkänt sanktionsföreläggande kan inte angripas med ordinära rätts-

medel. I undantagsfall kan det dock vara möjligt att ansöka om resning enligt 37 b § förvaltningsprocesslagen (1971:291). Resning förutsätter att det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl att pröva saken på nytt (prop. 2014/15:57 s. 64 f.). Inte heller beslut om att förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som inspektionen behöver för att bedöma om lagen är tillämplig får överklagas. Detta motsvarar vad som gäller enligt bl.a. lagen om värdepappersmarknaden (se 26 kap. 1 § första stycket den lagen och prop. 2006/07:115 s. 646)

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionens andra beslut enligt lagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Närmare bestämmelser om överklagande finns i förvaltningslagen (2017:900).

Enligt *tredje stycket* krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

2 § Finansinspektionen får bestämma att följande beslut av inspektionen ska gälla omedelbart:

1. beslut om föreläggande enligt
 - någon av 5 kap. 4–7 §§ eller 8 § andra stycket,
 - 6 kap. 1 § andra stycket 1, 3 § andra stycket, 5 § 1 eller 8 § första stycket, eller
2. beslut om återkallelse enligt 6 kap. 1 § andra stycket 3, 3 § första stycket eller 6 §.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om att Finansinspektionen får bestämma att ett beslut av inspektionen ska gälla omedelbart. Den är utformad efter förebild av bl.a. 4 kap. 2 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 146). Övervägandena finns i avsnitt 17.

Enligt paragrafen får Finansinspektionen bestämma att beslut i de angivna fallen ska gälla omedelbart. Möjligheten att bestämma att beslut ska gälla omedelbart kan t.ex. användas om det behövs för att stoppa ett agerande eller se till att rättelse görs med omedelbar verkan.

3 § Om Finansinspektionen i ett ärende om ansökan om tillstånd att driva en finansieringsplattform inte meddelar beslut inom sex månader från det att en fullständig ansökan gavs in, ska inspektionen underrätta sökanden om skälen för detta. Sökanden får därefter begära förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls.

En begäran om en förklaring ska göras hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Om Finansinspektionen inte har meddelat ett beslut som avses i första stycket inom tre månader från det att en förklaring har lämnats, ska ansökan anses ha avslagits.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om s.k. dröjsmålstalan. Paragrafen är utformad efter förebild av bl.a. 4 kap. 3 § lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering (prop. 2020/21:206 s. 147). Övervägandena finns i avsnitt 17.

En juridisk person som har ansökt om tillstånd att driva en finansieringsplattform får enligt *första stycket* begära en förklaring av domstol att ärendet onödigt uppehålls. En sådan förklaring får begäras när sökanden inte har fått ett beslut inom sex månader från det att en ansökan som innehåller alla de uppgifter som krävs har lämnats in (se avsnitt 6.4 angående att vilket innehåll en ansökan ska ha kommer att kunna preciseras

i föreskrifter på lägre nivå än lag). Om tidsfristen har löpt ut ska Finansinspektionen underrätta sökanden om skälet för dröjsmålet. Vid en dröjsmålstalan har domstolen i princip endast att pröva om ärendet är färdigt för avgörande och att samtliga handlingar och uppgifter som behövs som underlag för beslutet har lämnats in. En begäran om förklaring kan därför vara aktuell om Finansinspektionen inte begär kompletteringar inom sexmånadersfristen.

En begäran om förklaring ska, enligt *andra stycket*, göras hos allmän förvaltningsdomstol. Förvaltningsrättens beslut får i sin tur överklagas till kammarrätten, vilket kräver prövningstillstånd.

Enligt *tredje stycket* ska en ansökan anses ha avslagits om Finansinspektionen trots domstolens förklaring inte handlägger ärendet genom att fatta beslut eller begära komplettering av ansökan inom tre månader. Först då kan sökanden överklaga och få en prövning i sak.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Den som vid ikraftträdandet driver näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform, får fortsätta den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på tillstånd eller, om ansökan om tillstånd har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Överväganden finns i avsnitt 18.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innehåller en övergångsbestämmelse för den som vid ikraftträdandet driver näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform. Den är utformad delvis efter förebild av punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Bestämmelsen innebär att verksamheten kan drivas vidare till den 1 juli 2023 i enlighet med bestämmelser som gällde innan lagen trädde i kraft och utan tillstånd enligt den. Om verksamhetsutövaren innan den tidpunkten har sökt tillstånd för drift av finansieringsplattformen utsträcks övergångsperioden till dess att ansökan har prövats slutligt. Syftet med övergångsbestämmelsen är att ge berörda företag möjlighet att anpassa sig till de nya reglerna och tid för hanteringen av tillståndsansökningar till Finansinspektionen.

20.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 § Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för kreditinstitut 4 kap. 1, 2 och 4–6 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. för värdepappersföretag 4 kap. 1 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

3. för finansiella institut 4 kap. 3 § lagen om bank- och finansieringsrörelse,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

5. för börser och clearingorganisationer 12 kap. 9 § och 19 kap. 12 § lagen om värdepappersmarknaden,

6. för förvaltningsbolag och fondföretag 1 kap. 6–7, 10 och 11 §§ lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

7. för utgivare av elektroniska pengar 3 kap. 26–28 §§ lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

8. för utländska försäkringsförmedlare 3 kap. lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution,

9. för företag som tillhandahåller betaltjänster 3 kap. 26 och 27 §§ lagen (2010:751) om betaltjänster,

10. för utländska AIF-förvaltare 5 kap. lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. för företag som driver verksamhet med konsumentkrediter 2 och 8 §§ lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. för företag som driver verksamhet med bostadskrediter 2 kap. 7 § och 3 kap. 6 och 7 §§ lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, och

13. för företag som driver en finansieringsplattform 2 kap. 2, 3 och 11 §§ lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av lagar som reglerar utländska företags rätt att driva verksamhet i Sverige. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I punkt 13, som är ny, införs en hänvisning till bestämmelserna i 2 kap. 2, 3 och 11 §§ lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

12 § Den verkställande direktörens förvaltning och filialens räkenskaper ska granskas av minst en auktoriserad revisor eller godkänd revisor, om verksamheten i Sverige uppfyller mer än ett av de villkor som anges i 2 § andra stycket revisionslagen (1999:1079).

Förvaltningen och räkenskaperna ska, även om villkoren i första stycket inte är uppfyllda, granskas av minst en revisor, om verksamheten omfattas av

– lagen (1998:293) om utländska försäkringsgivares och tjänstepensionsinstituts verksamhet i Sverige,

– lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

– lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

– lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

– lagen (2010:751) om betaltjänster,

– lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

– lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder, eller

– lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

I fall som avses i andra stycket ska revisorn ha den kompetens som enligt lag gäller för revisorn i ett svenskt företag av motsvarande slag som driver angiven verksamhet.

Till revisor får även utses ett registrerat revisionsbolag. Dessutom får en eller flera revisorssuppleanter utses.

Verkställande direktören ska se till att en revisor utses och att denne inom tre månader efter räkenskapsårets slut för granskning får redovisningshandlingarna i original eller bestyrkt kopia.

I paragrafen finns bestämmelser om revisors granskning av förvaltningen och räkenskaper i viss verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

I andra stycket läggs till en hänvisning till verksamhet som omfattas av den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Det innebär att förvaltningen och räkenskaperna för en filial genom vilken det drivs näringsverksamhet som består i drift av en finansieringsplattform alltid ska granskas av minst en revisor (se 1 kap. 1 § den lagen). En

bestämmelse om vilken kompetens en revisor i ett motsvarande svenskt företag ska ha finns i 2 kap. 7 § den lagen.

20.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet

1 § I denna lag avses med

1. *valutaväxling*: yrkesmässig handel med utländska sedlar och mynt samt resecheckar utställda i utländsk valuta,

2. *annan finansiell verksamhet*: yrkesmässig verksamhet som

a) består i förvaltning av eller handel med virtuell valuta,

b) huvudsakligen består i att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 7 kap. 1 § andra stycket 2, 3 och 5–12 lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse, eller

c) syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital, genom användning av ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem, om kapitalförmedlingen görs

– i utbyte mot en vara eller tjänst som ska tillhandahållas av den som anskaffar kapital, eller

– utan att någon motprestation lämnas av den som anskaffar kapital, och

3. *finansiellt institut*: fysisk eller juridisk person som ägnar sig åt valutaväxling eller annan finansiell verksamhet.

Paragrafen innehåller definitioner av verksamheter och företag som omfattas av lagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.

I paragrafen görs en ändring som innebär att det i definitionen av annan finansiell verksamhet i *punkt 2* införs en ny underpunkt c som omfattar viss yrkesmässig verksamhet består i att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital, genom användning av ett allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem. Så är fallet när det är fråga om kapitalförmedlingen som görs i utbyte mot en vara eller tjänst som ska tillhandahållas av den som anskaffar finansieringen, eller utan att någon motprestation lämnas av den som anskaffar finansieringen. Definitionen motsvarar delvis den i 1 kap. 2 § lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering (se kommentaren till den paragrafen i avsnitt 20.1). Personer som omfattas av paragrafen är verksamhetsutövare enligt penningtvättslagen (1 kap. 2 § första stycket 4 den lagen).

Med allmänt tillgängligt internetbaserat informationssystem avses t.ex. webbplatser och applikationer. Förutsättningen att systemet ska vara allmänt tillgängligt är uppfyllt så snart det är möjligt för allmänheten att t.ex. efter registrering eller genom medlemskap få tillgång till det.

För att verksamheten ska omfattas av definitionen ska den syfta till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital. I fråga om särskilt inrättade plattformar för förmedling av kapital bör det normalt vara tydligt att systemet har till ändamål att sammanföra kapitalsökande och potentiella investerare. I andra fall får syftet med det bedömas med hänsyn till bl.a. utformningen av den eller de tjänster som tillhandahålls och hur intäkter genereras. Enbart det förhållandet att information om möjligheter att tillhandahålla kapital är

tillgängliga genom en söktjänst eller att användare på ett forum kan kommunicera om möjligheter att tillhandahålla kapital gör inte att verksamheten ska anses ha till ändamål att sammanföra tillhandahållare av kapital och kapitalsökande. Tillhandahålls däremot en söktjänst eller ett forum som är utformat för att sammanföra sådana personer är det tecken på att verksamheten också har det till ändamål. En annan central omständighet är om verksamhetens intäkter är kopplade till kapitalförmedlingen, t.ex. genom provision på förmedlat kapital eller avgifter som tas ut av den som söker kapital.

Enligt *första strecksatsen* omfattas verksamhet som syftar till att sammanföra personer som avser att anskaffa kapital i utbyte mot en vara eller tjänst med personer som avser att tillhandahålla kapital under den förutsättningen. Det ska alltså vara fråga om verksamhet som syftar till att sammanföra kapitalsökande som gör någon typ av utfästelse om att tillhandahålla en vara eller tjänst i utbyte mot kapital med personer som avser att tillhandahålla kapital. När varan eller tjänsten ska tillhandahållas saknar betydelse.

Enligt *andra strecksatsen* omfattas verksamhet som innebär att kapital förmedlas till någon utan att den i utbyte tillhandahåller någon motprestation till den som tillhandahåller kapital. Förmedling av kapital till traditionella insamlingsorganisationer omfattas av denna punkt.

Övriga ändringar i punkt 2 är redaktionella.

2 § En fysisk eller juridisk person som avser att ägna sig åt valutaväxling i väsentlig omfattning eller annan finansiell verksamhet ska ansöka om registrering hos Finansinspektionen. Ansökan behöver inte göras av

1. företag som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 6, 8, 9 och 11–14 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, och

2. fysiska eller juridiska personer som bedriver försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.

Finansinspektionen ska registrera personer som kommit in med ansökan, om

1. det finns skäl att anta att verksamheten kommer att drivas på ett sätt som är förenligt med lagen om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, och

2. kravet på ägare och ledning i 3 § första stycket är uppfyllt.

Den som har blivit införd i registret ska tas bort ur registret när ett beslut om föreläggande enligt 7, 9 eller 11 § att upphöra med verksamheten har fått laga kraft. Ett finansiellt institut ska också tas bort ur registret om det anmäler att det inte längre ägnar sig åt verksamhet som omfattas av lagen eller om det på något annat sätt framgår att registreringsplikt inte längre gäller.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansökan om registrering enligt lagen och vilka verksamheter som är undantagna från registreringsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Ändringen i första stycket 1 innebär att den som driver en finansieringsplattform enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering undantas från registreringsplikt.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

2. Den som vid ikraftträdandet driver verksamhet som avses i 1 § 2 c, får fortsätta den verksamheten enligt äldre bestämmelser till den 1 juli 2023 utan krav på registrering eller, om ansökan om registrering har kommit in till Finansinspektionen inom denna tid, till dess att ansökan har prövats slutligt.

Överväganden finns i avsnitt 18.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

Punkt 2 innehåller en övergångsbestämmelse för den som vid ikraftträdandet driver sådan verksamhet som blir registreringspliktig enligt den nya 1 § 2 c. Den är utformad delvis efter förebild av punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Bestämmelsen innebär att verksamheten kan drivas vidare till den 1 juli 2023 i enlighet med bestämmelser som gällde innan lagen trädde i kraft och utan registrering. Om verksamhetsutövaren innan den tidpunkten har ansökt om registrering för verksamheten utsträcks övergångsperioden till dess att ansökan har prövats slutligt. Syftet med övergångsbestämmelsen är att ge berörda företag möjlighet att anpassa sig till de nya reglerna och tid för hanteringen av tillståndsansökningar till Finansinspektionen.

20.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

5 kap.

10 § Bestämmelser om uppgiftsskyldighet finns i

– 8 kap. 2 a § lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument,

– 2 kap. 20 § lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

– 1 kap. 11 § lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

– 6 kap. 8 § lagen (2006:531) om särskild tillsyn över finansiella konglomerat,

– 1 kap. 12 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

– 3 kap. 14 § lagen (2010:751) om betaltjänster,

– 19 kap. 46 § försäkringsrörelselagen (2010:2043),

– 3 kap. 14 § lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

– 8 kap. 25 § lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

– 6 kap. 11 § lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag,

– 16 kap. 37 § lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

– 1 kap. 7 § lagen (2021:899) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gräsrotsfinansiering, och

– 1 kap. 6 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

I de lagar som anges i första stycket finns även bestämmelser om meddelandeförbud och ansvarsbestämmelser för den som bryter mot ett sådant förbud.

I paragrafen finns hänvisningar till bestämmelser om uppgiftsskyldighet i andra lagar. Övervägandena finns i avsnitt 15.1.

I *första stycket* görs ett tillägg för bestämmelserna i den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Ändringen görs på grund av att det införs särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet för kapitalförmedlare i den lagen.

20.5 Förslaget till lag om ändring i aktiebolagslagen (2005:551)

1 kap.

7 § Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte genom annonsering försöka sprida aktier eller teckningsrätter i bolaget eller skuldebrev eller teckningsoptioner som bolaget har gett ut.

Ett privat aktiebolag eller en aktieägare i ett sådant bolag får inte heller på annat sätt försöka sprida i första stycket angivna värdepapper genom att erbjuda fler än 200 personer att teckna eller förvärva värdepapperen. Detta gäller dock inte om erbjudandet riktar sig enbart till en krets som i förväg har anmält intresse av sådana erbjudanden och antalet utbudna poster inte överstiger 200 *eller om erbjudandet lämnas i enlighet med lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Förbuden i första och andra styckena gäller inte erbjudanden som avser överlåtelse till högst tio förvärvare. Förbuden gäller inte heller i fråga om aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning.

Paragrafen reglerar den viktigaste skillnaden mellan privata och publika aktiebolag. Skillnaden är att privata aktiebolag inte får sprida sina aktier till en bredare krets. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *andra stycket* införs en bestämmelse om tillämpning av spridningsförbudet i fråga om erbjudanden att teckna eller förvärva sådana värdepapper som anges i första stycket som lämnas i enlighet med lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Sådana erbjudanden får fortsatt inte spridas genom annonsering, men får riktas till fler än 200 personer under de förutsättningar som gäller enligt lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

20.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden

2 kap.

3 § Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva annan verksamhet än att tillhandahålla de sidotjänster som anges i 2 §.

Ett värdepappersbolag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva valuta-handel.

Tillstånd enligt första stycket behövs inte för att bedriva försäkringsdistribution under de förutsättningar som föreskrivs i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution.

Ett värdepappersbolag får

1. utföra datarapporterings-tjänster enligt förordningen om marknader för finansiella instrument,

2. tillhandahålla gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937, och

3. driva en finansieringsplattform enligt lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sidoverksamheter som ett värdepappersbolag kan få tillstånd att driva. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Enligt *fjärde stycket 3*, som är ny, får ett värdepappersbolag som sidoverksamhet driva en finansieringsplattform enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. Sådan sidoverksamhet kräver tillstånd enligt den lagen.

20.7 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

30 kap.

5 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i ett ärende hos en statlig myndighet om innehav av

1. aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, fondbolag, försäkringsaktiebolag eller tjänstepensionsaktiebolag,

2. andelar i medlemsbank eller kreditmarknadsförening, eller

3. aktier eller andelar i börs, clearingorganisation, svensk värdepapperscentral, betalningsinstitut, institut för elektroniska pengar eller företag som driver verksamhet enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter, lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrötsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937 eller lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Sekretessen gäller inte beslut av myndigheten och inte heller för uppgift från en annan myndighet om uppgiften inte är sekretessreglerad där.

För uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden i ett ärende hos en statlig myndighet om innehav av aktier eller andelar. Övervägandena finns i avsnitt 15.2.

I *första stycket 3* görs tillägg för innehav av aktier eller andelar i företag som driver verksamhet enligt EU:s förordning om gräsrötsfinansiering eller enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

20.8 Förslag till lag om ändring i konsumentkreditlagen (2010:1846)

1 § Denna lag gäller kredit som en näringsidkare lämnar eller erbjuder en konsument. Lagen gäller också kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare, om krediten förmedlas av en näringsidkare som ombud för kreditgivaren *eller på en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering.*

Lagen innehåller också bestämmelser om vissa särskilda skyldigheter för kreditförmedlare.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 11.

I *första stycket* görs en ändring som innebär att lagen alltid ska tillämpas på kredit som lämnas eller erbjuds en konsument av någon annan än en näringsidkare på en sådan finansieringsplattform som avses i den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

1 a § När en kredit förmedlas på en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering ska det som anges i

– 19 § och 21 §, 24 § andra stycket, 25 § och 32 § andra stycket om kreditgivaren och i 28 § andra stycket om överlåtare i stället avse den som driver plattformen, och

– 19 b § andra stycket och 36 a § andra stycket om nya högkostnadskrediter som lämnas av kreditgivaren eller någon annan som den har nära förbindelser med i stället gälla nya krediter som förmedlas av den som driver plattformen eller någon som den har nära förbindelser med.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om tillämpningen av vissa bestämmelser i lagen när kredit förmedlas på en finansieringsplattform. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Av bestämmelsen i *första strecksatsen* följer att den som driver en sådan finansieringsplattform som avses i den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering, dvs. den som där benämns kapitalförmedlaren (se 1 kap. 1 § i den lagen), ska fullgöra vissa skyldigheter som vid annan kreditförmedling åligger kreditgivaren. Det gäller till att börja med skyldigheten att enligt 19 § underrätta konsumenten om en ränteändring innan den börjar gälla, enligt 24 § andra stycket betala tillbaka avgifter till konsumenten om denne utnyttjat sin ångerrätt och enligt 32 § andra stycket på begäran informera om vad en betalning av skulden i förtid innebär. Den som driver plattformen ska enligt bestämmelsen dessutom fullgöra undermålskyldigheten till konsumenten vid överlåtelse av rättigheter enligt kreditavtalet enligt 28 § andra stycket.

Av bestämmelsen följer vidare att konsumenten har rätt att utnyttja sin ångerrätt enligt 21 § genom att till den som driver plattformen lämna eller sända ett meddelande om detta. Om ångerrätten utövas ska 25 § tillämpas så att anknytande avtal om tjänster som tillhandahålls av den som driver plattformen eller någon annan på grund av en överenskommelse mellan denne och den som driver plattformen upphör att gälla utan att konsumenten får åläggas någon påföljd. Det kan exempelvis vara fråga om försäkringsavtal som säkerställer konsumentens återbetalning av krediten (jfr prop. 2009/10:242 s. 110).

I *andra strecksatsen* finns en bestämmelse om tillämpning av 19 b och 36 b §§ om ett kostnadstak och att förlängning som huvudregel endast får göras en gång. Bestämmelsen innebär att det som anges i paragraferna om nya högkostnadskrediter som lämnas av kreditgivaren eller någon annan som den har nära förbindelser med i stället gäller nya högkostnadskrediter som förmedlas av den som driver plattformen eller någon som den har nära förbindelser till.

20.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter

5 § Tillstånd enligt denna lag behövs inte för

1. företag som har tillstånd enligt

a) lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

b) lagen (2010:751) om betaltjänster,

c) lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

d) lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter, *eller*

e) lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering, om tillståndet avser drift av en sådan finansieringsplattform som avses i 1 kap. 2 § första stycket 2 eller 3 den lagen och verksamheten avser förmedling av krediter till konsumenter,

2. företag som avses i 2 kap. 3 § första stycket 2–6 lagen om bank- och finansieringsrörelse,

3. statliga och kommunala myndigheter, *eller*

4. juridiska personer som driver verksamhet med konsumentkrediter i mindre omfattning utan vinstsyfte.

Undantagen enligt första stycket gäller även för motsvarande utländska företag och utländska statliga, kommunala och andra offentliga myndigheter.

Paragrafen reglerar undantag från tillstånd till sådan verksamhet med konsumentkrediter som omfattas av lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

I *första stycket 1* införs en ny *punkt e*. Bestämmelsen innebär att vissa kapitalförmedlare enligt lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering är undantagna från tillståndsplikt enligt lagen. De kapitalförmedlare som är undantagna från tillståndsplikt är sådana som har tillstånd att driva en finansieringsplattform där kapital förmedlas genom krediter eller genom överlåtelse av kreditfordringar och verksamheten avser konsumentkrediter (se 2 kap. 1 § andra stycket lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering).

20.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

1 kap.

2 § Denna lag gäller för fysiska och juridiska personer som driver

1. bank- eller finansieringsrörelse enligt lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse,

2. livförsäkringsrörelse, dock inte

a) sådan som drivs av försäkringsföreningar som har beviljats undantag enligt 1 kap. 19 d § försäkringsrörelselagen (2010:2043), *eller*

b) tjänstepensionsverksamhet enligt lagen (2019:742) om tjänstepensionsföretag,

3. värdepappersrörelse enligt 2 kap. 1 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden,

4. verksamhet som kräver ansökan hos Finansinspektionen enligt lagen (1996:1006) om valutaväxling och annan finansiell verksamhet,

5. försäkringsdistribution enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution, i fråga om sådan verksamhet rörande livförsäkring, bedriven av sådana försäkringsförmedlare som har tillstånd enligt 2 kap. 1 § den lagen eller bedriver verksamhet enligt 3 kap. 1 § andra stycket 2 eller 3 § den lagen,

6. verksamhet för utgivning av elektroniska pengar enligt lagen (2011:755) om elektroniska pengar,

7. fondverksamhet enligt lagen (2004:46) om värdepappersfonder,

8. verksamhet med att som betalningsinstitut tillhandahålla betaltjänster enligt lagen (2010:751) om betaltjänster,

9. verksamhet med att tillhandahålla betaltjänster enligt lagen om betaltjänster utan att vara betalningsinstitut, dock inte om verksamheten uteslutande avser kontoinformationstjänster,

10. verksamhet som förvaltare av alternativa investeringsfonder enligt lagen (2013:561) om förvaltare av alternativa investeringsfonder,

11. verksamhet med konsumentkrediter enligt lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter,

12. verksamhet med bostadskrediter enligt lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter,

13. *en finansieringsplattform enligt lagen (2022:000) om vissa plattformar för förmedling av finansiering,*

14. verksamhet som leverantör av gräsrotsfinansieringstjänster enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 av den 7 oktober 2020 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937, om företaget är en juridisk person som är etablerad i Sverige,

15. verksamhet som fastighetsmäklare eller fastighetsmäklarföretag med särskild registrering för hyresförmedling eller fullständig registrering enligt fastighetsmäklarlagen (2021:516),

16. spelverksamhet som bedrivs med licens eller registrering enligt spellagen (2018:1138),

17. yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

18. verksamhet enligt pantbankslagen (1995:1000),

19. verksamhet som auktoriserad eller godkänd revisor eller registrerat revisionsbolag,

20. yrkesmässig verksamhet som avser bokföringstjänster eller revisionstjänster som inte omfattas av 19,

21. yrkesmässig rådgivning avseende skatter och avgifter (skatterådgivare),

22. verksamhet som advokat eller advokatbolag, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

23. yrkesmässig verksamhet som annan oberoende jurist än den som avses i 22, till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § första stycket,

24. yrkesmässig verksamhet till den del verksamheten avser tjänster som anges i 4 § andra stycket och verksamhetsutövaren inte är en sådan person som avses i 19–23, eller

25. yrkesmässig verksamhet som avser förmedling, förvaring eller handel med konstverk, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp uppgår till motsvarande 10 000 euro eller mer.

Vissa speltjänster får undantas från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den enligt föreskrifter som meddelas med stöd av 8 kap. 1 § 1.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka fysiska och juridiska personer som lagen gäller för (verksamhetsutövare). Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringen i *första stycket* innebär att det införs en ny *punkt 13*. Som en följd av det får de efterföljande punkterna ny numrering. Genom den nya punkten gäller lagen även för kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

3 § I fråga om verksamheter som avses i 2 § första stycket 1–8 och 10–13 gäller lagen även filialer i Sverige till utländska juridiska personer med huvudkontor i utlandet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om lagens tillämplighet på filialer till utländska kreditinstitut och finansiella institut. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I paragrafen utvidgas hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket till att även omfatta punkt 13. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

4 § Tjänster som avses i 2 § första stycket 22 och 23 omfattar

1. handlande i en klients namn för dennes räkning vid finansiella transaktioner eller transaktioner med fastigheter, och

2. hjälp vid planering eller genomförande av transaktioner för en klients räkning vid

a) köp och försäljning av fastigheter eller företag,

b) förvaltning av klientens pengar, värdepapper eller andra tillgångar,

c) öppnande eller förvaltning av bank-, spar- eller värdepapperskonton,

d) anskaffande av nödvändigt kapital för bildande, drift eller ledning av företag, och

e) bildande, drift eller ledning av bolag, föreningar, stiftelser eller truster och liknande juridiska konstruktioner.

Tjänster som avses i 2 § första stycket 24 omfattar

1. bildande av juridiska personer, försäljning av nybildade aktiebolag och förmedling av svenska eller utländska juridiska personer,

2. fullgörande av funktion som styrelseledamot eller bolagsrättsligt ansvarig, som bolagsman i handels- eller kommanditbolag eller i någon liknande ställning i förhållande till andra juridiska personer,

3. tillhandahållande av ett registrerat kontor eller en postadress och därmed sammanhängande tjänster till en fysisk person, en juridisk person eller en trust eller en liknande juridisk konstruktion,

4. förvaltning av en trust eller en liknande juridisk konstruktion, och

5. funktion som nominell aktieägare för någon annans räkning eller åtgärder som syftar till att någon annan ska ha en sådan funktion, med undantag för uppdrag åt en juridisk person som är noterad på en reglerad marknad.

Paragrafen innehåller bestämmelser som kompletterar 2 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringarna i paragrafen är en följd av att hittillsvarande 2 § första stycket 21 och 22 får ny numrering och innebär ingen ändring i sak.

2 kap.

6 § En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får inte tillhandahålla anonyma konton, motböcker eller värdefack.

Paragrafen innehåller ett förbud mot att tillhandahålla anonyma konton, motböcker eller värdefack. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I paragrafen utvidgas hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket till att även omfatta punkt 14. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 514 och prop. 2018/19:150 s. 101.

7 § En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får inte etablera eller upprätthålla korrespondentförbindelser med brevlådebanks och ska se till att sådana förbindelser inte heller etableras eller upprätthålls med institut som tillåter att deras konton används av sådana banks.

Paragrafen innehåller ett förbud mot vissa korrespondentförbindelser. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I paragrafen utvidgas hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket till att även omfatta punkt 14. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 514 f.

3 kap.

5 § En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16 ska, utöver vad som följer av 4 § första stycket, vidta åtgärder för kundkännedom

1. vid enstaka transaktioner som avser utbetalning av vinster eller betalning av insatser som uppgår till ett belopp motsvarande 2 000 euro eller mer, och

2. vid transaktioner som understiger ett belopp motsvarande 2 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har samband med en eller flera andra transaktioner som tillsammans uppgår till minst detta belopp.

Paragrafen innehåller bestämmelser som riktas till anordnare av speltjänster enligt spellagen (2018:1138). Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringen av hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket är en följd av att hittillsvarande punkt 15 får ny numrering och innebär ingen ändring i sak.

6 § En verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 17 ska, i stället för vad som följer av 4 §, vidta åtgärder för kundkännedom

1. vid etableringen av en affärsförbindelse, om det när förbindelsen ingås är sannolikt eller under förbindelsens gång står klart att utbetalt eller mottaget belopp i kontanter inom ramen för affärsförbindelsen uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer,

2. vid enstaka transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till ett belopp motsvarande 5 000 euro eller mer, och

3. vid transaktioner där utbetalt eller mottaget belopp i kontanter understiger ett belopp motsvarande 5 000 euro och som verksamhetsutövaren inser eller borde inse har samband med en eller flera andra transaktioner i kontanter som tillsammans uppgår till minst detta belopp.

Paragrafen innehåller bestämmelser som riktas till verksamhetsutövare som bedriver kontanthandel. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringen av hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket är en följd av att hittillsvarande punkt 16 får ny numrering och innebär ingen ändring i sak.

18 § När en korrespondentförbindelse som innefattar betalning etableras mellan en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och ett kreditinstitut eller finansiellt institut från ett land utanför EES, ska verksamhetsutövaren utöver åtgärder enligt 7, 8 och 10–13 §§ åtminstone

1. inhämta tillräckligt med information om motparten för att kunna förstå verksamheten och utifrån offentligt tillgänglig information bedöma motpartens anseende och tillsynens kvalitet,

2. bedöma motpartens kontroller för att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism,

3. dokumentera respektive instituts ansvar att vidta kontrollåtgärder och de åtgärder som det vidtar,

4. inhämta godkännande från en behörig beslutsfattare innan korrespondentförbindelsen ingås, och

5. förvissa sig om att motparten har kontrollerat identiteten på kunder som har direkt tillgång till konton hos kreditinstitutet eller det finansiella institutet och förlöpande följer upp dessa kunder samt på begäran kan lämna relevanta kunduppgifter.

Paragrafen innehåller bestämmelser om åtgärder för kundkännedom vid korrespondentförbindelser. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I paragrafen utvidgas hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket till att även omfatta punkt 14. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 530 och prop. 2018/19:150 s. 104.

22 § Med utomstående enligt 21 § avses

1. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade inom EES, och

2. fysiska eller juridiska personer med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserade eller godkända revisorer och advokater som är etablerade utanför EES, om de

- a) tillämpar bestämmelser om kundkännedom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i denna lag, och

- b) står under tillsyn över att dessa bestämmelser följs.

Paragrafen definierar vad som avses med utomstående enligt 21 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I *punkt 1* ändras hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering som avses i 1 kap. 2 § första stycket 13. Därigenom inkluderas dessa aktörer i gruppen av verksamhetsutövare som anses som utomstående enligt 21 §. Även aktörer med ”motsvarande verksamhet” och hemvist inom EES kan vara utomstående enligt 21 §. Det förutsätter dock att sådana verksamhetsutövare tillämpar de krav på kundkännedom och registerhållning som krävs enligt fjärde penningtvättsdirektivet samt att de står under tillsyn på ett sätt

som överensstämmer med det direktivets krav (se prop. 2016/17:173 s. 533).

I *punkt 2* görs motsvarande ändring av hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket. Det innebär att även aktörer med motsvarande verksamhet som är etablerade utanför EES kan vara utomstående enligt 21 §. Det förutsätter att sådana aktörer tillämpar krav på kundkännedom och registerhållning på ett sätt som motsvarar kraven i denna lag (*led a*) samt att de står under tillsyn över att bestämmelserna följs (*led b*).

Av 21 § andra stycket följer att verksamhetsutövaren svarar för att de åtgärder för kundkännedom som vidtagits av en utomstående är tillräckliga.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 533.

25 § En verksamhetsutövare som tillhandahåller konto som kunden innehar i syfte att förvalta medel som tillhör kundens verkliga huvudman behöver inte vidta de åtgärder för kundkännedom som avses i 8 § i fråga om den verkliga huvudmannen, om kunden

1. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist inom EES,

2. är en fysisk eller juridisk person med verksamhet som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–3, 5–8 och 10–16 eller motsvarande verksamhet, auktoriserad eller godkänd revisor, advokat eller advokatbolag med hemvist utanför EES, och

a) tillämpar bestämmelser om kundkännedom och bevarande av handlingar som motsvarar kraven i denna lag, och

b) står under tillsyn över att dessa bestämmelser följs, eller

3. till följd av föreskrift i lag eller annan författning är skyldig att hålla medel som förvaltas för någon annans räkning avskilda från egna tillgångar och medel.

Första stycket får tillämpas endast om den risk som kan förknippas med kunden enligt 2 kap. 3 § bedöms som låg och om verksamhetsutövaren utan dröjsmål på begäran kan få del av uppgift om identiteten hos den för vars räkning kunden förvaltar medlen och den dokumentation som ligger till grund för uppgifterna.

Paragrafen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar som vissa verksamhetsutövare kan tillämpa förenklade åtgärder för kundkännedom avseende konton med medel som tillhör någon annan än kunden, dvs. kundens kund. Paragrafen innebär ett undantag från bestämmelserna i 8 § om att verksamhetsutövaren ska vidta åtgärder för att kontrollera den verkliga huvudmannens identitet. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

I *första stycket 1* ändras hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket. Det innebär att bestämmelsen är tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering som avses i 1 kap. 2 § första stycket 13. Därigenom inkluderas dessa aktörer i gruppen av verksamhetsutövare som ska kunna tillhandahållas konton som omfattas av förenklade åtgärder. Även aktörer med ”motsvarande verksamhet” och hemvist inom EES kan inkluderas. I fråga om ”motsvarande verksamhet”, se författningskommentaren till 22 §.

I *första stycket 2* görs motsvarande ändring av hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket. Det innebär att även aktörer med motsvarande verksamhet som är etablerade utanför EES kan tillhandahållas konton som omfattas av förenklade åtgärder. Det förutsätter att sådana aktörer tillämpar krav på kundkännedom och registerhållning på ett sätt som motsvarar

kraven i denna lag (*led a*) samt att de står under tillsyn över att bestämmelserna följs (*led b*).

I *andra stycket* anges vad som utöver förutsättningarna i första stycket krävs för att ett gemensamt konto med förenklade åtgärder ska kunna tillhandahållas.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 534 och prop. 2019/20:14 s. 38 f.

32 § Verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 får ta emot betalning med ett anonymt betalningsinstrument som getts ut i ett land utanför EES bara om instrumentet uppfyller kraven i 31 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förbud mot att ta emot betalningar med anonyma betalningsinstrument i vissa fall. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Genom att hänvisningen omfattar nya 1 kap. 2 § första stycket 13 utvidgas tillämpningsområdet så att bestämmelsen är tillämplig också på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering. (jfr prop. 2016/17:173 s. 530).

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2018/19:150 s. 105.

4 kap.

9 § Den fysiska personen, den juridiska personen, dess styrelseledamöter eller anställda får inte för kunden eller för någon utomstående obehörigen röja att en bedömning enligt 2 § utförs, har utförts eller kommer att utföras eller att uppgifter har lämnats enligt 3 eller 6 §.

Som obehörigt röjande avses inte att

1. uppgifter lämnas till en tillsynsmyndighet eller en brottsbekämpande myndighet,

2. uppgifter lämnas mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 med hemvist i EES och som ingår i samma koncern eller mellan sådana verksamhetsutövare och deras filialer och dotterföretag belägna i ett land utanför EES, förutsatt att filialerna och dotterföretagen utanför EES tillämpar gemensamma rutiner som fastställts enligt 2 kap. 8 eller 9 § eller motsvarande krav enligt lagstiftningen i det land där filialen finns eller dotterföretaget har hemvist,

3. uppgifter lämnas mellan advokater, andra oberoende jurister, revisorer, tillhandahållare av bokföringstjänster, skatterådgivare och fastighetsmäklare som omfattas av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849, i den ursprungliga lydelsen, eller likvärdiga bestämmelser i ett land utanför EES och som är anställda eller på annat sätt verksamma inom samma juridiska person eller olika juridiska personer med gemensamt ägande, gemensam ledning eller gemensam efterlevnadskontroll,

4. uppgifter som rör samma kund och samma transaktion och som omfattar fler än en verksamhetsutövare lämnas mellan sådana juridiska och fysiska personer som anges i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och 19–23, förutsatt att de tillhör samma verksamhets- eller yrkeskategori och omfattas av skyldigheter i fråga om tystnadsplikt och skydd för personuppgifter som följer av denna lag, och

5. en kund får kännedom om att åtgärder enligt första stycket vidtas eller kan komma att vidtas, när ett röjande inte kan undvikas till följd av verksamhetsutövarens skyldighet att avstå från en transaktion, att avstå från att inleda en affärsförbindelse eller att avsluta en affärsförbindelse enligt 3 kap. 1–3 §§.

Bestämmelser om ansvar för den som bryter mot tystnadsplikten enligt första stycket finns i 20 kap. 3 § brottsbalken.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tystnadsplikt för verksamhetsutövare. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Enligt *andra stycket* får en verksamhetsutövare trots tystnadsplikt dela med sig av information i vissa fall.

Andra stycket 2 innebär att utbyte av information får ske mellan vissa verksamhetsutövare i samma koncern samt i filialiserade verksamheter med filialer utanför EES. Utbyte av information med dotterbolag eller filialer utanför EES förutsätter att filialerna eller dotterbolagen tillämpar rutiner för informationsutbyte och skydd för personuppgifter som anges i 2 kap. 8 eller 9 §. *Andra stycket 4* innebär att information som annars inte kan röjas för utomstående enligt första stycket under vissa förhållanden får delas med andra verksamhetsutövare. Undantaget är begränsat till situationer då fler än en verksamhetsutövare berörs av en och samma transaktion. Genom att hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket utvidgas till att även omfatta nya punkt 13 blir det möjligt att dela med sig av information enligt andra stycket 2 och 4 även för kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 541 f.

5 kap.

9 § Förbudet i 8 § gäller inte samkörning av register med en filial till en verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 som är etablerad i ett land utanför EES, om kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om filialen.

Förbudet i 8 § gäller inte heller samkörning av register som sker mellan verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 och som ingår i samma koncern, om verksamhetsutövarna har hemvist i Sverige eller inom EES.

Om en verksamhetsutövare som avses i andra stycket har hemvist i ett land utanför EES gäller andra stycket om kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om den verksamhetsutövaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om undantag från förbudet att samköra register med uppgifter om misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism i 8 §. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Av *första stycket* följer att vissa verksamhetsutövare får samköra register med filialer som är etablerade utanför EES, förutsatt att kraven enligt 2 kap. 10 och 11 §§ är uppfyllda i fråga om filialen. Det innebär att filialen måste tillämpa gemensamma rutiner avseende informationsdelning och skydd för personuppgifter samt tillämpa bestämmelser för att förhindra penningtvätt eller finansiering av terrorism som är likvärdiga med dem som följer av denna lag. Genom att hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket utvidgas till att även omfatta nya punkt 13 är bestämmelsen tillämplig även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

Av *andra stycket* följer att det är tillåtet för vissa verksamhetsutövare att samköra register med angivna verksamhetsutövare inom samma koncern, när verksamhetsutövare inom koncernen har hemvist i Sverige eller inom EES. Genom att hänvisning till 1 kap. 2 § första stycket utvidgas till att även omfatta nya punkt 13 är bestämmelsen tillämplig även på kapital-

förmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 546.

7 kap.

1 § Detta kapitel tillämpas i fråga om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 17, 20, 21 och 23–25. Regeringen kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vilka myndigheter som utövar tillsyn enligt detta kapitel.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 22 finns i 8 kap. rättegångsbalken och i 7 a kap. denna lag.

Bestämmelser om tillsyn över och ingripanden mot annan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket finns i de lagar som reglerar dessa verksamhetsutövare.

I paragrafen anges när kapitlets bestämmelser om tillsyn och ingripande ska tillämpas. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringen av hänvisningarna till 1 kap. 2 § första stycket är en följd av att hittillsvarande punkterna 16 och 19–24 får ny numrering och innebär ingen ändring i sak.

8 kap.

1 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. undantag för vissa speltjänster från tillämpning av lagen eller bestämmelser i den,

2. innehållet i och omfattningen av den allmänna riskbedömningen enligt 2 kap. 1 § och om faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

3. undantag från kravet på dokumenterade riskbedömningar enligt 2 kap. 2 §,

4. riskklassificering av kunder enligt 2 kap. 3 §, inbegripet faktorer som kan tyda på låg eller hög risk för penningtvätt eller finansiering av terrorism,

5. innehållet i och omfattningen av interna och gemensamma rutiner enligt 2 kap. 8 och 9 §§,

6. innehållet i rutiner för lämplighetsprövning enligt 2 kap. 13 §,

7. dokumentation av genomförda utbildningar och vilken information och utbildning som ska tillhandahållas anställda enligt 2 kap. 14 §,

8. nödvändiga åtgärder och rutiner enligt 2 kap. 15 § och 6 kap. 4 a §,

9. åtgärder för identitetskontroll enligt 3 kap. 7 och 8 §§,

10. vad som avses med förenklade åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som förenklade åtgärder är tillåtna enligt 3 kap. 15 §,

11. vad som avses med skärpta åtgärder för kundkännedom och i vilka situationer som skärpta åtgärder ska vidtas enligt 3 kap. 16 och 17 §§,

12. hur rapportering till Polismyndigheten ska göras enligt 4 kap. 3 §,

13. hur uppgifter ska lämnas enligt 4 kap. 6 §,

14. system för uppgiftslämning enligt 4 kap. 7 §,

15. bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 3 §,

16. förutsättningarna för förlängt bevarande av handlingar och uppgifter enligt 5 kap. 4 §,

17. innehållet i och omfattningen av rutiner för intern kontroll och modellriskhantering enligt 6 kap. 1 §,

18. kriterierna för när funktioner som avses i 6 kap. 2 § första stycket ska inrättas samt de krav som ska gälla i fråga om funktionernas organisation, befogenheter och oberoende,

19. organisation, kompetens, befogenheter, funktion och oberoende för den centrala kontaktpunkten enligt 6 kap. 3 §,

20. det särskilda rapporteringssystemet enligt 6 kap. 4 §, och

21. skyldighet för verksamhetsutövare som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–14 att periodiskt eller på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet, sina kunder och andra förhållanden som är nödvändiga för att tillsynsmyndigheter ska kunna bedöma den risk som kan förknippas med de verksamhetsutövare som står under tillsyn.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Hänvisningen i *punkt 21* till 1 kap. 2 § första stycket utvidgas till att även omfatta punkt 14. Det innebär att bemyndigandet är tillämpligt även på kapitalförmedlare enligt den nya lagen om vissa plattformar för förmedling av finansiering.

För en närmare kommentar hänvisas till prop. 2016/17:173 s. 559–561.

20.11 Förslaget till lag om ändring i spellagen (2018:1138)

18 kap.

2 § Spelmyndigheten har också tillsyn över att sådan verksamhet som avses i 1 kap. 2 § första stycket 16 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer den lagen.

Paragrafen reglerar spelmyndighetens tillsyn över viss verksamhet enligt penningtvättslagen. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.

Ändringen av hänvisningen till 1 kap. 2 § första stycket penningtvättslagen är en följd av att hittillsvarande punkt 15 får ny numrering och innebär ingen ändring i sak.